

سياسي جگړې

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې

Ketabton.com

سياسي جگړې

د جمال ناصر اصولي مرکې او شنې

چاپکال: ۱۳۹۸ل / ۲۰۲۰ز

خپرنډوي: جمال ناصر اصولي

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

دیزاین: سپین سهار

چاپځی: اسد دانش مطبعه - کابل / ۰۷۸۸۰۴۲۸۲۱

نيولیک

- د فکر او عمل لاروی ۵
- څو خبرې ۷
- له مخالفينو سره د سولې خبرې ۱۰
- د ثور د اوومې او په افغانستان کې د اوسنۍ روسيې نقش ۱۳
- د افغانستان سوله او پاکستان ۱۷
- د امريکا او طالبانو تر منځ اړيکې ۱۹
- د امريکا او افغانستان امنيتي تړون ۳۰
- امريکا ولې پر پاکستان فشار نه راوړي ۳۴
- پر پاکستان د امريکا د مرستو بندول ۴۵
- د کندز ناسم وضعیت ۶۳
- پر پاکستان د امريکا فشار ۷۱
- د افغانستان او پاکستان د سولې دويم پړاو ۷۹

- له امریکا څخه پر پاکستان د نور فشار غوښتنه ۸۹
- د امریکا له نوي دولت سره د کابل اړیکې ۱۰۰
- د ډیورنډ فرضي کرښه ۱۱۲
- د ملا اختر محمد منصور وژنه ۱۲۲
- د ملي یووالي حکومت په اړه د جان کېري خوشبیني ۱۳۳
- په لندن کې د افغانستان، پاکستان او بریتانیا غونډه ۱۴۳
- پنځم ستون ۱۵۰
- د طالبانو نوی مشر ملا هییت الله ۱۵۲
- یو سوله ییز افغانستان د پاکستان په ګټه دی ۱۶۴
- د ټاکنو په کمیسیون کې اصلاحات ۱۷۷
- د الکترونیکي تذکرو بحث ۱۸۴
- له اداري فساد ډډو یا رشوت سره مبارزه ۱۹۳
- د طالبانو د حملو ډېروالی او د جگړې نوی فصل ۲۰۶
- په افغانستان کې د مجازاتو قانون ولې نه پلي کېږي ۲۱۷
- د کندز ښار د سقوط پایلې ۲۲۹

د فکر او عمل لاروی

ښاغلی اصولی پر داسې مهال وزېږېد چې په وطن کې د جگړې د توپان لمبې ايله پيل شوې وې، په ۱۳۵۹ل کال د خوست د تڼيوولسوالۍ د دره گي په کلي کې د ولسي جرگې د پخواني استازي نوروز اصولي د کاله څراغ شو. د ځوانۍ پيل يې د هېواد په غېږه کې و، خو د هېواد ناخوالو د وطن مور له غېږې بې برخې کړ. کلونه کلونه يې په روسيه او انگلستان کې تېر کړل خو د زړه هره درزا يې د وطن له حالاتو سره غوټه وه. د وطن وياړلې خو له جنگونو او ننگونو خونړۍ غېږه يې د ځان لپاره بسيا وگڼله بېرته راستون شو او په ډاډه زړه يې گامونه واخيستل.

د اصولي کورنۍ له اړه د خلکو د ناستې ولاړې ځای و. تصميمونه به نيول کېدل او گامونه به اخيستل کېدل، اصولي شپه ورځ په داسې يوه ډېره او يوه مرکز رالوی شو، چې معيار يې وطن، پښتونولي او مېلمه پالنه ده، ځکه خو پر ده د خپلو اسلافو سيوره غوړېدل د حيرانتيا وړ نه ده.

اصولي اشنا سپړی دی. د جرگې مرکې ملگری دی او د وطن او ولس په باب د اندېښنو او مسلو د راسپړلو او تحليلولو سپړی دی. له يوې خوا که د ژبو او ادبياتو ماسټر دی نو له بلې خوا د وطن د تحليل او ارزونې او د ملي دريځ خپلولو سر لاری هم دی. په کتابونو کې شعرونه او نثرونه خپروي، د (پرديسۍ تروبرمي) يې د شعرونو ټولگه ده، په غونډو کې ويناوې کوي او په ټلوېزيونونو او راډيوگانو کې شعرونه او نقدونه اوروي. د وطن سياسي

حالات هم ارزوي او نظر يې کره او پوره وي، ځکه خو دده ملي دريځ د ټول ولس دريځ گرځېدلی او دی يې په خپل ولس او خلکو لا ډېر گران کړی دی.

د جمال ناصر اصولي مجلس او ناسته ولاړه د وطن او ولس د مينې يو خوږ گډون دی، چې يوازې د فن او هنر خاوندان يې په خوند پوهيږي او دی په انديالو ځوانانو لاپسې گرانوي او درنوي.

دا ټولگه د اصولي صيب د سياسي، ټولنيزو او ملي بحثونو يو نچور دی، چې دده د هېوادني او ملي دريځ پته ترې ډېره ښه لگېدی شي. دده غږ رسا دی او د ټولو دی، ځکه خو دده ياران ورسره په جیگه غاړه په دې نظر دي، چې وايي:

بې حسه بې سواده دی، په شل ځايه تقسيم دی

خو څه وکړم همدغه مې ولس دی زما خوښ دی

د اصولي د ملي فکر د ملگرتيا لاره دې همداسې ودانه وي!!

د خدای ښه دي

محمد داود وفا

جلال اباد

۱۰/۱۰/۲۰۱۹

څو خبرې

د لوی او بخښونکي خدای (ج) په نامه!

نولس کاله کيږي، چې په گران هېواد کې د بيان آزادي رغېدلې او پياوړې شوې ده. هغه هېوادونه، چې د بيان آزادي نه لري، د خلکو خولې يې ور تړلې دي، دوی د خپلو نظرونو او اندونو د بيان څخه محروم شوي دي. په داسې هېواد کې چې ژبې نه شي غږېدای، اند او نظر له ستوني يا د مری نيول شوي وي، کله هم ولس د زړه خبره نه شي کولای او د هېواد سياست، ولسي ستونزې، ملي بنسټونه په ټوله کې په حکومت پسې اړوند پديدې د روښانه گهيځ څرک نه ويني. همدا راز هلته ډيکټاتوري حاکمه وي، که ولس په سترگو څه ويني هم د ويلو جرئت يې نه لري.

له مؤقتې ادارې را په دېخوا د حکومت يوه لاسته راوړنه د بيان آزادي شمېرل کيږي. زه او هر د نظر خاوند خپل اند په آزاد ډول په رسنيو او خواله رسنيو کې ويلی شي. له دې ازادۍ څخه په گټه اخیستلو سره ما هم وغوښتل، چې زما ځينې سياسي مرکو ته د کتاب بڼه ورکړم. په گران هېواد کې مې تر اوسه داسې کوم کتاب تر سترگو شوی نه دی يا تر ما نه دی رسېدلی، چې له رسنيو سره شوې مرکې يې د کتاب په شکل چاپ وي. ما وانگېرله، چې خپلې مرکې را ټولې، وار په وار يې چاپ کړم، تر څو د نثر په

ښه هم مینه‌وال وکولای شي ترې برخمن شي.

ددې کار گټه به دا وي، چې له تصویري او غږیزو رسنیو سره په مختلفو ورځو، اونیو، میاشتو او کلونو کې شوي مرکې به خوندي او د مختلفو موضوعاتو اړوند حقایق به د تاریخ پاڼو ته وسپارل شي، تر څو نور لیکوالان او تاریخ‌ښوونکي ترې گټه واخلي. هره څپرونه د یوې ځانگړې موضوع په اړه جوړه شوې ده، چې سیاسي یا گردې مېزونه هم ورته ویلي شو. په هر سیاسي مېز کې له دوو نیولې تر څلورو کسانو گډون لري. هر د نظر خاوند -چې ویاندویان یا رسی یې د سیاسي کارپوه په نوم نوموي- له خپله فکره په یوه موضوع بحث کوي، شني یې او ویاند ترې په هره موضوع کې بېلابېلې پوښتنې کوي.

ما هڅه کړې، چې د مېز په جریان کې تر ډېره خپلې خبرې را واخلم، خو د هغو دوستانو خبرې مې هم را اخیستې دي، چې زما له خبرو سره یا متضادې او یا تړاو لري.

ددغو څپرونو یا مرکو ډېری منځپانگه د گاونډیو هېوادونو په دوه مخو سیاستونو، جگړې، سولې، کورنیو ستونزو او بېلابېلو نورو مسئلو را څرخي. په هېواد کې د بیان آزادی د ښېگړو تر څنگ یوه بدگړه دا هم ده، چې هر څوک هر څه ویلی شي، هېڅ سرې کرښې او چوکاټونه موجود نه دي. په ډېرو رسنیو کې ځینې په نوم کارپوهان د ملي گټو، ځمکنۍ بشپړتیا، ملي اتلانو، د هېواد بیرغ او په لویه کې په افغانستان خپل ککر لستونې مري، خو څوک ترې هډو پوښتنه هم نه کوي. ددې لپاره چې دا ډول نا افغانه خلک د عدالت مېز ته را کش شي، پکار ده، چې لکه په نوره دنیا کې ورته قوانین وضعه شي، تر څو وپوښتل شي، چې د کومو لاسوندونو پر بنسټ یې

د جمال ناصر اصولي مرکې او شتمې ■ ۹

دا ډول مضرې او د هېواد پر ضد څرگندونې کړې دي.

د رسنيو د څار لپاره دې يوه وړه تشکيله اداره جوړه شي، تر څو د بيان د آزادۍ څخه د سوء استفاده کوونکو مغرضو اشخاصو لپاره پر مخ خپېره وي.

دلته ځينې رسنۍ هم بې باکه او د ملي گټو پر ضد، خپرونې کوي. حکومت يې په مقابل کې پوره خوله تړلې او پر وړاندې يې هېڅ ډول حرکت نه لري. د هېواد ملي گټو ته په کتو سره پکار ده، چې د قانون له مخې ورته سرې کړنې په گوته شي، تر څو مو د داسې مواردو مخه نيولې وي.

د رنای

جمال ناصر اصولي

۱

له مخالفينو سره د سولې خبرې

سید سلیمان آشنا: ولسمشر غني د دولت له وسله‌والو مخالفينو غوښتي چې د سولې بين الافغاني خبرو ته حاضر شي. په دې اړه له کابله د سياسي څېړونکي جمال ناصر اصولي نظر اخلو.

اصولي صاحب! ولسمشر غني مخکې هم ويلي و چې په افغانستان کې به د سولې د ټينگښت لپاره له پاکستان سره خبرې کوي او په نننۍ وينا کې يې په بين الافغاني خبرو ټينگار وکړ. آیا په دې ستراتيژۍ کې کوم بدلون راغلی، که څنگه؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه. دا چې موږ له پاکستان سره د سولې خبرې وکړو، يا طالبان وايي چې بايد له امريکا سره خبرې وشي. ښه به دا وي چې افغانان پخپلو کې سره کېني او د يو بل خبرې واورې. گټه به يې دا وي چې دا خبرې به افغانان له يو بل سره نږدې کړي، ځکه هر څومره چې درېيمگري په دغو خبرو کې داخل شي، د سولې پر خبرو لا ډېر منفي تاثير کوي. لکه څنگه چې پاکستان څو ځلې په دغو خبرو کې درېيمگري شو، خو سمه پايله يې نه ده ورکړې. ځکه چې هغوی خپلې موخې لرلې او دغه موخې يې د سولې په خبرو کې ځای پر ځای کړې وې.

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۱

د دې لپاره چې د بهرنیو اغراض ورڅخه وایستل شي، نو اړینه ده چې طالبان د افغانستان له اسلامي جمهوریت سره کېني او بحثونه وکړي. مور د دغو خبرو د بريالۍ اومثبتې پایلې په هیله یو.

سید سلیمان آشنا: یعنی تاسو فکر کوئ چې وسله‌وال مخالفین به د بهرنیو له منځ‌گریټوبه پرته خبرو ته حاضر شي؟

اصولي: تاسو پوهېږئ چې د افغانستان جگړه افغانۍ نه ده، بلکې تر شا یې ډېرې کړۍ او نور لاسونه دي. ښکاره ده چې د طالبانو او سولې په خبرو کې د هغوی د اغراضو یوځای کول ناشونی کار دی، خو افغانان باید کوشش وکړي چې هغوی له منځه وباسي او پخپل منځ کې د سولې خبرې وکړي. کېدای شي، چې د پخوا غوندې، د سولې خبرې ناکامې هم کړي، لکه چې پاکستان څو ځلې دا کار کړی او طالبان یې د سولې له مېزه لرې کړي، او اوس هم نه غواړي چې طالبان د سولې خبرو ته حاضر شي. خو ویلای شو که امریکا وغواړي چې په افغانستان کې سوله راشي، نو په پاکستان فشار راوستلای شي، او ویلای شم چې په دوو میاشتو کې به په افغانستان کې سوله راولي. که امریکا په رښتیا هم غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي، نو د تروریزم اصلي حامی پاکستان دی او امریکا ورسره مرسته کوي. نو د افغانستان د سولې لپاره امریکا باید له پاکستان سره خپلې مرستې پرې کړي او پر پاکستان فشار راوړي چې په افغانستان کې له طالبانو سره نور مرسته ونه کړي او همداراز د داعش له تمویلولو هم لاس واخلي. په دغه صورت کې به افغانستان په یوه بشپړ سوله‌ییز هېواد بدل شي.

سید سلیمان آشنا: اصولي صاحب همداسې یوه هڅه له حزب اسلامي

سره وه چې خبرې او موافقه پرې وشوه، نو د موافقې په عملي کېدو کې اوس ځنډ د څه لپاره دی؟ همدارنگه آیا کېدای شي چې له حزب اسلامي سره موافقه عملي شي، خو نورې ډلې هم خبرو ته تشویق او حاضرې شي؟

اصولي: له حزب اسلامي سره د سولې د لاسلیک شوي هوکړه لیک عملي کول یو څه وخت غواړي، ځکه ځینې مسایل داسې دي چې د افغانستان د حکومت په واک کې نه دي، لکه له تور لېسته د حکمتیار صاحب د نامه ایستل، چې دغه د ملل متحد او امریکا کار دی او دېته ورته د بنديانو د خوشې کېدو موضوع چې باید په سمه توګه تفکیک کړای شي؛ هغوی چې لوی جنایي جرمونه یې کړي، باید خوشي نه کړای شي، بلکې یوازې هغه بنديان پکې آزاد شي چې له ځینو کړیو سره د سیاسي ستونزو له امله بنديان شوي دي. یعنې یو څه وخت ته ضرورت شته. د دې لپاره چې دغه پروسه بریالی کړای شي، نه یوازې به طالبان سولې ته مجبور کړي، بلکې د افغانستان د حکومت ټولو مخالفو ډلو ته - چې د دغه نظام پر وړاندې جنگېري - یوه مثبتې انگېزه ده.

سید سلیمان آشنا: څومره امکان شته چې له طالبانو سره سوله په لنډ وخت کې ښه نتیجه ورکړي.

اصولي: زما په آند څو چې امریکا او پاکستان ونه غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي او د دغه هېواد د سولې له پروسې سره په اخلاص کار ونه کړي، تر هغې په افغانستان کې د سولې ټینګښت ناشونی دی. مور وایو چې افغانان باید په خپلو کې سره کېني، خو د دوی تر شا همدا لاسونه دي. امریکا باید پر پاکستان فشار راوړي چې طالبان پرېږدي، څو سولې ته حاضر شي، هله به مو په خپلو کې روغه وشي، او سوله به وکړای شو.

۲

د ثور د اوومې او په افغانستان کې د اوسنۍ روسيې نقش

امريکا غږ، سيد سلیمان آشنا: اصولي صاحب په سلامونو مو هرکلی کوم! د پخواني شوروي پر يرغل او د مداخلې پر عواقبو ډېر بحثونه شوي، خو پوښتنه دا ده چې مسکو نن هم له افغانستان سره د همکاريو لپاره ژمن ښکاري. داسې کوم مشترکات شته چې دواړه هېوادونه په ستراتيژيک ډول سره ملگري کولای شي؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! سلام تاسو او ټولو ليدونکو ته. روسيه په افغانستان کې له داعشه ډارېږي، فکر کوي چې که داعش په افغانستان کې کامياب شي، نو بيا يې ريښې منځنۍ آسيا ته رسېږي او له منځنۍ آسيا څخه بيا تر روسيې پورې غځېږي، او دغه ډار هم ورسره دی چې په سيمه کې شته لوی قدرتونه غواړي چې روسيه بايد په يو ډول د داعش په ولکه کې ورکړي، يا د نړۍ دا لوی ناورينونه، چې له داعش او نورو ډلو سره راپيدا شوي، بايد منځنۍ آسيا ته لاړ شي. روسيه د افغانستان

له حکومت سره په يو ډول همکاري کوي؛ تل يې ويلې چې مور د افغان حکومت همکار يو او دا همکاري به مو دوامداره وي، خو د دې ترڅنگ دوی بيا له طالبانو سره هم يو ډول همکاري لري. دوی وايي چې مور له طالبانو سره اړيکې جوړې کړې دي. نو پر دې اساس ممکن چې ځينې نظامي وسلې يې هم ورکړې وي، ځکه پوهېږي که په افغانستان کې اوسنی نظام ښکته شي، بيا طالبان راځي او طالبان هغه څوک دي چې داعش په افغانستان کې نه پرېږدي، ځکه له داعش سره په تضاد کې دي؛ ډېری وختونه سره جنګېږي هم؛ او دغو دوو ډلو د هېواد په ډېرو سيمو کې يو بل سره وژلي هم دي. له همدې امله روسيه چې په افغانستان کې يو تریخ تاریخ هم لري، ډاډه ده چې که ناټو او امریکا په افغانستان کې ناکام شول، نو د طالبانو راتګ ممکن دی.

سید سلیمان آشنا: ډېره مننه. اصولي صاحب بله پوښتنه دا ده هغه جهادي تنظیمونه او ډلې چې پخوا يې د شوروي په ملاتړ د افغانستان د حکومت پر وړاندې جګړه کوله او ولاړ وو، نن هغوی په افغانستان کې حضور لري او حتا ځينې يې په حکومتي ادارو کې هم شتون لري او پخپله له يوې مسلحانه جګړې سره مخ شوي دي، نو اساسي پوښتنه دا ده چې ولې تل په افغانستان کې د حاکمو حکومتونو په مناسبت دغه ډول جګړو ته مشروعيت ورکول کېږي؟

اصولي: په افغانستان کې چې پخوا د روسیې شتون و، همغه وخت کله چې شوروي اتحاد يا روسیې پر افغانستان يرغل وکړ، نو په ضد يې امریکا، عربي هېوادونو او ناټو يا اروپايي هېوادونه راپورته شول او د روسیې پر ضد يې د پاکستان په مرسته مجاهدينو ته وسلې ورکړې؛ دوی يې وروزل او

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۵

پاکستان يې هم په يو ډول کړا کړ، خو افغان مجاهدين وروزي او تر ننه يې روزي، کومې چې د دوی پکار دي او په آرامه او ارزانه يې اخیستلای شي، خو خپلې استفادې ورڅخه وکړي. روسيه په افغانستان کې هغه څه غواړي چې دوی ته پکار دي، او غواړي هغه خطر لرې کړي چې د ځان لپاره يې احساسوي. ځکه دلته په افغانستان کې د داعش ډله هغوی ته تر ټولو لوی خطر دی.

سید سلیمان آشنا: يعنې ستاسو برداشت دا دی چې هر هېواد که قدرت لري که يې نه لري؛ که نږدې (ګاونډی) دی که لرې، د خپلو گټو لپاره به کوشش کوي چې وجنگېږي؟ بله پوښتنه دا چې تاسو په تېره دغه زموږ نسل چې پوهېږو څه ناڅه څلورېشت کاله کېږي چې پاکستان په يو ډول سره د هغو ډلو پالنه کوي چې په افغانستان کې د نظام خلاف جنگېږي. نن هم د داسې يوې ډلې کوربه دی چې هغه د افغانستان د حکومت خلاف ده. ستاسو په آند ولس په دې هرڅه پوهېږي چې د دغو ټولو جگړو اصلي موخې څه دي؟

اصولي: اصلاً اساسي موضوع دا ده چې افغانانو ته اوس په سيمه کې خپل دښمن معلوم دی او هغه پاکستان دی. د پاکستان لپاره دا مهمه نه ده چې په افغانستان کې کفري نظام دی يا اسلامي، بلکې د دوی لپاره دا مهمه ده چې څنگه وکولای شي افغانان کړا کړي او د هغوی په واسطه دغه هېواد ړنگ کړي؛ پلونه او سرکونه يې وړان او په يوه کنډواله يې بدل کړي، خو خپلو موخو ته ورسېږي، ځکه پاکستان په سيمه کې د دغه هېواد لپاره واره اهداف نه لري، د هغوی لوی هدف د افغانستان وړانول؛ د آسيا له نقشي څخه ایستل او يو ځل بيا د افغانستان په اور کې سوځول دي. له

بده مرغه چې مور افغانان يې کړا کړي يو، تل مو کړا کوي او همېشه مو د خپل هېواد پر ضد جنگوي. خو مور تر اوسه هم نه پوهېږو؛ لا هم د پرديو په غېږه کې پراته يو؛ اوس هم د پرديو مسایل اوږو او د پرديو بانک نوټونه کلدارې، ډالر او تومن کاروو، په جېبونو کې يې گرځوو او له دوی څخه يې اخلو چې خپل هېواد مو پرې ويجاړ کړو. زما په آند افغانان بايد نور پوه شي چې دلته جگړه د اسلام او کفر نه، بلکې دلته اصلاً د پاکستان او افغانستان جنگ دی چې ټول افغانان بايد پر دې پوه شي، خو د تل لپاره له جگړو لاس واخلي او هغې مرحلې ته ځان ورسوي چې افغانستان نور پرمختگ وکړي. هله به د پنجابي په گډون له ايراني او نورو سره سيالي وکړای شو.

سيد سلیمان آشنا: بالکل، ستاسو هدف همدا دی چې بايد خودکفا وو او له سيمې سره سيال واوسو. همداراز يو هراړخيز خپلواک حکومت ولرو. ډېره مننه اصولي صاحب.

۳

د افغانستان سوله او پاکستان

شمشاد: تر دې دمخه پاکستان څو ځلې د افغانستان د سولې په تړاو ځينې غونډې لرلې، خو د افغانستان د خلکو د غوښتنو مطابق پايلې يې له ځانه سره نه لرلې، په دغو وروستيو کې د پاکستان او طالبانو ترمنځ د ناستو په اړه ځينې خونې له دې امله پيدا شوې چې گواکې پاکستان پر طالبانو د پام وړ اغېز لري.

اصولي: د تاريخ په اوږدو کې پاکستان صادق نه دی پاتې شوی. په تېره بيا په دې وروستۍ يوه نيمه لسيزه کې، چې له موقتې ادارې سره تر ننه په افغانستان کې ځينې حکومتونه راغلل، نه يوازې يې د افغانستان د سولې له بهير سره مرسته نه ده کړې، بلکې برعکس د افغانستان د نظام پر ضد يې ځينې نوې ډلې، لکه داعش رامنځته کړې او پخوانۍ ډلې يې غښتلې کړې دي.

شمشاد: گواکې چې په دغو وختونو کې د افغانستان د سولې په تړاو په مسکو کې ناسته ترسره شي، خو حکومت له مخکې په دې غونډه کې د طالبانو له گډون سره خپل مخالفت اعلان کړی، اوس څېړنې دا ښيي چې طالبان د افغانستان د روانې جگړې مهمه برخه ده او د افغانستان د سولې

په تړاو په هره نړيواله او سيمه ييزه ناسته کې گډون ولري.

اصولي: د سولې په تړاو له افغانستانه بهر او هغه غونډې/ ناستې د افغانستان په گټه نه دي چې د جگړې دواړه اړخونه پکې گډون ونه لري. هغه غونډې چې په افغانستان کې کېږي او د جگړې دواړه اړخونه پکې گډون لري، تر ډېره به د افغانستان په گټه وي او د سولې له بهير سره به مرسته وکړي. زما په آند هغه غونډې، چې اوس په مسکو، بيجنگ يا نورو هېوادونو کې جوړېږي، د افغانستان په گټه نه شي تمامېدای، ځکه چې طالبان نور هم منزوي کوي او بله هېڅ گټه نه لري. له همدې امله هره هغه غونډه چې د سولې په تړاو جوړېږي، طالبان بايد پکې گډون ولري.

۴

د امریکا او طالبانو تر منځ اړیکې

میرویس ستانکزی: امریکا له پخوا طالبانو سره اړیکې درلودې، د امریکایي منابعو یو تازه افشاشوی لیک دا څرگندوي چې په پاکستان کې د پرویز مشرف د واکمنۍ پر مهال هم د امریکا او طالبانو ترمنځ اړیکې وې. دا لیک په ډاگه کوي چې پرویز مشرف د امریکا او طالبانو ترمنځ وساطت کاوه او طالبان په مشخصه توگه د پاکستان د استخباراتو له مشر محمود خان سره تړلي ښودل شوي دي. همدارنگه ویل کېږي کله چې پرویز مشرف امریکایانو ته وایي چې باید مخامخ له طالبانو سره خبرې وکړي، نو طالبانو ته وایي چې دوی په واشنگتن او یو شمېر نورو هېوادونو کې د طالبانو له مشرانو سره کتلي او له یو بل سره ښې اړیکې لري.

دغه راز د دغه لیک په یوه برخه کې راځي چې امریکایان د پاکستان د استخباراتو له مشر محمود خان څخه غواړي چې داسې یوه بله ډله رامنځته شي چې د طالبانو بدیل واوسي او په یوه وخت کې هم د پاکستان گټې خوندي وساتي او هم د امریکا. اوس اساسي موضوع دا ده چې آیا په رښتیا هم طالبانو له پیله تر دې دمه له امریکا سره اړیکې لرلې او لیدنې کتنې یې ترسره کولې؟ دویمه مسئله هم دا ده چې آیا لکه څنگه چې اوس هم د

افغانستان په برخه کې د غربي نړۍ لید د پاکستان له کړکېچه ختلی دی آیا د طالبانو په وخت کې هم داسې کار کېده؟ د طالبانو په وخت کې د طالبانو په نیابت باندې پاکستان په تېره بیا د دغه هېواد چارواکي غږېدل، لکه څنگه چې طالبان اوس هم په دې تورن دي چې د پاکستان یوه پروژه وه او امریکا هم غوښتل په یو ډول له دوی څخه کار واخلي، خو بیا یو شمېر نارضايتونه رامنځته او د دې لامل شول چې که پاکستان ظاهره له طالبانو څخه راضي واوسي خو امریکا ډېره راضي نه برېښېده. آیا په رښتیا هم طالبان خودجوشه او یا هم د پاکستان له کړکېچه د امریکا په تمویل یو حرکت دی.

بله مسئله هم دا چې آیا طالبانو یا امریکایانو دواړو لوریو دا منله چې له یو بل سره مستقیمې اړیکې ولري؟ بل دا چې په دې برخه کې د پرویز مشرف د واکمنۍ پر محال د پاکستان رول څه وو؟

دا موضوعات به راسره لیکوال او سیاسي شنونکی نظرمحمد مطمین، د مشرانو جرگې پخوانی مرستیال رفیع الله گل افغان، او د سیاسي چارو شنونکی جمال ناصر اصولي وڅېړي.

اصولي صاحب په داسې اساسي شرایطو کې د دې ډول خبرونو او لیکنو خپرول، یا دا چې د مطمین صاحب په باور باید داسې هڅه وشي چې معتدل او افراطي طالبان سره بېل شي د طالبانو په منځ کې انشعاب رامنځته شي او بیا تر هغې وروسته ترې گټه اخیستنه وشي، په رښتیا هم آیا CIA او ISI دا هڅه کوله او یا دا د هغوی خپل پلان و؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! ټولو گډونوالو او لیدونکو ته سلامونه وړاندې کوم. که څه هم زموږ بحث پر طالبانو دی، خو له دې

مخکې، چا چې په افغانستان کې حکومت کاوه د هغه یادونه به وکړو. کله چې په افغانستان کې کمونېستي رژیم واک ته ورسېد. پر دې مور پوهېږو چې د دوی بنسټ او سرچینه له کومه ځایه وه، له روس څخه تجهيزېدل. مجاهدين هم مالوم وو، چې له کومه تجهيزېدل؟ که هغوی له روسه تجهيزېدل، مجاهدين له پاکستان، امریکا، عربو او نورو لخوا تجهيزېدل او افغانستان یې وړانواوه، یوه خوا کمونستانو او بله خوا مجاهدينو افغانستان وړانواوه، دلته د اسلام او د کفر په نامه جنگ تر هغه حده پورې و چې بیا روسان ووتل او بیا له هغې وروسته مجاهدين په خپلو کې سره ولوبدل او افغانستان یې وړان کړ، په داسې حال کې چې دلته کوم جهاد هم موجود نه و. راځو دېته چې چا تجهيزول؟ څوک وو؟ همدا پاکستان او CIA وو. کله چې د افغانستان خلک له دغو ډلو څخه ډېر ستړي شول؛ عزت، ناموس، مال او هرڅه یې له واکه ووتل؛ خپل وطن یې په خپل واک کې نه و؛ هېواد یې د پرديو واک ته ولوبد، نو امریکا په دې نوره هم ووبرېده چې حالت دلته نور هم خرابېږي او دا سیمه له ژوندکولو څخه وځي، له همدې امله یې طالبان رامنځته کړل. کله چې افغانانو په لومړيو وختونو کې طالبان ولیدل، ډېر ورته خوشحاله وو. په ډېرو ولایتونو کې له دوی سره جنگونه ونه شول او کابل یې هم پرته له جنگه ونیو. همدارنگه پکتیا، ننگرهار او ډېرو نورو ولایتونو ته پرته له جگړې راغلل. یوازې په یوه لیک به یې ولایتونه ورته خوشې کړل. علت یې څه و؟ علت یې دا و چې خلک له مجاهدينو څخه ستړي شوي وو. د طالبانو، د کمونېستانو او د مجاهدينو پروژ، دا ټولې هغه پروژې وې چې بهرنیو پر مور تېلې وې.

دغه راز روسانو یا شورویانو زمور هېواد ته یوه بدله ډیموکراسي راوړه؛ چې افغاني نه وه. د مجاهدينو راتگ او د دوی افراطي بڼه هم رښتیني اسلام

نه و او طالبان په هماغه ډول له افراطه خالي نه وو.

ستانکزی: له دغو خودجوشه حرکتونو څخه هم دا تمه نه شي کېدای؛ البته که هر ډول نظام وي. دغه نظام خو اوس هم خودجوشه نه دی؛ نه طالبان وو، نه مجاهدین. هغه هم په داسې وروسته پاتې هېواد کې. اوس پوښتنه دا ده چې څوک په رښتینې توګه له پيله تر پایه یوه پروژه وه او د پرديو افکارو له پاره یې کاوه؟ د مطمین صاحب په آند چې طالب خپله یو فکر و. خو بل نظر دا دی چې طالب له پيله یوه پروژه وه چې پاکستان او امریکا ورته فکر ورکاوه.

اصولي: گورئ، یوه پدیده چې له کومه ځایه سرچینه اخلي پکار ده چې هغه ځای ته صادق و اوسي. نو دغو نورو ډلو، چې له کومه ځایه سرچینه اخیستې وه، له هغو مرجع گانو سره یې خیانت ونه کړ او دغه هېواد یې تر آخره وران کړ. طالبان هم همداسې یوه پروژه وه. مگر دا چې امریکا نور په دغو اوخرو کې د طالبانو شتون گټور حس نه کړ؛ په آسانی سره یې نه شواى راتولولى، ځکه دوى یې د یوه لوى ځواک په توګه رامنځته کړي وو، نو له همدې امله یې له دغه ځایه په زور وایستل. د طالبانو اوسنۍ پروژه هم د انگلیستان په گډون د ISI او CIA ده. همدغه هېوادونه یې په افغانستان کې مرستندوى دي او تجهیزات ورکوي. که له ځانه وپوښتو چې طالبان له کومه ځایه تجهیزات ترلاسه کوي، ځواب به مو یوازې همدغه هېوادونه وي. یو وخت به چې طالبان کوم ولایت ته راغلل، نو په کلیو کې به یې خیراتونه او چندې ټولولې، څو د هغه ولایت ولسوالۍ پرې وساتي. یعنې د دوى اوايلو ته په کتو، دغو غریبو طالبانو ته اوس دا پیسې او وسلې له کومه ځایه راځي.

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۲۳

ستانکزی: مطمین صاحب، لکه څنگه چې وویل شول طالبان یوه پروژه ده، یو دلیل یې هم دا دی چې کله کله چارواکي، امریکایان یا پاکستانیان مطبوعاتو ته داسې کاذبې ویناوې کوي چې ممکن ځانگړې موخې ولري، خو په ځینو لیکونو کې یې ځینې حقایق هم افشا کېږي. د لیک په یوه برخه کې راځي چې امریکایان پرویز مشرف ته په څغرده وايي؛ مور پر دې ډېر تاسف کوو چې تر ټولو ښه ملگری مو تر ټولو لوی دښمن دی او دا د امریکا او پاکستان د اړیکو تر ټولو سخته برخه ښيي. نو آیا دا هرڅه د دې ښکارندويي نه کوي چې طالبان یوه پروژه ده؟

مطمین: گورئ، ټول پوهېږو کله چې مجاهدینو حکومت ونيو، نو امریکا نه غوښتل چې هغه افراطي مجاهدین یا افراطي کمونستان په واک کې پاتې شي. وروسته رباني د حکومت مشر شو. او که چېرې امریکا غوښتي وای، نو کولای یې شول چې رباني له حکومته لرې کړي. کله چې امریکا مجبورېږي چې هغه سیاف او مجاهدین، چې امریکا یې د ورکېدو په هڅه کې وه یا هغه کمونستان چې امریکایان یې مخالف وو، بېرته د خپل پیاده پوځ په توگه پر طالبانو رامنځته کړي. نو بیا پوښتنه دلته پیدا کېږي، کله چې امریکا مجبورېږي هغه دښمن، چې واک به یې نه ورکاوه، ولې یې واخیست او د طالب پر وړاندې یې وجنگاوه. او که طالب د چا غلام و، دا نورې ډلې خو پوهېدې، مگر دوی ولې د امریکا لپاره قربانۍ ورکولې؟ او دلته چې په زرگونو امریکایان مړه شول، د دغو ټولو باوجود څنگه ویلای شو چې طالبان د امریکا تر فشار لاندې راتلای شوی؟

ستانکزی: که مور په روښانه توگه پوه کړئ؛ آیا دغه څه چې افشا شوي، واقعیتونه دي؟

مطمئن: زما په نظر طالبان د CIA يا ISI غلامان بلل، له دوی سره یو ډول خیانت دی، ځکه په دې برخه کې مور کوم ښکاره ثبوت نه لرو.

ستانکزی: هغه څه چې د یادونې وړ دي، دا چې تاسو د ملا عبدالسلام ضعیف د کتاب یادونه وکړه، ما دغه کتاب نه دی لوستلی، خو په یوه پراگراف کې مې یې په یوه ځای کې د محمود خان د راتگ توضیحات لوستي، چې دا تر ډېره د دې ښکارندويي کوي چې یو څه ضرور شته. ولې دومره نږدې تقرب، هغه هم د پاکستان د استخباراتو له رییس سره؟

مطمئن: گورئ اسامه بن لادن مور ټول پېژنو، چې په ننگرهار کې اوسېده. هغه مهال چې زه د کابل پوهنتون محصل وم، هلته به طالبانو آزادانه خبرې کولې او ویل یې چې اسامه به له طالبانو دومره وپره لرله چې که طالبان ننگرهار ونیسي، نو لومړی سړی به هغه وي چې د CIA په لاس به یې ورکوي. گورئ چې دا تبلیغات دومره تاثیر لري. خو بیا مور ولیدل چې هماغه اسامه بن لادن چې امریکا به خپل لوی دښمن باله او جگړې یې ورسره کولې؛ د خلیج اوسنۍ جگړه؛ دا ټول هماغه عربان دي چې دلته د جهاد پر مهال راغلي ول، هغوی ملا محمد عمر ته بیعت کوي، اسامه خو دومره ناپوه سړی نه و چې د امریکا یا د ISI یا داسې یوه چا سره بیعت وکړي چې د هغوی تر اغېز لاندې راځي.

گورئ وایو چې افغانان ځواکمن، خپلواک او پر وطن مین خلک دي. چنگیز، مغل، انګلیس او روسانو ته یې ماتې ورکړه، نو بیا مور ولې خپله دغه لویه جگړه او د دغه لوی ایتلاف د ماتې امتیاز امریکا یا پاکستان ته ورکړو، چې افغانستان ته راغلي او لکه د دویمې نړیوالې جگړې غوندې وو او بیا یې له طالبانو څخه ماته وخوړه. دا خو بیا داسې مانا لري، لکه روسان

انگرېزان او مغل چې هم مور نه وي مات کړي. دلته خو داسې کړۍ دي چې غواړي د افغانانو دغه امتيازات د نورو په نامه کړي؛ پاکستان ته يې ورکړي، لکه له بده مرغه چې د جهاد په وخت کې داسې وشول.

ستانکزی: بله موضوع دا ده چې په رښتيا هم دا مسئله او دا جگړې مور په بشپړه توګه نفې کولای نه شو، يا يې د دوی اړیکې بېخي مطلق نفې کړو.

مطمئن: لکه څنګه چې اصولي صاحب وويل زما هم ياد دي، په لومړيو وختونو کې چې طالبان زموږ په سيمو (هلمند او کندهار) کې پيدا کېدل، نو د کلي له خلکو به يې مرسته غوښته، او خلکو به هم کومک ورسره کاوه.

ستانکزی: دا چې مور له يوې خوا امريکا خپل ستراتيژيک ملګری بولو او امنيتي تړون ورسره لرو؛ ډېری وخت يې ستاينه هم کوو او له بل لوري انتقادونه هم پرې کوو، لکه پخوانی ولسمشر حامد کرزی چې وايي، امريکا که وغواړي ډېر ژر به سوله راولي، يانې هرڅه د امريکا په کنټرول کې دي او امريکا دواړو خواوو ته ده، ټوله جگړه د امريکا تر کنټرول لاندې ده، که رښتيا هم امريکا دواړو خواوو ته وي، يو طرف ته خو په ښکاره توګه ده چې افغان حکومت تمويل او تجهيز کوي او بل لوري ته که رښتيا هم دا اوسنی ادعاوې ټول واقعيتونه واوسي. خو مور د امريکا له دغه دوه مخي سياست سره واضح نه غږېږو، که طالبانو سره هم خبرې وکړو ګټه نه لري. که پاکستان تطبيق کوونکی وي، له هغوی سره مو خبرې هم ګټه نه لري. نو ولې دا خبرې له امريکا سره په وضاحت او صراحت نه کوي.

اصولي: ټول پوهېږو چې امريکا د افغانستان له حکومت سره مرستې کوي او هغه تجهيزوي. مګر که دا هرڅه په ژوره توګه وڅېړو، پوهېږو چې دوی

له افغان حکومت سره هم صادقانه مرستې نه دي کړي. د يوه هېواد لپاره تر ټولو مهمه موضوع د هغوی پوځ دی. امریکا راغله او په رښتیا يا دروغو سره يې افغانستان ته پوځ جوړ کړ، خو په سمه توگه يې تجهيز نه کړ، مثلاً دوی ته يې بېکاره وسلې ورکړې؛ له روسانو څخه پاتې شوي مهمات مجاهدينو او بيا طالبانو ته په لاس ورغلل چې هغه يې ټول خراب او يا يې له منځه يوړل، همداډول هغه پخوانۍ وسلې يې له هېواده وايستې او په نورو يې وپلورلې. همدا راز بله مسئله د افغاني پوځ هوايي ځواک دی چې په دغو څوارلسو کلونو کې يې هم دغه هوايي ځواک جوړ نه کړو.

ستانکزی: خو پوښتنه همدا ده چې موږ پر دغه مېز دا تحليل کولای شو، مگر حکومتیان ولې داسې تحليل نه شي کولای؟ چې بيا هم په ستراتيژيکي ملگرتيا ټينگار کوي.

اصولي: همدا خبره ده کله چې دوی زموږ پوځ جوړ نه کړ؛ امنيتي ارگانونه يې راته په سمه توگه تجهيز نه کړل، نو دا خپله د دې ښکارندويي کوي چې تر کاسې لاندې نيمکاسه شته. امریکا او پاکستان د افغانستان پر سر خپله معامله سره وکړه او معامله يې دا وه چې پاکستان ويل، چې د افغانستان اردو به زموږ پر وړاندې نه قوي کوي. که چېرې امریکا پاکستان ته ووايي چې طالبانو ته پر خپله خاوره ځای مه ورکوه نو دوی به يې وساتي؟ ښکاره ده چې نه يې ساتي، خو برعکس هغوی ته په ميلياردونو پيسې ورکوي څو طالبان تجهيز کړي، دا پته موضوع نه ده. که تاسو په ميرانشاه تر کوپټې، د هلمند پر پولو، د هغوی اډې وگورئ، همدا د ملي پوځ او د عسکرو موټر او رېنجرې ورسره دي. پاکستاني ملېشې يې ويني، خو هېڅ ورته نه وايي. دوی په وزيرستان کې د هغو طالبانو پر ضد جنگ شروع کړ،

چې د پاکستان پر خلاف وو، خو هغه طالبانو ته يې هېڅ هم ونه ويل چې د افغانستان پر خلاف يې جگړه کوله. آن تر دې چې هغوی يې په سمه توگه وساتل او امن سيمو ته يې ولېږدول. تاسو څه فکر کوئ چې آيا د پاکستان ISI به پر دې نه وه خبره چې بن لادن چېرې دی؟ نه، بلکې ښه سم پرې پوه وو. هغوی خپله هلته ساته، پاکستان پر هرڅه خبر او هرڅه يې سم مدیریت کول. خو مور يوازې د قضیې ظاهري بڼې ته گورو او دا چې په اصل کې تر کاسې لاندې څه دي، پر هغو ځانونه نه پوهوو. کرزي صاحب له ديارلسو کلونو وروسته دا موضوع درک کړه چې دا درک يې رښتینی دی، خو اشرف غني دا مسئله لا هم نه ده درک کړې، او څو چې هغه دا هرڅه درک کوي نو ډېره موده به ونيسي. څنگه چې کمونېستي رژيم، مجاهدينو او طالبانو ډېرې تېروتنې وکړې، همدارنگه دغه حکومت هم له سهو او تېروتنو سره روان دی.

گل افغان: ما مخکې هم ويلي او اوس هم واييم؛ په پکتیکا کې د سپورت پر ميدان انفجار کېږي او طالبان يې مسووليت مني، دپته خو مور نه مسلمان ويلای شو، نه طالب. او دا هم ښکاره ده چې هېڅکله پنجابی نه، بلکې هغه څوک له مور سره جنګېږي چې افغانان دي، خو د هغوی غلامي کوي. نو د اسلام لارويان، که طالب وي، که زه يم، که ته، داسې کار نه شو کولای.

ستانګزی: اصولي صاحب دا خو ښکاره ده چې پاکستان د CIA او امريکا له اجازې پرته هېڅ کار هم نه شي کولای. په پاکستان کې د ملا اختر محمد منصور او د نورو کسانو ترمنځ بيعت او وساطت غونډې په پراخه او ښکاره توگه ترسره کېږي.

اصولي: زه به يوه حل لاره درکړم؛ کله چې روسان په افغانستان کې وو، مجاهدينو به ويل چې که له روسيې سره دې لاس ولگېد نو لاس دې پرېکوو، يعنې هغوی يې دومره لوی کافران بلل. خو کله چې به امريکا تجهيزول، نو همدغو مجاهدينو به ورسره غېر په غېر روغېر کاوه. دا د هغه کيسې غوندې ده چې هر چرگ به چې جومات ته راتلو نو هغه به يې حاللاوه، خو کله چې د ملا چرگ جومات ته ورننوت، ملا لاره جوړه کړه او ټول يې داسې وپوهول چې د ملا چرگ معاف دی. اوس هم د ملا د معافېدو خبره ده. واقعيت دا دی چې ورځ سپينه رڼا ده او ټول پر دې پوهېږو چې څوک يې توره بولي. همدارنگه که شپه توره ده، منې په حساب دي. لنډه دا چې پاکستان تل افغانان کړا کړي او تل يې ورڅخه ناوړه گټه اخيستي ده. زه نه وایم چې دا طالبان، بلکې زموږ خپل افغانان دي، چې دا پنځوس کاله يې افغانستان وران کړی؛ افغانان يې مړه او يتيمان کړي؛ تر پاکستان، ايران، اروپا او بېلابېلو ملکونو يې رسولي او... دا هرڅه زموږ مشرانو او رهبرانو کړي؛ موږ يې په ټوليز ډول بېخي کړا کړي يو؛ هر چا له خپلې موقع څخه په استفادې د خپلو گټو لپاره کارولي يو.

ستانکزی: يوه خبره بايد واضح شي، دا خو موږ ومنله چې پاکستان د طالبانو تر شا ولاړ دی او پاکستان هم د امريکا له اجازې پرته هېڅ کار نه کوي. نو دا زموږ حکومت، د دې پرځای چې طالبانو يا پاکستانيانو سره بحث وکړي، له امريکايانو سره يې ولې يوه ورځ په دې اړه خبرې ونه کړې؟

اصولي: بالکل سل په سلو کې خبرې بايد له امريکا سره وشي. لکه څنگه چې پنځواني ولسمشر حامد کرزي ويلي چې زموږ د سولې کونجې له امريکا او پاکستان سره ده. لومړی هغه پروژې، چې امريکا يې جوړوي، بيا يې

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۲۹

پاکستان ته سپاري او هغه يې په افغانستان کې په ښه توګه عملي کوي او د خپلو ملي ګټو لپاره ترې ښه ګټه اخلي.

ستانګزی: اصولي صاحب ډېره مننه. مطمئن صاحب که په لنډو کې خپلې آخري خبرې راته ووايست.

مطمئن: زه خو وایم دا تهمتونه او د جګړې خبرې به پرېږدو، د دې پر ځای به حکومت، طالب او ټولې ډلې دېته مجبورې کړو او دا ذهنیت به ورکړو چې تر څو پخپلو منځونو کې سره یوځای نه شو؛ له پرديو څخه ځانونه خلاص نه کړو، تر هغو به دا هېواد نه جوړ شي او نه به یې جوړ کړای شو.

۵

د امریکا او افغانستان امنیتي تړون

رڼا نورستاني: دا خو ښکاره ده چې امریکایان په سیمه او نړۍ، په هر ځای کې چې حضور پیدا کوي، د خپلو گټو له پاره راڅرگندېږي، نو افغانان هم باید د خپلو، همداراز د امریکا د گټو په نظر کې نیولو سره له هغوی سره هوکړې ته ورسېږي.

اصولي: بالکل. زما په اند دوی خو هسې هم دلته راغلي او له دغه ځایه ظاهر نه ځي، افغانانو ته په کار ده چې مثبت استفاده ترې وکړي، تر څو تر یوه حده خپلې ملي گټې خوندي کړي.

رڼا: نو له دوی سره دا زموږ امضا شوی امنیتي تړون په څه مانا دی؟ آیا دا په دې مانا نه دی چې د افغانستان حکومت له دوی سره یو ډول جورجیا

کړی؟

اصولي: امنیتي تړون اصلاً د افغانستان د حکومت او د افغانستان د خلکو په گټه نه دی. سمه ده چې زموږ د اړتیاوو یا د نغدو پیسو یو څه منفعت به پکې وي، خو لکه څنگه چې نور هېوادونه له یو ځایه راځي؛ په یوه هېواد کې نظامي حضور پیدا کوي او هلته ورته ځای ورکوي، زموږ بیا په هغه ډول نه دی، لکه څنگه چې په دا نورو هېوادونو کې دی. کله چې پر افغانستان برید وشي، امریکا ورته سترگې غړوي او هېڅ ورته نه وایي چې زه به یې دفاع وکړم یا زه به هم په هغه برید وکړم؛ یا به درته جنگي چورلکې درکړم، چې ته پرې د ځان ځواب ووايي. له همدې امله اصلاً په دې کې د افغانستان منفعت نه شته. کله چې دغه تړون لاسلیک شوی په دغه هېواد کې امنیتي وضعیت لا ډېر خراب شوی. حتا تر دې چې اوس دلته مخامخ جبهه یي جنگونه روان دي. نور به څه پېښېږي، یعنې په دې امنیتي تړون کې د افغانستان دومره گټه نه وه، لکه څومره چې تمه ترې کېده.

رڼا: اصولي صاحب، نو باید څه وشي؟

اصولي: اصلاً کله چې دا دوه مشران راغلل یا کله چې ولسمشر غني واک ترلاسه کړ، پکار وه چې دومره ژر او په بېرته یې دا کار نه وای کړی، دوی باید یو څه فکر پرې کړی وای؛ پر هغو مسایلو یې غور کړی وای چې پخواني ولسمشر کرزي صاحب پرې ټینګار کاوه. له هغه سره یې باید په یو ډول سره جورجیا کړی وای او په دغه تړون کې یې یو څه تغییرات راوستي وای، چې لږ تر لږه خو افغانانو هم له دغه تړونه څه نا څه گټه اخیستې وای. امریکایان خو هسې هم له افغانستانه نه تلل او نه ځي، که تړون لاسلیک وای یا نه، د دوی پر تگ یې څه تاثیر نه کاوه.

رڼا: اصولي صاحب نو څه فکر کوې؟ اوس باید په دغه تړون کې تجدیدنظر وشي؟

اصولي: داسې ده چې که مور هرڅومره تجدیدنظر پکې راولو، بیا هم امریکا، چې څنگه یې خوښه وي، په هماغه خپله لاره ځي. دوی د افغانستان اردو، چې په اوایلو کې یې ویل چې مور د افغانستان له اردو سره مرسته کوو او تجهیزاتو یې، تر اوسه یې هم نه ده تجهیز کړې. تقریباً ۱۳ یا ۱۴ کاله کېږي چې دلته حضور لري، خو بیا یې هم زموږ اردو تجهیز نه کړه. هره ورځ زموږ ځوانان شهیدانېږي؛ تیپانېږي؛ معیوبېږي. د دې هرڅه علت څه دی؟ علت یې دا دی چې مور وسایل او وسلې نه لرو، هغه وسایط چې باید له یوې پیاوړې اردو سره وي، خو دوی زموږ له اردو سره دا مرسته ونه شواي کړای، ځکه چې که دوی دا ډول مرسته کړې وای، بیا خو پاکستان خپه کېده. دوی له پاکستان سره هم تړون امضا کړ او پاکستان دا شرط پرې کېښود چې د افغانستان اردو به هېڅکله زموږ پر وړاندې نه پیاوړې کوئ، بلکې یو ډول کمزورې به یې ساتئ، څو زموږ له پاره د سر درد جوړه نه شي او خنډونه راته پیدا نه کړي.

رڼا: نو اصولي صاحب که دلته په افغانستان کې یوازې د تجهیز خبره وي، افغانستان خو یو خپلواک هېواد دی او د خپلې خپلواکۍ پر اساس کولای شي چې له هر هېواد سره هوکړه لیک ولري او مرسته ورڅخه وغواړي، ځکه دغه کوم مستعمره نه، بلکې یو خپلواک او مستقل هېواد دی، نو دلته خو نور هېوادونه هم شته او دېته آماده دي چې له افغانستان سره مرسته وکړي. په تېره بیا په نظامي برخه کې، لکه روسیه هند او داسې نور هېوادونه چې د چورلکو په برخه کې یې له افغان حکومت سره ژمنه کړې وه. نو له دغو

ټولو سره سره د افغانستان حکومت ولې دا گامونه نه پورته کوي؟

اصولي: کله چې د امریکا خوښه نه وي په افغانستان کې هېڅوک هم له بل چا څخه وسلې نه شي اخیستلای. کله چې د امریکا خوښه نه وي افغانان په اوس کې هېڅکله هم له روسیې هند، چین او یا له نورو هېوادونو څخه خرید نه شي کولای؛ له دوی څخه باید په یو نه یو ډول پوښتنه وشي، ځکه چې دوی په افغانستان کې مستقیم نظامي شتون لري.

۶

امريکا ولي پر پاکستان فشار نه راوړي

حوادث دا په ډاګه کوي چې پاکستان يو ستونزې جوړونکي او خطر راوړونکی هېواد دی. له همدې امله د امريکا سياست په پاکستان کې اصلاحات راوستل دي چې دا سياست د افغانانو نه خوښېږي. ويل کېږي چې امريکا به د ۲۰۱۷ ميلادي په بهير کې ۳۵۰ ميليونه ډالره له پاکستان سره نقدي مرسته کوي چې په دغو نږدې وختونو کې يې ۱۵۰ ميليونه ډالره مرسته ورسره کړې هم ده. نو پوښتنه دا ده چې ولې پاکستان د امريکا اصلي متحد پاتې دی؟ د دې موضوع د پوهېدو له پاره په بحث کې د سياسي چارو کارپوه ښاغلي جمال ناصر اصولي، ښاغلی محمد اسحق اتمر او د پوهنتون استاد آرش شهيرپور راسره دي. خپرونې ته ښه راغلاست.

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۳۵

اتمر صاحب له تاسو يې پيلوم، امريکا له يوې خوا پاکستان د تروربستانو پټنځای بولي، له بلې خوا بيا ورسره لويې لويې مرستې هم کوي. په رښتيا هم امريکا څه غواړي؟

اتمر: مننه، ټولو ته سلامونه! که چېرې مور د امريکا او پاکستان اړيکو ته وگورو، نو پوهېږو چې له ډېرې پخوا د دوی اړيکې زياتې ستراتيژيکې دي، يعنې دا چې پاکستان له پخوا د امريکا په مرستو، په تېره بيا د هغوی په پوځي مرستو، داسې غښتلی پاتې شوی. پاکستان پخوا هم د امريکا ستراتيژيک ملگری و. کله چې د امريکا مخکني ولسمشر له هند سره تجارتي تړونونه لاسليک کړل، نو نړيوالو دا فکر وکړ چې امريکا د پاکستان بدیل پيدا کړي، خو که په تېره موده کې وگورو، مثلاً کله چې پاکستان په ۱۹۹۸ ميلادي کال خپل اتومي بم و آزمايه، نو امريکايان چپ پاتې شول، خو کله چې ايران اتومي بم ته رسېدل غواړي، نو امريکا پرې هراړخيز قيودات راولي. خو که د افغانستان په برخه کې يې وگورو، له دغه هېواد سره د امريکا اړيکې دومره غښتلې نه دي، لکه څومره چې له پاکستان سره دي. کله چې امريکايان له پاکستانه وتل، نو د ۴۰۰ ميليونه ډالرو تجهيزات يې پاکستان ته ورکړل، خو په افغانستان کې يې دا تجهيزات او دا ودانۍ ورانې کړې.

نگرش: ډېره مننه اتمر صاحب. اصولي صاحب امريکا له افغانستان سره د مور او ميرې چلند کوي، حال دا چې په افغانستان کې د دغه ډيموکراتيک نظام راوستلو يو لامل امريکا ده. که چېرې امريکا بيا افغانستان يوازې پرېږدي، نو دا به بيا د امريکا لپاره لوی سرخوړی نه وي.

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! تاسو او ټولو قدرمنو مېلمنو ته

سلامونه او نېکې هيلې! گورئ کله چې امريکا افغانستان ته راتله نو هدف يې له افغانانو سره مينه نه، بلکې دوی د خپلو موخو او خپلو ملي گټو د ساتلو لپاره دغه هېواد ته راغلل. دوی د دې لپاره افغانستان ته راغلل چې د دغه هېواد په اړه خپلې له مخکې جوړې شوې ستراتيژۍ او پلانونه پلي کړي. د امريکا هغه پېښه هم يوه استخباراتي مسئله وه چې د هغې په بهانې سره افغانستان ته راغلل. دا چې دوی له افغانستانه وځي که نه، دا بېل بحث دی. خو امريکا افغانستان نه پرېږدي او دلته به وي.

نگرش: په هلمند کندز او نورو سيمو کې جگړې روانې دي او تاسې وليدل چې زياتره ولسواليو سقوط وکړ، نو له دغو ټولو سره سره په افغانستان کې د دوی پوځي شتون څه مانا لري؟

اصولي: امريکايان دېته نه دي راغلي چې په افغانستان کې سوله راولي، دوی که په افغانستان کې سوله راوستلای، نو په تېرو ۱۶ کلونو کې يې دا کار کولای شواى.

نگرش: يعنې موږ د يوه پلان برخه يو که نه، يانې افغانستان د امريکا د پلان يوه برخه ده که نه او د امريکا لپاره د يوه ملت په توگه پېژندل شوي يو که نه؟

اصولي: دوی ته دا مهمه نه ده چې د ملت په توگه ورته وپېژندل شي يا نه. گورئ له يوې خوا طالبان جنگېږي، دوی هم افغانان دي چې هره ورځ مړه کېږي، ټپيانېږي، کونډې او يتيمان ترې پاتېږي او دېخوا ته هم همداسې ده. يانې په عموم کې افغانان وژل کېږي. دوی ته موږ وسيلې يو؛ دوی يوازې اوبه خروي او ماهيان پکې نيسي. دوی دېته نه دي راغلي چې په گرمسير کې خپلې اډې جوړې کړي او طالبانو ته ووايي چې تاسې

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۳۷

نور دلته حق نه لرئ، بلکې دوی دېته راغلي چې د ځان لپاره کار وکړي او خپلې ستراتيژۍ بريالۍ کړي، خو گورو چې طالبان د دوی په دوه کيلو مترۍ کې خپل کارونه کوي. لښکرگاه قندز او داسې نورې سيمې او ولسوالۍ سقوط کوي اولارې بندوي.

نگرش: ښه تاسې د ولسواکۍ گټه د امريکا په گټه نه بولئ، که چېرې په افغانستان کې ولسواکي حاکمه شي، دا د امريکا په گټه نه ده؟ د امريکا لپاره به ډېره ستونزمنه وي، نور څومره مرسته وکړي، څومره خپل سرتېري ولېږي؟

اصولي: امريکا دېته نه ده راغلې چې افغانانو ته ولسواکي راوړي يا يې په افغانانو ومني. امريکا بايد دا هم ومني چې هغه ډيموکراسي، چې د شورويانو پر وخت افغانستان ته راغلې، هغه د افغانانو خپله ډيموکراسي نه وه، ځکه ناکامه شوه. اوسنۍ ډيموکراسي، چې دوی له ځانه سره راوړې، دا هم په يو ډول سره ناکامېږي. بل اړخ يې دا چې هغه افراطيزم چې طالبانو يا مجاهدينو له ځانه سره راوړی و، هغه هم له ماتې سره مخ شو. يانې دا چې افغانان خپله لاره خپل قوانين او خپله ډيموکراسي لري. په هغه ډيموکراسۍ کې مور تر يوه حده مزل کولای شو، خو په بله او پرديو ډيموکراسيو کې مور او دوی دواړه ناکام يو. کله چې افغانستان ته راځي او خپله ډيموکراسي په افغانانو تحميلوي نو دا د دوی لويه ناکامي ده. مور افغاني او اسلامي ډيموکراسي لرو چې د همدې ډيموکراسۍ په اډانه کې روان يو.

نگرش: اصولي صاحب مور په ټولو معاملو کې يوه برخه يوو چې يا بايد پاتې شو يا بايد تلفات ورکړو او يا مبارزه وکړو. تاسو وليدل چې په تېرو

نظامونو کې زموږ ډيموکراسۍ سم ځواب ورنه کړ، د طالبانو په نظام کې، د مجاهدينو په نظام کې، د ډاکټر نجيب الله په نظام کې، له دغو ټولو څخه موږ ناخوښه وو چې دا ټول نظامونه پر افغانستان وتپل شول. نو د ډيموکراسۍ دغه نظام خو زموږ سم نظام نه و چې د خلکو لپاره هغه د ولسواکۍ ځواب ورکړي.

اصولي: ما وويل هغه پردۍ ډيموکراسۍ، چې افغانستان ته راغلې وې، دلته ناکامې شوې. په همدې ډول د طالبانو په وخت کې افراطي اسلاميزم راغی چې هغه هم ناکام شو. يانې موږ هغه خپلې ډيموکراسۍ ته نه پرېږدي.

نگرش: خو تاسو له يو او بل سره نه جوړېږئ، نو دا خو په دې معنا نه ده چې امريکايان نه غواړي.

اصولي: يو د جوړښت خبره ده، يو د ډيموکراسۍ! تاسو لاړ شئ وگورئ په امريکا کې اصلاً ډيموکراسي نه شته، هلته هغه تعصب او توهين، چې د تورپوستو پر وړاندې کېږي، اصلاً د اروپا په گډون په ټوله نړۍ کې نه شته. گورئ څېړنې ښيي چې په هرو دوو يا دريو دقيقو کې په امريکا کې پر ښځو يو جنسي تېری کېږي. هر ځای ښه او بد انسانان شته، خو کله چې په افغانستان کې په مياشتو مياشتو يو جنسي تېری وشي، نو دا پېښه دومره رسنيزه شي چې ټوله نړۍ ونيسي، او په امريکا او اروپا کې يې د رسنيو سرليکونه جوړ کړي وي. علت يې دا دی چې دوی هغه خپل کړه وړه پتوي او زموږ ورته ډېر مهم وي، ځکه يې برېښوي او نړيوالو ته ښيي چې دلته داسې بدبختي روانه ده. تاسو پوهېږئ په امريکا کې يوه پېښه کېږي چې دوه کسان پکې مړه کېږي، خو د افغانستان په کابل کې چې يوه پېښه

وشي، پنځوس يا سل کسه پکې شهيدان او سلگونه نور پکې ټيټيانېري، خو دېته بيا څوک نه گوري؛ دا مسئله يې له پامه غورځولې، مگر دا بله موضوع بيا ډېره زر تر نړيوالو رسوي. د بنځو پر ضد د تاوتریخوالي مسئله دوی ته ډېره مهمه ده، دا ولې؟ دا ځکه چې نړيوالو ته ونيې چې مور په افغانستان کې ډيموکراسي قوي کوو، خو دلته چې د مرگ ژوبلې په گډون نورې هر ډول پېښې کېږي، نړۍ ته يې نه نښي، مطلب يو ډول پرده پرې غوروي. دوی ته بايد يواځې د تاوتریخوالي موضوع ډېره مهمه وای، هغه چې لسگونه خلک پکې شهيدانېږي. دلته چې پاکستان کومې چاودنې او نورې بدبختۍ کوي، د همدوی په قوي مالي ملاتړ يې کوي. دا هغه پيسې دي په تروريزم او د دوی په تحرک او تجهيز لگېږي.

نگرش: داسې ده چې په ډېرو موضوعاتو کې مور افغانان له يو بل سره نه جوړېږو او د يوې ښې حکومتولۍ نه جوړېدلو يوه ستونزه او لامل مو هم دا زموږ نه سره جوړېدل کېدای شي يا مو ترمنځ د تور او سپين په نامه ډېرې ستونزې پرتې دي.

اصولي: په ډېريو برخو کې زموږ ترمنځ دا تور او سپين هم بهرنيان راپيدا کوي. د روسانو په وخت کې هم دغه کار وشو زياتره وخت يې واړه قومونه له لويو قومونو سره اچول او اوس هم په زياتره ځايونو کې دوی دغه کار ترسره کوي. يانې دا هر څه د هغه ډيموکراسۍ، چې مور وايو امريکا راغله او دا ډيموکراسي يې راوړه، تر سيوري لاندې کېږي. کله څنگه داسې کېدای شي چې زه دلته له تا سره ناست اوسم او له دې ترييون څخه په ښکاره ډول يوه قوم ته سپکاوی وکړم. اوس چې دا هرڅه کېږي، همداسې روان دي، يانې په همدې ډيموکراسۍ کې يې کوي. خو که چېرې دا

ډيموکراسي نه وای؛ د امين وخت وای، نو لاسونه يې راتړل؛ له دغه ځايه يې روانولو او سبا به نور د خپل سپکاوي له امله نه شواى گرځېداى. په اوسني حکومت کې هم بايد د دې هرڅه لپاره قوانين جوړ شي. د دې لپاره بايد محاکم ولرو، هغه څه چې دلته ويل کېږي د هغو ټولو بايد لامل او ځواب وويل شي.

نگرش: جناب استاد نکات ديگري را که بايد بيان کرد اينست که موجوديت اسامه بن لادن در پاکستان ثابت شد و مخفی گاهایش هم در پاکستان است که بسيارى از فرزندان امريکا هم توسط همی تروريستان بقتل رسیده. امريکا نيز بارها اعلان داشته که پاکستان نقطه ضعف امريکا است. همی نقطه ضعف کجاست؟ يعنى امريکا از پاکستان ترس دارد؟

شهیر پور: خوب پاکستان در این ۷۰ یا ۶۹ سال عمرش با امريکا برخی از افت و اخيزهای را داشته یک زمان یک باج بسيار کلانى را با آمدن روسها به افغانستان از امريکا گرفت و یک امتياز بزرگی ديگري را در سال ۲۰۰۱ با ندای مبارزه با تروريزم بدست آورد. در حالیکه پالیسی پاکستان يا پوشانیدن عيب و نقص هایشان به حدی بسيار بزرگ است که خود بالای سياست شان تاثير گذار است و به نفع خویش بازی میکنند.

نگرش: ډېره مننه. ښاغلی اصولي صاحب ستاسو وړانديز څه دی، څه کول پکار دي؟ انگېرنه مو څه ده، آیا تاسو هم د اتمر صاحب غوندې نظر لرئ چې که خلک راوینس نه شي، نو راتلونکې به مو ښه نه وي؟

اصولي: تر هر څه دمخه مسئله دا ده چې زموږ حکومت او دولت له کومه راغلی؟ خو همدا خلک دي د همدغو خلکو له منځه راغلي او چې هرڅه وي، خو افغانان دي او سبا يا بله ورځ چې نور يې راځي دوی به هم د دغو

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۴۱

خلکو له منځه راځي. ننني مشران بايد کوشش وکړي چې امريکا ته قناعت ورکړي، څو پر پاکستان صادقانه فشار راوړي، خو هغه صادقانه فشار چې افغانان يې غواړي، نه داسې چې دلته راته پاکستان د ترهگرو مرکز، تمبولوونکي او روزونکي معرفي کوي او هلته بېرته له پاکستان سره نقدي مرستې کوي او تجهيزوي يې. هغه پيسې چې امريکا يې دوی ته ورکوي پاکستان يې د تروريزم په تمويل او تجهيز مصرفوي. دوی هملته روزل او افغانستان ته رالېږل کېږي. يانې دا د دوی يوه گډه پروژه ده. امريکا، افغانستان ته دروغ وايي او پاکستان خو هسې هم زموږ (افغانستان) سره په دروغو او درغليو روان دی، او د خپل وس/توان په کچه له افغانانو سره ظلم او زياتی کوي. له همدې امله زموږ مشرانو ته پکار ده، څو امريکا ته ووايي چې دلته ستاسو تل پاتې حضور ته په يوه شرط اجازه درکوو چې موږ ته به سوله راوړئ، نه جنگ.

نگرش: خو دا د خلکو دنده هم ده. يعنې چې ولس راپورته شي او همدا خبره وکړي. اوس راځئ د ولسونو تعريف هم راته وکړئ چې موږ هم يو ډېر پاشلی ولس لرو، لکه څنگه چې اتمر صاحب وويل.

اصولي: نه، زموږ ولس دومره پاشلی هم نه دی، دا هغه ولس دی چې تل د پرديو په مقابل کې يوځای راپورته شوی. که د انگرېزانو يا د مغل او سکندرمقدوني له وخته يې راشروع کړو، همدا قومونه وو، چې لاسونه به يې سره ورکړل، يو به خپل بېل، بل به خپل تير او هرڅه سره شريک کړل، بيا به يولاس شول او د دښمن پر وړاندې به جنگېدل. اوس هم د روسانو په مقابل کې لاس په لاس ولاړ وو او دوی يې مات کړل، خو ځينې سياسيون شته چې له پرديو څخه په همدغه نامه پيسې اخلي؛ له سفارتونو څخه پيسې

اخلي او زموږ پښتون، تاجک، هزاره او ازبک سره وېشي؛ په يوه او بل نوم يې سره بېلوي. د دغو ټولو علت همدغه ډيموکراسي ده چې مخکې مو بحث پرې وکړ. ځکه له هغو څخه څوک پوښتنه نه کوي چې تا ولې دا کار وکړ؛ لاسونه يې نه تړل کېږي؛ سزا يې نه ويني چې ولې دا کار کوې. تاسو پوهېږئ د ډيورنډ پر مسئله بېلابېل بحثونه شته دي، يانې ځينې خلک خاوره خرڅوي او وايي چې دا زما خاوره نه ده. اې وروره دا خاوره يوازې د پښتون نه، بلکې د ټولو افغانانو ده، ولې يې پر يوه قوم پورې تړلې بولي؛ اېخوا يوازې پښتانه نه، بلکې بلوڅان هم پکې اوسېږي؛ د هزاره وو په گډون لسگونه نور قومونه هم پکې شته دي.

نگرش: ښه د يوې سمې مشرۍ نه شتون د دې لامل کېږي چې داسې ستونزې رامنځته شي. اوس نو په يوې سمې مشرۍ بايد کار وشي. دا مشري، چې د اتمر صاحب په وينا په طيارو کې راغلي او بېرته په طيارو کې ځي، د دوی مفکورې هم د هغه ډيموکراسۍ پېښې دي چې تاسې ورته اشاره وکړه.

اصولي: گورئ که موږ او تاسې څو ځله هم مشري بدله کړو بيا به هم همدا حالت وي، ولې؟ ځکه علت يې دا دی چې امريکا پيسې راکوي؛ وسلې راکوي او دا هر څه، چې دولت پرې ولاړ دی، د امريکا دي. له همدې امله بايد د امريکا خبره ومنو. په هغه حالت کې بيا کېږي چې موږ امريکا ته ووايو، چې ته رانه ووځه موږ خپله پوهېږو چې څه وکړو؛ موږ خپله په خپل منځ کې جوړېږو؛ که ملا عمر ټاکو که بل څوک ټاکو؛ که احمد انتخاباتو يا محمود. نو خبره دا ده چې په داسې شرايطو کې، چې موږ د نورو دروازو ته لاس نيولی، هېڅ امکان نه لري چې ځان د دوی له تاثيراتو

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۴۳

خلاص کړو. یو څه کېدای شي چې دوی ته ووايو چې تاسو موږ ته سوله رانه وړه؛ جگړه مو شپاړس کاله راته اوږده کړه؛ افغانان مو راشهیدان کړل؛ زموږ هېوادوال مو پخپلو کې سره اچولي، اېخوا طالب د پاکستان په لاس تجهیزوې او دېخوا موږ پخپل لاس تجهیزوې، بالاخره دلته د څه لپاره راغلي یاست؟ که سوله راولئ خو را یې ولئ او پاکستان له موږه منع کړئ. او که دا کار نه شئ کولای، نو بیا زما پر خاوره څه کوې؛ بیا نو زموږ له خاورې ووځه.

نگرش: هممم، یوازې د حل لاره همدا ده؟

اصولي: د حل لاره همدا ده، ولس گوره په وړې گېده څه نه شي کولای؛ ولس د گهيځ او بېگا نه لري؛ ولس به راپورته کړي، مگر څه به وکړي؛ ملت له امریکا سره څه وکړي. دېته سیاست وايي چې زموږ سیاسيون بايد له امریکایانو سره خپل سیاست وکړي، خو د دې لپاره بیا کلک سیاسيون پکار دي، داسې سیاسيون چې په ټينگه ورته ووايي چې زه که په ارگ کې دوې ورځې وم، که درې، نو له تا سوله غواړم.

نگرش: خوب انچه اصولی صاحب گفتند، مردم نمیتوانند با شکم گرسنه به این مسایل بپردازند. چگونه با امریکا بجگند با دست خالی؟

شهیر پور: اصلاً ملت وظیفه اش هم نیست که با امریکا صحبت کنند، باید همین رهبران ما خود شان در خانه و بین هم بنشینند و تازمانیکه به این نتیجه نه رسند که ادامه چنین وضعیت جز تباهی ملت افغانستان چیزی دیگری را نمیآورد، ملت افغانستان نه میتواند.

نگرش: فکر میکنید با این اوضاع تباهی ادامه خواهد داشت؟

شهرپور: دقیقاً من حالا امیدوارم فکرم اشتباه باشد ولی در کوتاه مدت خوشبین نیستم که این وضعیت بهبود یابد.

نگرش: ممنون تشکر بسیار خوش آمدین. تشکر از حضور تان.

۷

پر پاکستان د امریکا د مرستو بندول

خبرياله: د امریکا دفاع وزارت به له پاکستان سره د ۳۰۰ ميليونو ډالرو پوځي مرسته ونه کړي. امریکايي چارواکي وايي، د امریکا دفاع وزير کانگرس ته ويلي چې پاکستان د حقاني شبکې پر وړاندې اقدام نه دی کړی، نو ځکه به دا پيسې هغه هېواد ته ور نه کړل شي. بلخوا د پاکستان لومړی وزير هم مني چې په پاکستان کې ستونزې شته خو د دې پر ځای چې پېچلې شي بايد حل شي. د دې موضوع د بحث لپاره په ستوديو کې راسره سياسي شنونکی ښاغلی جمال ناصر اصولي دی. ښاغلی اصولي تاسو ته ښه راغلاست وایم او د لومړۍ پوښتنې په توگه، څه د دې لامل شول چې بالاخره امریکا پرېکړه وکړه چې پر پاکستان خپلې مالي مرستې ودروي.

اصولي: د لوی او ښوونکي خدای په نامه! سلام تاسو او ټولو لیدونکو ته. گورئ پاکستان له ډېرې پخوا راهیسې د افغانستان په جگړه او د سیمې په تروریزم کې لاس لرلی چې امریکا هم له ډېرې پخوا پر دې ډېره ښه پوهېده او پوهېږي. په افغانستان کې د تېرو ۱۴ کلونو راهیسې چې لا هم په جگړه کې ښکېل دی، د دغو جگړو او تروریزم اصلي تمویلونکې سرچینه

پاکستان دی چې هلته تمویل او تجهیزاتې او بیا سیمې ته خپرېږي. امریکا له اوایلو څخه پوهېږي چې د تروریزم سرچینه پاکستان دی او په دې برخه کې خپله امریکا هم د هغوی مرستندویه ده. مور او تاسو داسې ډېرې بېلگې لرو چې که چېرې امریکا غوښتي وای چې په پاکستان فشار راولي، نو تر اوسه به دا ډول حالات نه وو او په افغانستان کې به دا بل شوی اور اوس نه وای.

خبرياله: یعنې تاسې وایئ چې خپله امریکا په دې هر څه کې لاس لري، که نه له مخکې یې باید دا هرڅه ترسره کړي وای؟

اصولي: کله کله امریکا پر پاکستان داسې فشارونه راوړي چې خپلې غوښتنې په پاکستان ومني. په دې هرڅه کې امریکا خپله له پاکستان سره ښکېله ده، که داسې نه وي، نو د ډېورنډ له فرضي کرښې اېخوا، کومې اډې چې طالبانو یا داعش ته ورکړل شوې، تمویلېږي، تجهیزاتې؛ هلته په سمه توګه ساتل کېږي؛ هلته یې د ټپیانو او ناروغانو درملنه کېږي، نو پر دې هر څه امریکا خبره وه.

خبرياله: یعنې تاسو وایئ چې په یو ډول نه په یو ډول خپله امریکا هم په دې هر څه کې ښکېله ده؟

اصولي: امریکا دواړې خواوې وهي، هم هغوی تمویلوي او هم د افغانستان حکومت. کومې پیسې چې پاکستان ته ورکول کېږي، هغه عملن ټول وینو چې تروریزم پرې تمویلېږي. همدا ۳۰۰ میلیونه ډالر د دې لپاره نه دي بند شوي چې ګواکې دوی تروریزم تمویلوي، د دې لپاره یو څه موده ورڅخه ځنډېږي، څو هغه څه، چې د امریکا اصلي موخه ده، په پاکستان ومني.

خبرياله: ستاسو په نظر، په دې کار سره د امريکا موخه څه ده؟

اصولي: امريکا د سيمې لپاره اوږدمهاله ستراتيژۍ لري، دا ستراتيژۍ دوی نه يوازې د افغانستان لپاره لري، بلکې د هند، چين، منځنۍ آسيا او د ټولې سيمې لپاره يې لري، او همدا ستراتيژۍ تنها په جگړه کې عملي کولای شي او د دغو عملي کولو لپاره يې جگړه خوښه کړې ده. ځکه هغه وجود چې روغ وي په هغه کې رنځ زر سرايت نه کوي، بلکې کله چې وجود ناروغ وي، نورنځ او بېلابېل رنځونه پکې رامنځته کېدای شي. دوی هم همداسې کړي، سيمه يې ناامنه او دېته برابره کړې چې خپلې ستراتيژۍ پکې پلې کړي. لکه څنگه چې طالبانو په افغانستان کې جگړه تازه ساتلې وه، داعش راغی او دلته يې ځالي جوړې کړې. دا خو د منلو وړ نه ده چې داعش به پخپل سرې توگه له عربي هېوادونو څخه هوايي دلته راشي او دلته دې ځانونو ته ځالي جوړې کړي. خو يو څوک شته چې دوی تمويولي او دلته يې راوړي.

خبرياله: يعنې تاسو په دې هرڅه کې د امريکا لاس ښکېل گورئ؟

اصولي: زه واييم چې که چېرې امريکا د تروريزم په جگړه کې صادق وي، نو دوی پر پاکستان فشارونه راوړلای شوی. کله چې دوی په رښتيني توگه پر پاکستان فشار نه راوړي، ښکاره ده چې د تروريزم په تمويل کې لاس لري. کله چې يې هماغه اصلي سرچينه له منځه نه وړي او راځي زموږ په کور او کلي کې تروريستان گوري، دا خو ټول پوهېږي چې زموږ په کور او کلي کې تروريستان نه شته، بلکې د هغوی منبع او سرچينې په پاکستان کې دي. لاږ دې شي په اسلام آباد او په پنجاب کې دې يې وگوري، اصلي منبع يې هملته ده. د ISI هغه جنرالان چې په افغانستان کې تروريزم

خپروي امریکا يې ويني، امریکا يې تمويلوي او مرستې ورسره کوي او هغوی همدا ټولې مرستې په تروريزم لگوي.

خبرياله: بيا نو اوس په دغو اوسنيو شرايطو کې دا د مرستو بندول په دې معنا نه دي چې نور امریکا نه غواړي له پاکستانه ملاتړ وکړي، دا چې د ترهگرۍ د خپلو لپاره يې جدي مبارزه ونه کړه، نو خپله مرسته يې بنده کړه.

اصولي: هېڅکله هم نه! ما مخکې اشاره وکړه چې امریکا يوازې غواړي چې خپلې غوښتنې بيا په پاکستان ومني. دوی به د پردې تر شا نورې غوښتنې او نورې ستونزې لري. کله چې هغه سره حل کړي بيا به هم د ۳۰۰ ميليونو ډالرو مرستې او نورې مرستې وي.

خبرياله: کومې غوښتنې به د پردې تر شا وي؟

اصولي: د دوی ترمنځ د پردې تر شاه ډبرې خبرې دي. پاکستان يو داسې هېواد دی چې تل يې د نورو هېوادونو د وړانولو لپاره پروژې اخيستې، لکه يو قراردادي شرکت غوندې دی. دوی په سيمه کې وړانوونکې پروژې پلې کوي او کله چې په دې پلي کولو کې ناکام شي بيا پرې ناتو او امریکا فشار راولي، خو دوی دا پروژې په سمه توگه عملي کړي. ځکه نو دا ټول فشارونو د همدغو پروژو د عملي کولو لپاره دي، نه د سولې راوستلو او د تروريزم د خپلو لپاره.

خبرياله: کومې پيسې چې امریکا د پروژو د عملي کولو لپاره پاکستان ته ورکولې، آیا پاکستان د غوښتنو مطابق هغه پروژې تر اوسه نه دي عملي کړې چې امریکا دا پيسې نه ورکوي.

اصولي: همداسې ده. هر کله چې دوی په پوره ډول د خپلو تړونونو مطابق

هغه پروژې عملي نه کړي، نو په نامستقیمه توګه پر دوی فشار راوړي، خو پاکستان دېته اړ شي چې دا پروژې په سمه توګه پلې کړي. مور او تاسو هم ولیدل چې په افغانستان کې خو د نظام مخالفینو مشران ونه وژل شول، بلکې ټول په پاکستان کې له منځه ولاړل، لکه ملا عمر په پاکستان کې ووژل شو، ملا منصور په پاکستان کې، د نړۍ مهم کس د القاعده مشر د پاکستان په زړه کې ووژل شو، همداسې نور د دوی مشران چې نیول کېږي دا ټول په پاکستان کې دي او هلته نیول کېږي او امریکا ته یې ورکوي.

خبرياله: تاسو وویل، له وړاندې هم امریکا د پاکستان په دغو کارونو پوه شوې وه، چې هلته ترهګر پالي او د ترهګرو ځالي هم په همدې پاکستان کې دي، یا خپله امریکا هم دلته لاس لري. بیا نو امریکا د دې په پوهېدو سره خپلې مرستې بندې کړې چې وايي نړیوال هم پر دې پوه شول چې پاکستان یو ترورېستي هېواد دی، ځکه یې ځان ترې ویست او له پاکستانه لرې شو، ځکه یې مرستې ورسره بندې کړې، خو خلکو ته ونښي چې مور له دوی سره کومه اړیکه یا ارتباط نه لرو.

اصولي: داسې ده چې لوی هېوادونه تل په درېیمو هېوادونو تجارت کوي، له امریکا سره چې اوس ناټو ولاړه ده او لاس په لاس سره روان دي، تش په نامه د ترورېزم پر ضد دلته په افغانستان کې، عربي ممالکو او بېلابېلو ځایونو او په ټوله نړۍ کې دوی راوتلي چې مور ترورېزم له منځه وړو. دا هر څه د ترورېزم د له منځه وړلو لپاره نه، بلکې دوی دا ټول کارونه د ترورېزم پر ضد د جګړې تر چتر لاندې ترسره کوي او ځانونه خپلو اهدافو ته رسوي. په اوایلو کې خو دلته څه طالبان وو، څه القاعده، او هلته وویل شول چې پر امریکا یې بریدونه وکړل. خو په عراق کې څه وو، هلته خو نه اټومي

وسلې وې، نه کومه جنگي ډله. هلته یې یوه بهانه راپیدا کړه او عراق یې درې ورې کړ، اردو، پولیس او هرڅه یې ورته وران کړل، لکه څنگه چې په تېره لسيزه کې یې دا کار په افغانستان وکړ. روس پلوه حکومت یې نسکور او اردو یې ورپنګه کړه، یانې په اسلامي نړۍ کې تاریخ تکرارېږي. په افغانستان او عراق دواړو کې یې هرڅه له منځه یوړل او یې پنګه او پولیس یې له منځه یوړل؛ ملي بنسټونه یې ټول ختم او هرڅه یې پر بل مخ واړول. همداراز اوس په سوریه کې هم همداسې کوي؛ په یمن کې هم اخته دي؛ تر سعودي هم رسېدلي، او هغه هېواد یې له حوثیانو سره په جگړه کې ښکېل کړی دی.

خبرياله: خو برعکس په افغانستان کې اوس زموږ پوځ څه ناڅه په خپلو پښو درېدلی چې دا هر څه د امریکا له برکته دي.

اصولي: زموږ پوځ په پښو نه دی درېدلی، زموږ پوځ نه مړ دی نه ژوندی، بلکې نیم ژواندی دی. هر کله چې د امریکا مرستې او وسلې پرې ودرېږي نو همدغه پوځ به د طالبانو له لوري له سختې ماتې سره مخ کېږي. زموږ له پوځ څخه زیاته مرسته له طالبانو سره کېږي. څنگه کېدای شي چې په هلمند کې جگړه روانه وي او زموږ درې یا څلورسوه زره امنیتي ځواکونه، چې هوایي پوځ هم پکې شته او نسبتن د اړتیا وړ تجهیزات هم لري، په هلمند کې ناکام شي او هغه گورۍ چې حتا تر لښکرگاه راورسېدل او لښکرگاه یې کلابنده کړې ده. څنگه کېدای شي چې کندز ورنه ونیسي؛ څنگه کېدای شي چې ولسوالۍ ورنه نیسي؛ ولې دا لویې لارې بندې دي؟

خبرياله: یعنې د دولت وسله وال مخالفین هم د دغه هېواد لخوا ملاتړ کېږي او دوی ته وسلې او تجهیزات ورکول کېږي؟

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۵۱

اصولي: که نه ورکول کېږي هم، خو له یوه ځایه خو کېږي. امریکا چې له هوا څخه یوه ستنه هم پر ځمکه ویني، نو دومره غټه پیمانې وسلې، ټانگونه، پیسې او د جگړې اړوند ټول ضروریات نه شي لیدلای.

خبریه: یعنې که په تولید ډول ووايو هغه وسلې او تجهیزات چې افغان ځواکونه یې نه لري.

اصولي: گورۍ، د یوه هېواد آبادول ډېر آسانه دي، مگر د یوې جگړې ترسره کول او بیا په پرله پسې د دې جگړې ساتل ډېر ستونزمن کار دی. دا یوې غټې سرمایې ته اړتیا لري، چې هغه سرمایه نه افغانستان لري، نه پاکستان او نه یې هم دا نور گاونډي هېوادونه. تاسو ولیدل چې شوروي اتحاد کابو ۱۰ یا ۱۴ کاله له افغانستان سره په جگړه کې ښکېل شو او بیا د اقتصادي ستونزو له وجې هغه لوی شوروي اتحاد ړنگ شو. نو څنگه کېدای شي چې دومره درنه پیسه، چې طالبانو او داعش ته ورکول کېږي، معاشونه، وسلې یې تجهیزات، له یوه عادي هېواده نه راوځي.

خبریه: ښاغلی اصولي اوس ځینې په دې اند دي چې امریکا له پاکستان سره د خپلو مالي مرستو په بندولو سره نور نه غواړي چې له پاکستانه مالي ملاتړ وکړي او په تېره بیا د افغانستان د سولې د خبرو په برخه کې د پاکستان لاس لنډ کړي.

اصولي: هر څه صادقانه نه دي، مور هغه مهال ویلای شو چې پاکستان او امریکا یا ناتو له افغانستان سره صادق دي چې مور عملاً کوم څه ورڅخه وویو. پاکستان هم وایي چې مور بیا د سولې له پروسې سره خبرې شروع کړې او صادق یو، خو عملن بیا جگړه شي؛ عملن بیا افغانستان ته باروت او وسلې رالېږي؛ عملن بیا ځانمرغي او بمونه راستوي. امریکا هم

همداسې ده. که چېرې په رښتیا هم دوی پر پاکستان فشارونه راوړي او په رښتیا هم صادق شوي وي، نو دا یو نیک گام دی. یعنې چې دا ۳۰۰ میلیونه یې که پرې بندې کړې وي، نو هغه ملیاردونه نور ډالر دې په نظامي برخه کې هم پرې بند کړي چې په کلنۍ توگه پاکستان سره مرسته کوي. هغه پیسې چې په اقتصادي برخه کې پاکستان ته ورکول کېږي هغه دې هم پرې بندې کړي. هله یې صادق بللی شو. خو بیا به دوی درې یا څلور میاشتې وروسته ووينئ چې له پاکستان سره بیا خورا زیاته مرسته کېږي. ځکه چې هغه مهال به بیا دوی خپلې غوښتنې په دوی منلې او خپلې ستونزې به یې حل کړې وي. هر کله چې تر دې ورسېږي چې امریکا صادق شي، مور او تاسو یې وینو چې د سولې په پروسه کې یې عملاً همکاري وکړه او پر پاکستان یې فشارونه راوستل، یانې افغانان نور له پاکستان او امریکا څخه سوله نه غواړي، بلکې د دې پر ځای ترې غواړي چې د افغان حکومت مخالفې ډلې ونه روزي؛ تمویل او تجهیز یې نه کړي او نه دې ورته اډې ورکوي. هغه مخالفین چې د افغانستان د نظام پر ضد جنګېږي، ټول په پاکستان کې اډې لري هملته جلب، جذب او روزل کېږي.

خبرياله: خو پاکستان دا ادعا کړې ده چې دوی له تروریزم سره جدي مبارزه کوي او پخپل هېواد کې ورته ځای نه ورکوي، حتا دوی په دې برخه کې له گاونډیو هېوادونو سره مرسته کړې ده، نو امریکا څنگه راځي، په دې برخه کې پر پاکستان خپلې مرستې بندوي، آیا په دې برخه کې د پاکستان مبارزه په رښتیا جدي نه ده.

اصولي: پاکستان د هغه تروریزم او هغو ډلو پر وړاندې جدي غبرگون ښيي

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۵۳

چې د پاکستان پر وړاندې جنگېږي. تاسو وليدل څه موده وړاندې په پاکستان کې عمليات پيل شول او دوی د هغه چا پر وړاندې عمليات پيل کړل چې د پاکستان د جندي مخالف وو؛ د پاکستان د نظام مخالف وو. هغه ډلې چې د افغانستان د نظام په خلاف جنگېدل، هغوی يې له سيمې په پوځي موټرو کې کراچۍ، ټل، پېښور او داسې نورو ځايونو ته يوړل چې دوی هلته په سوله ييز ډول خوندي کېږي او امنيت يې هم ورته د دوی پوځ نيولي و. د همدوی پوليسو، د همدوی مليشه وو يې امنيت ونيو. دوی په ټوليز ډول هغه څوک، چې د پاکستان پر وړاندې جنگېدل، وځپل او افغانستان ته يې راواړول، څو دلته د افغانستان پر ضد وځنگېږي. چې دلته بيا هغوی هم په دوو ډلو ووېشل شول، يوه ډله يې چې د پاکستان پر ضد جنگېدل، په خپل حالت پاتې شول او ځينې نور يې بيا له طالبانو سره يوځای شول او د افغانستان د حکومت پر وړاندې يې جگړه شروع کړه. تاسو اوس هم وينئ چې وزيرستان کې او د ډيورند اېخوا اوس هم اډې او ټريننگ کمپونه جوړ او عملاً شته دي. اوس هم ډېرې شبکې فعالې دي، ولې يې له منځه نه وړي يا لږ تر لږه ولې يې تجهيزوي.

خبرياله: دليل يې په څه کې دی؟ ښاغلی اصولي ځينې په دې اند دي چې د ډيورند د کرښې نامني د پاکستان په گټه ده؟

اصولي: د پاکستان گټه دا ده چې افغانستان په جنگ کې وساتي؛ افغانستان په اور کې وساتي؛ د افغانستان ملي بنسټونه له منځه لاړ شي او پاکستان په خپل گاونډيتوب کې داسې يو هېواد ونه لري چې پياوړی وي، زورور وي او سبا ورځ لږ تر لږه دومره ورته ووايي چې د ډيورند اېخوا زما کوم افغانان چې دي، په دوی ظلم مه کوه، بلکې دوی ته مکتب ورکړه

او د زده کړو امکانات ورته برابر کړه. دوی ته ټوپک مه ورکوه. پوهېږئ د ډیورنډ له کرښې سره په پاکستان کې اووه ایجنسی دي دا ایجنسی د پښتونخوا د حکومت تر لاس لاندې نه کنټرولېږي. پوهېږئ دا د مرکزي حکومت یعنی له اسلام آباد څخه کنټرولېږي. دا یې په دې ډول ساتلي لکه یو جال چې پرې راتاو شي او نور ورته لاسرسی ونه لري، دوی سره یوازې ټوپک ښه ښکاري او د پاکستان حکومت یې ورکوي؛ دوی ته بمونه ورکوي؛ دوی د وسلو انبارونه رالېږي؛ دوی ته یې قلم داسې ښودلی چې دغه پدیده اصلن د اسلام مخالفه ده؛ د قرآن مخالفه ده؛ په قلم اسلام له منځه ځي؛ مکتب کې خلک کافر کېږي. دا روحیه یې ورکړې؛ دوی ته یې د پښتنو او افغانانو تاریخ په شرمونو شرمېدلی ښوولی او دوی ته یې هغه تاریخ ورکړی چې په اصل کې د دوی خپل تاریخ نه دی.

خبرياله: ښاغلی اصولي فکر نه کوی کوم اور چې پاکستان بل کړی، یو وخت به خپله به پکې ونه سوځي؟

اصولي: که نن تر یوه حده سوځي نو ورځ به یې راشي، لکه څنگه چې اوس افغانستان په اور کې سوځي او وسوځېد همداسې به پاکستان او اسلام آباد هم وسوځي، ځکه چې بل ته اور بلوي خپله به هم پکې سوځي. زه وایم چې پاکستان له افغانستان سره نه صادق پاتېږي او نه هم افغانان په هغوی داسې باور کولای شي چې پاکستان به له افغانستان سره صادق پاتې شي.

خبرياله: پوښتنه هم همدا ده چې د افغانستان مشران او افغان دولت له وړاندې هم پر دې پوهېږي چې په افغانستان کې د ټولو بدبختیو لامل همدا پاکستان دی او د پاکستان په سیاستونو هم پوهېږي، خو بیا هم ولې زموږ هېواد د دوی په وړاندې کوم روښانه سیاست نه دی غوره کړی؟

اصولي: ستونزې دلته موجودې دي، کله چې په افغانستان کې د طالبانو نظام ږنگ شو، له هغو وروسته بيا حتا چوکۍ او مېز هم نه وو او له صفره بيا راشروع شوه؛ ديارلس کاله د کرزي حکومت د نوي ژوند غونډې دغه وطن تر دې ځايه راوړساره. تر څنگ يې بيا دلته مور ځيني دښمنان هم لرل؛ امريکا که له مور سره مرستې کوي، خو بيا هم زموږ دوست هېواد نه دی. ځکه چې امريکا دلته د خپلو موخو او ملي گټو د ساتلو لپاره راغلي. همدارنگه دلته داخلي عوامل هم وو، دلته مور ټوپک سالاران لرل؛ لوی لوی غله مو لرل؛ د چور او چپاول قوماندانان؛ دلته مو داسې کسان لرل چې اصلن افغانستان ورته مهم نه و، ملي گټې ورته بې ارزښته ښکارېدې، لکه څنگه چې اوس هم د هغوی لپاره ملي گټې مهمې نه دي. نو په داسې شرايطو کې بيا هم افغانستان تر دې سرحده ورسېد. اوسمهال زموږ مشران په دې نه توانېږي چې د دوی په مخ کې ودرېږي او کله چې څوک کمزوري وي، نو په کمزوري دريځ کې به درېږي. پخواني ولسمشر حامد کرزي په کراتو کراتو ويلي او چينغې يې وهلي چې دلته په کليو او بانډو کې تروريزم نه شته، تروريزم هلته دی، هلته پسې ورشئ، خو د هغه چينغې چا نه دي اورېدلې. همدا اوس هم کوم دريځ، چې ولسمشر غني د پاکستان په وړاندې خپل کړی، تر ټولو ښه او غوره دريځ دی. يعنې افغانان له دوی څخه ملاتړ کوي؛ له دوی سره بايد نور هم جدي لار شي؛ دلته (افغانستان) کې بايد د دوی سفارت وټرل او خپل سفارت هم راوغوښتل شي څو پاکستان پوه شي چې افغانان هم جدیت ښودلی شي او د دې ترڅنگ په پاکستاني اموالو بنديزونه ولگېږي، ماليات پرې ډېر شي او خپلې اړتياوې له نورو هېوادونو پوره کړو پر دې لارو چارو بايد فکر وشي. يو هېواد چې څو له ستونزو سره مخ نه شي، تر هغو له ستونزو سره د حل لپاره لارې

چارې نه شي موندلې. افغانستان بايد پاکستاني اموال بند کړي، خو پر خپله خاوره د پاکستان بازار ختم شي.

خبرياله: له تېرو ديارلسو کلونو راهيسې مور په دې ډول ستونزو کې ښکېل يو، نو ولې دوی تر اوسه کوم اقدام نه دی کړی؟

اصولي: لکه څنگه چې مو مخکې يادونه وکړه افغانستان له صفره را شروع کړه او تر دې ځايه راورسېد، يعنې اوس هم په اوسنيو شرايطو کې ښه روان دی او بهرنۍ پالیسي د پاکستان پر وړاندې د افغانستان پالیسي يا د ډاکټر غني پالیسي ډېره ښه پالیسي ده. په دغه وخت هغه موضوع چې په کندهار کې د کلدارو په اړه رابرسېره شوې، د ستايلو ده، يعنې ويل کېږي چې د کندهار چارواکو هلته په پاکستاني کلدارو بنديز لگولی. زموږ مشران که چېرې غواړي چې پر پاکستان فشار راوړي نو په هلمند، کندهار، فراه، خوست، کنړ، ننگرهار او په دغو ټولو په کرښه پرتو ولايتونو کې دې پر پاکستاني کلدارو بنديز ولگوي. دا خو کولای شي دا خو زموږ خپله سيمه ده او د فشار په ډول همدا کلدارې بايد دلته بندي کړو. مور بايد د پاکستان اوږه او هر څه بند کړو. د لارو چارو د حل لپاره يې همدلته دننه په افغانستان کې يو فکر وکړو او همدلته سرمايه گذاري وکړو؛ دلته تجاران تشويق کړو او هغوی ته سهولتونه برابر کړو چې څنگه د افغانستان په اقتصاد او پياوړتيا کې يو او بل ته لاسونه ورکړي او افغانستان پياوړی کړي. نو پکار ده چې په دغو شرايطو کې هر هغه څه مو چې د پاکستان پر ضد له لاسه پوره دي، بايد وبې وکړو.

خبرياله: اصولي صاحب اوس که رښتيا هم دا ځل امريکا د پاکستان په مقابل کې جدي وي او په صادقانه توگه يې دا اقدام ترسره کړی وي نو

افغان دولت باید په کوم ډول له دغه فرصته د خپلو گټو لپاره کار واخلي؟

اصولي: که رښتیا هم امریکا په صداقت سره د پاکستان پر وړاندې داسې برخورد کړی وي او دوی په خپل دغه اقدام کې صادق و اوسي، بیا نو افغانستان ته پکار ده چې لا هم ځان له امریکا سره نږدې کړي او لا هم ملگرتیا ورسره وکړي او په یو ډول سره امریکا ته د دې قناعت ورکړي چې سوله ییز افغانستان د امریکا په گټه دی او پاکستان خو امریکا خپله پېژني، ځکه پاکستان چې رامنځته شوی همدا د انګلیس او امریکا په وسیلې د نړۍ په نقشه راوتپل شو، او همدوی دي چې د سیمې او نړۍ د هېوادونو پر وړاندې د پاکستان په وسیلې تجارت کوي. پاکستان یې یوه آله او د پروژو پلي کوونکی گرځولی. په سیمه کې هر هغه څه چې غواړي، هغه پرې کوي. زموږ مشران باید پاکستان ته دا قناعت ورکړي چې یو سوله ییز افغانستان د امریکا په گټه او ناامنه افغانستان د امریکا په تاوان دی. لکه څنګه چې دلته افغانان هره ورځ شهیدانېږي او خپل ژوند له لاسه ورکوي، ټیپانېږي همدا شان امریکایان هم دلته هره ورځ قرباني ورکوي؛ سرتېري یې ټیپان او ژوند له لاسه ورکوي. دا طبیعي هم ده کله چې یو څوک کوم بل هېواد ته ځي هلته به دوی ته تاوان رسېږي؛ وژل کېږي به او خپل ډېر امکانات به له لاسه ورکوي. نو امریکا ته نور پکار ده چې د تروریزم اصلي سرچینه وپېژني او یو سوله ییز افغانستان خپل ملگری او دوست ومني. ځکه یو جگړه ییز افغانستان نه د دوی په گټه دی، نه دې پاکستان. پاکستان به هم نارامه کړي، لکه څنګه چې د لر او بر پښتنو دواړو خواوو علما وژل کېږي؛ ښوونکي یې شهیدانېږي، دا پروسه یوازې اوس روانه نه ده، بلکې دا پروسه تقریباً له پنځوسو کلو راپدېخوا جاري ده. څو همدا لر او بر پښتانه د پاکستان پر وړاندې خپل آواز پورته نه کړي او یا هم دومره ووايي چې

خپل حق وغواړي او د خپل کلي لپاره ښوونځی وغواړي یعنې دا ستراتیژی له پخوا همداسې روانې دي چې په دې سیمه کې باید جنگ وي؛ دا سیمه باید ناروغه او دلته باید تروریزم زر سرايت وکړي. مخکې چې ما دا اووه ایجنسی یادې کړې، دا ټولې یې د ډیورنډ اېخوا د همدې لپاره ساتلې، په دې باندې اصلن د حکومتونو کنټرول نه شته، دا آزاد قبایل دي او آزاد یې پرېښي. په دوی چې هر ډول پروژې وغواړي هغه پرې پلي کېږي، یعنې په هغه سیمه کې، چې اصلن قلم او ښوونځي هېڅ نه وي، هلته هره پروژې پلي کېږي. د عقیدې تر سیوري لاندې خلک هرڅه کوي، لکه څنگه چې په افغانستان کې دا ټولې جگړې د عقیدې تر سیوري لاندې ترسره کېږي. دلته د عقایدو منبع اسلام ده او د مقدس اسلام تر سیوري لاندې همدا وحشتونه کوي؛ افغانان وژني او تروریزم خوروي. علت یې دا دی چې مور اصلن اسلام نه دی پېژندلی ځکه علم نه لرو، که چېرې مو علم لرلی بیا پوهېدو چې اسلام یعنې څه. اسلام دا نه چې ټوپک راواخله یو څوک ووژنه، په اسلام کې ویل شوي چې کافر به هم نه وژنې، یعنې کله چې پروردگار تا ته د یوه چا د وژلو واک نه وي درکړی، څنگه کولای شې چې یو څوک ووژنې؛ مسلمان ووژنې؛ د ماشومانو په ښوونځي کې چاودنه وکړې؛ حتا جومات او ممبر په بمونو والوزوې. یعنې اسلام یې دومره ډېر افراطي کړی.

خبریه: ښاغلی اصولي اوس به پاکستان څه وکړي؟ ځکه که چېرې امریکا په رښتیا هم جدي وي، نو څه فکر کوئ چې آیا پاکستان به د ترهگریزو ډلو په مقابل کې اقدامات ونه کړي؟

اصولي: پاکستان د امریکا او د انګلیس په پیسو ژوندی دی. هر کله چې امریکا او انګلیس په پاکستان خپلې مرستې بندې کړي، بیا پاکستان هر

هغه څه کوي چې امريکا يې ورڅخه غواړي، خو که چېرې همدا دوه هېوادونه په صادقانه ډول پر پاکستان فشار راولي؛ خپلې مرستې پرې ودروي او همدا شرط ورکړي، چې ته دې نور دا وړاندوونکې پروژې په تپه ودروه، که چېرې ستا ملي گټې د افغانستان په وړاندوونکې وي، بيا يې نو پر بله لاره فکر وکړه، يا به دا هر څه د افغانستان په گټه وي او پاکستان به هم دېته واداره شي، يوازې دومره دې وکړي چې شپږ مياشتې دې خپلې ټولې مرستې پرې ودروي او ټول مناسبات دې ورسره بند کړي، بيا به نو دا هر څه د افغانستان په گټه وي. کله چې امريکا او انگلستان خپلې ټولې مرستې پرې ودرولې، بيا پاکستان د امريکا او انگلستان پر وړاندې سر نه شي راپورته کولای. ځکه هلته يې بيا ملي گټې په خطر کې کېږي. دوی په دې پوهېږي چې پاکستان يو په لاس جوړ شوی تصادفي هېواد دی، ځکه دا يو طبيعي هېواد نه دی. دوی پر دې پوهېږي چې که چېرې همدا دوه هېوادونه وغواړي، نو په يوه مياشت يا شپږو مياشتو کې دا هېواد تقسيمېدلای شي. ځکه خو دوی له همدې ډارېږي او خپله ملگرتيا له انگلستان يا امريکا سره نه خرابوي.

خبرياله: ښه نو څه ډول چلند به وکړي؟ د امريکا د دغه اقدام پر وړاندې به د پاکستان غبرگون څه وي؟

اصولي: داسې ده چې د پاکستان ژوند د امريکا او انگلستان په ملگرتيا کې دی، ځکه هلته همدا اوس بلوڅان تيار دي چې يو څوک له هغوی سره مرسته وکړي او پاکستان له منځه يوسي. کله چې امريکا خپلې ټولې مرستې په صادقانه ډول پرې قطع کړي او فشار پرې راوړي، نو پاکستان کولای شي چې د افغانستان د سولې په پروسه کې تر ټولو ښه رول ولوبوي.

خبرياله: که چېرې د امريکا مرستې پرې بندې شي او پاکستان هم له طالبانو سره خپلې مرستې ودروي، يعنې طالبانو ته تجهيزات ورنه کړي، نو طالبان به څنگه سولې ته حاضر شي؟

اصولي: کله چې په طالبانو ټولې مرستې قطع شي، بيا په ټوله معنا د سولې له پروسې سره يوځای کېږي، ځکه کله چې له دوی سره د جگړې وسايل او وسله نه وي، څنگه به له افغان ځواکونو سره جنگېږي؟ اوس طالبانو او نورو مخالفو ډلو ته پياوړې پياوړې معاشونه ورکول کېږي، لکه داعش چې پياوړې معاشونه لري، نو دا معاشونه څوک ورکوي چې زموږ اردو يې نه لري او هغوی ته يې ورکوي. دوی ډېر ښه تجهيز لري او ښه تجهيزېږي. که دا هر څه پرې ودرېږي، بيا دوی له دغه تحرکه لوېږي، بيا به يا له افغانستانه وځي او يا به هم د افغانستان د سولې له پروسې سره يوځای کېږي. طالبانو ته هم پکار ده چې راشي او د افغانستان د سولې له پروسې سره يوځای شي، لکه څنگه چې شورای نظار يا ټلوالې، وحدت گوند او د جگړو نورو گوندونو سياسي واک پخپله غېږه کې راتينگ او ټول واک يې خپل کړی، دا هرڅه د ټوپک په زور نه، بلکې په سياسي ډول کوي. کله چې پکارېږي دوی بيا ټوپک هم راوباسي، ځکه نه غواړي چې دغه واک له لاسه ورکړي. نو طالبان څه خدای وهلي، خو را دې شي او له همدغو افغانانو سره دې کېږي. د سولې له پروسې سره دې يوځای شي او خپلې غوښتنې دې د ټوپک پرځای د يوه سياسي بهير له لارې پلې کړي. دوی که هونښيار وي، را دې شي او د ټوپک پرځای دې قلم انتخاب کړي، د سولې مېز دې انتخاب او خپلې غوښتنې دې د سولې له لارې پلې کړي. د سولې خلاف بله ډله، چې له ټولو مهمه او نړيواله مضره پدیده ده، د داعش

ډله ده. طالبان افغانان دي، ورسره جوړ به شو، مگر داعش څوک دی؟ داعش یوه نړیواله پدیده ده دوی دلته د دې لپاره نه دي راغلي چې افغانستان مني، دوی دلته د خراسان په نامه راغلي چې په سیمه کې تاجکستان ایران او په نورو سره نښتو سیمو کې د پخوا غوندې خلافت جوړ کړي. مگر کاش چې دغه ډله بیا په اسلامي طریقه روان وای! دوی خو یوه افراطي لاره خپله کړې چې اصلن نه سپین‌زیری پیژني او نه ماشوم؛ دواړه الوزوي او وژني یې او همدېته ورته هغه څه چې دوی پلي کوي، په ټوله نړۍ کې ناشوني دي. له افغانستانه د دې پدیدې لرې کول کوم آسانه کار هم نه دی.

خبریه‌یال: ویل کېږي چې همدا پدیده هم پاکستان تمویلوي. آیا له پاکستان سره د امریکا د مرستو بندېدل به له دې سره هم مرسته وکړي چې داعش د پاکستان له لوري تمویل نه شي او د داعش لاس له افغانستانه لند شي.

اصولې: بالکل، پاکستان یې تمویلوي. گورنر نومونه مهم نه دي، چې کومه ډله تمویلوي او کومه نه، کله چې فشار پرې راشي دوی به له ټولو هغو ډلو لاس اخلي چې افراط‌گرایي خپروي، دا په ټولو تاثیر کوي. له عربي نړۍ څخه په هوا کې داعش راځي او په افغانستان کې کېني، دا خو ناممکن دی دا خو په یوه طریقه راځي هغه طریقه څوک ده، هغه پاکستان دی. همدا اوس پروت تاسو ولیدل چې د افغانستان په لوگر کې پاکستانی چورلکه راځي، هلته کېني او پاکستانی ځواکونه ترې کوزېږي. علت یې دا دی چې مور یې سربونښه دېگ یو او هغه څه چې بهرنیان غواړي هغه دلته کېږي، د افغانستان هوايي قلمرو د بهرنیانو په لاس کې دی او څنگه چې

دوی غواړي هغسې کېږي. کومه طیاره چې راځي او کومه چې بېرته ځي دا ټول د دوی په لاس کې دي. دلته د پاکستان چورلکې راځي او د افغانستان حکومت خبر نه وي چې دلته د پاکستان چورلکې څه کوي.

خبرياله: يعنې دا هرڅه د څه ښکارندوينه کوي؟

اصولي: دا د دې ښکارندويي کوي چې په افغانستان کې ټولې جنگي ډلې د پاکستان له لخوا، په هوايي او ځمکني ډول تمویلېږي. مثلاً په کندز کې جگړه روانه ده، چې هېڅ د ډيورند له کرښې سره کومه اړیکه هم نه لري، مگر هلته هم دغه ډلې د پاکستان لخوا تمویلېږي. لکه د حامد کرزي د حکومت په اوایلو کې کرزي وویل چې ځینې هلیکوپترې له هلمنده ډکېږي او په کندز او شمال کې خالي کېږي؛ افراد انتقالوي، څو په شمال کې وضع خرابه کړي. په افغانستان کې چې هوايي قلمرو د بهرنیانو په لاس کې وي، بیا نو د دوی خوښه ده. دغه هلیکوپترې، د څه له پاره افغانستان ته راغلي وې او که پاکستان وایي چې زموږ هلیکوپتر روسیې ته تله یا له روسیې څخه دلته راتله، نو دا خو د منلو نه ده. څنگه کېدای شي چې په هلیکوپتر کې روسیې ته لار شي یا راشي؟ نو بیا خبره دا ده چې افغانستان یو بې سرپوښه هېواد دی. زموږ مشرانو ته په دغو حساسو شرایطو کې پکار ده چې سره یو موټی شي؛ یوځای شي؛ پرمخ لاړ شي او د جنگ اصلي سرچینې، یعنې امریکا، ته داسې قناعت ورکړي چې افغانستان یو خپلواک هېواد دی.

خبرياله: له تاسو څخه ډېره مننه.

د کندز ناسم وضعیت

خبرياله: د کندز د ناسم وضعیت په اړه په دغه بحث کې د سياسي چارو کارپوه ښاغلی جمال ناصر اصولي لرو. دغه بحث به له ده سره يوځای وڅېړو، اصولي صاحب پخیر راغلی، اصولي صاحب که څه هم د هېواد په ډېرو ولايتونو کې جگړه روانه ده، خو کندز يو ځل بيا له سقوط سره مخ دی، بالاخره وسله وال مخالفين له کندزه څه غواړي؟

اصولي: د لوی او بڅښونکي خدای په نامه! په افغانستان کې روانه جگړه کومه داخلي جگړه نه ده، بلکې د دولت او پاکستان ترمنځ جگړه ده، د دې جگړې نور لاملونه هم دي چې تر ډېره يې بهرني لاملونه بللای شو يا هم ويلای شو هغه څوک چې د افغانستان له حکومت سره مرستې کوي، هغوی همدا جگړه اوږدوي. دوی دي چې د دې جگړې مشري کوي او په هر مسير يې چې زړه وي په هغه يې بيولای شي. جگړه د افغانانو ترمنځ نه ده. دا جگړه د بهرنيان لپاره ارزښت لرونکې ده چې بايد په کندز تخار او په دغو سيمو کې وي، ځکه دلته د شمال په ځينو برخو کې دا روانه جگړه د خپلو اهدافو لپاره توده ساتي، يو علت يې دا دی چې د منځنۍ اسيا يا د

روسيې لپاره يې تودوي، يا تر چين پورې. دوی خپل اهداف د همدې جگړو په وسيلې سره پلي کوي. له همدې امله مور وياي شو چې بهرنيان غواړي، خو لکه د جنوب په خبر دا جگړه په شمال کې هم توده وي، ځکه خو يې دا جگړه تر تخار او بدخشان او ټول شماله ورسوله. دوی د خپلو هغو ستراتيژيکو اهدافو لپاره، چې له ډېرې پخوا يې جوړ کړي، بايد دا جگړه توده وساتي. په همدې ډول دا جگړه اوس په فراه کې روانه ده، هلته هم د جنگ تودېدل غواړي. په همدې ډول په هلمند کې حتی تر ارزګانه څه وخت مخکې مو وليدل چې حتا په پکتيا او خوست کې هم جگړې وې. په ننگرهار کې هم دي. يعنې په شمال کې د جگړو اوسېدلو يو لامل دا دی چې بهرنيان غواړي دا جگړه په ټولو سيمو کې وي او په راتلونکي کې داعش ته لاره پيدا کړي، خو داعش هم هلته حضور پيدا کړي.

خبرياله: آیا داعش اوس په شمال کې حضور لري؟

اصولي: زما په اند تر هغه چې فکر کېږي په شمال کې تر اوسه داعش نه شته، خو داعش څوک دي.

خبرياله: خو همداسې گونگسې شته چې روسيه طالبانو ته په وسلو ورکولو سره غواړي د هغوی په وسيلې د داعش حضور وځپي. حال دا چې داعش تر اوسه په کنډز کې نه شته.

اصولي: گورئ زه واييم اول بايد پوه شو چې اصلن داعش څوک دي؟ داعش خو له بل ځايه راغلې ډله نه ده؛ نه عربان دي او نه هم له منځنۍ آسيا څخه راغلي کوم څوک دي. سمه ده د بېلابېلو هېوادونو وگړي به پکې وي؛ پنجابيان، تاجکان، ازبک، پاتې نور خو ټول همدا طالبان دي چې ځانته د داعش نوم ورکوي. يا هماغه ډلې دي چې تقويه او تجهيزېږي.

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۶۵

دوی نن که د طالب نوم لري سبا يې بيا نوم بدلېږي؛ ځانته د داعش نوم ورکوي. بله ورځ په بل نامه راڅرگندېږي. مطلب دا هرځای چې جگړې او ناخوالې وي، هلته نورې ډلې هم رينښې کوي. دوی هم پراخېږي او جگړې ته لا ډېره مخه کوي او له کومه ځايه چې دوی تمويل او تجهيزېږي؛ وسلې ورکول کېږي؛ د ټپيانو درمنله يې کېږي؛ معاشونه ورکول کېږي او... . نو اساسي ستونزه دلته همدا ده چې څنگه دا جگړه پایته رسولی شو. مور مخکې هم وويل چې د جگړې پای او تحرک د بهرنيانو په لاس دی او مور، خصوصن مشران مو، بايد بهرنيانو ته قناعت ورکړي.

خبرياله: په ډېريو ولايتونو کې خو پاکستاني جنرالان ليدل شوي چې د دې جگړې مشري کوي. څه فکر کوئ په کندز کې د چا لخوا دا جگړه تقويه کېږي او مشري يې څوک کوي؟

اصولي: يوه مسئله خو دا هم ده چې پاکستان غواړي بهرنيانو ته وښيي چې که د ډيورند د کرښې شاوخوا جگړه روانه ده، بيا يې نو په کندز کې څوک مشري کوي؟ دوی غواړي چې نړيوالو ته دا مسئله وښيي چې که مور د ډيورند کرښې په شاوخوا کې په جگړو تورن يوو، يعنې نړيوال د ځان په هکله تېر باسي. په کندز کې هم همدا پاکستاني جنرالان دي چې د جگړو مشري کوي، خو پاکستان يو ټېکه دار شرکت دی چې تمويلېږي او پروژې يې په افغانستان کې عملي کوي. خو اصلي مسئله دا ده چې د چا لخوا تمويلېږي. پر دې ټول پوهېږي چې د پاکستان تر شا څوک دي، يوازې هماغه خلک دي چې هم مور او هم دوی تمويلوي.

خبرياله: او په دې توگه غواړي خپلو موخو ته ورسېږي؟

اصولي: هو، بالکل. که چېرې داسې نه وي نو ايا هماغه امريکا، هماغه

ناتو او هماغه انگلستان او برېتانيا پر پاکستان فشار نه شي راوړلای؟ يعنې فشار دې هم نه راوړي، بلکې يوازې دې خپلې مرستې او تمويل پرې بند کړي.

خبرياله: ښه نو علت يې څه دی، چې افغان امنيتي ځواکونه د جگړو د مهارولو توان نه لري؟

اصولي: که موږ ووايو چې موږ په بشپړ ډول خپلواک يو، نو دا هم سمه نه ده. ځکه زموږ جگړې اوس هم بهرنيان رهبري کوي؛ که مخالفه ډله تقويه کوي دا ډله هم تقويه کوي؛ دوی په دې کې هم لاس لري چې چپړې بايد جگړه وگتې او چپړې يې بايد وبايلي؛ تجهيز يې هم مالوم دی چې افغان ځواکونو ته په کومه پيمانه تجهيز ورکوي. موږ ته دا هم مالومه ده چې دوی زموږ هوايي ځواک تر اوسه په سمه توگه تجهيز او تقويه نه کړ. دا هم يو دليل کېدای شي چې دوی غوښتل په افغانستان کې همدا ډلې وروزي او لايې پياوړې او پراخې کړي، څو په آسانه مات نه شي.

خبرياله: خو بيا داسې هم ويل کېږي چې خپله امنيتي چارواکي له وسله والو سره لاس لري، ځکه خو جگړه نه مهار کېږي.

اصولي: دا هم يو لامل کېدای شي، موږ تاسو وينو چې خپله په کندز کې ځينې چارواکي او يا هم خپله د کندز د امنيتي قومندان، هغه څوک دي چې په پخوانيو جگړو کې يې لاس لاره. دوی د کابل د کورنيو جگړو په وخت کې کابل وران او کورونه يې چور کړل. دوی په هماغه چور روږدي شوي دي، نو څوک چې يو ځل په غلا روږدي وي هغوی به پوستې او ولايت نه خرڅوي؟ خو ستونزه دا ده چې زموږ مشران او زموږ ولسمشر د دې پرځای چې دا ډول کسان راوښيي او محکمې ته يې کش کړي، هغه يې ټول

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۶۷

راټول کړي، رتبې او مډالونه ورکوي. په کندز کې هماغه د امنيې قوماندان، د لوا قومندان، د ملي دفاع او د کورنيو چارو وزارت ټول شته استازي، چې هلته دي، بايد ونيول شي او څارنواليو ته معرفي شي. دوی ولې تر اوسه په دې ونه توانېدل چې په ټول کندز کې مخالفين وځپي. علت يې څه دی؟ علت يې همدا دی چې دوی ناغېرې کړې ده؛ کار يې نه دی کړی؛ خپله دنده يې په پوره ژمنتيا نه ده ترسره کړې. دوی که په رښتينې توگه خپله دنده ترسره کړې وای، نو اوس به په کندز کې هېڅ مخالفه ډله نه وه.

خبرياله: خو ولسمشر وايي چې د کندز جنگ يوه تحميلي جگړه ده او بايد سياسي او عجولانه عمل ونه شي، يعنې په دې هرڅه سره عامه افکارو ته ځواب ويلای شي؟

اصولي: د افغانستان جگړه ټوله تحميلي جگړه ده. دا چې چا تحميل کړې ټول پرې پوهېږو، ولې يې تحميل کړې ده؟ ځکه دوی خپل حضور په جنگ کې ويني. زموږ مشران تر اوسه په دې نه دي توانېدلي چې بهرنيان او امریکايان قانع کړي چې يو سوله ييز افغانستان ستاسو په گټه دی؛ هغه افغانستان چې په سوله کې ژوند وکړي او ستاسو حضور هم دلته ومني. مگر اوسنی غوندې په جگړه کې ښکېل افغانستان ستاسو په گټه هم نه دی. لکه څنگه چې ويل کېږي دا جگړه دوی نه شي گټلې، بلکې لا به يې پراخوي. زه واييم چې دوی به دا جگړه پراخه کړي، خو يوازې د همدغه هېواد (افغانستان) د ورانۍ سبب به کېږي. که موږ مخکې له روسانو سره جگړه وکړه خو خپل وطن مو وران کړ او که اوس موږ له امریکا سره جگړه کوو، دا نو بيا هم خپل هېواد وړانوو. همدا اوس د کندز اوسېدونکو خپل کورونه او هرڅه پرېښي او ژوند ورته سخت شوی دی.

خبرياله: که جگړه همداسې دوام ولري او دولت يې هم د محارولو توان ونه لري، نو فکر نه کوی چې هېواد خپله د بحران خواته ځي؟

اصولي: که مور او تاسو يو حقيقت ومنو، هغه دا چې که نن کندز له لاسه ورکړو، سبا به مو هلمند له لاسه وتلی وي. مور ډېری ولايتونه په همدې ډول ليدلي؛ کېدای شي څو ورځې وروسته نور ولايتونه هم ووينو چې د سقوط په حال کې وي. په دغه مدیریت کې چې اوس شته کېدای شي همداسې وشي.

خبرياله: نو ولې دوی په امنیت کې بدلون نه شي راوستلای کله چې خپله هم وايي چې په امنيتي برخو کې دا ستونزې شته، بيا نو ولې په هغه کې بدلون نه شي راوستلای؟

اصولي: يوه موضوع خو دا هم کېدای شي چې د ځينو ولايتونو واليان او قوماندانان د پنځوس سلنې له خوا ټاکل شوي او بل پنځوس سلنه نه شي کولای چې په ډاډه زړه په هغه امر وکړي يا دوی له هغه ځايه برطرف کړي. که همدا کندز تاسو گورئ چې هلته هغه چارواکي چې پخوا وو، اوس هم شته. يو والي به يې تبديل شوی وي چې هغه د ولسمشر استازی و، مگر دوی نه شي کولای چې قوماندانانو ته کوم څه ووايي؛ له هغه ځايه د ملي پوځ قوماندانان له هغه ځايه نه شي تبديلولای او که تبديل يې هم کړي، بيا نو دوی په خپل منځ کې سره برخلافېري او له يو بل سره لاس او گريوان کېږي.

خبرياله: دوی وايي چې خلک له مخالفينو سره همغږي دي او پخپلو کورونو کې ورته ځای ورکوي، بيا نو ستونزه چېرې ده؟

اصولي: په اوایلو کې لومړی وار، تېر کال، کله چې کندز سقوط وکړ، نو کورني جنگسالارانو او قومندانانو په خلکو ظلمونه کول او دوی هم د تعصب او تبعیض له مخې تحرک کاوه، هلته دوی خلک هڅول چې له دوی سره هم تعصب ونیسي، ځکه هر عمل عکس العمل لري، ځکه خو کېدای شي خلکو پخپلو کورونو کې ورته ځای ورکړی وي. نو په اوسنیو شرایطو کې هم یو ورورکی لامل دا کېدای شي، خو په لویه کې د حکومت کمزوري هم ده؛ د مدیریت کمزوري هم او د کورنیو چارو او د دفاع وزارتونو کمزوري هم ده.

خبرياله: فکر نه کوی چې یو بې تفاوته عمل هم دی ځکه یو ځل خو کندز سقوط کړی و او اوس یو ځل بیا هم ورسره مخ شو. دوی خپله کله چې یوه ولسوالي ونیسي او تصفیوي عملیات پکې وکړي، خو بېرته یې ولې نه شي ساتلی. دا هرڅه د دوی بې تفاوتې نه نیسي. دا خپله وضعیت نه خرابوي چې تصفیوي عملیات کوي او بېرته یې له لاسه ورکوي، آیا حمایوي قوا نه لري که څنگه؟

اصولي: د افغانستان د حکومت یا امنیتي ځواکونو کمزوري همدا ده، چې ډېری وخت ډېر ځایونه له مخالفینو څخه ونیسي، خو څه موده وروسته یې بېرته ورپرېږدي. دوی هغه او خپلې پوستې نه شي ساتلی. علت یې دا دی چې هلته سم مدیریت نه شته؛ هلته محلي او په پولیسو او دفاع وزارت پورې اړوند قومندانان پیسې اخلي؛ تجهیزات او پوستې خرڅوي او خپل ځوانان د دولت په مخالفینو شهیدانوي.

خبرياله: د هغو خلکو ژوند ارزښت نه لري؟

اصولي: کله چې دوی پیسې اخلي، رشوت خوري، پوستې خرڅوي، نو د

پرديو ميندو زامن ورته اصلن ارزښت نه لري او که ارزښت يې ورته لرلای، نو دوه ځلې به کندز سقوط نه کاوه. په لويه کې ويلاى شو چې د دولت په رهبريت کې بايد تصاميم ونيول شي او هغه خلک چې د کندز په سقوط کې يې لاس درلود، حتا که چارواکي هم دي، بايد څارنوالی ته معرفي شي، خو داسې نه چې اول څارنوالي ته معرفي شي او بيا خوشې شي، بلکې دا موضع بايد په ډېر دقت او ژوره توگه وڅېړل شي.

خبرياله: ډېره مننه اصولي صاحب. سياسي شنونکی ښاغلی اصولي و چې د کندز د امنيتي وضعيت په اړه يې له مور سره بحث درلود.

۹

پر پاکستان د امریکا فشار

در ادامه تیرگی روابط افغانستان و پاکستان امریکا از آن کشور خواسته تا حمایت خود را از گروه‌های دهشت‌افگن کنار بگذارد. در غیر آن تضعیف خواهد شد. حکومت افغانستان بیش از ده سال است که از پاکستان میخواهد تا حمایت خودش را از گروه دهشت‌افگن کنار بگذارد، اما این چنین مورد را پاکستان تا حال مدنظر نگرفته و جهان هم قبولش نکرده. از سوی دیگر حرف تمویل داعش مسله‌یی تازه ایست که افغانستان آنرا مطرح کرده و گفته میشود که در ازره یی لوگر مشاوران شورای امنیت

پاکستان آمده بودند و میخواستند که گروه داعش را در آن ولایت تمویل و تجهیز کنند، اما مورد دیگر که اکنون بحث‌های تازه‌یی را باز کرده اترهام حمایت شدن طالبان از سوی شورای امنیت ملی افغانستان است. سه مورد خیلی عمده را در این برنامه پس از خبر مورد بحث قرار میگیرد.

اما سوالات که مطرح میشود هشدار تازه‌یی امریکا به پاکستان چقدر جدی است، و از طرف دیگر گزینه‌های را که حکومت افغانستان و امریکا در دست دارند تا بیشتر بالای پاکستان فشار وارد کنند که از حمایت دهشت‌افگنی و تروریزم دست بر دارد، چه هست؟ من بیژن آرین روی همین موارد با مهمانانم بحث را دنبال خواهم کرد.

آرین: در این برنامه آقایان هریک محمد قاسم عرفانی استاد پوهنتون، و آقای جمال ناصر اصولی آگاه مسایل سیاسی با ما هستند. خیلی خوش آمدید. استاد از شما آغاز میکنم، هشدار آخر امریکا به پاکستان اینکه گفته اگر از حمایت دهشت‌افگنان دست بردار نشود با سرنوشت افغانستان سر دچار یا تضعیف خواهد شد، چقدر این مورد را جدی می‌پندارید؟

عرفانی: بنام خدا، سلام بشما، مهمان و تماشاچیان تان، همه میدانیم که در چند سال گذشته با بدست آمدن بعضی اسناد پاکستان بعنوان حامی دهشت‌افگنی در جهان مطرح بوده که کشته شدن اسامه در پاکستان، شورای کوئته، شورای پشاور، شبکه حقانی و همه دهشت‌افگن‌ها را پناه داده، و دسته‌بندی‌های که در اواخر در وزیرستان صورت گرفت و طالبان را به خوب و بد تقسیم کرد و با دهشت‌افگنان بصورت گزینشی برخورد کردند. بنابر این در غرب بخصوص در امریکا شاهد ملاحظات بودیم که خواستار این بودند که پاکستان باید در این زمینه قاطعیت خودش را نشان

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۷۳

بدهد و این در حالیست که حکومت افغانستان منظم و بصورت مکرر تکرار کرده اند، که پاکستان در زمینه مبارزه با تروریسم صادقانه برخورد نمیکند.

آرین: دقیقا بیش از یازده سال میشود.

عرفانی: بلی، و گفته که پاکستان از طالبان بحیث یک آله فشار علیه افغانستان کار می گیرد، که این همه نه تنها افغانستان را با مشکل مواجه ساخته، بلکه دست آوردهای چندین سال گذشته علیه تروریسم را نیز با خطر مواجه ساخته از این جهت است که مواضع ضد پاکستانی در غرب برجسته تر میشود، اما تا هنوز هم ما شاهد اقدامات قاطع کشورهای دیگر علیه پاکستان نیستیم و ای هشدارهای فعلی هم یک امریست که بارها توسط خود پاکستانی ها هم گفته شده که ناامنی و بی ثباتی افغانستان به معنی ناامنی و بی ثباتی پاکستان است.

آرین: جناب اصولی صاحب، آیا باز هم بازیهای در حال اجرا هست و همان سناریو یی را که امریکا قبلن انجام داده بود و پاکستان را هشدار داده بود. و بار دیگر فقط هشدار داد یا اینکه حرف تازه یی در این هشدار موجود است؟

اصولی: د لوی او بخښوونکي خدای په نامه! سلامونه تاسو او ټولو ته! یوې موضوع ته غواړم اشاره وکړم. کله چې د امریکا لخوا په پاکستان غږ کېږي، د دې هرڅه پرځای دې امریکا پاکستان ته یوازې دا موضوع مطرح کړي چې د هغو ډلو تمویل او تجهیز دې بند کړي چې د افغانستان په خلاف جنګېږي او دا هرڅه دې په واضح ډول ورته ووايي. دوی دې همدا مسئله له خلکو، له نړۍ او له ولسه نه پټوي. ځکه نړۍ افغانان او ټول پر دې پوهېږي چې د پردې ترشا دا تمویل، چې طالبانو ته ورکول کېږي،

شوکه پاکستان ته ورکوي. بیا هم مور وپلای شو چې همدا خلک دي چې دوی کله پاکستان او کله نورو ځایونو ته گواښونه کوي.

آرین: یعنی حالا امریکا همان بازی موش و پشک را به گونه یی دیگر اجرا می کند؟

اصولي: اساسي موضوع دا ده، کله چې په هلمند کې جنگ دی؛ د گرمسیر په ولسوالۍ کې د امریکایانو اډه ده، په یوه بله ولسوالۍ کې هم اډه لري، خو طالبان هلته له دوی سره جگړه نه کوي، بلکې راځي پر افغانانو بریدونه کوي. خو همدا امریکایان، چې هلته مېشت دي، طالبانو ته هېڅ نه وایي، بلکې داسې هم ویل کېږي چې له دغو اډو او بېسونو څخه د شپې هلیکوپټرې پورته کېږي او په نامعلومو ځایونو، د طالبانو په ساحو کې کېنې او دوی ته اکمالات کوي. دا د لوبې هغه اړخ دی چې اوس په حقیقت ولاړ دی.

آرین: یعنی امریکا حال غیرمستقیم طالبان را حمایت میکند، یعنی به وسیله پاکستان آنان را حمایت میکند.

اصولي: خبر دا ده، که چېرې امریکا له دوی څخه ملاتړ نه کولای، دوی پر پاکستان فشار راوړلای شوی او یا یې هم پر پاکستان خپلې مرستې او کمکونه قطع کولای شوی. دغه خبرې چې اوس په مطبوعاتو کې اوږو - چې په پاکستان یې غږ کړی چې که له تروریزم څخه لاس وانخلي، نو پر تاسو راوړو، دغه ټول یوازې نمایشي موضوعات دي، ځکه پاکستان یو قراردادي شرکت دی او دا پروژه چې هر چا ورکړې ده، هغه خپله همدوی دي.

آرین: یعنې شما حالا این اقدام امریکا را یک اقدام فصلي میخوانید؟

اصولي: که چېرې امریکا په همدې موضوع کې صادق وي، نو به په اوایلو کې یې، چې طالبان راټولېدل او یوځای کېدل، پر پاکستان غږ کولای شوای چې له دغه کاره لاس واخلي. ځکه هغو په میرانشاه، کوټه او د دیورند د کرښې اېخوا په ټولو سیمو کې طالبانو ته اډې ورکړي دي. امریکا دا هرڅه لیدل، د هغه وخت ولسمشر په امریکا غږ کاوه چې تروریزم د افغانستان په کلیو او بانډو کې نه دی، چې دوی به زموږ پر کلیو او کورونو بمبار کاوه؛ د شپې به د خلکو کورونو ته اوښتل، بلکې تروریزم هلته دی، چې تاسو یې وینئ. تاسو یې وینئ چې پروژې ورکول شوې او پاکستان یې تمویلوي. هلته روزل کېږي؛ هلته یې جلب او جذب کېږي؛ هلته یې ساتنه او درملنه کېږي. پاکستان په همدې موضوع کې صادق نه و او نه دی. همدارنگه پاکستان دومره ځواکمن او غیرتي هېواد هم نه دی چې د امریکا د غوښتنو په خلاف رامیدان ته شي. کله چې طالبان له ماتې سره مخ شول، ټولو ولیدل چې د طالبانو مشران یې لوڅ او لغږ په امریکایانو وپلورل. علت یې څه و؟ ځکه چې هلته امریکایانو پوه کړل چې دغه کار وکړئ، په دوی دا هرڅه امریکا وکړل. اسلام پاکستان ته هغه وخت مطرح نه و او نه اوس ورته ارزښت ورکوي. مسئله دا ده چې هر هغه څه چې امریکا غواړي پاکستان یې پلي کوي. دوی باید پر پاکستان هغه مرستې او کمکونه بند کړي چې د امریکا لخوا ورکول کېږي او په تروریزم مصرفېږي.

آرین: آقای اصولي سوال دیگر اینکه سرتاج عزیز می گوید که شورای امنیت ملی افغانستان حامی طالبان است. این مورد را چقدر میتواند عقل سلیم یک شهروند افغانستان یا جهان بپذیرد که کشور که حالا خودش

حامی تروریزم است آن کشور بر علیه کشوری اتهام وارد کند که هر روز شهروندان آن کشور را تروریزم به خاک و خون می کشاند.

اصولې: هر کله چې افغانستان په داسې یو مقام کې وای چې له پاکستان سره یې سیالي کولای شوی، بیا نو پاکستان دا کار نه شو کولای. مور افغانستان خپله ځان د پنجابیانو او پاکستانیانو له سیالی څخه وایستلو؛ مور خپل وطن ړنگ کړ؛ اردو مو خرابه کړه؛ خپل ټانگونه طیارې او ټول نظامي وسلې هرڅه مو پر پاکستان او ایران وپلورل؛ ځانونه مو دپته اړ کړل چې اوس یو پنجابي هم راباندې رشخند وهي. دا د سرتاج عزیز اوسنۍ خبرې ټول رشخند دی چې په مور یې وهي. مور د تروریزم قرباني یو، تروریزم همدا پاکستان رالېږي، همدا سرتاج عزیز یې رالېږي، دوی یې تمویل او تجهیزوي، دوی یې پالي، وسلې ورکوي، ساتنه او درملنه یې کوي. بیا وایي چې دا افغانستان حمایه کوي. ښه خو به دا وی کله چې په افغانستان کې یو موټریم خلاصېدای، په اسلام آباد کې لس داسې موټر بڼونه خلاصېدای! خو دا چې مور کمزوري یو، ځکه خو مور داسې کار نه شو کولای. ځکه مور په خپل منځ کې په قومونو وېشل شوي او پخپلو کې سره ورغلي یو. یوه پنجابي ته په بده نه شو کتلای او خپل حق ترې نه شو غوښتلای، علت یې همدا دی چې مور بې اتفاقه قوم او په خپل منځ کې نه جوړېږو، ځانونه مو په قومونو، ژبو او په سمتونو وېشلي. سرتاج عزیز ته مور څه نه شو ویلای. دا هغه سرتاج عزیز دی چې د ده نیکه او غورنیکه افغانانو مسلمان کړی وو.

آرین: حال اینکه آیا پاکستان واقعاً هم حاضر خواهد شد تا از حمایت گروه‌های دهشت‌افگن دست بردارد؟

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۷۷

اصولي: پاکستان د تروريزم ځاله، مرکز او د پالو تمځايونه لري؛ هلته روزل کېږي بيا نړۍ ته خپېږي؛ سيمې او هند ته ځي؛ افغانستان ته راځي؛ امريکا او فرانسې ته ورځي. دوی يې هرې خواته خوروي، مگر امريکا څه نه ورته وايي. ما يادونه وکړه چې که چېرې امريکا له دوی سره لاس نه لرلای، بيا به يې پر پاکستان تمويل بند کړی وای.

آرین: حال آنچه شما گفتيد؛ آیا کشورهای ديگر واقعن نيمدانند که تمويل کننده اصلي تروريزم امريکا است و پاکستان هم به نحوي اين پروژه را اجرا ميکند، آیا کشورهای ديگر نمیتوانند در مقابل پاکستان پيا خيزند؟

اصولي: سل په سلو کې پر دې پوهېږي، خو د دوی ملي گټې سره شريکې دي، مور هغه هېواد يو چې په نړۍ کې راباندې تجارت کېږي. پر پاکستان هم تجارت کېږي. دلته د هغو اغېزمنو هېوادونو تجارت روان دی چې هغوی په نورو هېوادونو تاثير او په دويمو يا درېيمو تجارت کوي، لکه په مور چې تجارت روان دی. په مور سوداگري کوي، منافع راټولوي د همدغو افغانانو پر سر چې گرو کېږي، کرايه کېږي او پرديو ته په لاس ورځي. مور خرڅېږو، که چېرې مور نه خرڅېدای، دغه حال به راباندې نه وای. تر ټولو غوره بېلگه يې هم دا ده چې اوس هم زموږ مشران په ارگ کې له يو بل سره نه جوړېږي. ډاکتر عبدالله په ولسمشر پسې خبرې کوي او ولسمشر بيا په ډاکتر عبدالله پسې غږېږي. تر دې بل لوی شرم نه شته. دوه کاله وروسته بيا هم له يو و بل سره نه جوړېږي.

آرین: آقای اصولي کدام گزینه های هستند که حکومت افغانستان و امريکا به دست دارند تا به کمک آن بالای پاکستان فشار وارد کنند.

اصولي: که چېرې زموږ مشران او رهبران هونبیار و اوسي، نو امريکا ته

بايد، په هر ډول چې وي، دا قناعت ورکړي چې يو سوله ييز افغانستان د امريکا په گټه دی او په جگړه ييز افغانستان کې د امريکا گټه نه شته. دا بايد ورته په ډاگه شي چې که امريکا په سيمه کې د خپل حضور غوښتونکې وي، نو دا هرڅه په سوله کې ورته شوني دي، کنه امريکا به هم له افغانستانه همداسې وځي، لکه څنگه چې شوروي ووت.

آرين: تشکر آقای اصولي و عرفاني ممنون تان که تشریف آوردید.

د افغانستان او پاکستان د سولې دویم پړاو

بډایو هېوادونو پرېکړه کړې چې د افغانستان او پاکستان ترمنځ د سولې خبرو دویم پړاو ملاتړ وکړي او ولسمشر هم په همدې موخه د ډسمبر په راتلونکې میاشت کې پاکستان ته سفر لري. په دغه سفر کې به دوی د سولې پر روانو خبرو بحث وکړي. پر همدې موضوع د بحث لپاره په سټوډیو کې راسره د سیاسي چارو کارپوه ښاغلی جمال ناصر اصولي دی. صاحب ستړي مه شی، په خیر راغلی.

اصولي: سلامت اوسئ، سلامونه تاسو او ټولو لیدونکو، اورېدونکو ته!

خبرياله: اصولي صاحب! لکه څنګه چې ولسمشر بیا هم نیت لري چې د ډسمبر په میاشت کې پاکستان ته سفر وکړي او په هغه غونډه کې گډون وکړي چې د افغانستان او پاکستان د سولې په اړه پکې خبرې کېږي. تاسو دا غونډه څنګه ارزوئ، آیا کومې لاسته راوړنې به ولري.

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! زما په اند اصلي موضوع دا ده چې له پاکستانه وغوښتل شي چې په صادقانه ډول د سولې له پروسې سره همکاري وکړي. هغه همکاري داسې نه چې دوی طالبان راولي او د سولې

مېز ته يې كېنوي، بلکې دوی دې يوازې هغه تجهيزات او تمويل، چې طالبان يا داعش يا نورې ډلې يې له دوی څخه ترلاسه کوي، قطع کړي. بيا نو سل په سلو کې په افغانستان کې سوله راځي. د افغانستان سياسيون بايد پر دې فکر وکړي چې پاکستان او بيا په لويه کچه امريکا ته دا قناعت ورکړي چې پاکستان د همدغو مخالفو ډلو له تمويل او تجهيزه لاس واخلي. بيا نو په افغانستان کې سوله راځي. دغه جرگې، شوراوې او دا ناستې، که په هر ځای کې وي، د افغانستان د سولې له پروسې سره هېڅ کومه مرسته نه کوي. سمه ده چې د خبرو يوه لاره ده، بايد خلاصه وي او په دې مورد بايد خبرې وشي، خو زه واييم چې په همدغو خبرو کې دوی د افغانستان دا جگړه لا ډېره اوږدوي. يوه ناسته په يوځای کې وکړي او بله ناسته په بل ځای کې. او همداسې دا پروسه له يوې ورځې څخه بلې ته غورځوي، څو چې د افغانستان جگړه لا پېچلې کړي. تاسو گورئ چې د افغانستان جگړه د تېرو دوو، دريو کلونو په پرتله لا پېچلې شوې ده، علت يې دا دی چې په هغه وخت کې مور د طالبانو يو رهبر او يوه ډله لرله، خو اوس مور د طالبانو دوې ډلې لرو، ترڅنگ يې داعش هم شته او همدارنگه د حکمتيار يا اسلامي حزب بله ډله هم ده. دلته يعنې څلور بېلابېلې ډلې شوې او داعش ډله هم، چې نړيوالې ريښې لري، د افغانستان د سولې او جگړې مسايل د لا ډېرو پېچلتياوو خواته اړوي. زه واييم چې په لويه کې د افغانستان سياسيون بايد له لويو قدرتونو سره خبرې وکړي، دوی ته قناعت ورکړي او ورته ووايي چې يو سوله ييز افغانستان ستاسو په گټه دی او بيا هماغه لوی قدرتونه پر پاکستان فشار راوړي، څو چې د افغانستان له سولې سره صادق پاتې شي. دا غونډې زما په نظر له يوې ورځې څخه بلې ته د افغانستان د سولې خبرو اچول او د جگړې اوږدول دي.

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۸۱

خبرياله: اصولي صاحب فکر نه کوي، چې دولت د سولې د راوستلو پر لارو چارو نه پوهېږي، يعنې دوی تر اوسه د سولې د راوستلو لپاره داسې يوه عيني ستراتيژي نه ده خپله کړې، ځکه چې دوی پوهېږي چې د افغانستان جگړه د پاکستان جگړه ده،

دوی نړيوالو ته ولې شواهد وړاندې نه کړل چې د افغانستان جگړه د پاکستان جگړه ده، کله قطر ته، کله هم چين ته او کله هم پاکستان ته د سولې لپاره مراجعه کوي.

اصولي: زموږ سياسيون هم ملامت نه دي، ځکه چې د افغانستان جگړه کورنۍ نه، بلکې دا هغه استخباراتي جگړه ده چې رېښې يې تر واشنگټن او لندنه رسېږي دا د سيمې هېوادونه خو بيا بېخي بېله مسئله ده چې دوی څنگه عملن پکې ښکېل دي. د افغانستان د سولې پروسه يوازې د افغانستان او پاکستان ترمنځ نه ده او که داسې ووايو چې د طالبانو او حکومت ترمنځ نه ده، د دې رېښې اوږدې دي او د دغو اوږدو رېښو د وچولو لپاره يوې داسې ستراتيژۍ ته اړتيا ده، څو په دې وتوانېږي چې همدا لوی قدرتونه، چې دغو رېښو ته اوبه ورکوي، پر دې پوه کړي، چې افغانستان په جگړه کې د هېچا په گټه نه دی؟

خبرياله: که دا جگړه استخباراتي ده بيا موږ هم استخبارات لرو، نو څه وخت موږ له خپلو استخباراتو څخه کار اخيستلای شو او که زموږ استخباراتي او کشفی ارگانونه هم کمزوري او ضعيف دي؟

اصولي: هر کله چې موږ د خپل پوځ او استخباراتو او ټولو نظامي برخو د يوې مياشتې مصرف د پوره کولو توان ونه لرو، يا يې معاش ورکړو يا يې حتا تېل نه شو پوره کولای، بيا څنگه کېدای شي چې زموږ استخبارات دومره

قوي شي چې د هغه چا استخبارات د ځان تر سيوري لاندې راولو چې هغه زموږ دا ټول مصارف راکوي. له همدې امله ويلای شو چې موږ درېيم هېواد يو او درېيم هېوادونه په همدغو ستونزو کې ښکېل وي. هغه هېوادونه چې درېيمو هېوادونو ته راځي او په سياسي اوضاع يا حکومت پانگونه کوي، دوی خپلې گټې لري، دوی تل کوبنس کوي چې د خپلو اهدافو لپاره په دغو هېوادونو کې جگړه توده وساتي. د دوی اهداف په يوه قوي دولت کې عملي کېدای نه شي. د دوی هېواد په يوه کمزوري جگړه خپلي او بې اتفاقه هېواد کې په ډېره آسانه توگه عملي کېږي. د افغانستان جغرافيايي موقعيت يو داسې موقعيت دی چې موږ او تاسو يې تر يو حده خراب کړي هم يو. بهرنيانو هر ځل پر افغانستان د خپلو اهدافو لپاره يرغل کړی، ځکه زموږ همدا جغرافيايي موقعيت د دې لامل شوی چې دوی بايد اول افغانستان ته راشي. که روسيې يا شوروي اتحاد د افغانستان کنترول غوښت، خو له هغې وروسته تر گرمو اوبو ورسېږي دا د هغوی لپاره يوه موخه وه. که اوس امريکا غواړي چې افغانستان په خپل لاس او کنترول کې ونيسي، نو منځنۍ آسيا او روسيې ته سور څراغ ورکوي. همداراز چين ته ځکه چې هغه يو داسې هېواد دی چې په راتلونکو وختونو کې د امريکا لپاره به يوه بشري او اقتصادي خطر رامنځته کوي. د امريکا خپل ليدلوری او فکر د لسو يا شلو کالونو لپاره نه، بلکې هغه د پنځوسو او سلو کالونو لپاره دی چې دوی په راتلونکو سلو کالونو کې له چينه څه توقعات لري. له همدې امله دوی غواړي پاکستان په دې توگه، لکه څنگه چې ترهگري ترې خپرېږي او افغانستان ته راځي، دا ځای ناامنه کوي، خپله د پاکستان ځينې سيمې هم بايد ناامنه وي، خو دوی وتوانېږي چې خپل ستراتېژيک اوږدمهاله پلانونه په ډېره آرامه توگه پرمخ يوسي.

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۸۳

خبرياله: اصولي صاحب، اوس چې پاکستان د افغانستان د سولې د خبرو مشري کوي، د دوی صداقت خو ټولو ته ښکاره دی، نو څه ضمانت شته چې بيا به د افغانستان د سولې په وړاندې خنډ نه جوړوي.

اصولي: اصلن داسې ده چې زموږ د سولې او جگړې ټول موضوعات له هغو قدرتونو سره دي چې د افغانستان پوځ حمايه کوي. يا هم که داسې ووايو چې هغه ځواکونه چې د پاکستان پوځ حمايه کوي او هغه پيسې چې دوی يې په افراطيانو لگوي، چې په افغانستان کې وضعیت نارامه کړي. زموږ د سولې ټول واک د دوی په لاس کې دی، دوی پوهېږي چې څنگه دلته سوله راولي او څنگه په دې سيمه کې جگړه گرمه وساتي. دوی غواړي څو په افغانستان کې داسې حرکات وکړي چې د سولې همدا روانې خبرې د جنگ په يو سبب بدلې کړي. خلاصه دوی په ډېره آسانی دا هرڅه کولای شي. زموږ د جنگ اساسي مهارول او کنټرول د دوی په لاس کې دی. دا چې زموږ سياسيون دوی ته څنگه دغه قناعت ورکولای شي چې افغانستان د جنگ په حالت کې ستاسو په گټه نه، بلکې خپل اهداف او ستراتيژي د يوه سوله ييز افغانستان په شتون کې عملي کولای شئ.

خبرياله: يعنې تاسو فکر کوئ چې اوس د افغانستان پر وړاندې د پاکستان سياست بدلون موندلی چې د سولې خبرې پرمخ بيايي؟

اصولي: پاکستان له پيدايبسته تر دې دمه دوه مخی سياست لوبولی. اوس خو په جنگ کې ښکېل دی. دوی د ظاهرشاه په دوران کې هم خپل اهداف لرل او د افغانستان لپاره يې کندی کېندلې، داسې ډېرې بېلگې يې شته. اوس چې پاکستان چينې او نارې وهي چې موږ په افغانستان کې سوله غواړو يا د افغانستان د سولې په مسایلو کې ونډه غواړو، دا هم هماغه

د جگړې اوږدول دي او افغانانو ته د سولې په خبرو بازي ورکوي. دوی غواړي چې افغانان د سولې په همدغو خبرو کې بوخت وساتي، کله یې چې افغانان دلته بوخت کړل، دوی درې میاشتې وروسته بیا دا خبرې ناکامېږي او دوی بیا تر شپږو یا اتو میاشتو دا جگړه توده ساتلی شي او نړۍ ته ښوولای شي چې مورځو عملن د افغانستان لپاره د سولې پر مسایلو بوخت یو.

خبرياله: یعنې اوس هم کومې خبرې، چې دوی یې د سولې په اړه کوي، د دوی خپل سیاست او که بیا هم هغه کړۍ دي چې له پاکستانه ملاتړ کوي او وسله وال روزي؟

اصولي: د پاکستان سیاست خپل نه دی. دا چې هغوی ته سیاست او ستراتیژي څوک جوړوي، هغه مور او تاسو عملن وینو چې انگلیس او امریکا ده. دوی چې هرڅه پاکستان ته وایي پاکستان په هماغه ډول حرکات کوي. که داسې نه وي پاکستان کې مېشت هغه ترهگر، چې د افغانستان یا نړۍ پر ضد دي، هلته یوازې پټنځایونه نه لري، بلکې هلته یې ښکاره اډې ورکړې چې ټول یې ویني. له همدې امله که چېرې امریکا یا انگلیس غوښتلای چې پر پاکستان فشار راولي نو په یوه میاشت کې یې دا ټولې ترهگرې ډلې، چې د افغانستان د نظام پر ضد جنگېږي، ختمولای شوای.

خبرياله: یعنې چې هغه خبره بیا هم رښتیا ده چې د افغانستان د سولې کيلي د امریکا او پاکستان په لاس کې ده؟

اصولي: بالکل، په دې کې هېڅ شک نه شته. دا هرڅه مور ته بېخي په سمه توګه ښکاره دي. یوازې یوه فشار ته ضرورت دی چې پر پاکستان یې

راولي او ورته ووايي، يوازې هغه ډلې، چې ستا په سيمه کې دي، ويې باسه او تمویل يې بند کړه.

خبرياله: بالاخره پاکستان د سولې په بدل کې له افغانستانه څه غواړي؟ ايا افغانستان د دې توان لري؟

اصولي: په ټوليز ډول د پاکستان يوه اصلي موخه ده چې هغه د ډيورنډ کرښه ده. د ډيورنډ دغه منحوټه کرښه، چې انگليسانو په هغه وخت کې د افغانانو يا پښتنو پر زړه راتېره کړه، دغه کار يې د دې لپاره وکړ چې دغه دوه ملکونه تل په جگړه پاتې شي. همدا شان يې د هند او پاکستان ترمنځ هم همداسې يوه کرښه راتېره کړه چې هغه د کشمير نيمايي کول وو. که کشمير يې اېخوا يا دېخوا ته وای او يا هم آزاد هېواد وای، نو دا ستونزه به يې له دوی سره حل وای. دغه راز د ډيورنډ د اېخوا پښتانه که آزاد شوي وای بيا به دا ستونزه نه وای. پاکستان د خپلې بقا او د خپلې ځمکنۍ بشپړتيا لپاره تل په افغانستان کې جگړه گرمه ساتي، هېڅکله نه غواړي چې په افغانستان کې يو ځواکمن او قوي نظام رامنځته شي چې په آرامه ساه واخلي، ځکه که يو ځل افغانان قوي او هوسا شول، بيا پر دوی غږ کوي چې زما خاوره خو تا قبضه کړې ده. همدا ملحوظات دي چې پاکستان ترې ډارېږي؛ دلته همدغه يو واضح او ښکاره هدف موجود دی او که همدغه هدف دلته نه وای، نو د پاکستان لپاره هم يو سوله ييز او هوسا افغانستان د هغوی په گټه دی، ځکه چې په اقتصادي لحاظ هومره راکړه ورکړه، چې مور يې له پاکستان سره لرو، له بل هېڅ هېواد سره يې نه لرو. وينو چې له پاکستان سره زموږ د تجارانو او هېوادوالو سوداگري هومره ډېره ده چې له بل هېڅ کوم هېواد سره په دې پيمانه نه ده. له همدې امله کله

چې دلته جنگ وي. بيا همدا اقتصادي مسايل خرابېږي. زما په اند پاکستان بايد پر دې هم پوه شي چې که دوی لس يا شل يا سل کاله نور هم په افغانستان کې دا نامني وساتي او همداسې دوام ورکړي، خو يوه ورځ به دا هرڅه بدلون مومي، ځکه د افغانستان د ټولو وگړو، حتا ماشومانو، په زړونو کې د پاکستان په اړه هومره عقده ځای پرځای شوې چې هېڅکله به پاکستان دلته د بقا خوب ونه وينې. ځکه بالاخره به دلته سوله راځي او دا جنگونه به ختمېږي.

خبرياله: يوه بله مسئله دا ده چې ويل کېږي ولسمشر په دې غونډه کې د گډون تصميم نه درلود او له دغه گډونه يې ډډه کړې وه، بيا پاکستان يو پلاوی ورته د جرگې په توگه استولی و چې له هغې وروسته بيا ولسمشر په دې غونډه کې گډون ومانه. دليل يې څه و چې لومړی يې له گډونه ډډه کړې وه او بيا يې بېرته رضایت ونبود؟

اصولي: اصلن ولسمشر اشرف غني او اجرائيه رييس دواړو او په ټوله کې حکومت لومړی ښه پرېکړه کړې وه چې پاکستان ته يې ويلي وو چې موږ تر هغې د سولې پر پروسه له تاسو سره خبرې نه کوو، څو چې تاسو له طالبانو سره خپل تمويل او تجهيز ته د پای ټکی نه وي اېښی. دا ښه او گټور دريځ و، اوس هم که ولسمشر غني همدې غونډې ته ځي، زما په اند دا يوه بله تېروتنه ده د دوی همدغه دريځ په هغو کې يو نرمښت راولي. ولسمشر بايد د دوی دا جرگه نه وای منلې او په خپل دريځ ولاړ وي. څو چې بهرنيانو پر پاکستان يو څه فشارونه وارد کړي وای، چې دوی د افغانستان د سولې په بهير کې سمه مرسته کړې وای. خو اوس يې دغه دريځ نرمېږي او که دغه دريځ يې نرم شو، بيا ويلای شو چې په راتلونکي

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۸۷

کې به مور له دغو هرڅه ښه پایله ونه لرو او دا به هم د سولې د هغو خبرو په څېر وي لکه څنگه چې مور په تېرو وختونو کې درلودې. تاسو ولیدل چې په دغو وروستیو کې پاکستان له طالبانو سره د سولې خبرې پیل کړې او کله چې دوی ولیدل چې افغانان او طالبان یو له بل سره جوړېږي، نو د ملا عمر مرگ یې اعلان کړ.

خبرياله: یعنې یو خنډ یې ورته جوړ کړ.

اصولي: یو خنډ یې ورته جوړ کړ او همدا خبره وه چې د سولې له پروسې سره پاکستان صادق نه دی پاتې شوی. تاریخ شاهد دی او ټول افغانان پر دې موضوع ښه سم پوهېږي. پاکستان که هرڅه ووايي، چې مور سوله راولو یا په دې پروسه کې صادقانه عمل کوو، خو بیا هم ټول پرې پوهېږي دا موضوع پخوا حل شوې ده، نور باور پرې نه دی پکار.

خبرياله: ځینې سناتوران او کارپوهان هم پر دې باور دي چې ولسمشر باید په دې غونډه کې گډون ونه کړي. ځکه دا هم د پاکستان د نه صداقت له وجې ده چې د افغانانو په پوره هڅې سره سره بیا هم دلته سوله نه راځي. نو بیا هم د ولسمشر پالیسي ولې په یوه سیاست نه بدلېږي؟ له ستونزو سره سره ښه پوهېږي چې په افغانستان کې جگړه د پاکستان جگړه ده؛ د تروریزم ټولې ځالې په پاکستان کې دي؛ مخالفین ټول پاکستان روزي، بیا نو هم د ولسمشر پالیسي ولې نه بدلېږي؟

اصولي: ولسمشر غني که په دې غونډه کې گډون وکړي، زما په اند دا یې یوه تېروتنه ده او د دوی په هغه دریځ کې نرمښت څرگندوي یا زموږ د هغه سیاست یو ډول کمزوري کول دي چې د پاکستان پر وړاندې یې لرو یا راسره د سولې په مقابل کې شته. همدا یې لامل دی چې مور تل بایللې؛

مور تل د يوې موضوع په اړه کلک دريځ نه لرو؛ مور د جنگ په اړه هم کوم کلک هوډ نه دی لرلی او مور د سولې په اړه هم همدا کار کړی.

خبرياله: اوس چې په دې غونډه کې گډون کوي، ستاسو په اند د بحث لومړۍ خبرې به يې څه وي، پر څه بايد خبرې وکړي؟

اصولي: زما په اند ولسمشر غني به همدا مسایل، چې په هغه کلک دريځ کې يې لرلې، يو څه مکث ولري او په همدې به خبرې وکړي، همدا مسایل به نړيوالو ته ووايي چې تروريزم په افغانستان کې نه، بلکې ريښې يې له پاکستانه دي او تاسو پر همدغه پاکستان فشار راولئ. او دا به يوه ښه موضوع هم وي. لومړی خو دا چې هېڅ تللی نه وای، دا به ښه و، خو دا چې اوس ځي نو ښه به دا وي چې پر همدې موضوع ټينگار وکړي او نړيوالو ته همدا مسایل وښيي چې د تروريزم ريښې په پاکستان کې دي، نه په افغانستان کې.

خبرياله: اصولي صاحب ډېره مننه.

۱۱

له امریکا څخه پر پاکستان د نور فشار غوښتنه

پر پاکستان د فشارونو غوښتنه د افغانستان همېشني هڅه وه، خو ليدل کېږي چې په دې برخه کې لا هم د پام وړ پرمختګ نه دی شوی. لکه څنګه چې بيا هم پاکستاني ځواکونو د ننگرهار پر لعلپورې ولسوالۍ توغنديز بريدونه کړي او د ريپوټونو په وينا مخکې هم راغلي. دا په داسې حال کې ده چې امريکا د افغانستان او پاکستان په تړاو په خپلو نويو پاليسيو او کړنلارو کار کوي. چېرې چې د امريکا نوي ولسمشر ډونالد ټرامپ به وروستۍ پرېکړه پرې کوي. دا په داسې حال کې ده چې اېخوا بيا د افغانستان سياسيون لا هم له امريکا څخه غواړي چې دوی پر پاکستان فشارونه ډېر کړي. د واشنګټن لخوا د کابل او اسلامآباد په اړه

وروستي دريځونه او دغه راز د پاکستان مداخلې او د دغه هېواد راتلونکې په اړه بحث کوو. د بحث لپاره د سياسي چارو شنونکي بناغلي جمال ناصر اصولي راسره دی. اصولي صاحب ښه راغلاست. ډېره مننه چې راغلي.

اصولي: مننه ژوندي اوسئ.

خبريال: پاکستان تاسو په کوم حالت کې وينئ، آیا په رښتيا هم لکه هغه ډول، چې د امريکا د بهرنيو چارو وزارت وروستي رپوټ څرگنده کړې ده، له څلور ميليارډ ډالرو مرستو څخه اوس د دوی مرستې تقريباً څه د پاسه څلور سوه ميلیونه ډالرو ته راغلي. هغه مرستې چې دوی يې په پوځي برخه کې له پاکستان سره کوي يا د دوی په وينا چې د ترهگرۍ د ختمولو لپاره يې ورسره کوي. د دې ترڅنگ د پاکستان پر وړاندې د فشارونو او د منزوي کېدو يادونه يې کېږي. اصولي صاحب تاسو يې په کوم حالت کې گورئ، واقعاً پاکستان نن ورځ په کوم حالت کې دی او آیا د امريکا په ليدلورو کې توپيرونه راغلي؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! پاکستان هغه وخت منزوي کېدای شي چې له ترهگرۍ لاس واخلي او ترهگرې ډلې تمويل او تجهيز نه کړي. اوس چې مور او تاسو وینو، نه يوازې دا چې دوی د طالبانو ډله تمويل، تجهيز او جلب و جذب ورته کوي، بلکې تر څنگ يې د داعش پروژې هم واخيسته چې د افغانستان ايران منځنۍ آسيا او چين له پاره يې هم سرخوړی جوړ کړ. نو ويلاى شو چې د داعش يوازينی مرستندوی هېواد پاکستان دی او هم د دې ډلې جلب و جذب او مصرف په غاړه لري. دا چې دا پيسې او دا مصرف له کومه راځي هغه هم معلومه ده. امريکا د پاکستان پر کړنو له پخوا پوهېده، هغه کړنې چې پاکستان يې په سيمه کې

ترسره کوي، امریکا تر یوه حده ورسره همغږې وه. په اوسني وخت کې چې د ټرامپ اداره وکتل شي چې دوی د پاکستان په اړه په دا نوې ستراتیژۍ کې څه وړاندوینې کوي. دغه اوسنی ریپوټ او زیاتره نور ریپوټونه دا په ډاگه کوي چې ترهگرې ډلې په پاکستان کې شتون لري، دوی هلته تمویل او تجهیز بیا سیمې ته لېږل کېږي. نو په ټوله کې مور ویاړی شو چې له اوایلو څخه یو څه د پاکستان پر وړاندې د امریکا په پالیسی کې بدلون راغلی. پاکستان تر یو حده د امریکا لخوا منزوي شوی او افغانستان هم په دې برخه کې یو څه کار وکړ. له امریکا سره یې کلکې خبرې لرلې او امریکا ته یې موضوع په سمه توګه روښانه کړه او تر ټولو مهمه موضوع دا ده چې ټرامپ په خپله پر دې پوهېده او تل به یې په ټاکنیزو بهیرونو کې هم دا خبرې کولې چې پاکستان د ترهګرۍ ملګری هېواد دی. ترهګر روزي او دا ترهګر بیا له پاکستانه د افغانستان هند او حتا تر نړۍ پورې خپرېږي. ځکه هر ځای چې کوم ترهګر ونیول شي حتماً به یې په پاکستان کې ترینګ لیدلی وي. دا یوه جوته خبره ده. په لویه کې اوس پکار ده چې امریکا په نوې ستراتیژۍ کې د پاکستان پر وړاندې هغه څه وکړي چې تر اوسه نه وو شوي او پاکستان یو د ترهګرو مل هېواد اعلان کړي. پر دوی فشارونه ډېر کړي؛ کمکونه پرې ودروي او تعزیرات پرې ولګوي. دا په دې معنا ده چې که چېرې دا کار وشو، نو په افغانستان او هندوستان کې به امن راځي. او په نړۍ کې به هم دا د ترهګرو سرچینه اصلن ورکېږي. که په نړۍ کې ورکه نه شي، لږ تر لږه خو دا سیمه آرامېږي. عربان تر دې ځایه نه راځي؛ عربان د کابل په هوايي ډګر کې نه کېني، بلکې په اسلام‌آباد کې کېني؛ هلته تورې جامې ور په تن کېږي؛ هلته ورته وسلې ورکول کېږي؛ هلته د پیسو مرسته ورسره کېږي او بیا د کابل

سوځوولو ته رالېږل کېږي.

خبريال: اصولي صاحب لکه څنگه چې تاسو ورته اشارې کوئ، دا هرڅه بايد وشي خو پاکستان راوگرځول شي، اوس څه چې پاکستان ژغوري او د هغه پر سر د يو مصونيت د سيوري په توگه موجود دی، هغه کوم عوامل او څوک دي؟

اصولي: پاکستان يو طبيعي هېواد نه، بلکې يو رامنځته شوی هېواد دی، طبعی هېوادونه، لکه افغانستان، هند، ترکمنستان ايران او داسې نور هېوادونه دي چې په طبيعي ډول راپيدا شوي دي. د پاکستان غوندې هېوادونه، چې په لاس را جوړ شوي، ځانته بنسټونه لري. د پاکستان بنسټ اېښودونکی انگلستان دی، چې د افغانستان او هند په جغرافيه کې يې رامنځته کړ. د افغانستان نيمه خاوره يې واخيسته؛ د هندوستان يې هم نيمه خاوره قبضه کړه او پاکستان يې رامنځته کړ. د دې تر څنگ امريکا هم له انگلستان سره يوځای شوه او پاکستان يې د خپلو منافعو لپاره وکاراوه. پاکستان هم د خپلو منافعو لپاره د دغو دواړو هېوادونو هر ډول غوښتنې ومنلې. ځانونه يې ورسول، خو د امريکا له پروژو گټه واخلي چې د هغه ترڅنگ يې ۸۰ سلنه بوديجه او گټه پر خپلو پوځيانو او خپلو بنسټيزو پروژو ولگولې چې اوس يې وينو د اتوم خاوند دی. موږ څه وکړل؛ افغانستان مو په خپل لاس وران کړ؛ افغانان د پاکستان غېږې ته ورغلل او ځينې هېوادونه، لکه پاکستان ايران عربستان او داسې نور ورسره يوځای شول او افغانستان يې پرې داسې ويجاړ کړ. اوس هم هماغه خبره ده هر چا چې پاکستان ته دا پروژې ورکړې، پاکستان اوس هم هغه ۴۰ يا ۳۰ سلنه يې په جنگ لگوي او ۷۰ يا ۶۰ فيصده په خپل جيب کې اچوي او

پاکستان پرې جوړوي. مور وایو چې د پردې تر شا همدا دوه هېوادونه ورسره دي، دوی پاکستان اصلاح کولای او بېلارې کولای شي او دوی کولای شي پاکستان ته ووايي چې نور جگړې بس کړه. د پاکستان لپاره دا مهمه ده چې په خپل څنگ کې یو کمزوری او له پښو لوبدلی افغانستان ولري. نه دا چې یو خپلواک او په ځان بسیا هېواد. علت یې هم دا دی چې مور له هغوی سره د ډیورنډ مسله لرو او د ډیورنډ له مسلې پرته هم پاکستان د افغانستان سوله او بشپړه خپلواکي نه غواړي، ځکه چې دوی انګېري، چې لکه څنګه چې مخکې افغانانو پنجابیان مسلمان کړل او د هغوی تر اغېز لاندې ول او د دا ډول تاثیراتو له امله سوځي. ځکه وایم هغه اور چې دوی یې د افغانستان لپاره بلوي، یوه ورځ به همدوی پکې سوځي. دا چې اوس دوی افغانان د کابل پر وړاندې روزي، نو د پاکستان او پنجاب پر وړاندې عملن بلوڅان پورته شوي او خپلواکي غواړي. دا خپلواکي یوه مقدسه خپلواکي ده، دوی د دې حق لري چې له پنجابه خپله خپلواکي واخلي، ځکه بلوچستان یو طبیعي جوړښت و، مګر پاکستان طبیعي جوړښت نه دی. له همدې امله پښتنو هم باید همدا کار کړی وای. ځکه پښتانه اوسمهال په همدې ډول دي او له دوی سره باید ټول هېوادونه مرسته وکړي. هند هم باید مرسته ورسره کړې وای او د نړۍ هېوادونه، چې ټول د پاکستان له منحوتو کړنو څخه ډېر په تکلیف دي، ټول باید لاس سره یو کړي او دا پروژه په سیمه کې پلې کړي.

خبريال: اصولي صاحب! که چېرې د پاکستان په تړاو د امریکا لیدلورو ته وکتل شي، تر ډېره دوه مسایل پکې مطرح کېږي؛ یو دا چې امریکا هم له پاکستان سره ځینې ګډې ګټې لري ځکه خو اړ دی چې دغو ګټو ته د رسېدو لپاره له پاکستان سره جوړجاړی ولري. بل لوري ته بیا په ځینو

تحليلونو کې دا هم ويل کېږي چې امريکا هم مجبوریتونه لري. غواړم پر مجبوریتونو يې راته وغږېږئ، که احتمالن امريکا دا اراده هم وکړي چې تر وروستي حده پر پاکستان فشار راوړي، حتا انزوا ته يې نږدې کړي. په دغه مورد کې هغه مجبوریت، چې بنيادي امريکا دغه کار ته پرېږدي، کوم دی؟

اصولي: امريکا هېڅکله هم نه غواړي چې د افغانستان لپاره پاکستان له لاسه ورکړي. همدا پاکستان و چې په افغانستان کې يې د هغوی ټولې پروژې پلې کړې. د ثور له کودتاه راوړوسته په سيمه کې د امريکا ټولې پروژې د پاکستان په وسيلې عملي شوې دي. په افغانستان کې بدلونونه راغلل، جنگونه پکې وشول، انقلابونه راغلل، خو پاکستان په يوه حال و، ځکه امريکا لاس ورکړی و او پاکستان هم ټولې پروژې ورته په افغانستان کې پلې کړې. له همدې امله دوی هېڅکله هم د افغانستان لپاره نه غواړي چې پاکستان له لاسه ورکړي. په راتلونکي کې هم دوی فکر کوي چې په سيمه کې دوی پاکستان ته اړتيا لري او همداسې هم ده. افغانانو که چېرې اوس امريکا ته لاس ورکړی، نو لس کاله وروسته امکان لري چې دا دوستي په دې ډول نه وي. ځکه پېژني يې او افغانان هم دوی درک کړي. له همدې امله دوی بيا هم اړ دي چې پاکستان ته لاس ورکړي. هغه مجبوریت، چې امريکا يې لري، همدا دی چې په سيمه کې هر ډول پروژه په پاکستان باندې عملي کولای شي. د پاکستان لپاره قوم، اسلام او قران مهم نه دي، هغه څه، چې هغوی ته ويل کېږي او دوی د پاکستان جوړښت پرې يقيني کولای شي، هغه کوي، خو افغانان بيا دغه کار نه کوي.

خبريال: اوس هغه مجبوریت، چې امريکا يې لري که چېرې احتمال

وبولو، چې دا کار وکړي او پوه شو چې د امریکا په لیدلورو کې بدلونه راغلي. نو څه فکر کوی دا به امریکا ته د پاکستان په وړاندې کوم مجبوریت وي؟

اصولي: که چېرې امریکا وغواړي چې په سیمه کې خپلې ستراتیژۍ او خپل پلانونه اوږدمهاله پلي کړي، نو دا مجبوریت هم لري چې فعالاً باید پاکستان انزوا ته هم بوځي، ځکه چې که غواړي چې په افغانستان کې جگړه تر یوه حده ختمه کړي، نو پر پاکستان فشار راوړل او انزوا ته باسل دي. دوی خبرې دي؛ یوه دا ده چې امریکا نه غواړي چې پاکستان له لاسه ورکړي، ځکه دلته یې وروسته له افغانستانه بیا هم پاکستان پکار دی. دویمه موضوع دا ده چې په اوس کې هغه ستراتیژۍ او پلانونه، چې امریکا یې د سیمې لپاره لري، د پاکستان په اوسني دریځ کې نښي پلي کولای. دوی دېته اړ دي چې پاکستان تر یوه حده انزوا ته وباسي. دا لوړ مصارفات چې دوی یې په افغانستان او سیمه کې د تروریزم په نامه کوي، لس کاله وروسته امریکا دا نښي کولای. ځکه دا هرڅه بیا د دوی لپاره ډېر ستونزمن تمامېږي. شوروي اتحاد هم کله چې افغانستان ته راغی؛ په هغه وخت کې یې د جنگ مصارف ډېر لوړ وو، بیا مور ولیدل چې په لږو کلونو کې د شوروي اتحاد پښې سستې، او له افغانستان ووت، حتا خپل شوروي اتحاد یې هم اداره نه شو کړای چې لوی لامل یې اقتصادي و، دوی هغه د شوروي اتحاد خپل جوړښت هم ونه شو ساتلی او شوروي اتحاد ورڅخه تکه تکه شو. له همدې امله امریکا هم څه موده وروسته په نهایت کې نښي کولای چې د جگړې دا لگښتونه پوره کړي. نو زه وایم چې د امریکا له ستراتیژیو سره اوس هم د پاکستان ځینې پلانونه او پروژې په ټکر کې دي. هو دا ده چې هغه پروژې پاکستان ورته پلې کوي، خو څه ډول چې یې پاکستان پلي کوي، هغسې د امریکا له گټو سره په ټکر کې

دې.

خبريال: په کومو مواردو کې دا ټکر شته؟

اصولي: دا ټکر په دې کې دی، لکه څنگه چې د طالب او داعش پروژه ورکول شوې او دوی یې پرمخ وړي په افغانستان کې یې جگړه توده ساتلې ده. په داسې جگړه‌ییزو حالاتو کې، چې افغان دولت او حکومت ورو ورو تضعیفوي، بیا په دغه تضعیف او کمزوری کې د امریکا گټه نه‌شته. له همدې امله که چېرې غواړي چې د افغانستان اوسنی نظام پیاوړي شي، نو باید پر پاکستان فشار راوړل شي. همدا لامل دی چې دلته یو ټکر موجود دی، پاکستان دا نه غواړي چې افغانستان باید یو ځواکمن او زورور هېواد وي، خو ترڅنگ یې امریکا بیا وايي چې موږ دا هوډ کړی څو افغانستان یو ځواکمن او قوي هېواد کړو. له همدې امله ویلای شو چې دلته یو ټکر موجود دی او همدا ټکر دی چې پاکستان اوس د انزوا خواته بیایي. نو په لویه کې افغانستان ته اوس پکار دي چې امریکا ته ووايي چې شپاړس اوولس کاله په افغانستان کې جگړه اوږده شوه او ستاسو له نظامیانو سره سره بیا هم دلته سوله رانغله، اوس که غواړئ چې په افغانستان کې سوله راشي، نو پاکستان مو منع کړئ.

خبريال: افغان حکومت اوسمهال همدا غوښتنه کوي، خو اصولي صاحب هغه څه چې ستاسو په خبرو کې هم ورته اشاره وشوه، هغه دا چې د امریکا یو څو موارد د بدلون په حال کې دي؛ یو دا چې له هند سره د اړیکو پیاوړتیا، بل له اسلام آباد سره یې د خپلو مرستو کمول. په دې هکله هم ستاسو نظر غواړم، دغه حالت څه بیانوي یعنې په رښتیا هم واشنگتن یوه اراده لري چې پاکستان ته لږ تر لږه دغه خبرداری ورکړي چې د پاکستان

پر وړاندې هر کار کولای شي؟

اصولي: د ټرمپ اداره د امریکا د نورو ادارو په پرتله یو څه فرق کوي، مخکې مې وویل چې ټرمپ به پخپلو ټاکنیزو کمپاینونو او بهیرونو کې هم ویل چې د تروریزم اصلي سرچینه پاکستان کې ده. پاکستان دی چې سیمه یې نارامه کړې او دا ترهگریزې پروژې مخته وړي. نو ټرمپ هم اوس کوشش کوي چې څنگه وتوانېږي دا خپله ستراټیژي، چې له ډېرې مودې یې نه شي عملي کولای، پلې کړي. زما په اند د هغوی لپاره هم مسله دا ده چې دوی له پاکستان سره څه وکړي. له افغانستان سره خو د دوی مسله جوته ده چې په هره برخه کې همکاري ده، خو هغه د ډېر فکر او سوچ خبره دا ده چې له افغانستان سره د پاکستان اړیکې دي او دوی ته مسئله همدا ده چې امریکا په دې برخه کې اوس څه وکړي. دغه لوری ونیسي او که هغه یا هم دواړه، چې هم له پاکستان او هم له افغانستان دواړو سره دوستي وکړي. نو که دواړه دوستان شول بیا په دې منځ کې د تروریزم نوم او د تروریزم تر نامه لاندې خپله جگړه به څنگه منزل ته ورسوي. نو که دوی غواړي چې په افغانستان کې جگړه ختمه کړي او د امریکا لگښتونه هم دلته کم شي، نو اړ دي چې پر پاکستان فشار ډېر کړي، لکه څنگه چې تاسو یادونه وکړه په پاکستان یې خپلې نقدې مرستې را کمې کړې دي. زه وایم که امریکا په رښتیا او صادقانه ډول له افغانستان سره مرسته غواړي، همدا مرستې باید بېخي صفر ته راوړسوي او همداسې په نړۍ کې د پاکستان په منافعو بندیز ولگول شي، چې هم افغانان ورڅخه بېغمه شي او هم نړۍ د دې منحوثې پدیدې (تروریزم) له سره خلاصه شي.

خبريال: د پالیسیو په تړاو، چې واشنگتن یې د کابل او اسلام آباد په اړه د

جوړلو په درشل کې دی، تاسو یادونه وکړه چې دا ځنډېږي او امریکا حیرانه ده چې کوم لوری ونیسي. د پالیسیو په اعلان کې دا رامنځته شوی ځنډ تاسو له کومه اړخه گورئ، دلته به د واشنګټن اصلي موخه څه وي چې دوی نه د افغانستان او نه هم د پاکستان پر وړاندې پرېکړه کولای شي، آیا یو انتخاب لري که څنگه؟

اصولي: دلته درې انتخابه دي؛ یو دا چې که چېرې د افغانستان لوری نیسي نو پاکستان خپه دی او هغه باید منزوي کړي. که چېرې د پاکستان لوری نیسي نو په افغانستان کې د دوی شتون له پوښتنې سره مخ کېږي او افغانان هم ورته وایي چې تاسو په افغانستان کې څه کوئ، د څه لپاره راغلي یاست؟ درېیم انتخاب دا دی چې که چېرې دوی د اوپاما د ادارې غوندې مخته لار شي، چې هم له پاکستان سره سلام کوي او هم له افغانستان سره، بیا نو جگړه اوږده ده. دوی پردې فکر کوي چې اوس باید څه وکړو. دوی د افغانستان جگړه هم باید مهار کړي او د دې جگړې د مهارولو لپاره پکار ده چې پر پاکستان هم فشار راشي.

خبريال: د یوه ډراماتيک بدلون په اړه مو نظر څه دی چې واشنګټن یې د اسلام آباد په اړه ولري او هغه سناریو، چې شپاړس کاله وغځېده او سترې کوونکي هم تمامه شوه، بالاخره نه یوازې چې ترهگري کنټرول شوه، بلکې لا ډېره پراخه شوه، دغه ډول یو بدلون ته هم انتظار او تمه شته؟

اصولي: زما په نظر امریکا هم تر یوه حده له دې جگړې څخه سترې شوې ده. د افغانستان په اړه د دوی په اوسنیو ستراتیژیو کې، زما په اند، د پاکستان لپاره یو سور څراغ شته؛ پنجابي ته سور څراغ پکې دی؛ تر یوه حده به په دغو خپلو بل کړیو اوړونو کې دوی هم سوځي او زه باوري یم

د جمال ناصر اصولي مرکې او شنبې ■ ۹۹

چې په دې برخه کې د افغانستان دولت هم ډېرې هڅې کړې چې امریکا ته قناعت ورکړي چې اصلن ستونزه خو هلته ده. نو دوی هم تر یوه حده پر پاکستان اوس فشارونه راوستي دي.

خبريال: يعنې تمه لری چې ډراماتيک بدلون دې رامنځته شي او جگړه دې د پاکستان خواته ور واوړي؟

اصولي: ان شاءالله، ان شاءالله چې په دې نږدې راتلونکې کې به یې شاهدان واوسو.

خبريال: ډېره مننه اصولي صاحب، کور مو ودان چې زموږ بلنه مو ومنله.

۱۲

د امریکا له نوي دولت سره د کابل اړیکې

ډونالد ټرامپ د امریکا د نوي منتخب ولسمشر په ټاکل کېدو سره په نړیواله کچه د هغه په اړه اندېښنې رامنځته شوې چې دا اندېښنې په افغانستان کې هم محدودې نه دي، بلکې په بېلابېلو کړيو کې په دې اړه بحثونه روان دي، ځينې په دې نظر دي، چې د ټرامپ د حکومت رامنځته کېدل به د ملي يووالي حکومت اوسني جوړښت لپاره خطر وي، خو ځينې نور بيا وايي چې د ټرامپ يا بل هر ولسمشر په بدلېدو سره په افغانستان کې چندان بدلون نه راکوي او چندان اغېز هم نه لري. جگړه به دوام مومي، خو په ځينو کوچنيو مواردو کې ښايي چې ځينې سطحي بدلونونه وليدل شي. دا چې په واقعي ډول به د ټرامپ اراده څه وي او د کابل د حکومت په اړه به څه پرېکړه وکړي؛ په دې هکله د سياسي چارو شنونکي ښاغلي جمال ناصر اصولي سره بحث لرو. اصولي صاحب پخپلې راغلي، مننه چې بلنه مو منلې.

که څه هم اوس به بېخي وخته وي تر هغه چې ټرامپ راکوي او بيا پرېکړې کوي يو څه دا څرگندېږي چې هغه د کابل د اوسني حکومت يعنې د ملي يووالي د حکومت په اړه څه فکر کوي په ټوله کې د افغانستان د روانو حالاتو او داعش ډلې په اړه څه فکر کوي، دا هرڅه به له وخته مخکې

وي، خو بيا هم غواړو د تحليل تر کچې ستاسو نظر ولرو. څه فکر کوي؟ ترمپ څه ډول يو شخصيت وينئ، د اوسني حکومت د دوام لپاره به راځي، که نه د هغه په راتگ سره به دا حکومت له ځينې بدلونونو سره مخ کېږي؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! د لویو قدرتونو يا د لویو هېوادونو ستراتيژۍ او پالیسۍ د يوه ولسمشر په راتگ او په بدلېدا سره نه بدلېږي. سمه ده په خپله ستراتيژۍ کې به ځينې بدلونونه راولي، اما دا چې ووايو چې دوی به د افغانستان جگړه يوطرفه کړي يا به هغه له پامه وغورځوي، دا هم آسانه نه ده چې مور دا تمه ترې ولرو، ځکه د دوی ستراتيژۍ نه يوازې په کلونو کې جوړېږي، بلکې رغښت يې په لسيزو کې دوام کوي او د راتلونکو څو لسيزو لپاره يې ستراتيژۍ او پلانونه لري. دويمه موضوع په سيمه کې د افغانستان د پاکستان د هند او د منځنۍ آسيا کومې ستونزې چې رامنځته شوې دي، د امريکا په وجود کې دي. د دغو ستونزو د حل لپاره به دا سړی څه نا څه گټور تمام شي. ځکه ده د افغانستان د جگړې اصلي لاملونه او سرچينه ليدلي چې پاکستان دی. ده پاکستان ليدلی او پخوا يې په خپلو څرگندونو کې ويلي وو، چې مور پاکستان ته پيسې ورکوو او پاکستان هغه پيسې د ترهگرو په روزلو لگوي، يعنې پاکستان د هغه لپاره يو معلوم هېواد دی، يو پېژندل شوی او خپرل شوی هېواد دی. د پاکستان لپاره به دا يوه قاطع ستراتيژي جوړه کړي چې په رښتيا هم پاکستان به له دوی سره صادقانه همکاري کوي که نه، د پردې تر شا بيا بل څه کېږي. لکه اوس چې روان دي، امريکا ورسره مرسته کوله او دوی به هماغه د امريکا د مرستې پيسې راخيستلې، د ترهگرو په تمويل، تجهيز او جلب و جذب به يې لگولې. په دې نړيوال هم پوه دي امريکا هم همدا مسايل ليدل د ترمپ په څرگندونو کې هم همدغو مسايلو ته څو

خَلې اشاره شوې او بحثونه يې پرې کړي دي. يعنې ده اساسي د تروريزم سرچينه ښودله او په واضح ډول يې ويل چې په پاکستان کې دا ستونزې شته دي. په همدې توگه له روسيې سره که د ترمپ د اړيکو په موضوع بحث وکړو، که چېرې له روسيې سره د امريکا اړيکې ښې شي، نو دا د افغانستان په گټه هم تمامېږي، ځکه په افغانستان کې دا هم ويل کېږي چې روسيه له طالبانو سره مرسته کوي. يعنې په دغو موضوعاتو کې به هم څه نا څه همغږي رامنځته شي، او افغانستان به هغه د نيابتي جگړې له صحنې څخه يو څه راوځي. مانا د امريکا او روس پر هغه نيابتي جگړه، چې اوس دلته روانه ده، د ايران د هند او پاکستان يانې دا ټول هېوادونه چې په افغانستان کې مغرض دي او دلته غرضونه لري، پر دغو ټولو تاثير لرلای شي. خو که منفي اړخ ته يې راشو يعنې نړيوال د ترمپ له منفي اړخه هم وېرېږي. يعنې داسې نه وي چې ببخي يو ناڅاپه د امريکا پاليسي او ستراتېژۍ بدلې کړي. خو دا هرڅه هغه په يواځې توگه نه شي کولای، ترمپ نه شي کولای چې په يو دم خپل سرتېري له افغانستانه وباسي. که يې چېرې سرتېري له افغانستانه وباسي، دا د افغانانو په گټه هم ده، خو پوښتنه دا ده چې که افغانستان يواځې پرېږدي، لکه څنگه چې شوروي پرېښود يا امريکا هغه وخت مجاهدين پرېښودل، يو له بل سره وجنگېدل، افغانستان وران وېجاړ شو، چې بيا داسې حالت ته ونه گرځو. نو زما په اند تر هغه حده به نه وي که له افغانستانه سرتېري وباسي دا ښه ده ځکه د امريکا سرتېري دلته مفيد نه دي. خو ضمانت بايد شته وي چې افغانستان هغه حالت ته لاړ نه شي.

خبرنگار: د هېواد دننه او بهر په رسنيو کې د ترمپ په هکله تاوده بحثونه

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۰۳

روان دي. له کله چې دی په یو ډراما تیکه او حیرانونکې بڼه ولسمشر شو، نو اوس بحث دا دی چې د ټرمپ په اړه بېلابېل نظریات وړاندې کېږي، ځینې ستاسو په نظر دي چې ټرمپ به په هغه ډول هم تېز نه ځي، لکه څنگه چې د کمپاینونو په وخت کې یې ویل، خو ځینې بیا وایي چې لږ تر لږه ټرامپ خو به ۵۰ سلنه دا کار کوي، ستاسو برداشت له ټرمپ څخه څه دی؟ ټرامپ په ټوله کې په شخصي لحاظ څه ډول سړی دی؟

اصولي: په شخصي لحاظ که موږ د هغه ژوند ته یوه کتنه وکړو هغه یو تجار، میلیونر او داسې سړی دی چې ژوند یې په هوس کې تېر کړی. ده تل په ژوند کې هغه څه کړي چې یو امریکایي تجار یې کوي؛ هغه کړنې یې ترسره کړې چې یو امریکایي یا اروپایي بیلینر یې کوي، نو تاسو خپله فکر وکړئ چې یو بیلینر به څه ډول ژوند ولري؟ څومره به له سیاسته لرې وي؟ ده له سیاست سره اړخ نه دی لگولی؛ له سیاسته لرې پاتې شوی. یعنې چا چې په یوه اداره کې ماموریت نه وي کړی، خو داسې ناڅاپه راپورته کېږي او جمهوري ریاست ته راځي، نو دلته سړی فکر کوي چې دا به څنگه شي. خو زه وایم چې د امریکا ستراتیژۍ په عمومي ډول د شخص په بدلولو رابدلولو نه شي بدلېدلای، که په سطحي ډول کوم بدلونونه پکې راغلل، ډېر تاثیر پرې نه کوي.

خبريال: یعنې تاسې فکر کوئ چې ټرامپ یو څرگند سړی دی؟

اصولي: ټرامپ له سیاسته لرې سړی دی. زه وایم چې د امریکا سیاست به له دغو مبهماتو راوباسي او که منفي وي یا مثبت هغه په صادق ډول یو منفي یا مثبت حالت کې پاتې شي.

خبريال: اصولي صاحب! لکه څنگه چې تاسو ورته اشاره کوی، د ټرامپ

ژوندلیک؛ په رسنیو کې د ترامپ پاتې کېدل؛ د هغه په اړه خبرې؛ د هغه تجارت؛ د هغه شخصي ژوند او حتا د هغه ویناووې او خبرې چې ده په خپلو کتابونو کې لیکلي، هغو ته په کتو پوهېږو چې په نړۍ کې یو پېژندل شوی سړی دی، خو که چېرې مور پر افغانستان بحث کوو، نو اړ یو چې د ځینو نیابتی جگړو یادونه وکړو چې په افغانستان کې د سړې جگړې راهیسې تر اوسه همداسې دوام پیدا کوي، په همدې ډول روان دی. ترامپ په هماغه اندازه چې څرګند دی؛ پوتین په هماغه اندازه یو مرموز او ناڅرګند شخص دی. څه فکر کوئ د دغو دوو اشخاصو جوړېدل تاسو ته منطقي ښکاري او هغه ډول چې ترامپ وایي چې مور غواړو له روسیې سره اړیکې سمې کړو او مسکو به زموږ ملګری وي، آیا دا هرڅه به ممکن وي؟

اصولي: که راشو د روسیې هغه حالت ته چې شوروي اتحاد ونړېد، له هغه وروسته د روسیې ولسمشر ایلسن و. کله چې ایلسن راتلو هغه د امریکا په پیسو ولسمشر شو، روسیه یې خرابه کړه. یو کمزوری ولسمشر واکمن شو او امریکا غوښتل چې همداسې یو ولسمشر موجود وي چې له هغه شوروي اتحاد څخه راپاتې شوې روسیه همدا ډول وي. له روسیې سره دا فکر هم و چې دوی څنګه کولای شي هلته غچ واخلي. زما په اند روسیې به په مادي لحاظ هم له ترامپ سره مرسته کړې وي دا په دې اند چې یوه خوا به یې په روسیه کې یو داسې څوک راوستی وي چې روسیې ته د منلو وړ وي، بلخوا د سړې جگړې دا ستونزې چې رامنځته شوې دي، ټولې به پای ومومي او له بلې خوا به دوی خپل غچ اخیستی وي، لکه ایلسن چې دوی راواسته او دوی وکولای شول چې د ترامپ په څېر یو څوک راوړي چې اصلن اروپایانو دا فکر نه کاوه چې دا سړی به راوځي. دا یوه مسئله ده،

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۰۵

روسيه او امريکا که چېرې په خپل منځ کې سره جوړ شي دا نه يوازې د اروپا، بلکې د روسيې امريکا او ټولې نړۍ په گټه ده.

خبريال: ښه اصولي صاحب يو بحث دی چې که سره جوړ شي، نو گټه به يې څه وي او په دې کې به څه بدلون راشي؟ بل سوال دا دی چې دواړه شخصيتونه ځينې مشترکات لري او په ځينو مسایلو کې ډېر متفاوت او متضاد دي، لکه هغه ډول چې يادونه وشوه ټرامپ يو ډېر څرگند او پوتين يو ډېر مېهم او ناڅرگند رهبر دی. په دغو حالاتو کې دواړه يو گډ ټکی لري چې دواړه ځان ډېر مغرور بولي او په خپلو خبرو ډېر ميين دي. دا ډول شخصيتونه به په خپلو کې جوړ راشي او کنه؟ دا به يو لنډمهالې څرگندونې وي، کله چې ټرامپ صحنې ته واردېږي، نو هرڅه بدلون مومي.

اصولي: ټرامپ ويلي وو: "زه نه غواړم چې د نړۍ ولسمشر و اوسم، بلکې زه غواړم چې د امريکا ولسمشر و اوسم." د روسيې لپاره دا خبره ډېره د منلو وړ ده او دا پالیسي هغوی ته خوند ورکوي. روسيه غواړي چې له نړۍ څخه د امريکا لاس لنډ شي او امريکا هم غواړي چې له نړۍ څخه د روسيې لاس لنډ شي. يعنې دواړه قوتونه غواړي چې په نړۍ کې خپل نفوذ ولري. دوی تل په سره جگړه کې هم د يو او بل پر ضد همدغه کار کاوه او اوس هم د دويمې سرې جگړې د پيلېدو خبرې روانې دي او احساسېږي. په سوريه کې، که وگورو، همدا موضوع روانه ده دلته په افغانستان کې تر يو حده موږ دغه حالت وينو، زه واييم چې که ټرامپ هلته صادق وي، نو له پوتين سره جوړېدای شي. پوتين او روسيه اوس په هغه حالت کې نه دي چې لکه شوروي اتحاد چې و. شوروي اتحاد يو پياوړی هېواد و اوس روسيه په هغه حالت کې نه ده چې وکولای شي امريکا لاندې راوولي. اوس يوازې

غواړي چې د امریکا لاس دلته په نړۍ کې لنډ وي او دوی هم وکولای شي ځان تر یوه حده ورسوي. دوی همدا غواړي چې امریکا د داعش په کارولو سره منځنۍ آسیا ونه گواښي. امریکا له داعشه په استفادې روسیه ونه گواښي او د تروریزم، اسلامپالو او افراطیانو په نامه له هغو ټولو پروژو لاس واخلي چې په نړۍ کې یې طرحه کړې، خو روسیه په ارامه ساه واخلي. مور او تاسو وی نو، چې د طالب له پروژې څخه نه ډارېږي، بلکې د داعش له پروژې وېره لري او دا پروژه چې چا رامنځته کړې او روزلې یې ده، هغه هم مور او تاسو پېژنو چې هغه سعودي عربستان او همدا امریکا دي.

خبريال: ښه اوس که ستاسو د خبرو هغه اصلي برخه دا وي چې ستا په خبره د مسکو او د واشنگټن اړیکې ښې کېدای شي. دغه اړیکې سمېدل به د افغانستان پر حکومت او د افغانستان پر اوسني وضعیت اغېز وکړي کله؟

اصولي: بلکل، که چېرې امریکا او روسیه په خپلو اړیکو کې تر یو حده مثبت لارل او خپلې اړیکې یې ښې کړې، نو د افغانستان امنیت هم ممکن تر یوه حده ښه کړي. د داعش پروژه په مطلق ډول هغه پروژه ده چې امریکا د روس، ایران او د چین لپاره طرحه کړې ده. دغه پروژه به نور د پاکستان له لوري نه حمایه کېږي او افغانستان به ورنه خلاص شي، یعنې دلته یې مثبت اغېز همدا دی. دویمه مسله دا ده چې که چېرې د دوی اړیکې له یو بل سره ښې شوې، هغه گنګوسې، چې گواکي روسیه له طالبانو سره مالي او نظامي مرسته کوي، هغه به هم په یو ډول له افغانستانه خلاص شي او هغه مرستې به نور نه کېږي. په همدې ډول په ایران هم

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۰۷

تاثیر کوي، ځکه ایران هم اوس تقریباً د افغانستان په جگړه کې دخپل دی. په هغه به هم تاثیر وکړي. که په پاکستان کې د دوی اړیکې ښې شوې، نو زه باوري یم چې دواړه به پر دغه هېواد فشار راوړي چې د امریکا او ناټو له لوري ورکول شوې پروژې له منځه یوسي، چې د شیخانو په پیسو په افغانستان کې چلېږي او افغانان پکې وژني. په ټولیز ډول ویلای شو چې که د دغو دواړو هېوادونو اړیکې ښې شوې، نو په افغانستان یې تاثیر مثبت کېدای شی او د اړیکو په خرابېدا کې یې مور او تاسو عملاً وینو چې جنگ ته لمنه وهي او حالت لا ډېر خرابېږي.

خبريال: ښه، په ورته وخت کې مور او تاسو گورو چې بارک اوباما او بیا ټرامپ. هغه څه چې تر دې دمه ټرامپ د افغانستان په اړه ویلي دا هرڅه ښيي چې ټرامپ د افغانستان له مسلې سره ډېر علاقه نه لري او افغانستان ورته یوه اوږده سترې کوونکې او له مصارفو ډکه جگړه ښکاري. په ځینو خبرو کې دی وايي چې مور هغه پیسې چې په افغانستان مصرفوو، په خپل ځان به یې مصرفوو، یعنې په امریکا کې به یې مصرفوو، دا به زموږ لپاره په خیر او گټه وي، خو بل لوري ته بیا بارک اوباما و چې هغه اوس هم هلې ځلې کوي چې په افغانستان کې دې پوځي مرستې ډېرې شي، مثلن په دغو وروستیو څرگندونو کې د امریکا له کانگرسه غواړي چې ۱۱,۶ میلیارد ډالره دېته ځانگړي کړي چې د افغان امنیتي ځواکونو، په تېره بیا د هوايي ځواکونو، په تجهیزاتو او اکمال ولگول شي. دا دوه متفاوت لیدلوري څنگه ارزوي، د اوباما همدا خبرې به پر ځای پاتې کېږي او کنه کله چې ټرامپ راځي، نو بیا به په رښتیا هم هغه څه کوي، چې ده وویل؟

اصولي: زما په اند د افغانستان په هکله د اوباما پالیسي یوه مثبتة پالیسي

نه وه، افغانستان یې له کړکېچونو او ستونزو سره مخ کړ، جگړه یې لا توده او ورځ تر بلې یې قوي کړه. دا هرڅه مور او تاسو ولیدل چې اوباما او امریکا متحده ایالاتو دلته دا جگړه توده ساتلې او تر ننه یې هم ساتي، په هر ځای کې چې د امریکا لپاره خطر وي هغه له منځه وړي او هغه خطر چې د افغانستان یا افغاني پوځیانو لپاره وي، سترگې پرې پټوي. تاسو عملن وینئ، په هلمند کې جگړه روانه ده په گرمسیر کې د دوی اډه ده، په هغه ځای کې چې شا او خوا یې طالبان دي، خو کله چې پر دوی برید کېږي، دوی یې عملن ځواب وايي او که برید نه پرې کېږي، نو سترگې پرې پټوي. دوی عملن ویني چې طالبان او نورې مخالفې ډلې د دولت پر ضد جنگېږي، خو هېڅ کار پرې نه لري. دا هرڅه په دې معنا دي چې دوی دلته خپلې موخې لري د خپلو اهدافو لپاره راغلي. د دوی لپاره په افغانستان کې د جگړې تودوالی مهم دی. ټرامپ که د افغانستان له جگړې لاس واخلي، زه باوري یم چې د طالبانو په منځ کې هم د جگړې بهیر ورو او له تحرکه لوېږي. ځکه هغه پیسې چې امریکا زموږ حکومت ته ورکوي، همدومره یې په هغې خوا لگېږي. پاکستان ته چې څومره پیسې ورکول کېږي، له نیمې ډېره برخه یې د تروریستانو، داعشیانو او د طالبانو لاس ته ورځي. له همدې امله زه وایم که چېرې په اوسنیو شرایطو کې د افغانستان له جگړې لاس واخلي، نو په افغانستان کې به امن راشي، خو داسې لاس اخیستل چې پر هغو مخالفو ډلو هم خپلې مرستې بندې کړي او هم یې تمویل نه کړي، بیا نو مور افغانان سره جوړېږو. بیا د افغانانو ترمنځ مسئله ده چې افغانان بیا په خپلو کې سره جوړېدای شي. مور د جهاد په وخت کې هم ولیدل چې یو خوا روسان وو او بلې خواته امریکا او نور هېوادونه، چې دواړو خواوو ته یې تمویل، تجهیز او پیسې ورکولې. له همدې امله

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۰۹

کله چې شوروي اتحاد پنگ شو، نو مجاهدین بریالي شول او افغانستان ته راغلل. په همدې ډول که چېرې دوی له دواړو خواوو لاس واخلي نو په افغانستان کې به سوله راځي او جگړه به ختمېږي. خو همدا جگړه چې دوی توده ساتلې، اصلن ورته دوی لمنه وهي. طالبان د جگړې دومره لوی لگښت له کومه کوي؟ افغانستان یې نه شي پوره کولای. افغانستان ته عملن په مستقیم او نامستقیم ډول وسلې پیسې او هر ډول مرستې ورکوي. بیا هم زموږ د امنیتي ځواکونو په پوستو کې وسلې او تجهیزات کمېږي، خو د طالبانو په برخه کې ولې دا هرڅه نه کمېږي، ځکه چې هغوی ته په مستقیم ډول دا ټول تجهیزات او هرڅه راروان دي. لکه څنگه چې دې خوا دي، د افغانستان له حکومته ډېر هغې خوا ته ورکوي. ځکه خو که چېرې تړامپ د افغانستان جگړې ته د پای ټکی ږدي، نو اساسي سرچینه یې په پاکستان کې ده. پر پاکستان فشار راوستلای شي او کله یې چې فشار پرې راوست، هغوی (پاکستان) به د تروریزم له تحرک او روزلو لاس اخلي او په افغانستان کې به سوله راځي.

خبريال: د بحث دوه بېلابېل اړخونه وو، یو دا چې امریکا به له روسیې سره څه ډول برخورد کوي، بیا له افغان حکومت سره د هغوی په اډانه کې څنگه پرمخ ځي. بله مسئله بیا د پاکستان ده، هغه څه چې تاسې او نور ډېر مخور او شنونکي پر دې باور دي چې همدا پاکستان د افغانستان د جگړې شدت ته لاره برابره کړې. په ورته وخت کې بیا د تړامپ دریځ لکه څنگه چې تاسې وویل دا ډول دی، ایا په رښتیا پاکستان او د دغه هېواد د ډیپلوماسۍ هغه قدرتون، چې هلته موجود دي، تړامپ ته به دا ډول یو څه پرېږدي چې دی په ډېر شدت ورشي او هغه څه ومني چې دوی یې غواړي؟ ځکه داسې هم ویل کېږي چې پاکستان د امریکې نبض په لاس کې لري.

اصولي: د پاکستان هېواد له کله چې پیدا شوی د انگلیس او امریکا غېږ ته لوېدلی. هغوی تل پاکستان څرخوي او په نړۍ کې یې د یوه غلام غوندې استعمالوي. له همدې امله هغه پروژې چې د امریکا لخوا د ملي گټو له پاره پاکستان ته ورکول کېږي او پاکستان یې په قراردادي ډول پلې کوي، د دغو ټولو تر شا امریکا ولاړه ده. پاکستان دومره هم قوی نه دی چې امریکا د ځان محتاجه وگڼي، بلکې که امریکا په صادقانه ډول وغواړي، پاکستان به هماغه کوي چې په لندن او واشنگټن کې ورته ویل کېږي.

خبريال: خو گورنئ اصولي صاحب څو مواردو ته لنډه اشاره کوو او ستاسو نظر پرې اخلو. همدا امریکا وه چې د روسیې او په تېره بیا د شوروي اتحاد له منځه تلو وروسته یې په افغانستان کې مداخله کوله، افغانستان ته به یې هر کال لسگونه میلیونه ډالر ورکول او بیا دا لسگونه سلگونو ته ورسېدل او اوس په دغو وروستیو کې، له ۲۰۰۱ څخه شروع، امریکا په افغانستان کې یو ځل بیا پښې کېښودې چې په دې سره د دوی مرستې ملیاردونو ډالرو ته ورسېدې. پاکستان اټومي قدرت شو نظام او همداراز پوځ او استخبارات یې په خپلو پښو ودرېدل، هغوی اوس د هند غوندې له یوه پیاوړي هېواد سره ډغرې وهي. په داسې یوه حالت کې پر دې فکر نه کېږي چې پاکستان د امریکا لپاره د یو قدرت په توگه مطرح کېږي او ټرامپ به هم د پاکستان لپاره همدا ځواکمن او قدرتمند اوسېدل په پام کې نیسي.

اصولي: د امریکا لپاره دا نه ده مهمه چې پاکستان یو قدرت دی، اصلن دا د امریکا لپاره یو قدرت نه، بلکې امریکا وه چې پاکستان یې تر دې حده ورساوه او څه یې چې ورکړي، بېرته یې ترې اخیستلای هم شي. دلته

مهمه دا ده چې امریکا څه غواړي ایا امریکا غواړي چې پاکستان یا هغه غلام کړي چې تل یې پانگونه پرې کړې او تل یې پخپلو اشارو نڅولی او یا غواړي چې دغه غلام له لاسه ورکړي؟ ایا دوی غواړي چې له پاکستان څخه هغه چا چې د دوی ملي گټې په سیمه کې پلې کولې، لاس واخلي؟ نو زه ویلای شم چې امریکا که پر پاکستان فشار راوړي او پوه یې کړي چې ته خو دلته زما د غلام او یو قراردادي شرکت په توگه یې او که زه لاس درنه واخلم نو تجزیه کېږي. مخکې مو هم ولیدل چې کله د امریکا گټې ورسره په خطر کې راغلې، نو هلته یې د پاکستان پر وړاندې د بلوڅو غږ راپورته کړ.

خبريال: یعنې که لنډ ځواب واخلو؛ امریکا توانېدلی شي چې پر پاکستان فشار راوړي او پاکستان دېته اړ کړي چې په افغانستان او په سیمه کې د ترهگری له ملاتړه لاس واخلي.

اصولي: بلکل، حتا تر دې لکه څنگه چې یو پلار په زوی توانېدلی شي.

خبريال: اصولي صاحب ډېره زیاته مننه چې زموږ بلنه مو منلې وه.

۱۳

د ډیورنډ فرضي کرښه

د ډیورنډ د کرښې په اوږدو کې د تورخم موضوع هغه مسئله ده چې تل د افغانستان او پاکستان ترمنځ د تاوتریخوالي لامل کېږي او د تاریخ په اوږدو کې دا هغه کرښه ده چې بالاخره د دواړو لورو ترمنځ په ناندريو او جنجالونو پرمخ روانه ده. په دغو وروستیو څو ورځو کې چې په دغه ځنځیر د پاکستانی ځواکونو لخوا د یوې دروازې د جوړولو هڅې پیل شوې، چې په پایله کې افغان ځواکونه هم دېته اړ شول چې له دوی سره برخورد وکړي او د پوځي اقداماتو له امله پاکستانیان له دغه کاره راوگرځوي. دواړو لورو ته څه ناڅه تلفات هم واوښتل او په پایله کې د پاکستان د دفاع وزیر له خپل ولس سره د غچ اخیستلو ژمنه هم وکړه. اوس که څه هم جگړه تر یوه بریده درېدلې ده، خو په سیمه کې په سلگونو هغه بېلابېل موټر چې له خوراکي او ځینې نورو موادو څخه ډک دي او ښایي چې د خرابېدو له گواښ سره هم مخامخ شي. بله مسئله دا ده چې له اقتصادي پلوه نه یوازې افغانستان بلکې پاکستان ته هم د زیان اړولو مسئله پر ځای موجوده ده، خو هغه څه چې تر ټولو د پام وړ دي، هغه په دې برخه کې د بهرنیانو رول و، ځکه دلته د کابل او واشنگتن ترمنځ یو هوکړه لیک موجود دی چې د هغه لیک شپږمه ماده د بهرني تېري تر نامه لاندې ده او په هغه کې ځای ځای دېته اشارې

شوي چې په دريو مادو کې يې اساسن دې مسئلې ته هم اشاره شوې ده. دا چې دوی په دې برخه کې څه کړي، دېته به هم پر دغه بحث کې اشارې وشي. په استديو کې د سياسي چارو شنونکي ښاغلی جمال ناصر اصولي او ښاغلی آرین خيبر راسره دي. تاسو دواړو ته ډېر ښه راغلاست وایم، منندوی مو یم.

اصولي صاحب له تاسو به يې پيل کړم او له همدغه ځايه به راشو، هغه څه چې ترسره شول بحثونه ډېر پرې وشول، وروستي جزیات يې له تاسو سره هم دي او له درنو ليدونکو سره هم، خو تاسو په دې برخه کې د بهرنيانو رول څنگه ارزوئ، ځکه د بهرني تېري په نامه په شپږمه ماده کې څو بندونه راغلي چې په هغو کې اشارې شوې او دا هم پکې ويل شوي چې بايد په دې برخه کې د امريکا لخوا له افغانستان سره مشورې وشي يا د بهرني تېري پر وړاندې حتما ځوابونه هم ورکړل شي. تاسې يې څنگه ارزوئ، ايا په رښتيا هم بهرنيان په دې برخه کې سم په مخه لاړل کنه؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! بهرنيانو تل کوښښ کړی چې د افغانستان کړکېچ لا پياوړی کړي. دوی د افغانستان لپاره نه پاکستان خپه کوي او نه هم ترې تېرېږي. د ډيورنډ پر موضوع کلونه وړاندې امريکا خپل نظر ورکړی و او دا يې ويلي وو چې ډيورنډ د پاکستان او افغانستان ترمنځ يو نړيوال سرحد دی، يعنې دا له امريکا او نړيوالو سره حل موضوع ده، ځکه امريکا خپل نظر پرې ورکړ. کله چې امريکايان افغانستان ته راتلل د ډيورنډ د موضوع لومړۍ ماده وه چې له امريکايانو سره پاکستان مطرح کړه چې تاسو کولای شئ زموږ له خاورې افغانستان ته لاړ شئ او هلته هغه څه وکړئ چې ستاسو موخه ده. خو يو کار به کوی، هغه دا چې

د افغانستان اردو به زموږ پر وړاندې نه تقويه کوي او د ډيورند موضوع به له مور سره مني. د دغو ټولو په اړه هغه وخت امريکا له پاکستان سره يو پټ تړون کړی و او يا يې هم په شفاهي ډول ورسره منلې ده. مخکې له دې چې پاکستانيان د ډيورند موضوع راپورته کړي، امريکايانو دا موضوع څو ځله راپورته کړې ده او ويلې يې دي چې دا يو نړيوال سرحد دی له همدې امله مور له امريکايانو څخه هيله لرو چې هغوی به د ډيورند په موضوع کې د افغانستان په خوا ودرېږي. د نړۍ په نقشه د پاکستان زېږېدنه د چا کار و؟ دا هرڅه انگليس وکړل او امريکا بيا هغه څوک ده چې له برېتانيا سره يې گټې شريکې دي او په گډه سره پاکستان رهبري کوي. امريکا او برېتانيا پاکستان د دې لپاره په سيمه کې روزي او ساتلی يې دی چې دوی په سيمه او منځنۍ آسيا، جنوبي آسيا او مرکزي آسيا کې خپلې گټې د پاکستان په وسيله خوندي کړي. مور په دې برخه له امريکايانو، ناتو او له بهرنيانو هېڅ هيله نه لرو. دا چې پاکستان دغه تحركات ولې اوس شروع کړي، ولې يې پخوا نه کول، دغه تحركات له گوشتې يا له بدخشانه، چې د ډيورند کرښه راپيلېږي، راشروع د هلمند تر اوخرو پورې دي. دوی اوس له دې وډار شول چې افغانستان نور ورو ورو راژوندی کېږي او په خپلو پښو درېږي. د همدې لپاره دوی خپل تحركات شروع کړل.

خبريال: اصولي صاحب په ټوله کې مو زه د خبرو يو لنډيز کوم؛ که په ټوليز ډول وگورو چې په کراتو کراتو د افغانستان پر خاوره تېري وشول، د پاکستانني ځواکونو لخوا سرحدي تاوتریخوالی رامنځته شو چې په دې برخه کې يې تورخم وروستی بېلگه ده، په داسې حال کې چې امنيتي ځواکونه اصلاً ترې خبر هم نه وو، د دروازې د جوړولو هڅې کېږي، خو د کابل او

واشنگټن ترمخ امتني ترون د شپږمې مادې دويم بند تاسو ته وایم:

"متحده ایالات د افغانستان د ملي حاکمیت خپلواکۍ او ځمکنۍ بشپړتیا پر وړاندې د هر راز بهرني تېري یا د بهرني تېري گواښ ته د جدي انډېښنې په سترگه گوري او دا مني چې دا ډول تېري کولای شي، د افغانستان سیمې او نړۍ په سوله او ثبات کې د دواړو لورو گډ منافع تهديد کړي."

اوس دېته په کتو ایا امریکا یا واشنگټن دغې مسئلې ته د جدي انډېښنې په توگه وکتل، په داسې حال کې چې موږ د واشنگټن وروستی دریځ له ځانه سره لرو، هغو ویل چې په دې مسئله کې موږ اصلن دخالت نه غواړو.

اصولي: کله چې د حامد کرزي حکومت و، کلونه کلونه په کنډ، نورستان، ننگرهار او خوست باندې توغندي وربدل، هغه مهال امریکا چېرې وه؟ په هغه وخت کې هم امریکا دلته حضور درلود. دې مسئلې ته راځم، کله چې له دوی سره ترون لاسلیک شو، له هغې وروسته هم همدا توغندي راروان وو او هېڅ بدلون پکې رانغی، بلکې حتا تر دې چې امریکا به خپله پاکستان ته ویل چې تاسو دغه کار وکړئ چې د ډیورنډ مسئله راپورته شي. دا اوس هم دوی چې تحرکات کوي یوازینی هدف یې دا دی چې د پاکستان موضوع نه، بلکې د ډیورنډ موضوع راپورته کړي او بحث پرې وشي. پاکستان پر دې پوهېږي چې که چېرې د ډیورنډ مسئله همدا سې خپ او چپ پاتې شي نو په راتلونکي کې به د هغوی لپاره سرطاني ناسور گرځي. پاکستان له دې هرڅه ډېر ډارېږي او امریکا یې په یو ډول تړلې ده. ځکه چې دلته په سیمه کې پاکستان د امریکا، او انګلیس گټې ساتي، نو پاکستان هم باید یو څه واخلي، انګلیس او امریکا د دې لپاره چې خپلې گټې مصوونه وساتي، نو پاکستان هم باید د نړۍ په نقشه کې پیاوړی

وويني. لکه څنگه چې اوس اصلي خبره همدا ده چې که افغانستان له امریکا سره هر ډول تړونونه وليکي، خو امریکا په دې هرڅه پاکستان خپه کوي.

خبريال: يعنې دا د هغوی ترمنځ يوه نهايي شوې خبره ده؟

اصولي: سل په سلو کې د افغانستان لپاره امریکا، انگليس او ټول اروپايان هم پاکستانيان نه خپه کوي او نه يې رټي.

خبريال: اصولي صاحب ډېره مننه. ښاغلی آرین، ستاسې نظر څه دی، لکه څنگه چې يې يو بند ته اشاره وشوه، په څلورم بند کې هم دې مسئلې ته اشاره شوې، يوه برخه يې داسې ده چې "د بهرني تېري يا هم پر افغانستان د بهرني تېري د گواښ په صورت کې دواړه لوري غبرگون ښيي" ايا په دې برخه کې د امریکا له لوري کوم غبرگون وښودل شو؟

آرین: د لوی خدای په نامه سلامونه تاسو او ټولو ليدونکو ته. زه فکر کوم چې امریکا هېڅکله هم نه غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي. دوی د خپل شتون لپاره د افغانستان دا بې نظمي او گډوډي يوه بهانه بولي. د دغه تړون ځواب دې هغه ملگري ورکړي چې له دغه تړون سره يې ډېر احساساتي برخورد وکړ، د نتايجو له اعلان څخه يوه ورځ تېره نه وه چې بله ورځ يې دا تړون اعلان کړ. خو دلته يو نړيوال قوي ضمانت هېڅ نه شته. تاسو شپږمه ماده ولوسته چې امریکا هوکړه وکړه چې پر افغانستان د کوم بهرني تېري پر مهال به د دغه هېواد تر څنگ درېږي. خو له بده مرغه نه يواځې دا چې له افغان سرتېرو سره ونه درېدل، بلکې په ځينو مواردو کې له پاکستان سره پټې اړيکې هم پاللې.

خبريال: آرین صاحب یعنی اوس یوه خبره روښانه کېږي، د تورخم وروستی پېښه د دوو دولتونو د جگړې خلاف یوه کوچنۍ نښته وه. مور له امریکا سره یو تړون لرو چې هغه تړون یوه رسمي بڼه لري او ډېرې ناندې هم پرې رامنځته شوې، نن د همدغه تړون په شتون کې امریکا وایي چې مور په دغه مسئله کې نه ښکېلېږو، نو افغان حکومت یې پر وړاندې ولې چوپ پاتې دی؟

آرین: په افغان حکومت کې دغه ظرفیت نه شته. مور په ملگرو ملتونو کې د افغانستان یو داسې استازی لرو چې هغه هېڅ افغانستان نه مني، نو هغه به څنگه د افغانستان غږ پورته کړي. مور باید یوه قوي ډیپلوماسي لرلې؛ په ملگرو ملتونو کې مو داسې پیاوړي کسان وای چې پر پاکستان یې عرض کړی وای. زه اوس هم وایم چې امریکا له مور سره نه ده ولاړه، بلکې امریکا خپلې موخې لري. دا په افغان دولت پورې اړه لري چې دلته باید پیاوړی حکومت وکړي.

خبريال: د چوپتیا تر شا یې تاسو څه وینئ؟ بالاخره ولې حکومت چوپ پاتې دی؟

آرین: د افغانستان د خلکو لپاره د ولسمشر او د ملي امنیت د سلاکار په پاک نیت شک نه لرم، خو د دولت په منځ کې، د ایران په څېر، د پاکستان د ISI پنځم ستون شته. د ولسمشر په دفتر کې یې مشاورین شته او ریاست اجرایه خو د ISI رسمي مزدوران دي. فضل الله وحیدي د هرات رسمي والي و، په اسلام آباد کې ونیول شو هلته ورته ویل کېږي چې ستا ورور او ستا زوی اوس په ارگ کې دي، یعنی دوی زموږ د ارگ له موضوعاتو دومره خبر دي. وروڼه یې چې تللي وو، څلورنست کاله پخوا همدوی ورسره هوکړه

کړې چې افغانستان به یې پنځمه صوبه وي. زموږ خاد په هماغه وخت کې اسناد پیدا کړل، چې حکمتیار هغه مهال پاکستانیانو ته لیک ورکړی و چې اوسمهال خو نیم حکومت د حکمتیار دی همداسې جمعیت اسلامي او اتحاد اسلامي.

خبريال: ښه، دا هرڅه د یوه جلا بحث موضوع کېدای شي، خو دا چې اوس موږ یو تړون لرو پر دې اړه مو بحث دی. اصولي صاحب تاسو ته راځم؛ موږ چې کله تړون لاسلیک کړ، د تړون لپاره څار هم موجود دی که نه، هر وخت په دې برخه کې ستونزې رامنځته کېږي بهرنیان به د جگړې ډگر ته ورځي یا نه، خو په ټوله کې د کابل واشنگتن تړون تر پوښتنې لاندې دی او نقص کېږي، دغه تړون د څه لپاره لاسلیک شو چې نن یې اصلاً څوک پوښتنه هم نه کوي او نه یې عملي کوي.

اصولي: پخواني ولسمشر کرزي په هغه وخت کې نه غوښتل چې دغه تړون لاسلیک شي، ده یوازې د دې لپاره وخت تېراوه چې خپله دوره یې پوره شي او هغه له واکه لرې شي. بیا چې د ډاکټر اشرف غني حکومت راغی، هغه به په دې اړه پرېکړه وکړي. ده سیاست وکړ او لکه څنگه یې چې ویل، تر هغې چې خپلې غوښتنې یې پرې ونه منلې، تر هغې یې تړون هم لاسلیک نه کړ. برعکس کله چې ډاکټر اشرف غني او ډاکټر عبدالله د ملي یوالي په نامه حکومت جوړوي، نو په دویمه ورځ دغه تړون هم لاسلیکوي، یعنې لکه کوم ماشوم چې په ورځو ورځو له مورې لرې پاتې شوی وي، په همدې ډول دوی په چټکۍ سره تړون ته راغلل او دفتن یې امضا کړ.

پخواني ولسمشر غوښتل چې په یو ډول له دوی څخه ضمانت واخلي، خو هسې ونشول، مگر دوی په بېرته او هېجاني لارل او هوکړه لیک یې لاسلیک

کړ او اوس نه شي کولای چې پر امریکا دا مادې ومني. دا سمه ده چې دوی لاسلیک کړی، خو څوک به یې پرې ومني؟ ډاکټر صاحب اشرف غني به یې پرې ومني، که ډاکټر صاحب عبدالله؟ نه، داسې هېڅکله هم نه شي کېدای. دوی اصلن دلته بې وسه دي؛ دوی ته حکومت اصلن بل چا جوړ کړ، داسې حکومت چې اصلن د افغانستان په تاریخ کې نه و.

خبريال: اصولي صاحب ډېره مننه. آرین صاحب! په مجموع کې مور دغه تړون ته څه ووایو، دا تړون د څه لپاره لاسلیک شو؟

آرین: که د تړون په ماده مور ټینګار وکړو دا د خلکو سترګو ته د خاورې شیندل دي. پکار ده چې حکومت بیا لویه جرګه راوغواړي او د دغه تړون په باره کې له خلکو سره خبرې وکړي.

خبريال: خو هغه په لومړي سر کې اراده غواړي. اوس چې حکومت په یو بند ورسره چوپ پاتې دی او اصلن نه پوښتنه شته، نه لا بیان او نه هېڅ، نو بیا لویه جرګه خو یوه غټه مسئله ده.

آرین: زه وایم چې خپله دولت تر فشار لاندې دی.

خبريال: په دې معنا چې که نور مملکتونه او ګاونډي هېوادونه د افغانستان پر خاوره تر دې هم قوي بریدونه ترسره کړي، نو په هغه صورت کې به هم واشنگټن همداسې چوپ پاتې وي او واشنگټن به په ځنډه وایي چې مور په دې مسئله کې دخالت نه کوو.

آرین: هغه وروسته خبرې دي، لکه چې اصولي صاحب وویل امریکا ته د مور په پرتله پاکستان ډېر نږدې دی او هغه له څلوېښتو کلونو راپدېخوا دلته د پاکستان غلام دی، امریکا هم هېڅکله زموږ په خاطر پاکستان نه خپه

کوي. دا مو په یاد اوسي هر هغه ځای ته چې د امریکا پښې رسېدلې دي، هلته سوله نه ده راغلې. دا مو تل باید په یاد وي چې د افغانستان د سولې کيلي يوازې او يوازې د امریکا په لاس کې ده. که امریکا وغواړي، د ډيورند مسئله ډېر ژر حلولاى شي. خو د ډيورند مسئله د اشرف غني، عبدالله يا دا نورو خلکو صلاحيت نه، بلکې زموږ د خلکو صلاحيت دی.

خبريال: له تاسو څخه ډېره مننه. سمونوال حسين خېل راسره په اړيکه کې دی، په دې اړه به د هغه نظر هم واورو. سمونوال صاحب سلامونه مننه چې وخت مو راکړ، ستاسو نظر څه دی، تاسو جگړه وکړه؛ تلفات مو ورکړل؛ تپيان او مرگ ژوبلې درواوښتلې، خو په پایله کې هغه څه چې رامنځته شوي، د حکومتونو ترمنځ د کابل واشنگتن په نامه يو تړون موجود و. په دې برخه کې تاسو ته کله هم مراجعه وشوه؟ بهرنيو کله هم په دې برخه کې کوم اقدام وکړ؟ يا لږ تر لږه د مشورې تر حده تاسو سره وو؟

سمونوال: سلامونه تاسو ته. موږ دلته بهرنيانو ته کومه اړتيا نه لرله، موږ خپله پياوړي يو، ښه تعليم مو درلود او بهرنيو ته مو اړتيا پيدا نه شوه، مستقلانه مو له دغې ساحې دفاع کړې ده. دلته د امنيتي قومندان صاحب زړهرو خان راغلی و هغه هم موږ حمايت کړو، نورو قوتونو ته ضرورت نه و پيدا شوی چې موږ ورڅخه مرسته غوښتي وای.

خبريال: يعنې که مطالبه او غوښتنه مو وشي، بيا به تاسو په هغه صورت کې بهرني امنيتي ځواکونه له ځانه سره ولری کنه؟

سمونوال: ماته خو ضرورت نه دی پيدا شوی، بيا که پيدا شو، نو دلته له عامه نظم ملي پوليسو او نورو افغان ځواکونو به مرسته وغواړم، ځکه پر دې بوله دا د پوليسو وظيفه ده او موږ نه غواړو چې دلته ټول دخيل کړو، موږ

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۲۱

يې وړتيا لرو او هر ډول نړيوال قوانين په پام کې نيسو، دوی هم نه پرېږدو چې وخت او ناوخت پر مور حملې وکړي.

خبريال: حسين خېل صاحب دا هم راته ووايي چې اوس وضعیت څنگه دی؟ که څه هم ويل کېږي چې بيا هم په دروازې کار شروع کېږي، دا وضعیت څنگه دی؟

سمونوال: په دروازې خو مو د دوی کار اوله، دويمه او درېيمه ورځ بند کړی، ځکه چې مطلق د اصولو خلاف و، اوس ډيپلماتيکې هڅې روانې دي چې دوی له دغه کاره لاس واخلي. مور لا د کار شروع ته اجازه نه ده ورکړې او وضعیت هم اوسمهال دلته نورمال دی.

خبريال: ښاغلی حسين خېل صاحب ډېره زياته مننه.

۱۴

د ملا اختر محمد منصور وژنه

په دغو وروستيو کې رېپوټونه خپاره شوي چې، د طالبانو د ډلې مشر ملا عمر ځايناستي، ملا اختر محمد منصور سره بلې ډلې مخالفت وکړ، په تازه نښتو کې چې د پاکستان په بلوچستان ايالت کې د دوی ترمنځ رامنځته شوې لومړۍ ټيپي او بيا وژل شوی دی. دا خبرونه که څه هم د طالبانو ډلې نه دي منلي، خو د ملا منصور بلې مخالفې ډلې، چې د ملا رسول تر نامه لاندې فعاليت او هغه يې خپل مشر منلی، دا خبره مني او وايي چې ملا منصور ټيپي شوی دی. خو د افغان حکومت سرچينې وايي چې نوموړی د پاکستان په بلوچستان ايالت کې، لومړی زخمي او بيا په روغتون کې مړ شوی دی. د دغې خبر په رامنځته کېدو سره اوس د طالبانو د ډلې د مشرتابه برخليک ناروښانه برېښي. له بلې خوا افغان حکومت تل په دې ټينگار کوي چې د سولې مذاکرات بايد پيل شي او د مذاکراتو د پيل لپاره پاکستان د ثقل مرکز بلل کېږي، خو پاکستان تل د افغانستان پر وړاندې دوه مخی سياست کړی دی. اوس په تازه څرگندونو کې په ورته وخت کې په افغانستان کې د هند سفير ويلي چې پاکستان غواړي حقاني شبکه اوس د طالبانو د ډلې مشرتابه يا د طالبانو په وينا اميرالمومنين هغه ځانگړي ځای ته معرفي کړي چې دا به د حقاني شبکه، چې د نړۍ د ډېرو هېوادونو په

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۲۳

ځانگړې توگه د امريکا په تور ليست کې شامله او د يوې ترهگرې ډلې په توگه بلل کېږي، مشروعيت ورکړي. پر دغو موضوعاتو به سره بحث کوو.

د ملا اختر محمد منصور د وژل کېدو په اړه وروستي رپوټونه په بحث نيسو، دا چې نوموړی په رښتيا هم وژل شوی که نه، پر دې به هم بحثونه ولرو. د همدغو موضوعاتو د تحليل له پاره په سټيډيو کې راسره د سياسي چارو کارپوهان، ښاغلی جمال ناصر اصولي او تر څنگ يې ښاغلی غفور جاويد دی. تاسو ته ښه راغلاست وایم. اصولي صاحب، لومړی دا چې ملا اخترمحمد منصور دې په رښتيا وژل شوی وي، دا خبر تاسو ته تر کومه حده د منلو وړ دی او امکان يې شته؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! سلامونه تاسو او ليدونکو ته. زما په نظر دا واقعې بايد نورې هم وشي او دا واقع کېدونکې وي، ځکه کله چې طالبان په دوو ډلو ووېشل شول، دا د افغانستان د جنگ موضوع چې لا يې پېچلې کوله او گاونډيانو پکې گوتې ووهلې، تر څو چې افغانان ونه توانېږي د سولې پروسه پر مخ يوسي او ونه توانېږي چې له يوه مرکز سره دوی خبرې وکړي، دا حادثه شونې وه او دا ده وشوه. زما په نظر دا سرې که وژل شوی وي او که نه، ترڅنگ به يې نور قومندانان هم ووژني چې د هغوی استخباراتو کړنې ونه مني او د استخباراتو پر ضد يې وي، کوم چې دوی ته ويل کېږي. بله مسئله چې له ټولو مهمه ده، لکه څنگه چې اشاره مو وکړه د سيمې استخبارات اوسمهال غواړي چې د افغانستان جنگ لا پېچلی کړي. دوی غواړي چې طالبان په ډلو ډلو ووېشي. عملن طالبان په دوو ډلو وېشل شوي دي، ترڅنگ يې داعش او ورسره د حکمتيار ډله ده چې په ټوله کې په اصطلاح څلور تنظيمه شول. دا به نور هم تر لسو تر

اتو رسېږي، لکه څنگه چې د جهاد پر وخت کې يې پخواني مجاهدين وېشلي وو، دوی غواړي چې همدا جنگ لا پېچلی کړي، لکه څنگه چې د مجاهدينو په وخت کې يې پېچلی کړی و. خو نظام يا حکومت به چې مجاهدينو ته وړاندیز وکړ چې راشي او د سولې مېز ته کېږي، بيا به دوی ته په ډول ډول غېږونه راتلل. اوس هم همدا مسئله روانه ده. همدا پېچلتيا د جنگ چې پخوانيو استخباراتو په لاره اچولې ده دا به لا هم پېچلې کوي. دوی همدا طالبان چې فعلن په دوو ډلو وېشل شوي، په راتلونکي کې به يې په څلورو ډلو ووېشي.

خبريال: ښه کله چې تاسو وياست چې د استخباراتو کومه لوبه روانه ده، نو دلته د دوی لاس لرل راځي، که چېرې ملامنصور وژل شوي وي، تاسو فکر کوئ چې دا به د سيمې استخبارات کار وي، په بلوچستان کې د هغه د وژل کېدو ريپوټونه ورکول کېږي، ايا ISI به دا کار کړی وي، که هو، نو ستاسو نظر څه دی؟ دغه کار يې ولې کړی؟

اصولي: لکه څنگه چې مو مخکې وويل، پاکستان نه غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي، پخوا کله چې د سولې خبرې پيل شوې، دوی د ملا عمر د مړينې موضوع رابرسېره کړه. دا په داسې حال کې ده چې کله دغه موضوع پټه شوې وه، يعنې د ملا عمر د مړينې موضوع دوه کاله پټېږي او کله چې وخت راځي او د افغانستان د سولې موضوعات له ستونزو سره مخوي، بيا يې نو د ملا عمر مرگ رامنځته کړ. اوس هم کله چې نړۍ په همدې راتم شوه چې پر پاکستان فشارونه راوړي او مور تاسو وليدل چې پر پاکستان يې فشار راوړه چې د افغانستان د سولې له پروسې سره همکاري وکړي، خو دا چې د پردې تر شا څه کيسې دي، پر هغې مور او

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۲۵

تاسو پوهېږو چې پاکستان هېڅکله هم صادق نه دی پاتې شوی. په دې برخه کې دوی بیا هم همدا کار وکړ همدا دوی ډلې یې سره وجنگولې.

خبريال: يعنې ISI غواړي چې طالبان په څو ډلو ووېشي، چې مشرتابه معلوم نه وي او د افغانستان د سولې پروسه همداسې وځنډېږي.

اصولي: بالکل. سل په سلو کې همداسې ده.

خبريال: ډېره مننه. جاوید صاحب ستاسې نظر څه دی، لکه څنگه چې اصولي صاحب ورته اشاره وکړه ISI ته نور ملا منصور یوه مطلوبه مهره نه وه او د دې اړتیا لیدل کېده چې نور یې باید له صحنې څخه لرې کړي، ځکه یې هغه وواژه دا منی؟

جاوید: ستاسو، اصولي صاحب او لیدونکو ته د سلام په وړاندې کولو سره. زه به د خپلو معلوماتو پر اساس دا موضوع یو څه روښانه کړم. اول دا چې تر اوسه د ملا منصور مرگ لا نه دی تایید شوی او افغان حکومت هم د ده مړینې راپور رسماً نه دی تایید کړی.

خبريال: خو د ولسمشر د دویم معاون د دفتر لخوا دا تایید شوې. د دې ترڅنگ په هلمند کې د ۵۰۵ قول اردو قومندان هم دا هرڅه تایید کړي.

جاوید: نه، هغه په ټویټر لیکلي چې سړی ډېر شدید زخمي دی، خو د مرگ تایید یې نه دی کړی. دویمه موضوع دا چې ملا منصور په طالبانو کې په دې باره کې یو تېز او قوي سړی و. له پښتو، دري سربره په عربي، اردو، هندي او انگلیسي ژبو پوره حاکم و. په دغو وروستیو کې یې له یو شمېر عربي هېوادونو سره ښې اړیکې ساتلې وې او په دغو وروستیو کې یې غوښتل چې د افغان حکومت هغې غوښتنې ته لیک ووايي، چې له

طالبانو سره د سولې په تړاو وه او دا خبرې هم روانې وې، پاکستان تر ډېره بریده هڅه کوله چې دا هرڅه مهيار کړي. ده څه نا څه له ايران سره هم تعلقات ساتلي وو او ځينې امکانات يې له عربي هېوادونو هم ترلاسه کړي ول، خو هغه خودمختاره حرکت يې د دې لامل شول چې له داسې يوه برخليک سره مخ شي. بله مسئله دا ده چې پاکستان غوښتل که داسې يو څوک راشي، چې سبا د افغانستان د سولې امتياز طالب ته هم ورکول کېږي، نو بايد داسې کس وي چې د دوی هغه اصلي موخې وڅاري. دا هرڅه د هغه د خبرو اصلي ټکي دي چې پاکستان دغه کار وکړ.

خبريال: اصولي صاحب لکه څنگه چې جاويد صاحب اشاره وکړه، د هندوستان سفير وايي چې پاکستان اوس بله لوبه پيل کړې هغوی له حقاني شبکې سره خبرې غواړي او دوی د طالبانو رهبريت ته رابولي او نړيوال اذهان هم دېته چمتو کوي. دا چې دا ډله له يوې خوا د امريکا او نورو هېوادونو په تور ليست کې ده او له بلې خوا بيا دلته طالبانو ته هم يوه ډله د منلو وړ نه ده. تاسو ته څومره حقيقت پورې تړلی خبر ښکاري او ښاغلی سنها ولې بايد دا ډول خبرې وکړي؟

اصولي: زما په اند د طالبانو دا اوسنی دوی ډلې له پاکستان سره ډېرې جوړې نه وې او پاکستان هم ډېر باور پرې نه لاره، لکه څومره چې يې د حقاني پر شبکه کوي. پاکستان به دومره لېونی هم نه وي چې په اوسنيو شرايطو کې، چې د ټولې نړۍ سترگې د حقاني شبکې ته دي او د دغه شبکې نوم هم په تور ليست کې دی، فکر نه کوم چې د ټولو سره سره دې د حقاني ډله رامخته کړي. دا سمه ده چې د طالبانو هغه تجهيزات، چې پاکستان ورکول، يو څه به کم شي او حقاني ډلې ته به يې ورکړي.

خبريال: اوس د امريکا او د لوبديخ هېوادونو دغه تور لیست تاسو ته څومره د باور وړ دی؟ ځکه په تېرو کې داسې بېلگې شته چې تور لیست دفتن سپین شي.

اصولي: سل په سلو کې تور او سپین د دوی په لاس کې دي، چې هرڅه يې زړه وي هسې يې جوړوي او دا تور لیست هم د ناټو او امريکا لخوا جوړ شوی. ناټو او امريکا خپله پر دې پوهېږي او عملن يې ويني چې حقاني شبکه چېرې ده؛ چېرې روزل کېږي؛ پټنځايونه يې چېرې دي؛ اډې يې چېرې موقعیت لري. چې دا ټوله نړۍ ويني هره شېبه يې همدا امريکا او ناټو د هغوی د اډو فلمبردارۍ کوي. نو همدا امريکا او ناټو ته د هغو تمويل او تجهيز هرڅه معلوم دي. روزنتونونه يې ورته معلوم دي، دوی پخپله همداسې کوي چې دغه جنگ په همدې ډول وغځوي دا چې ولې يې وغځوي هغه ځانته مسئله ده، امريکا دلته په سيمه کې نور ستراتېژیک اهداف لري. دلته يې د داعش په نامه بله ډله راپيدا کړه، دا يې هم په سيمه کې د روسيې او د چين او منځنۍ آسيا لپاره يو سور څراغ دی او دوی پرې ځوروي. زما په اند دا چې د دوی وس ورسېږي، د افغانستان اوضاع لا نوره خرابوي، څو دلته، منځنۍ آسيا، چين، روسيه او نورو ته يو گواښ جوړ کړي. بله مسئله کومې پروژې چې امريکا يې په ناټو جوړوي او پر پاکستان يې عملي کوي يا پاکستان په سيمه کې يو قراردادي شرکت جوړوي، د هغو پروژو په اواخرو کې په دې ډول بايد راڅرگند شي چې دلته داعش بايد قوي شي، ترڅنگ يې طالبان ورو ورو له صحنې څخه وځي. دا چې په کوم ډول، دا بيا ځانته مسئله ده. يا هم په ډلو ډلو تقسيمېږي يا له داعش سره يوځای کېږي، يا يې ځينې ډلې له دولت سره يوځای کېږي.

خبريال: يعنې د طالب د حذفېدو لپاره يوه پاليسي روانه ده؟

اصولي: بالکل. د طالب د نوم د حذفولو يوه پاليسي په دې ډول روانه ده چې دوی بايد وويشل شي، ځينې ډلې يې له داعش سره وي، ځينې ډلې يې له حکومت سره يوځای شي او...

خبريال: خو ځينې نور تحليلونه بيا په دې برخه کې داسې دي چې دغسې طرحه پکې ناممکنه برېښي، ځکه طالبان که خو ډلې هم شي، په هغه کې له ايډيالوژيکي لحاظه جگړه کوي. چې دوی ته بيا داعش د منلو وړ نه دی، دوی بيا د اسلامي امارت په نامه کلک ولاړ دي.

اصولي: دا اوسنی ډلې هم چې په دوو ډلو وېشل شوې دي، زما په اند په نږدې وختونو کې به د دوی يوه ډله د طالب په نامه پاتې وي او بله ډله به ځانته يو نوم غوره کوي. همدا يوه ډله چې د طالب په نامه پاتېږي، دا به هم په ډلو وېشل کېږي، ځکه اوس د دې وخت رارسېدلی چې دوی څنگه تجزیه کړای شي. خو دلته د طالب نوم ورک شي دا چې بيا په کوم نوم راژوندي کېږي يا د کوم نامه تر سيوري لاندې به جگړه کوي، دا بېله مسئله ده.

خبريال: اصولي صاحب ډېره مننه. جاويد صاحب ستاسو نظر څه دی، لکه څنگه چې اصولي صاحب اشاره کوي کيسه ټوله داسې روانه ده چې بالاخره به د طالبانو په نامه ډله د اسلامي امارت بېخ او بنياد ونړوي او له صحنې به حذف شي. تاسو ته څنگه ښکاري، آیا دا ممکنه ده؟

جاويد: څه نا څه ممکنه ده، ځکه هغه څه چې د پاکستان په لاس کې دي؛ هغه امکانات او اړيکې چې پاکستان يې له دې ډلې سره لري؛ تر

ډېره اغېزمنې اوسېدای شي. تاسو وگورئ د کوټې شورا په نړيواله سطحه ډېره ياده شوه چې دا ولې له منځه نه ځي؛ ولې يې مخه نه نيول کېږي او... خو د پاکستان موخه دا ده چې دا ځای بايد بل ځای ته منتقل شي. هغه د حقاني ډلې ته منتقل شي او ځای يې بدل شي، ځکه غواړي نړيوالو ته دا وښايي چې د تروريزم ځالې په خپله خوست، پکتيا او نورستان کې دي. بله مسئله دا ده چې په ايډيولوژيکي لحاظ فکر نه کوم چې دوی په لنډه موده کې د طالب دا مفکوره له منځه يوسي، ځکه دا مفکوره په ايډيولوژيکي بڼه ډېره پراخه او قوي ده. دا وروستی پېښې چې د داعش په وسيله شوې، د افغانستان له عقيدوي او کلتوري لحاظه سره ډېر زيات توپير لري، نوزه فکر کوم چې په دې که به داعش زياتې لاسته راوړنې ونه لري، خو طالب يې لري، مثلن په ډېرو مسايلو کې طالب په کليو کې مداخله نه ده کړې. په دغو وروستيو کې يې وويل چې حتا ښوونځي دې بېرته فعال شي. يا په ننگرهار کې له تېرو ۱۴ کلونو راهيسې ښوونځي نه وو تړل شوي، خو داعش چې راغی هغه ټول ښوونځي و تړل شول.

خبريال: اصولي صاحب ستاسو نظر په دې اړه غواړم. د سولې فضايي هندسې ته ورته معادله چې افغان حکومت يې په مخ کې لري، هر ځای چې يې د ډيپلوماسۍ له لحاظه يادونه کوي، کابل پر دې ټينگار کوي چې مور د سولې په مذاکراتو کې گامونه اخلو که په هر شکل يې يادونه کوي. اوس که د طالب د حذف مسئله مطرح وي دلته بيا د سولې دا مجهوله معادله بالاخره څه نتيجه ورکوي؟

اصولي: کله چې د طالب نوم حذفېږي، هغه ډلې چې په کوم بل نامه اوږي، هغه ځانته مسئله ده. يعنې دا په دې معنا ده چې د طالب نوم له

صحنې وځي. د طالب ډلې وپشل کېږي، هغو ته نور نومونه ورکول کېږي، يعنې بيا به هم دوی د افغانستان په جگړه کې شته وي، خو په يوه بل نامه. دا په دې معنا نه ده چې له صحنې لرې شي. يوازې د هغه طالب نوم له منځه ځي.

خبريال: يعنې تاسو فکر کوئ که چېرې طالب له منځه ځي او بيا په داعش اوږي، نو همدا شان معادله به د هغوی پر وړاندې د روغې جوړې لپاره پر مخ بيايي، که څنگه؟

اصولي: بالکل.

خبريال: خو بيا داعش يوه داخلي پدیده نه بلل کېږي، هغه وخت نو داعش يوه بهرنۍ پدیده ده چې لوی اهداف لري او خراسان غواړي. دا مذاکره د کوم قانون او کوم منطق له مخې؟

اصولي: اصلن مسئله داسې ده چې سوله د افغانانو په لاس کې نه؛ د پاکستان په لاس کې ده، او د هغو قدرتونو په لاس کې ده چې په افغانستان کې سوله او جنگ دواړه پر مخ وړي.

خبريال: دا چې تاسو وايئ چې سوله د پاکستان په لاس کې ده دلته بيا افغان حکومت څه کوي له دې څخه ولې همېشه لاره ورکه وي؟ بالاخره ۱۴ کاله تېر شول څنگه افغان حکومت لاره نه شي پيدا کولای؟ که نه غواړي يا دلته کومه اراده موجوده نه ده؟

اصولي: اصلن داسې ده لکه مخکې چې مور وويل کومې پروژې چې پاکستان ته ورکول کېږي، پاکستان هماغه پروژې پر مخ وړي، خو يوازې دومره کوي چې خپلې ملي گټې پکې ساتي او د خپلو ملي گټو په خوندي

ساتلو سره دوی هغه پروژې په افغانستان او سیمه کې پلې کوي. اوس هم زموږ سیاسيون لا پر دې هم نه پوهېږي او چيغې وهي چې افغانستان او پاکستان دواړه د تروريزم قرباني دي. زما سر پر دې نه خلاصېږي چې زموږ سیاسيون له یوې خوا وايي چې همدا تروريزم پاکستان راته تمویلوي او له بلې خوا وايي چې پاکستان هم د دغه تروريزم قرباني دی. څنگه قرباني؟ قرباني خو موږ یو، پاکستان خو تروريزم روزي. نه، پاکستان یې سل په سلو کې قرباني نه دی؛ پاکستان تروريزم روزي او خوروي یې، بلکې قرباني یې افغانستان دی.

خبريال: ډېره مننه اصولي صاحب. جاوید صاحب ستاسې نظر څه دی پاکستان عین رول لوبوي، دوی باید ځینې پروژې پلې کړي، داعش صحنې ته راتلونکي دی او پاکستان هغه کارونه کړي چې ۱۴ کاله پرې تورن دي، چې په افغانستان کې یې بېلابېلې وسله والې ډلې روزلې، نو د داعش په وړاندې به هم عین پالیسي ولري.

جاوید: زه فکر کوم چې پاکستان په ټوله کې دا هر څه ترسره کوي. خو پاکستان اوس باید پر دې پوه شي چې دا ځل که افغانستان نارامېږي، نو طبیعي خبره ده چې خپله به هم د دغه ناامنی اور ورسېږي. پاکستان چې په وروستیو کې په سیمه ییزو مسایلو کې ځان نښکېلوي، مثلاً شانگهای یې ترلاسه کړ یا له روس یا چین څخه وسلې رانیسي، نو زه فکر کوم چې دې نتیجې ته پاکستان هم تر یوې اندازې، خصوصاً یې ملکي سیاسيون، رسېدلي دي، څو په سیمه کې خپلو پالیسيو ته بدلون ورکړي. لکه ویل کېږي چې داعش پاکستانی رښیو ته اخطارونه ورکړي، ښکاره ده کله چې پاکستان پروژې پلې کوي، بالاخره به یې دوی ته هم یو څه ضرر رسېږي.

خبريال: که په لنډه راته وواياست، آیا د دې امکان هم شته چې طالبان یو ځل بیا بسیج شي او تر یوه رهبریت لاندې کار پیل کړي.

جاوید: زه فکر کوم چې دا مسئله اوس ډېره ستونزمنه ده. نور طالب متحد کېدای نه شي، یوه مسئله کېدای شي چې که د طالب بڼه بدلون ومومي او د حقاني شبکې تر رهبریت لاندې یې راوړي، شاید یو څه امکان ولري او هغه څوک چې له پاکستانه سرکشي کوي، ممکن هغه ترور کړي.

خبريال: اصولي صاحب ستاسو نظر هم په ورته مسئله کې غواړم، آیا حقاني شبکه ټولو ته د منلو وړ ده؟

اصولي: هېڅکله نه، هغه طالبان چې په پراخه پیمانې له ISI سره اړیکې نه لري، هغوی ته هېڅکله د منلو نه ده، لکه څنگه چې اوس په دوو ډلو وېشل شوي چې یوه یې بېخي له ISI څخه وتلې او په پوره هغه افغاني ننگ ورڅخه بېل شوي دي.

خبريال: اصولي صاحب ډېره مننه. جاوید صاحب له تاسو هم نړۍ مننه.

۱۵

د ملي يووالي حکومت په اړه د جان کپري خوشبيني

اصولي صاحب تاسو ته ښه راغلاست واييم. جان کپري وايي چې د ملي يووالي حکومت نسخه يوه سمه نسخه وه، مور پر دې وتوانېدو چې د افغانستان د کورنۍ جگړې مخه ونيسو دا خبر تاسو ته څومره د منلو وړ دی؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! جان کپري په هغه وخت کې هم له ځينو پلانونو سره افغانستان ته راغی او خپل پلانونه يې پر افغانانو ومنل. د افغانانو هغه روحیه، چې په ټاکنو يې لرله، هم يو څه زيانمنه کړه. د خلکو رايو ته احترام ونه شو او په زور له ولسمشر غني څخه حکومت نييم کړای شو، له همدې امله دا طرحه د جان کپري وه. دوی چې څه کړي، د تل لپاره به له هغو دفاع کوي. که دوی دا مثال ورکوي چې افغانستان به کورنۍ جگړې ته نږدې شوی و، نو دا يو غلط فکر و، ځکه هغه کورنۍ جگړې چې پخوا په نووييمه لسيزه کې رامنځته شوې وې، هغوی ته هم چې چا بنسټونه اېښي ول، يوه يې امريکا وه او بل يې روس. امريکا په هغه وخت کې هغه خلک پرېښودل چې کله شوروي اتحاد مات شو، دوی

په خپلو کې سره ورته شول؛ په یوه نه کنټرولېدونکي حالت کې یې پرېښودل او هغوی غوښتل چې دا کنټرول نه شي، خو چې په افغانستان کې کوم ملي بنسټونه دي یا هغه ټول موجوده سیاسي او اقتصادي بنسټونه له منځه یوسي او هماغسې یې و هم کړل. نو هغه نسخه هم د امریکایانو او روسانو وه، له همدې امله اوسنۍ نسخه هم، چې په افغاني سیاسيونو او مشرانو یې عملي کړه، د امریکا وه. ځکه خو مور ویاړی شو چې هغه وخت هم مور د کورنیو جگړو په لور نه تلو، ځکه حالات داسې وو چې که ولسمشر غني هم په هغه وخت کې باید ویلي وای چې ما خو واک ترلاسه کړی، رایې مې اخیستې او ټاکنې مې گټلې، نو ولسه که تاسو غواړئ چې زه ولسمشر شم، نو ښه تر ښه او که نه غواړئ، نو درنه لارم، نو دا اوسنۍ ستونزې، چې په دولت کې راپېښېږي، ډېرې به کمې وای. خو په هر حال امریکایانو دا نسخه په افغانانو عملي کړه. دا که د زهرو غړپ هم و افغانانو نوش جان کړ. د اوس لپاره افغانان باید پر دې فکر وکړي چې څنگه کولای شو له دغو ستونزو څخه تېر شو. یعنې مور یې باید پر اساسي بنسټ فکر وکړو. دغه زمونږ نظام دی او مور نظام ته ضرورت لرو. او د نظام د بقا لپاره باید ټول افغانان سره لاس ورکړي او تقویه یې کړي. له خپلو ملي ځواکونو، دولت او حکومت څخه دفاع وکړي او له همدغو مشرانو څخه هم دفاع وکړي. ځکه اوس مو همدوی ځانته ټاکلي، ځکه نو افغانانو ته پکار ده چې له حکومت او خپل دولته دفاع وکړي؛ له دوی سره یولاسي شي او له دغو راروانو ستونزو څخه تېر شو، خو په راتلونکي کې له دغه حکومته یو ښه حکومت ولرو او یا هم له دغه ولسمشر څخه لا ښه ولسمشر ولرو. مور داسې نه شو کولای چې اوس ټوپک راواخلو او خپل نظام خراب کړو یا له طالبانو سره لاس ورکړو، بلکې پکار ده چې د خپل نظام ملاتړ وکړو.

جان کيرې په هغه وخت کې، چې خپل پلانونه يې په افغانستان کې عملي کول، ټول کارونه د خپلو ملي گټو لپاره کړي او اوس هم ژمن دي چې له دغه حکومته او له دې دولتته دفاع وکړي. که د افغانستان له اسلامي جمهوري دولت څخه يې دفاع ونه کړه، نو دوی دلته خپلو موخو ته نه شي رسېدلای. له همدې امله مجبور دي چې دفاع وکړي.

خبريال: په ورته وخت کې دفاع وزارت هم وايي چې دوی په افغانستان کې مثبتو بدلونونو او راتلونکې ته خوشبينه دي، خو له دغو ټولو سره سره بيا هم افغانستان له خطره ډک هېواد بولي. دا څرگندونې بيا د جان کيرې له وروستيو څرگندونو سره چې امريکايان د امريکا په اړه موقف نيسي او بل اوباما چې د افغانستان په اړه خبرې کولې، هم لاسته راوړنې يادولې او دا راز د داعش موضوع ته يې هم اشاره وکړه. په ټوليزه توگه په افغانستان د امريکا دا ټينگار څه پيغام لري؟

اصولي: په افغانستان کې جگړه د بهرنيانو په لاس کې ده، دوی جگړه له دې خوا هم رهبري کوي او له هغې خوا هم. که چېرې دوی د افغانستان له دولت سره رښتيا او په صادقانه ډول ملگري وي، نو بيا يې هلته ملگرتيا نه کوله، له همدې امله دوی بيا هلته صادق نه دي. دوی هغه ستونزې او هغه مشکلات ويني چې په افغانستان کې پېښېدونکي دي او يا هم دوی پلانونه ورته نيولي، چې دا بايد په دې ډول په افغانانو يا په افغانستان کې پلي شي. له همدې امله مخکې له مخکې وړاندوينه کوي چې ټول هغه پلانونه د دوی په لاس کې دي چې په افغانستان کې د جگړې لپاره جوړېږي. يعنې که چېرې دوی په افغانستان کې سوله غوښتلای، نو پر پاکستان يې رښتيني فشار راوستلای شواى او په افغانستان کې هم سوله

راتله. هغه ټول مراکز، تجهیزات، تمویل او جلب و جذب افغانان ویني چې په پاکستان کې د دولت د مخالفو ډلو لپاره کېږي. دا څوک او ولې یې کوي، پر دغو ټولو اوس د هر افغان سر خلاص دی، ځکه خو که چېرې امریکا غوښتلای، نو پاکستان ته یې ویلای شول چې دا کار مه کوه، خو دوی پر پاکستان فشار نه راوولي.

خبريال: اصولي صاحب که ټولو مسایلو ته وگورو د امریکا دريځ ته تاسې اشاره وکړه چې دوی په دې ډول سره څه غواړي، البته د دوی هغه خپل اهداف دي چې غواړي په دې ډول یې تعقیب کړي. خو یوه مسئله، چې د سړي پام ځانته اړوي، دا ده چې زموږ د حکومت مشران بیا په دې برخه کې څه نه وایي. مثلن ۲۰۱۷ هم د ناټو او هم د امریکا لخوا ډېر خطرناک او له تهدیدونو ډک کال بلل کېږي. په ځانگړې توگه بیا د پنتاگون لخوا، ورپسې د داعش یادونه کېږي چې گواکي دا ډله په افغانستان کې د ځالې موندلو په لټه کې دي. هلته بیا روسیه وایي، چې عملن داعش دغه کار ته راغلی؛ پرمختگ یې کړی او په دې برخه کې له طالبانو سره اړیکې نیسي. بل لور ته بیا د امنیت په ډگر د گوانښونو او سختیو یادونه کېږي، خو افغان حکومت بیا په خپلو کې سره ډېری وخت اخته دي او د یو او بل پر وړاندې دريځونه نیسي. که په کنفرانس یا هره مسئله کې وي، د یو او بل په مقابل کې دريځونه نیسي او د داعش په اړه ډېر څه نه وایي. همداراز زموږ امنیتي ارگانونه هم په دې برخه کې چوپ او یا د ویلو څه نه لري. ولې دا ډول یو حالت رامنځته شوی دی. موږ ایا په دې اوسني حکومت کې لومړیتوبونه وینو، که دا لومړیتوبونه تر موږ ډېر نورو ته ښه واضح دي؟

اصولی: لکه څنگه چې مو په لومړیو کې اشاره وکړه، جگړه د بهرنیانو په

لاس کې ده، دوی یې کنټرولوي؛ دوی یې گرموي او سپروي؛ دوی ته ښه معلومېږي چې حالات څنگه روان دي. هر کله چې روسیې په ځغرده وویل چې مور له طالبانو سره اړیکې لرو او دا اړیکې مو د خپلو ملي گټو په بنسټ له هغوی سره ټینګې کړې دي؛ یعنې که په لویه کې وویل شي، کله چې امریکا کوم ځای ته ځي، په زرگونو کیلو متره لرو سیمو کې د خپلو ملي گټو ساتنه کوي او هلته یرغل کوي، نو روسیه هم حق لري چې له طالبانو سره اړیکې ولري، خو ستونزه دا ده چې په دغه اور کې څوک سوځي، بیا هم افغانان سوځي، یعنې افغانستان به د نیابتی جگړې مرکز وگرځوي او دا هرڅه د همدې په لور روان دي، دا کړنه څوک کوي، همدغه امریکایان یې کوي.

خبريال: خو د حکومت رول تاسو څنگه گورئ؟ دا به صحیح وي چې په افغانستان کې بهرنۍ لوبې شته اوس تقریباً د ۱۵ کلونو په تېرېدو سره ډېر مسائل په همدې اړه دي او نظریات هم رامنځته کېږي. پوښتنه دا ده چې افغان د ملي یووالي حکومت ولې په دې برخه کې څرگند دريځ نه لري؛ په دې اړه څه نه وایي او مسائل تر ډېره مبهم او گونګ پاتېږي؟

اصولي: دغو پوښتنو ته هم راحم، نو روسیه هم دېته وهڅول شوه چې د داعش پر وړاندې له طالبانو سره کمکونه ولري. دا په دې معنا ده چې امریکایان هم غواړي چې افغانستان د نیابتی جگړې مرکز وگرځوي، لکه ورو ورو چې اوس روان دی او دا یوه خطرناکه جگړه ده چې زموږ رهبران او سیاسيون باید فکر پرې وکړي. د افغانستان په اوسنیو شرایطو کې چې طالبان فعالیت پکې کوي؛ داعش فعالیت پکې کوي؛ حتا تر چینه هم په دې موضوع کې له روس سره ښکېل شول، نو له طالبانو سره یې اړیکې

پيدا كړې؛ ايران ورسره اړيکې پيدا كړې، دا په دې معنا ده چې افغانستان خطرناکې مرحلې ته روان دی، ځکه خو د دې هرڅه مخه بايد ونيول شي. راځم ستاسو پوښتنو ته، هر کله چې افغانان يو پياوړی حکومت ولري؛ هر کله چې افغانان داسې حکومت ولري چې په سيمه کې مو کوم هېواد ته د خيرات لاس نه وي نيولی، نورو هېوادونو ته اړ نه وو، نو بيا په هغو حالاتو کې له ټولو سره ځغرد غږېدلای شو. زموږ حکومت همدا مسايل ويني، اما ځينې کړه وړه داسې دي چې سمون ته يې وس نه رسي، يعنې موږ داسې پياوړی دولت نه لرو، لکه د پاکستان، ايران يا د نور هېوادونو. نو پکار ده چې موږ افغانان بايد خپلې کمزورۍ ووينو.

خبريال: يعنې تاسو ته دا يوه عاقلانه لار ښکاري چې کله وياست چې موږ کمزوري يو، نو له هغه چا سره چې تاسو تړونونه لاسليک کړي، دغه تړون خو د يوه کمزوري هېواد په توگه نه شي لاسليک کېدای. تاسې ځان په يو ډول له هغوی سره سيال ويني او له هغوی سره په يو ډول تړون ته ورځئ، يو تړون رامنځته کوئ چې موږ اوس له امريکا سره يو ستراتيژيک تړون لرو او بيا د هغې په منځ کې تر ټولو مهم تړون د کابل واشنگټن تړون دی. دغو هرڅه ته په کتو سره افغان حکومت ولې بايد ځان کمزوری احساس کړي. يعنې دا منطق په کوم ځای کې دی چې موږ ووايو چې حکومت ځان کمزوری احساسوي او که په ورته وخت کې تاسو وياست چې داسې ځينې عوامل شته دي، نو بيا موږ د دغه ډول چلند پر وړاندې به څومره وخت دوام وکړو، ځکه کمزوری به پاتې کېږي او د افغانستان حالات داسې دي چې په دې ډول به نه پاتېږي او وېره همدا ده چې دا به هرڅه لا ډېر خطرناک شي.

اصولي: دا تړونونه، چې تاسو ياد کړل، افغان دولت له امريکا سره لاسليک کړي، خو د هغې پلي کول او عملي کول څوک کولای شي، يعنې افغانان که هرڅه ووايي تر يو حده به يې په دوی عملي کړي وای، خو دوی نه شوای عملي کولای، بلکې د هغه تړون پر اساس هغه څه چې دوی ويلي، هغه په افغانانو عملي کوي. دا بايد هم ومنو چې سل په سلو کې د تړون ټولې مادې مور په دوی نه شو عملي کولای، ځکه دغه هغه هېواد دی چې په ټوله کې افغانانو ورته لاس اوږد کړی، يانې دا تړون نه عملي کېږي له همدې امله افغانان اوس پوهېږي چې په ټولو کړنو کې دا کړه وړه چې اوس روان دي، په دې حال کې څه نه شي پکې ويلاى.

خبريال: نو دا اوس زموږ کمزوری موقف دی او که زموږ کمزوري ده، يعنې په ټوله کې که مور په ډېرو مواردو کې که هرڅه وگورو چې يو څوک هم له شپون سره بوخت دی، هم له لېوه سره. په دغه حالت کې مور ووايو چې بس خاموشه خوله بهتره ده. ولې مذاکرات نه کېږي، ولې په ځينو مسایلو کې رغنده گامونه نه پورته کېږي؟

اصولي: دا په دې معنا ده لکه څنگه چې اشاره وشوه زموږ حکومت که د گاونډيانو په پرتله کمزوری دی، نو زموږ همدا موقف هم کمزوری دی. يعنې مور په دې کې کمزوري يو، مور بايد لږ تر لږه خپل غږ اوچت کړو او نړيوالو ته ووايو چې حالات په دې ډول روان دي. تاسو يې هم وينئ چې امريکا څه کوي؛ ناټو څه کوي او پاکستان پر څه لگيا دی. نو زموږ خولې خو تړل شوې نه دي. له همدې امله دا زموږ د حکومت او زموږ د مشرانو کمزوري ده، چې دا کار بايد وکړي. په هلمند کې جگړه روانه ده. د دغه ولايت په يوه کونج کې د امريکا اډې دي، شاوخوا ټولې سيمې او ولسوالۍ

سقوط کوي، خو امریکایان ورته هېڅ نه وايي، هلته اوسي؛ هلته ځواکونه، الوتکې او هرڅه لري، خو بیا هم هېڅ ځواب ورته نه وايي؛ پر وړاندې یې هېڅ غږ نه اوچتوي، خو نن مور او تاسو واورېدل چې د گرمسېر ولسوالۍ د امنیې قوماندان یې له مخدره موادو سره نیولی، چې د همدغو مخدره موادو په نیولو کې له بې‌پیلوټه الوتکو هم کار اخیستل شوی دی. دا په څه معنا ده؟ یعنې دا ډېره مهمه ده چې هغه سړی ونیسي او که دا چې شاوخوا ټولې سیمې او ولسوالۍ له مخالفینو وژغوري. له همدې امله مور وایو چې دلته خپله د دوی اهداف دي، ځکه یوازې ناست دي، یوازې یې ننداره او عکاسي کوي.

خبريال: اصولي صاحب لکه څنگه چې تاسو وویل؛ تر ډېره نظریات هم په همدې برخه کې راټول دي او تر ډېره د امریکا دوه‌گوني اوسېدل او په ځینو مواردو کې د څو بعدي، درې‌گوني او څلورگوني توب هم په دې برخه کې لیدل کېږي. بیا حکومت څنگه په دغو ټولو مواردو خط باسي او وايي چې زه به په امریکا نیوکه نه کوم؛ زه به له امریکا سره د سپینو خبرو جرأت نه کوم؛ زه به په عمده او اساسي مسایلو هېڅ نه وایم؛ خلک به وژل کېږي؛ ملي اردو او پولیس به قتلېږي، اېخوا به له طالبانو سره جگړه کېږي؛ کله به دوی او کله به هغوی تلفات ورکوي، خو دوی خوندي ناست او هرڅه په همدې ډول روان دي، دا حالات به ترکومه داسې وي. دوه حالت، یو دا چې حکومت نه غواړي ځان پرې پوه کړي او دویمه مسئله دا چې تر کله به د افغانستان د اوسني حالاتو زغم ولري، ځکه ویل کېږي چې حالات ډېر ماتېدونکي او نازک دي.

اصولي: دغه اوسنی حالت داسې روان دی، لکه د شهید ډاکټر نجیب الله

د حکومت حالت او يا هم د ثور له کودتا راوروسته حالت، چې ورو ورو جگړې پراخېدې، ولسواليو او ولايتونو سقوط کاوه، تلفات ډېرېدل، خلک له جگړو ستړي شول، حتا تر دې چې ټول حکومت سقوط شو. مور دا هرڅه نه غواړو، مور د خپل نظام لپاره هيله مند يو چې بايد خپل نظام تقويه کړو، خو دا حالت يې په همغه ډول روان کړی دی. بهرنيان نه غواړي چې جگړې ته د پای ټکی کېږدي، دا جگړه همداسې توده ساتي، نه غواړي چې د افغانستان اوسني نظام ته د پای ټکی کېږدي، ځکه خو دوی په همدې توده جگړه کې خپلو اهدافو ته نږدې کېږي. دا چې کله رسېږي هغه به وخت وښيي خو افغانانو ته پکار ده چې له خپل نظام سره ودرېږي، د بهرنيانو همدا منحوتې توطيې وپېژني، زر کرا او خرڅ نه شي او خپل هېواد کنډواله نه کړي. په دې جگړه کې اېخوا وگړي، چې د افغانستان د نظام پر ضد جنگېږي، هم افغانان دي هغوی بايد پخلا کړای شي. هغوی څه غواړي بايد خبرې ورسره وشي او د منلو وړ غوښتنې يې ومنل شي. هغه غوښتنې چې د منلو وړ نه دي، بايد قناعت پرې ورکړل شي. د دوی لومړنۍ غوښتنه دا ده چې امريکايان بايد له افغانستانه ووځي. خو ودې وځي، دلته څه کوي، که يو تضمين موجود وي چې د امريکايانو په وتلو به افغانستان آرامېږي، نو ودې وځي، زموږ اوس هم دلته امريکايي سرتېري نه دي پکار. که امريکا مرستې راسره کوي، نو په اقتصادي ډگر کې يې دې وکړي؛ په نظامي ډگر کې دې لاس راکړي. په افغانستان کې د دوی حضور نه غواړو، ځکه دا د جنگ اصلي لامل گرځېدلی، اېخوا طالبان هم هوښيار نه دي، هغوی هم له عقله کار نه اخلي او دا فکر کوي چې که امريکايان له دغه ځايه نه وځي، نو افغانستان بايد وران شي. په دې برخه کې بايد طالبان هم يو څه عاقلانه فکر وکړي.

خبريال: اصولي صاحب اوس د عاقلانه فکر کولو يو ځواب راکړئ. په افغانستان کې حکومت، طالبانو يا نورو ډلو ته د عاقلانه فکر کولو لپاره وخت ورکول کېږي. ځکه اوس روسيې هم رادانگلي، چين هم په دغه مورد کې بوخت دی او پاکستان خو هسې هم په افغانستان کې خپل بزنس ساتي او خپلې گټې په همدې کې گوري، ايران هم فعاليتونه ډېر کړي، نو د دې فرصت شته چې هرڅه ته لاره برابره شي. ځکه اوس هر يو پخپلو دريځونو له پخوا ډېر کلک ولاړ دی.

اصولي: اوس زموږ د افغانستان د حکومت رهبرانو ته پکار ده چې دوی د روسيې، ايران، امریکا، چين، پاکستان او د هند دا نيابتي جگړه وپېژني. دا کره وړه، چې روان دي، بايد يو ښه درک ترې ولري او د دغو ټولو توطيو مخه ونيسي، چې افغانستان له نيابتي جگړې څخه وساتي، کله حالات په دې ډول روان دي چې افغانستان به د يوې نوې نيابتي جگړې مرکز گرځي، موږ افغانانو ته پکار ده، زموږ سياسيونو ته پکار ده چې اوس همدا توطيې کشف کړي، دوی د ټولو مخه ونيسي. څو وکولای شو چې په راتلونکي کې يو ښه نظام ولرو.

خبريال: ډېره مننه، کور مو ودان چې زموږ بلنه مو منلې وه.

۱۶

په لندن کې د افغانستان، پاکستان او برېتانيا غونډه

په لندن کې د افغانستان پاکستان او برېتانيا ترمنځ درې اړخيزه ليدنه په داسې حال کې ترسره کېږي، چې په دغو وروستيو کې د افغانستان او پاکستان ترمنځ ترينگلتياوې تر وروستي حده رسېدلي او د دغې ناستې اصلي موخه هم د دواړو هېوادونو ترمنځ د ترينگلتياوو د له منځه وړلو لپاره د حل لارو لټول دي. خو دا چې په دې ناسته کې به د افغانستان دريځ څه وي او آيا د برېتانيا په منځگړيتوب به دا رامنځته شوې ترينگلتياوې حل شي؛ د دې موضوع د لا روښانه کېدو په موخه د ملي امنيت شورا وياند تواب غورځنگ او د سياسي چارو کارپوه ښاغلي جمال ناصر اصولي سره بحث لرو. تاسو ته ښه راغلاست واييم.

ښاغلی غورځنگ پيل به يې له تاسو وکړو. په ناسته کې به ستاسو دريځ څه وي؟

غورځنگ: د سلام په وړاندې کولو سره. اول اجازه راکړئ چې يوه مسئله اصلاح کړم، د افغانستان انگلستان او پاکستان ترمنځ په درې اړخيزه ناسته

کې دغه فارمت يوازې د دې وضعیت د خپرلو يا کابو کولو او يا د حل لارو د لټولو لپاره نه دی، پخوا هم دغه فارمت کار کاوه او په همدې فارمت کې مور درې اړخيزه غونډې درلودې؛ البته چې دا ځلې يې د تمرکز مسئله د افغانستان او پاکستان ترمنځ د وروستيو ترېنگلتياوو په هکله ده چې د هغه لپاره د معقولو حل لارو لټول يې لويه برخه ده. همداراز د دواړو هېوادونو په خوښه يوه مهمه مسئله دا ده چې د افغانستان پلاوی د ملي امنيت د سلاکار ښاغلي اتمر په مشرۍ، په اسلام آباد کې د افغانستان سفير زاخيلوال به هم ورسره وي، ډېر تمرکز يې پر دې دی چې له يوه کاله راهيسې هغه ټول اسناد او شواهد، چې په خاص ډول د ډيورنډ د فرضي کرښې په اړه هغه اسناد او شواهد وړاندې کړي، او د افغانستان د دولت استدلال مطرح کړي. سربېره پر دې د ډيورنډ د فرضي کرښې په اوږدو کې د عبور او مرور د شته لارو بندښت او اغېزې يې په تېره بيا د مهاجرينو او ناروغانو پر سر يې اغېز او فشارونه، دا ټول مسايل به په قوت او استدلال سره مطرح شي او هغه څه چې مور يې له دغه مجلسه توقع لرو، هغه دا دي چې يوې داسې پايلې ته به ورسېږو چې هم د دواړو ملتونو رفاه پکې نغښتې وي او هم موجوده وضعیت بدلون وکړي.

خبرياله: منته. ښاغلی اصولي تاسو څه فکر کوئ، دېته په پام سره چې له کلونو راهيسې د افغانستان او پاکستان ترمنځ ترېنگلتياوې شته دي او دغه راز د نورو هېوادونو په لاس وهنې سره خبرې هم ترسره شوې دي، خو بيا هم کومې پايلې ته نه يو رسېدلي. څه فکر کوئ چې دا خبرې به د برېتانيا په منځگړيتوب کومې پايلې ولري؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه. پاکستان د تاريخ په اوږدو کې

له افغانستان سره په مسایلو کې صادق نه دی پاتې شوی. پر دې ټول افغانان پوهېږي، په تېرو څو لسيزو کې، چې په افغانستان کې جگړه روانه ده او دلته په هېواد کې چې شوروي اتحاد يرغل وکړ، نو د پاکستان دريځ معلوم و، دوی ته افغانان مهم نه وو، بلکې يواځې دا ورته مهم وو چې د طالب، مجاهد يا په بل هر نامه يې د افغانستان د مشروع حکومت پر وړاندې مخالفې ډلې روزلې او بيا به يې افغانستان ته رالېږلې. اوس هم هماغه خبره ده. دوی ته اوس طالب، داعش يا القاعده مهم نه، بلکې يواځې هغه څه مهم دي چې افغانستان پرې وړانږېږي. دوی په اوایلو کې هغه ډلې، چې پاکستان يې زېږوي او تحرک ورکوي، افغانستان ته رالېږي. دوی په لومړيو کې د خپلو اجنتانو يا ملېشو په ډول تقويه کوي او جوړوي يې بيا پراختيا مومي او افغانستان ته يې رالېږي. اوس هم تاسو وليدل چې داعش ډله هغه ډله نه ده چې مور او تاسو يې په عراق او سوريه کې وینو، بلکې دا يوه ځانگړې ډله ده چې له اسلام آباده سرچينه اخلي، هغوی يې تمويل او تجهيزوي او د افغانستان پر ضد يې کاروي، نو ويلاى شو چې پاکستان د تاريخ په اوږدو کې له زېږېدو څخه تر دې دمه له افغانستان سره صادق نه دی پاتې شوی. مور ويلاى شو چې همدا کومې غونډې چې د افغانستان د سولې په مورد ترسره کېږي، دا گټورې دي او افغانستان ته يو اميد وربښي، خو بيا هم افغانان په دې بسنه نه شي کولای؛ افغانان پر دوی اعتبار نه لري، ځکه دوی په افغانستان کې دوه مخی او درې مخی سياست چلوي او د نړيوالو په سترگو کې هم خاورې اچوي. نړيوالو ته يو څه وايي افغانانو ته بل څه او په عمل کې بيا بل څه کوي. نو ځکه پر پاکستان اعتبار نه دی پکار. اوسنی جنگ اصلن افغانۍ جگړه نه ده. د افغانستان حکومت بايد په ځغرده ووايي چې دا يوه پاکستاني جگړه ده.

زمونږ جگړه له پاکستان او اسلام آباد سره ده؛ زموږ جگړه له پنجابي سره ده؛ زموږ جگړه له هغو جنرالانو سره ده چې ISI او د دوی پوځ يې تقويه کوي او يا هم په لويه کې که ووايو زموږ جگړه له هغو سره ده چې د افغانستان حکومت ته ميلياردونه ډالر ورکوي، يعنې هغه څوک چې هم افغانستان ته مرستې ورکوي او هم مخالفينو ته.

خبرياله: اصولي صاحب له تاسو څخه مننه. ښاغلی غورځنگ دا چې په تېرو ۱۵ کلونو کې افغانستان او پاکستان پایلې ته ونه رسېدل، څه فکر کوئ چې اوسمهال دا ممکنه ده چې دغه دواړه هېوادونه يوازې د خبرو له لارې پایلې ته ورسېږي؟

غورځنگ: متاسفانه په دومره وخت کې افغانستان د پاکستان همکاري نه ده ليدلې، د لويو غونډو او تعهداتو سره سره مو بيا هم کومه سمه پايله نه ده اخيستې. د آسيا د زړه په کنفرانس کې شوي تعهدات يې هم عملي نه کړل او د نورو ناستو تعهدات يې هم له پامه وغورځول، خو د سولې په اړه موږ له هرې لارې مخته ځو، خپل ځواک مو هم قوي کوو او د ډيپلوماسۍ يا خبرو اترو له لارې هم له ټولو هېوادونو سره مخته ځو، څو خپلې ستونزې حل کړو.

خبرياله: له تاسو څخه مننه. ښاغلی اصولي څه فکر کوئ، دېته په پام سره چې دا خبرې په څو کلونو کې سمې پایلې ته نه دي رسېدلې، ايا اوس به کومه پايله ولري او له دې سره سره به د ترهگرۍ پر وړاندې مبارزه شونې وي، که د هغو خبرو پایلې به ناڅرگندې وي؟

اصولي: په تېره يوه نيمه لسيزه کې مو وليدل چې پاکستان سمه همکاري نه ده کړې، دوی به د تل لپاره هغه څه کول چې د پاکستان د ملي گټو

لپاره ضرور وو، يعنې خپلې ملي گټې يې ساتلې. دوی د هغو طالبانو پر ضد جگړه پيل کړه چې د پاکستان پر خلاف جنگېدل او هغه طالبان چې د افغانستان پر وړاندې جنگېدل، هغه يې لا ډېر تجهيز او تمويل کړل. په وزيرستان، سوات او تولو ځايونو کې يې د خپلو عملياتو په لړ کې همدا ډول کارونه وکړل. اوس هم چې په کومو سيمو کې د عملياتو ژمنه کوي او هلته عمليات کوي، بيا هم په همدې تگلاره مخته ځي. دوی هغه ډلې او هغه طالبان ځپي چې د پاکستان د حکومت پر خلاف جنگېري او هغه ډلې، چې له افغان حکومت سره جنگ کوي، تمويل او تجهيزوي. دا کومه پټه موضوع نه ده تاسو ښه پوهېږئ چې په تېره يوه لسيزه کې امريکا همدا ټول ليدل چې دا خلک په وزيرستان، ميرالي او په نورو پولو ته نيردې سيمو کې ښکاره گرځېدل، او هلته يې اډې لرلې. له دوی سره د تړپننگ لپاره د ISI د پوځ استادان وو. دوی يې په ښکاره تړپننگ او تجهيزول؛ جلب او جذب يې ورته کاوه بيا يې افغانستان ته رالېږل. زه واييم دا غونډې د افغانستان او پاکستان موضوعات نه شي حلولاى. د پاکستان پر وړاندې بايد د افغانستان د دولت دريځ قاطع و اوسي. دوی چې زموږ په کابل کې چاودنې کوي؛ ماشومان مو وژني او ولسوالۍ مو په راکټونو ولي، نو موږ هم بايد ارام پاتې نه شو او د دوی ځواب هغسې ورکړو، لکه څنگه چې يې دوی موږ ته راکوي. که دوی طالب روزي، موږ هم لږ تر لږه کولای شو چې د دوی لپاره بلوڅان وروزو، دوی چې په کابل کې بمونو ته انفجار ورکوي، موږ هم کولای شو چې په اسلام اباد کې چاودنې وکړو.

يعنې د افغانستان دولت بايد بالمثل عمل غوره کړي، څو ځانونه وژغورلای شو او دا بالمثل عمل به بلوڅان کوي، ځکه چې هغوی يوه آزادي غوښتونکي ډله ده او دا هرڅه د هغوی حق دی، هغوی بايد خپله آزادي

واخلي.

خبرياله: ډېره مننه. بناغلی اصولي، وروسته له دې چې دا نوملړونه ضمانت شي او درېیمگړی یا څلورم هېواد یې ضمانت وکړي او ویې څاري، نو پاکستان به کوم گام پورته کړي؟

اصولي: زما په نظر هېڅکله هم هغه هېوادونه، چې اوس له مور سره همکار دي، لکه برېتانيا او امریکا، پر دې نه پوهېږي چې دا خلک د افغانستان پر ضد جنګېږي، ټول په پاکستان کې دي. هغوی پوهېږي هغه ډالر چې امریکا یې پاکستان ته ورکوي له همغو څخه دوی تجهيزېږي. په هغو پیسو، چې برېتانيا یې پاکستان ته ورکوي، طالبان، داعش او نورې ډلې تجهيزېږي. ځکه خو زه پر دغو مسایلو هېڅ باور نه لرم، تر هغې چې پاکستان د امریکا او برېتانيا لخوا په صادقانه ډول تر فشار لاندې رانه شي، یعنې تر هغې چې امریکا په صادقانه ډول ونه غواړي چې پاکستان د ترهگرو ډلو روزل بند کړي او له خپلې خاورې یې بهر کړي. دا هرڅه د همدغو دوو هېوادونو، یعنې امریکا او برېتانيا، په واک کې دي. نو ویلای شو چې دوی ورسره همکار دي. په دغو نوملړونو او په دغو ضمانتونو، اصلن نه کېږي. اصلي جرړې یې همدا دي چې امریکا خپله دا هرڅه ویني چې طالبان له کومه ځایه اوبه اخلي. مور او تاسو پوهېږو چې د جنګ او د جگړې لګښت کم نه وي. د افغانستان حکومت د جنګ لګښت نه شي پوره کولای، نو دا طالبان به یې بیا څنگه پوره کوي. همدا داعش خپل لګښت له کومه کوي، دوی له کومه ځایه تجهيز شول، له کومه ځایه ټریننګ شول، چا ورته جلب او جذب وکړ. امریکا دا هرڅه ویني او په صادقانه ډول نه غواړي چې پر دوی فشار راولي. که پر پاکستان فشار راولي، نو موضوع

هملته په یوه یوه نیمه میاشت کې حل ده او د دغه فشار له امله به هغه ډلې، چې د افغانستان د نظام پر ضد جنگېږي، خپله د سولې مېز ته راځي. ځکه خو لکه څنګه چې پخواني ولسمشر حامد کرزي ویل د افغانستان د سولې کیلي له امریکا او پاکستان سره ده، خو زه وایم چې اوس له پاکستان سره نه، بلکې پخپله له امریکا سره ده. که چېرې امریکا وغواړي په افغانستان کې به ډېر ژر سوله راشي او که چېرې په دې ډول روانه وي چې ترمنځ یې افغان حکومت نه ژوندی وي او نه مړ، بلکې نیم ژواندی یې ساتي، بیا به نو همدا حالات روان وي او موږ له دې هرڅه سره مخ یو.

خبرياله: هو ښاغلی اصولي له تاسو مننه. ښاغلی غورځنگ دا چې د افغانستان اساسي ستونزه د پاکستان له ملکي حکومت سره نه، بلکې له پوځي حکومت سره ده، نو دېته په پام سره چې په دې ناسته کې د پاکستان هېڅ یو پوځي چارواکی گډون نه لري. نو آیا د ترهگرۍ په وړاندې د مبارزې په برخه کې به کومې پایلې ته ورسېږو؟

غورځنگ: لږ تر لږه دا غواړو چې خپل نیت خپلو نړيوالو همکارانو ته وښييو. موږ د یوه مسوول حکومت په توګه تلاش غواړو، څو ثابتته کړو چې د دې ستونزې هواري ته ژمن یو. بل هغه څه چې د یادونې وړ دي، هغه دا چې افغانستان اوس له اقتصادي لحاظه یواځې په یوه ځانګړي هېواد متکی نه دی، بلکې موږ اوس له سیمې سره لاره پیدا کړې، د منځنۍ آسیا له لارې له دنیا او د ایران له لارې له نړۍ سره وصل شوي یو. یعنې موږ هېڅکله هم له اقتصادي ستونزو سره نه مخ کېږو.

۱۷

پنځم ستون

خبريال: اصولي صاحب پنځم ستون بايد معلوم شي، دا پنځم ستون څوك دي كوم كوم خلك دي، كومه ډله ده؟

اصولي: پنځم ستون هغه خلك دي چې عملن وزير وي او عملن خپل ولسمشر ته چلینج وركوي. د پنځم ستون ډلې هغو ته وايي چې عملن په نظام كې وظيفه لري، خپل گوند او خپلو غړو ته وايي چې ورشئ په مظاهرو كې له ټوپكه هم استفاده وكړئ، او د تفتنگچو په گډون هر ډول سلاح وکاروئ. دوی هغه خلك دي چې په خپله والي وي، خلك يې په كابل كې (يا ارگ يا مرگ) نارې وهي، دېته پنځم ستون وايي. پوهېږئ دوی اصلن د چا لخوا تقويه كېږي. دا خلك بهرنيانو دومره وپرسول. د بن په كنفرانس كې په دوی پانگونه وشوه، لاروهونكي ټوپك سالاران او قوماندانان يې راوستل او دوی ته يې چوكۍ وركړې، واک او پيسې يې وركړې او بالاخره يې دومره وپرسول چې د ملي يووالي له حكومته ۵۰ سلنه هم اخلي. هغه يو طرف ۵۰ سلنه يې بيا په دا بل ۵۰ سلنه كې هم ۳۰ سلنه اخلي. خو بيا هم د حكومت او نظام پر ضد راپورته كېږي؛ بيا هم عملن درته وايي چې موږ افغانستان نه منو، بلکې دلته فدرالي نظام غواړو، دلته

يو څه غواړو، بل څه غواړو، ځکه دا د هر چا خپله غوښتنه ده، داسې دې ووايي، خو په سياسي لحاظ دې ووايي، په نظري لحاظ دې ووايي مبارزه دې سوله ييزه ورته وکړي، نه دا چې راوځي د خپل نظام پر ضد؛ د خپل حکومت پر ضد؛ د خپل ملت پر ضد؛ د خپل افغانستان د نامه پر ضد؛ د خپل ملي سرود پر ضد؛ د خپل بيرغ پر ضد او د خپلو تاريخي نواميسو پر ضد راپورته شي او د هغوی پر خلاف شعارونه ورکړي.

خبريال: دا خلک چې هم په حکومت کې دي او هم يې تاسو پينځم ستون بولي، ولې يې حکومت پر وړاندې چپ دی؟

اصولي: اصلاً زموږ دولت کمزوری دی. پر دې بايد هېڅوک هم پرده وانه چوي چې مور قوي يوو. دولت کمزوری دی، چا کمزوری کړ؟ په هغه هېواد کې چې عملاً بهرني ځواکونه شتون ولري. بهرنيان هېڅکله نه غواړي چې هلته يو قوي مقتدر خپلواک او په ځان بسيا نظام موجود وي او بيا چې په څنگ کې موږ داسې گاونډيان ولرو، لکه پاکستان او ايران.

۱۸

د طالبانو نوی مشر ملا هیبت الله

طالبان، گروه که بیش از ۱۹ سال با حکومت‌های مختلف افغانستان می‌جنگند، در این میان این گروه دو رهبر خود را از دست داده‌اند و در آخرین مورد هم ملا اخترمحمد منصور در بلوچستان پاکستان توسط طیاره بدون سرنشین آمریکا آماج قرار گرفت و کشته شد. بدنبال آن ملا هیبت الله آخندزاده معاون اول منصور جانشین او گردید و اما جسد که حالا به آقای منصور ربط داده میشود تا حال هم تثبیت هویت نشده، آمریکا سخن از نبود نام ملا هیبت الله در فهرست سیاه میزند و حکومت افغانستان هم این گروه را بار دیگر به گفتگو فرا میخواند. آینده‌ی گروه طالبان چگونه خواهد بود و از طرف دیگر اینکه سرنوشت گفتگوی‌های صلح چه خواهد شد؟ من بیژن آرین در این برنامه نگرش آقای جمال ناصر اصولی آگاه امور سیاسی، عبدالمعین معین نویسنده و پژوهشگر، و فرهاد صدیقی عضو مجلس نماینده گان را باخود دارم. خوش آمدین مهمانان عزیز.

آقای اصولی با شما آغاز میکنم از میان برداشته شدن منصور و انتخاب رهبر تازه طالبان روی روند مصالحه با طالبان برای گفتگوی صلح تاثیر گذاشته میتواند؟

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۵۳

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! سلامونه تاسو، د مجلس گډونوالو او ټولو لیدونکو ته. د افغانستان د جنگ او د سولې مسئله يانې دا چې مور څنگه له جنگه خلاص او سولې ته رسېدلای شو، دا د طالبانو له یوه مشر سره تړاو نه لري چې یو مشر یې له منځه ځي، نو هیله مند شو چې گواکې سوله راځي. د افغانستان د جنگ او د سولې په دواړو برخو کې بنسټیزه موضوع په هغه ځای کې ده چې رهبریت یې په واک کې نیولای. دا په دې مانا ده، کله چې طالبان وژل کېږي؛ کله چې د القاعده مشران وژل کېږي؛ کله چې د داعش مشران وژل کېږي. او یا هم د حزب اسلامي مشران افغانستان ته راځي یا د سولې له پروسې سره یوځای کېږي دا په دې مانا ده چې د افغانستان دښمنانو یا د افغانستان هغه دښمن لپاره مفید نه دي چې د افغانستان د سولې او جگړې پروسه یې په لاس کې نیولې ده. دا په دې معنا ده، تر هغه وخته چې له ملا عمره کار اخیستل کېده، تر هغه یې وساته، خو کله چې یې ترې استفاده ونه شولای کړای، نو په یو مرموز ډول یې مړ اعلان کړ. همدا شان ملا منصور تر پرېوښت وژندې و؛ تر پرېوښت یې د طالبانو رهبریت په لاس کې و، یعنې دلته هغه هېوادونه چې د دوی مهار یې په لاس کې و، هغه دوی ته نور د منلو وړ نه و.

خبريال: یعنې شما میگین اینان مهره‌های بی‌تأثیر بودند؟

اصولي: کله چې هغه هېوادونه دوی د جنگ او جگړې لپاره کاروي، هغوی چې کله پوه شي چې نور همدا موجوده مهره نور د دوی د ملي گټو لپاره نه کارېږي، نو له منځه یې لرې کوي. دا د نړیوالو استخباراتو هغه پروسه ده چې په لومړیو کې پر همدې بحث هم کېږي. کله چې د یوې ډلې مشری ته یو رهبر راوړي، نو بیا د هغه د وژلو په اړه هم فکر کوي چې که چېرې

دا مفید تمام نه شو نو مور څنگه کولای شو چې دا له منځه یوسو. په همدې ډول ډېرې نورې ډلې، چې اوس اوس د افغانستان د سولې له پروسې سره یوځای کېږي له هغوی څخه هم ناوړه گټه واخیستل شوه او یا هم هغه ډلې، چې د افغانستان په کورنیو جگړو کې یې لاس لاره، له هغوی څخه تر ننه پورې ناوړه استفاده وشوه. یعنې هغه ډلې چې د افغانستان په جگړه کې یې لاس لاره.

خبريال: مثلاً چه کسانى؟

اصولي: کله چې د ثور کودتا کېږي، له کودتا وروسته روسان افغانستان ته راځي همغه مهري د روسانو لپاره د قبول وړ وي. د بهرنيو استخباراتو لخوا د روس پلوه حکومت پر مقابل کې کومې مهري چې وکارېږي، هغه د څه پر اساس وکارېږي؟ ولې يې دوى ته په ميلياردونو ډالر او وسلې ورکړې؟ علت يې دا و چې دوى د خپلو ملي گټو لپاره دا کار کاوه. دوى يې وکارول، وکارول؛ افغانستان يې پرې تکه تکه کړ؛ د افغانستان اردو يې پرې لمنځه يوړه؛ زموږ د هېواد ټولې بنسټيزې پروژې او ټول بنسټيز توکي يې ختم او په پاکستان، ايران او نورو هېوادونو يې خرڅ کړل. له همدې امله کله چې مجاهدين افغانستان ته راځي په افغانستان کې د روس پلوه حکومت له منځه وړي. له دې وروسته د امريکا، اروپايانو او عربانو لپاره مهمه نه وه چې دوى وکاروي، نو په خپل حال يې پرېښودل، خو دوى وکارېدل.

خبريال: يعنى مجاهدين بخاطر از بين بردن نظام استفاده شدند؟

اصولي: هو، يعنې بهرنيانو د خپلو ملي گټو لپاره دوى وکارول؛ د هغوى لپاره د افغانستان د جهاد موضوع مطرح نه وه. کله چې مجاهدين راغلل او په خپلو کې سره ښکېل شول، د دوى لپاره يوه ډله پکار وه چې همدا

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۵۵

جگړې همدا چور او چپاول، چې په افغانستان او په کابل کې روان و، له منځه وړي وای. طالبان راغلل. باید راغلي وای، که طالب نه وای، باید یوه بله ډله راغلي وای چې دوی یې له افغانستان څخه جaro کړي وای. په همدې ډول بهرنيانو د طالبانو ډله راپیدا کړه، کله چې طالبان په افغانستان کې د دوی په کار و، نو د افغانستان واک یې ورکړ او کله چې په کار نه و، نو په B52 یې له افغانستانه تبعید او وشړل. اوس هم کله چې مشر ټاکل کېږي په بهر کې دوی پوهول کېږي چې څوک باید مشري ته راشي.

خبريال: يعنې حضور اين رهبران يا رهبران طالبان دقيقتاً تاثيری روی روند گفتگوهای صلح نخواهد داشت؟

اصولي: همدا وایم د افغانستان سوله د احمد او محمود په وژلو نه راځي، کله چې د طالبانو یو مشر وژل کېږي، نو سبا ته محمود راځي، محمود وژل کېږي، احمد راځي. د افغانستان ستونزه په جگړه او په وژلو نه حل کېږي.

خبريال: پس با چه حل میشود؟

اصولي: دا په مذاکراتو حل کېږي. مذاکرات باید له امریکا او پاکستان سره وشي، امریکا ته قناعت ورکړل شي چې ته مور ته ملا منصور مه وژنه، بلکې پر هغه ډلې او هېوادونو فشار راوړه چې تروریزم روزي؛ د تروریزم رېښې، هسته او اډې هلته دي. تروریزم په افغانستان کې نه شته. کله چې تروریزم دلته نه وي او له بل ځایه دیکته کېږي بیا افغانستان ته راځي، پکار ده چې ته هماغه ځای راوښی، خو ته برعکس له هغه هېواد سره په میلیاردونو ډالرو مرستې کوي؛ ته برعکس هغه هېواد ته په میلیاردونه ډالر، په طیارو او زرههې ټانگونو ورکوي او ورته خریداري کوي یې. نو په افغانستان کې له وژلو سره څه نه ترلاسه کېږي. که زموږ مشران او اوسني

رهبران لس وارې په افغانستان کې ووژل شي؛ لس وارې که د طالبانو ووژل شي؛ لس وارې که د نورو ډلو ووژل شي، په دې هرڅه سوله نه راځي. سوله په هغه ځای کې راځي له کومه ځايه چې همدا تروريزم خورېږي او رېښه اخلي. دا څوک کولای شي، دا امریکا کولای شي.

خبريال: ممنون آقای اصولي. آقای صديقي شما با آنچه که آقای اصولي گفتند هم باور استيد، اينکه جنگ افغانستان ريشه در بيرون دارد و کسانی که حالا کشته ميشوند يا روی قدرت ميآيند اينان مهره‌های بيش نيستند و برخی شان هم مهره‌های سوخته عنوان ميشوند، اما نبايد حالا کسی در افغانستان کشته شود و راه حل اين نيست. موافق استين؟

صديقي: بنام خدا، سلام به شما مهمانان و بينندگان، طالب‌های افغان که در پاکستان استند، مثل ملا عمر که کشته شد، مثل ملا منصور که کشته شد، اينها سخنگويای استخبارات بيگانه بخصوص پاکستان بودند. دگه اينکه ما تا کی با اله دست ديگرا شدن به مادر وطن خود خيانت کنيم. کشته شدن ملا منصور به اين دليل بود که از پاکستان نافرمانی کرده بود.

خبريال: خوب به باور آقای اصولی کشته شدن اين رهبرها فايده يی ندارد و اينها مهره‌های سوخته استند و افغانستان بايد با امریکا و پاکستان در رابطه به صلح بحث کنند. و ميگويند که امریکا در اين قضيه با پاکستان دست دارد.

صديقي: مه با حرف جناب اصولی موافق استم، اگر امریکا صادقانه بر پاکستان فشار وارد کند. در ۲۴ ساعت جنگ افغانستان تمام است. پاکستان منبع تروريزم است که خود افغانها را استفاده ميکنند و با نکات دين و ناموس و اين چنين مسايل افغانها را عليه افغانستان استفاده ميکنند

و زمينه را برای حضور امریکا مساعد میسازد.

خبريال: آقای اصولی اشاره کردند که مجاهدین هم آمدند و در افغانستان استفاده شدند. طالبان هم به همین قسم، خوب عمدتن طالبان و مجاهدین یک قسم استند؟

صدیقی: مجاهدین با طالبان زمین تا آسمان فرق دارند، و فرق شان در ایست که این دموکراسی و این سهولت‌های امروزی ما همه اش از برکت مجاهدین است. اگر مجاهدین نمی بود امروز افغانستان یک صوبه پاکستان بود و همه یی سهولت‌های و پیشرفت‌های امروزی ما از برکت مجاهدین است.

خبريال: آقای اصولي هم باور استين، يا چيزې ديگري در ميان است؟

اصولي: جهاد تر هغې په افغانستان کې فرض و چې روسان له افغانستانه لارل، نو ته ووايه کله چې روسان لارل، دوی له چا سره جهاد کاوه؟ جهاد له کفارو سره کېږي، خو دوی جهاد له مسلمان سره کاوه؟ یو ورور یې مجاهد و، بل ورور یې د کمونېست او د خلقي په نوم یاداوه. جهاد یې له اردو سره کاوه، له افغاني پوځ سره یې کاوه چې تکه تکه یې کړه. بیا یې ضیاالحق او پاکستاني ISI ته پر مېز کېښوده، جهاد یې له ټانکونو سره کاوه چې ټول یې راټول کړل او هغه یې په پاکستان خرڅ کړل. جهاد یې له چا سره کاوه، جهاد یې له افغاني پېغلې سره کاوه چې ځان یې له پنځم منزله وغورځاوه. جهاد یې د کابل له کورونو سره کاوه چې ټول یې چور کړل، جهاد یې له چا سره کاوه، له دې سره یې کاوه چې د افغانستان ټول غیرت او ناموس یې په پاکستان او په عربي ممالکو خرڅ کړ. گورئ زموږ افغاني پېغلې یې په پنجاب او په عربو خرڅې کړې. دا جهاد و؟ جهاد په افغانستان

کې تر هغو فرض و چې روسان وو. دویمه موضوع، وکیل صاحب ته احترام لرم، دا د ده خپل فکر دی او زما خپل. خو زه دومره وایم چې مور او تاسو باید په حقیقتونو سترگې پټې نه کړو. ټول باید حقایق څرگند کړو. افغانستان په رښتیا هم چې روسانو نیولی و، دلته راغلي وو، له دوی سره باید جهاد شوی وای.

خبريال: یعنی شما فرق بین طالبان و مجاهدین را نمی بینید؟

اصولي: دومره فرق یې کوم، تر هغه وخته چې روسان دلته موجود وو او مجاهدینو ورسره جهاد کاوه، همغه مجاهدین او غازیان و، وروسته له هغې هغو خلکو چې کابل یې کنډواله او پوځ یې په پاکستان خرڅ کړ، د پوځ ټول تجهیزات یې، توپونه ټانگونه، چې یواځې ۴۰۰۰ مو ټانگونه لرل، په پاکستان خرڅ کړل. جېټ او لویې الوتکې یې ټولې په ایران او په پاکستان خرڅې کړې، دا کوم جهاد و؟ که دا جهاد وي، ناهید له پنځم منزله څخه ځان وغورځاوه. که دا جهاد وي چې د خلکو په ناموس تېری وکړي. که دا جهاد وي چې په خیرخانه کې یو ولسمشر وي، په پلچرخي کې بل ولسمشر، په دشت برچي کې بل وي. که دا جهاد وي چې د یو او بل پر سرونو یې مېخونه ووهل. که دا جهاد وي، زه بالکل دا جهاد نه منم.

خبريال: یعنی میگین که هر دو یکسان اند؟

اصولي: طالبان پرې بهتر و، دغو مجاهدینو باید دا گندگي نه وای کړې. دا گندگي یې باید ټوله کړې وای. طالبانو دا گندگي پاکه کړه، طالبان هغه مهال داسې کسان وو چې په افغانستان کې یې امن راواسته، دا چې د چا غلامان وو دا بله مسئله ده. ځکه همدا مجاهدین چا تمویلول؟ خو یو څوک یې ضرور تر شا ول او یو څه یې ترې غوښتل. نو کوم چا ته چې څه ورکوي،

باید چې یو څه ترې واخلي.

خبريال: ممنون تان. آقای صدیقي طالبان آمدند و گندگي های مجاهدین را پاک کردند، واقعاً این چنین است؟

صدیقي: تعجب آور است، طالبها کسانی بودند که ضد بشریت و این وطن و مجاهد کسی است که در کنار این دولت ایستاده و در امور کشور سهیم است.

خبريال: آقای اصولي امريکا چندی قبل اعلان کرد که دگر طالبان دشمن آن کشور نخواهد بودند، اما حدود دو یا سه ماه گذشت و حالا میاید رهبر گروه طالبان منصور را مورد حملات خود قرار میدهد و می کشش چرا؟

اصولي: دا چې مور وایو چې د افغانستان د سولې کيلي له امريکا سره ده. ولې وایو، ځکه چې امريکا په افغانستان کې داسې برخورد کوي چې دوی د ملي گټو د ساتلو موجب وگرځي. يعنې هره کړنه چې په افغانستان کې د خپلو ملي گټو له پاره ترسروي. دوی خپلو کړنو ته گوري او د هغې پر اساس تحرک کوي.

خبريال: آیا دو یا سه ماه آنچه را که بیان کردند آنرا منافع ملي شان ايجاب می کرد؟

اصولي: سل په سلو کې همدا اوس چې ملا منصور وژني، ملا منصور هغه څوک و چې دوی ته يې نور په درد نه خوړل. بن لادن يې ولې وواژه؟ دوی نه پوهېدل چې بن لادن چېرې دی. دوی پوهېدل چې له ISI سره هملمته د پاکستان پر خاوره په حیات آباد او نورو ځایونو کې و.

خبريال: دقیقاً بازم سوال که مطرح میشود. چرا این چنین اقدامی را بیشتر

نکردند؟ قبلن مهره یی مفیدی به او کشور بود؟

اصولي: زه یوه شي ته غواړم، اشاره وکړم. هغه دا چې د ډیورند له کرښې اېخوا همدا طالبان او همدا د حقاني ډله او نورې ډلې وې چې د افغانستان د نظام پر مقابل کې جنگېدل. دا ټول پټ نه گرځېدل، دوی هلته پتنځایونه نه لرل، بلکې ښکاره اېې یې لرلې. دوی هلته د میرانشا شورا، د پېښور شورا، د کوټې شورا په واضح ډول کېښي، ISI په جریان کې وي او له هغوی سره خلک کېښي. امریکا دا هرڅه ویني، مگر نه یې شو کولای چې هرڅه هملته ځای پر ځای ختم کړي. دوی کولای شول، خو ځکه یې ونه کړل چې گټې یې پکې نه وې. اوس یې هم په گټه نه ده، ملا منصور پاکستان په امریکا خرڅ کړ. گورنر دی چې له طیارې څخه ویشتل کېږي، موټر یې سوځي، هرڅه یې سوځي، خو د ده پاسپورت پاتېږي. دا څوک او کوم عقل یې مني، دا خو هسې یوه دسیسه وه. د دې لپاره چې دوی دا وښيي چې دی ایران ته هم لار او هلته یې هم اړیکې ټینګې کړې. د دې لپاره یوه دسیسه وه چې دی باید ووژل شي. لکه څنګه چې طالبان په اوایلو کې پاکستان په امریکا خرڅ کړل، ملا ضعیف او دېته ورته نور قوماندانان او لوړپوړي یې امریکا ته وسپارل، همداسې دا هم یوه مهره وه چې پرې خرڅه یې کړه او د دې په بدل کې به هغه څه اخلي چې امریکا ورته نه ورکول.

خبريال: ممنون، آقای صدیقی، واقعاً پاکستان ملا منصور را به امریکا فروخت؟

صدیقی: زماني که ملا منصور کشته میشه ارتباط گرفته بود میخواست، در افغانستان صلح بیاید و خوده یک افغان فکر می کرد بنان زمانی که آنها دیدند که ملا منصور مهره است که آنها ازش استفاده نمیتوانند، پس

او را از بین بردند.

خبريال: اما آقای معین به این باورند که ملا منصور از جمله کسانی بود که باوری به صلح نداشت و جنگجو بود. و بیشتر کوشش میکرد که مسایل را از طریق جنگ حل کند.

صدیقی: با احترام به گفته‌های جناب معین، من گفته‌هایشانرا نه رد میکنم و نه تایید، اما اطلاعات که من دارم ملا منصور میخواست مستقیم با حکومت افغانستان مذاکراتی را داشته باشند و پاکستانیان که دیدند از منصور استفاده نمیتوانند پس با کمک امریکایی‌ها او را از بین بردند.

خبريال: ممنون، آقای معین حکومت پاکستان در پشت شدن ملا منصور دست دارند و ملا منصور به اساس اطلاعات آقای صدیقی در تلاش مذاکره بوده که سبب کشتنش شد.

معین: مهم اینه که پاکستان در چه موارد دست ندارد، اینکه ملا منصور خواستار مذاکره بصورت مستقیم بود، مشروط به چه چیز بود. مشروط به جنگ را که ما نمی‌پذیریم، اما در قسمت مجاهدین میتوانیم آن دوره را به سه دوره تقسیم کنیم. دوره جنگ با روس‌ها که مقدس‌ترین دوره بود؛ دوره قدرت مجاهدین دوره پراگندگی و ویرانی مجاهدین؛ دوره مقاومت که یک دوره فرهنگ بود.

خبريال: ملا منصور با چه شرایطی میخواست که به گفتگوی‌های صلح بییوندد؟

صدیقی: انفجار و انتحار در مدارس پاکستان تدریس میشود، من اسنادی دارم که حدود ۳۵۰ مدرسه در پاکستان وجود دارد که در آن انفجار و انتحار

تدریس میشود. اما ملا منصور آماده بود تا با روند صلح افغانستان بیبوندند. ملا منصور اگر از بین نمی رفت تمام برنامه‌های پاکستان را افشا میکرد که به اساس نافرمانی پاکستان کشته شد.

خبريال: حالا آقای معین با درنظر داشت آنچه که بحث شد، و در فضای که حالا بی اعتمادی بوجود آمده، بی اعتمادی میان حکومت افغانستان و پاکستان، طالبان بالای حکومت افغانستان و حکومت افغانستان هم بالای طالبان و به نوعی هم بالای امریکا، آینده‌ی گفتگوی‌های صلح حکومت افغانستان را چگونه می بینید؟

معین: من مدتی با فرایند و میکانیزم صلح افغانستان مشکل دارم، چون این میکانیزم میکانیزم شفاف نبوده. یک مقدار سلیقه‌ی برخورد شده. بحث اینست که تا زمانی که طالبان را سیاسی نسازید، این مشکل حل نمیشود و به میز مذاکره نمیشود و تا حال که سیاسی نشده.

خبريال: پس حالا چگونه میتوان طالب را سیاسی ساخت؟

معین: عواملی دارد، یک اینکه پاکستان باید بر طالبان فشار وارد کند، دوم مسئله آمدن آقای حکمتیار است و حمایت آقای حکمتیار است که میتواند طالب را از بین ببرد و آنرا به میز مذاکره بکشد. و هم چنین نقش آمریکا است. حکومت افغانستان باید از این مسایل خوب استفاده بکند.

خبريال: ممنون تان، آقای اصولی آیا واقعاً میکانیزم صلح حکومت افغانستان با طالبان تا حال شفاف نبوده؟

اصولي: غواړم یو څه ته اشاره وکړم هغه دا چې په یوه شی مور ټول افغانان باید وشرمېږو چې یو پاکستانی راځي په افغانستان کې ډاکټر صاحب نجیب

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۶۳

شهیدوي، یعنې مور خپله سره جوړ نه یو، که نه ولې به یو پنجابی راتله او زموږ ولسمشر به یې واژه. په یو شي بیا هم شرمېږم، هغه دا چې که طالبان د افغانستان له حکومت سره یو وای، ولې به امریکا راتله زما افغان به یې وژاه. ملا منصور یو افغان و، خو هر څوک چې و، که تروریست و که هر څوک و. زه وایم که مور افغانان سره یوځای وای ولې به بهرنیانو وژلو؟ په همدې ډول که زما مسعود په شمال کې عربان راته وژني، خو که مور یو موتی وای، ولې به یې راته واژه؟ په همدې ډول ټولو ته وایم چې دا ټولو افغانانو ته د شرم خبره ده، هغه که د افغانستان د نظام پر خلاف ډله هم وي.

خبريال: حالا روند گفتگوهای صلح افغانستان واقعاً شفاف نبوده؟

اصولي: شفافوالی یا نه شفافوالی یې د بل چا په لاس کې دی، دا د افغانانو په اختیار کې نه دي، ولسمشر غني هم پر دې ټینګار نه کوي. نه شي کولای چې پر امریکا فشار راولي، که په امریکا فشار راوستل غواړي، نو سم فشار دې پرې راولي او داسې دې ووايي چې پر پاکستان فشار راولم. همدا جنګیالي، چې ستا په هېواد کې فعالیت کوي، دا له هغه ځایه وشړه او له تمویل او تجهیزاته یې لاس واخله. د جګړې قېمت څوک په جوارو او غنمو نه شي پوره کولای. د جګړې قېمت ډېر لوی دی چې ترڅنګ یې بیا ډېر نور هېوادونه دي او هغوی یې ورکوي.

خبريال: ممنون تان، تشکر از اینکه دعوت ما را پذیرفتید.

۱۹

یو سوله‌ییز افغانستان د پاکستان په گټه دی

راحیل شریف لوی درستیز پاکستان می گوید: "افغانستان با ثبات به نفع پاکستان است، افغانستان همسایه مسلمان و برادر پاکستان می‌باشد، پاکستان نقش فعالش را برای تامین صلح و ثبات در افغانستان انجام میدهد. اما بعضی عناصر منفعت طلب بخاطر منافع شخصی شان مانع تلاش‌های پاکستان در افغانستان میشود." مهمانان من آقای قاسم عرفانی استاد پوهنتون، آقای جمال ناصر اصولی آگاه امور سیاسی، و آقای بشیر بیژن معاون نهاد خدمت گذاران کابل. مهمانان گرامی سلام و خوش آمدید.

آقای عرفانی بحث را با شما آغاز می کنیم، افغانستان باثبات به نفع پاکستان می باشد، با این دیدگاه موافق اید؟

عرفانی: سلام به شما مهمان‌های بحث، و بینندگان عزیز. به نظر من در کلیت موافقیم، افغانستان باثبات به نفع پاکستان و به نفع منطقه است، اما نمیشود که سخنان راحیل شریف را به تمام معنا پذیرفت. اما شواهد و مدارک و کارکردهای پاکستان نشان میدهد که یک افغانستان ضعیف و بحرانی به نفع پاکستان است. سیاست اعلامی پاکستان با سیاست عملی

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۶۵

آنان کاملاً در تضاد است. و ما هم نباید فقط منتظر آن باشیم تا پاکستان کاري را انجام دهد. ما هم باید در عرصه بين الملل یک واکنشگر خوب شويم.

خبريال: ايا ما آن ظرفيت را داريم که در عرصه بين الملل یک کنشگر خوب شويم؟ تا بتوانيم از فرصت‌ها و امکانات مناسب استفاده کنيم يا خير.

عرفاني: به نظر من بستر و زمينه‌های آن تا حدودی مساعد است و بستگی به ظرفيت توانایی و هماهنگی ما در نهادهای افغانستان و سطح رهبری افغانستان دارد، دو راه وجود دارد که همکاران بين المللی را ميتوانيم به واسطه آن بسیج کنيم تا پاکستان را تحت فشار قرار بدهد، یکی مبارزه با تروريزم و ديگرش هم برای افغانستان که بسوی صلح و ثبات به پيش برود و یک کشور دموکرات باشد در طی ۱۵ سال گذشته ميلياردها دالر جامعه جهانی در اینجا به مصرف رسیده عساکر زياد در اینجا کشته شدند. حد اقل این دو محور ميتوانند قدرت چانه زنی را برای ما ايجاد کنند. و ما بتوانيم صدای خود را بلند کنيم.

خبريال: تشکر. آقای اصولي اگر افغانستان باثبات به نفع پاکستان است پس چرا سياست‌های خصمانه را در پيش گرفته و در افغانستان بازی می کند؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه! سلامونه تاسو، د بحث گډونوالو او لیدونکو ته. له کله چې پاکستان د نړۍ په نقشه را پیدا شوی، تر نن ورځې د پاکستان سياستونه د سيمې او يا هم خصوصاً د افغانستان په مقابل کې منفي دي دا زموږ له سياسيونو او ټولو قومونو سره هم حل ده.

خو کله کله کېدای شي چې همدا ډلې او ټیپلې د پاکستان غېږې ته ولوېږي، لکه څنگه چې مور او تاسو یې په دغو تېرو څلویښتو کلونو کې گورو. کله چې پاکستان زموږ همدا بېلابېلې ډلې خپل لاس ته کړي، نو پاکستان بیا خپلې ملي گټې پرې ساتي او د دوی په لاس بیا خپل هېواد وړانوي. لکه څنگه چې اوس یې په ښکاره توگه وینو.

خبريال: حالا بشکل این چرا بیاییم افغانستان باثبات به نفع پاکستان است، ولی در مقابل ما چیز دیگری می بینیم. سیاست پاکستان در قبال افغانستان سیاست خصمانه است، تجربه ۱۴ سال یا بالاخره بالاتر از آن این چنین چیز را نشان داده.

اصولي: خبره داسې ده کله چې پاکستان په حقیقت کې په صادقانه ډول غوښتلای چې یو آرامه او سوله ییز افغانستان د پاکستان په گټه دی، نو د هغو ډلو تمویل، تجهیز او ټریننگ به یې نه کاوه چې د افغانستان پر خلاف جنگېږي. خو دا کار یې تر اوسه نه دی کړی. دا په دې معنا ده چې پاکستان صادق نه دی. افغانان له پاکستانه سوله نه غواړي، بلکې تل یوازې همدا نارو ورته کوي چې تاسو یوازې هغه ډلې مه تمویلوی چې زموږ پر ضد جنگېږي.

خبريال: ولی ریس جمهور قبلي افغانستان بالاتر از ۲۰ بار به پاکستان نرفت، ریس جمهور کنونی افغانستان به پاکستان نرفت، هرگاه حکومت افغانستان و بالاخره دولتمردان افغانستان صلح را از پاکستان نمیخواهند پس چه نیاز است که به پاکستان می روند؟

اصولي: ما وویل کله چې له پاکستانه سوله نه غواړي، د هغې په مقابل کې بل څه ترې غواړي، هغه دا دي چې د طالبانو یا داعش او یا نورو

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۶۷

مخالفو ډلو تمويل دې بند کړي چې د افغانستان پر ضد جنگېږي. مور دا نه وايو چې دوی دې طالبان راولي او زموږ د سولې مېز ته دې يې کېږي. **خبريال:** ولی ريس جمهور قبلي افغانستان آقای کرزی گفته بود که کلید صلح افغانستان در پاکستان و ایالات متحده امریکا است.

اصولي: همداسې ده. زه هم همدا وایم. کله چې په طالبانو، داعش او نورو ډلو تمويل او تجهيز بند شي، نو څوک به يې تمويلوي؟ پاکستان دی چې د يوه قراردادي شرکت په توگه يې همدا پروژه اخیستې ده. همدا ډلې تمويلوي، تجهيزوي يې، د تپيانو يې درملنه کوي او ځای يې ورکړی. دوی ته جلب او جذب کوي، دا هرڅه په دې معنا دي چې پاکستان مستقيم او نامستقيم په جنگ کې ښکېل دی. له افغانستان سره د دوی برخورد نه يوازې دا دی چې مخالفې ډلې ورته تمويلوي، بلکې د پاکستان اردو، د پاکستان د ملېشو هغه ځواکونه، چې دوی يې لري او په ډول ډول طريقو يې روزي، هغوی هم د طالبانو او داعش په نامه راځي او په افغانستان کې عملن فعاليت کوي. څه وخت مخکې د افغانستان دفاع وزارت وويل چې په هلمند کې د پاکستان څو جنرالان وژل شوي. دا په دې معنا ده چې عملن دوی په جنگ کې دي، دوی جگړه کوي، بيا زموږ د افغان حکومت رهبران، سياسيون او نور ولې غلي او پر وړاندې يې غږ نه شي اوچتولی.

خبريال: مشخص اگر بگويم هرگاه افغانستان باثبات به نفع پاکستان است. پس چرا پاکستان سياست خصمانه را در برابر افغانستان تطبيق می کند؟

اصولي: ځکه چې يو باثباته خپلواک او زورور افغانستان د پاکستان په گټه نه دی، ولې، ځکه که افغانستان يو ځل پخپلو پښو ودرېد؛ که يو ځل يې

هوايي ځواک پیدا کړ؛ که یو ځل یې پوځ منظم شو؛ که یو ځل په خپلواک ډول میدان ته راداخل شو، نو بیا به ډېر ژر د ډیورنډ مسئله رامخې ته کړي او پاکستان ته به ووايي چې زما خاوره راکړه. ته تر جيلمه تر آنکه زما پر خاوره څه کوې. ځکه د ډیورنډ موضوع له چا سره شوې وه، له انگرېزانو سره شوې وه.

خبريال: يعنې تا زمانې که موضوع ډيورنډ حل نشود افغانستان همچنان بايد نا امن باشد؟

اصولي: دا هغه خبره ده چې مور، تاسو او ټول پرې پوهېږو. څو چې د ډیورنډ مسئله حل نه شي، پاکستان به تر هغو له افغانستانه لاس وانه خلي. دا په دې معنا ده چې که اوس د ډیورنډ مسئله ورسره حلوي، نو مجبور یې چې خاوره به ورته پرېږدې او که یې نه حلوي، نو تا به همداسې په جنگ او اور کې ساتي.

خبريال: پس از دید شما راه حل چیست؟

اصولي: د حل لاره یې دا ده چې مور امریکا ته قناعت ورکړو. کله چې امریکا افغانستان ته راتله، پاکستان تړون ورسره کړی چې په خپل څنگ کې یو باثباته افغانستان نه غواړم، اما داسې یو افغانستان مو پکار دی چې ستا لاس ته هم ناست وي او زما لاس ته هم. پاکستان امریکا ته ویلي چې د افغانستان پوځ به نه راته قوي کوي چې سبا یې مور ته پام را اوړي؛ اردو یې راته قوي نه کړې چې سبا پر مور غږ کوي، پولیس یې پیاوړې نه کړې. یعنې په ټوله کې به یې داسې راته ساتې چې نه مړه کېږي او نه هم ژوندي پاتېږي، لکه اوس یې چې مور او تاسو وینو چې زموږ د ملي اردو او نظامي ځواکونو د تجهیزاتو لپاره یوه طیاره په ورځ کې راځي، او که دا هرڅه

د جمال ناصر اصولی مرکزی او شنبی ■ ۱۶۹

پراخ شي بيا دوی ته تجهيز، وسلې او مهمات هم نه رسېږي. علت يې دا دی چې نه مو وژني او نه مو پرېږدي.

خبريال: تشکر. آقای بېژن روی چه اهدافی راحیل شریف لوی درستیز پاکستان این چنین موارد را بیان کرده؟

بېژن: سلام بشما، مهمانان و بینندگان؛ یک مسئله روشن است که در برابر پاکستان یک اجماع جهانی بوجود آمده، اجماع منطقه‌یی بوجود آمده و در سطح کشور هم یک اجماع ملی بوجود آمده، پاکستان با زیر فشار آمدن با این اجماع‌ها دست به بازی‌های میزند که منطقه و جهان را مشغول بسازد، ولی در حال حاضر این کار پاکستان بسیار مضحک است چون در مورد پاکستان دگر چیزی برای جستجو یا تحقیق نزد جهانیان باقی نمانده همه یی جهان معتقد شده اند که پاکستان در تمامی مانند یک دانه سرطان است.

خبريال: آقای بیژن دقیقاً پاکستان لانه تروریزم است، و تروریزم هم متاسفانه آله‌یی دست قدرت‌های بزرگ اما دارای دوست‌ها و همکاران بزرگ جهانی فکر میکنید که این دید جهانی واقعاً بر پاکستان اعمال شود و پاکستان را به انزوا بکشاند.

بیژن: کشورهای بزرگ اهداف استراتیژیک را پیش میبرد که در راس آن امریکا است و پاکستان هم برای آنان مانند یک آله است و این امریکا بود که پاکستان را در سطح جهان بعنوان حامی تروریزم معرفی کرد و به نحوی اسامه بن لادن را در آن کشور به قتل رساند. اما اهداف امریکا این بود که دگر ماموریت پاکستان به امریکا اختتام پیدا کرده و با هند هم موافقت‌نامه یی را امضا کرد تا به هند نشان دهد که دگر از پاکستان دست

بردار شده و حال می بینیم که در پاکستان حرکت‌های سریع مانند، حرکات بلوچها و کشمیر و پشتونستان یا صوبه سرحد جریان دارد که پیام آور تجزیه پاکستان است.

خبريال: هرگاه مقامات پاکستانی این توطیه‌ها را درک کرده فکر میکنند که با توجه به این توطیه‌ها سیاست آن در قبال افغانستان تغییر کرده باشد؟
بیژن: نقشه‌ها و پلان‌های برای پاکستان کشیده شده که چه زمانی بلاخره این زخم ناسور از نقشه جهان برطرف خواهد شد و تکلیف ما با پاکستان بدون شک که بسیار برجسته است. اما حوزه مشکلات ما متمرکز به پاکستان نیست ما از ایران و عربستان هم در مشکلات هستیم. پس نیاز است که یک سیاست مدبرانه و شجاعانه در افغانستان روی کار شود، که حد اقل زمینه مساعد نشود که بازم پاکستان از فرصت‌ها استفاده کند و مارا درگیر مشکلات بسازد.

خبريال: تشکر. آقای اصولی! لوی درستیز پاکستان گفته که نیت ما در پروسه صلح افغانستان بلاخره خوب است و ما کارهای را هم انجام داده ایم. از شما می‌خواستم بپرسم که با توجه به تجربه ۱۴ یا ۱۵ سال اخیر آیا در استراتژی پاکستان صلح و ثبات افغانستان جای دارد؟

اصولي: نه یواخې دا چې مور تېرو ۱۴ یا ۱۵ کلونو ته وگورو، بلکې د پاکستان له جوړښته تر دې دمه به غور وکړو. لکه څنگه چې مخکې مو یادونه وکړه پاکستان له کله چې جوړ شوی آن تر ننه یې له افغانستان سره په هغه صادقانه ډول، د یوه صادق گاونډي په توگه نظر نه دی کړی.

خبريال: آقای اصولی اما یک چیز دیگری را هم باید در نظر داشته باشیم

که در سیاست صداقت و این موارد اخلاقی مطرح نمی شود.

اصولي: یو د سیاست موضوع ده او یو هم له پاکستان سره د افغانستان روابط دي چې د سیاست نه، بلکې عملن جنگ دی. د سیاست موضوع هغه ده چې په ډیپلوماتیک ډول دوی له نورو هېوادونو سره حل لارې ولټوي.

خبريال: آقای اصولی یک چیز راهم باید در نظر داشت که آخرین مرحله دیپلوماسی دقیقاً جنگ است.

اصولي: کله چې جنگ راغی په هغه کې بیا دیپلوماسي هم نه چلېږي. پاکستان عملن له افغانستان سره د جنگ اعلان کړی، خو دا چې مور افغانستان، زموږ سیاسيون یې نه ویني او زموږ مشران پرې سترگې پټوي، دوی ورته نااعلان شوی جنگ وايي، خو دغه نااعلان شوی جنگ نه، بلکې عملن د دوی پوځ په افغانستان کې جگړه کوي. عملن دوی ورته جلب و جذب کوي او تجهيزوي یې. دویمه مسئله د ډیورنډ په هکله داسې ده چې د ډیورنډ مسئله دومره کوچنۍ مسئله نه ده چې اوس یې مور راپورته کړو؛ افغانان یې راپورته کړي او له پاکستان سره پرې وغږېږي.

خبريال: پس چه زماني باید کشیده و روی میز گذاشته و حل شود؟

اصولي: دا مسئله داسې ده، کله چې پاکستان قوي او مور کمزوري یو، مور عملن په جنگ کې یو، نو بیا څنگه کولای شو چې خپله خاوره له هغوی څخه واخلو.

خبريال: خوب شما قبلاً اشاره کردید که پاکستان نمی گذارد که افغانستان قوی شود هرگاه چنین است پس راه حل چیست؟

اصولي: د ډيورند مسئله كومه وړه مسئله نه ده، كله چې مور په مټو كې له پاكستان سره سم نه شو، تر هغې مور د ډيورند په مسئلې كې تاواني يو. دويمه مسئله دا ده چې خاوره ناموس دى، خاوره مور ده، دا خاوره چې تر اټكه ده، ټوله د افغانستان يوه برخه ده، له دې څخه بايد څوك سترگې پټې نه كړي. دا يوه داسې خاوره ده لكه زما بدخشان، لكه زما خوست، لكه زما هرات، خو دا چې اوس يې په زور نيولې، دا نو بيا بېله مسئله ده. كله چې د ډيورند كرنه تعينېدله، له انگرېزانو سره يو پرېكړه ليك شوى و، خو له پاكستان سره نه و. آيا پاكستان كولاى شي چې د انگليس جېره خور شي. دا هغه څه دي چې نړيوال هم ورته گوته پر غاښ دي، چې كه افغانستان قوي شي، نو كه په نړيواله سطحه به افغانستان د خپلې خاورې اخیستو ته اقدام وكړي او پاكستان به ډېر تاواني شي، ځكه مور په دې برخه كې له پاكستان سره كوم تړون نه لرو. هرڅه چې وو، هغه له انگرېزانو سره وو. دويمه مسئله دا ده چې كه افغانستان غواړي له پاكستان سره په ځينو نورو مسايلو كې پر پاكستان فشار راوړي، څو پاكستان له دغو مسايلو لاس واخلي، نو بايد هماغه ډول برخورد ورسره وكړي لكه څنگه چې طالب ساتي او دوى هم بايد بلوڅان ورته وساتي. بلوڅانو ته دې ځاى وركړي، بلوڅان دې ورته تجهيز كړي، بلوڅان دې ورته پورته كړي.

خبريال: حالا شما از سياست افغانستان گفديد كه بايد بلوچها را حمايت كند، آيا شرايط كنوني افغانستان براى اتباع خود افغانستان توانايى اين سهولت ها را دارد كه بايد بلوچها را هم آورده و آنان را تجهيز و تمويل نموده و در مقابل پاكستان استفاده كند؟

اصولي: په افغانستان كې د يوې ورځې د جنگ مصرف او لگښت ۱۲

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۷۳

میلیونه ډالره دی. کله چې ۱۲ میلیونه مصرفېږي، نو آیا وبه نه شو کولای چې همدا ۱۲ میلیونه نیمايي کړو، ۶ میلیونه پر بلوڅو ولگوو، څو اسلام آباد ته درد ورکړو، لکه څنګه چې یې مور ته راکوي.

خبريال: حال که ما با ۱۲ میلیون نمیتوانیم جنگ را کنترل کنیم و در بسیاری از ولایت‌ها و ولسوالی‌ها جنگ جریان دارد. ولایت‌ها در حال سقوط اند و په دست مخالفان است، اگر این راه ۶ میلیون کاهش دهیم فکر نمیکنید که تمامی کشور به دست مخالفان بیافتد؟

اصولي: کله چې مور بلوڅان دلته راولو او همدا ۶ میلیونه ډالر پرې ولگوو، دا ټول مصرف مور له هنده اخیستلای شو، دغه مصارف به هند ضرور راکوي، لکه څنګه چې یې دوی د افغانستان د جنگ لپاره له امریکا، بریتانیا او عربستان څخه اخلي، نو ایا مور یې له هند یا نورو هېوادونو څخه نه شو اخیستلای؟ له همدې امله چې هغه هر ډول راته گوري، هسې باید ورته وگورو، تر هغې چې دا حقیقتونه درک نه کړو همدا به مو حال وي.

خبريال: آقای اصولي آیا این ظرفیت در حکومت افغانستان وجود دارد که دست به چنین کاری بزنند؟ با توجه به این که ما تا هنوز فساد اداری را از حکومت دور نتوانستیم، یک وزیر درست را معرفی نتوانستیم.

اصولي: په دې دومره وزیرانو او دومره کابینه کې یو داسې مدیره او ځواکمن شخص به پیدا شي چې داسې کار وکړي. هر کله چې زما ماشوم ژړېږي، درد یې باید اسلام آباد هم واوري. اوس مو که لس ولسوالی سقوط دي راتلونکي کال کې به شل کېږي، بل کال به ۴۰ ته رسېږي، ځکه چې درد دلته په افغانستان کې دی. که مور ته پنځه ځانمرګي رالېږي، مور باید دوه ورواستوو. پاکستان ته که درد ورکړو، خپله به پوهېږي.

خبريال: حالا واقع بينانه بايد قضاوت كړد، ايا اين ظرفيت را دولتمردان ما دارد؟ افغانستان كه حتما نيمتواند جلو انتحاري را در شهرنو يا دارالمان بگيرد چه انتظار داريد كه برود در پاكستان انتحاري كند؟

اصولي: د انتحاري مخه په كابل كې نه نيول كېږي، خو په اسلام آباد كې نيول كېږي، همدا يې حل لاره ده. پر دې بايد ټول پوه شو چې د انتحاري مخه په پېښور، اسلام آباد او ټول پاكستان كې نيول كېږي.

خبريال: ممنون تان. آقای بیژن با حرفهای جناب اصولی موافق استید که سیاست همانند پاكستان را بايد در مقابل آنان اتخاذ كرد. آیا ما ظرفيت آنرا را داريم كه چنين كاری را در آنجا انجام دهيم؟

بیژن: در برابر دشمن محاسبه تنها برحسب ظرفيت نيست، فلحال اگر محاسبه كنيم ظرفيت ما بمراتب بيشتري از ظرفيت پاكستان است چون ما هم پيمانان استراتژيك و حمايت كشره‌های قدرتمند را داريم، اما مشروط به اينكه ما سياستمداران مدبر شجاع و دانا داشته باشيم، واقعييت كلي ما اينست كه عامل همه‌ي بدبختی‌های ما وجود رهبران فاسق غلام و جاسوس است. و در نزد جهانيان هم هويت پاكستان حال يك هويت خراب و لجوجانه است و بعنوان يك ابزار فاسد در جهان معرفی شده است.

در موضوع ديورند، بحث ديورند يك بحث عقلانيت و خردمندی است، بحث عاطفی نيست و من هم اولين کسی هستم كه بعد از سقوط طالبان برای اولين بار بحث ديورند را مطرح كردم. از نظر جامعه جهانی موضوع ديورند يك موضوع مسدود شده است و اين بحث بايد خاتمه پيدا كند و دگر ادامه نيايد. اين زخم ناسور نبايد بيشتري از اين برای حلقات فاسد و مزدور و قوم فروش باز گذاشته شود. و اين موضوع بايد با مراجعه با اسناد

و مدارک پایان یابد.

خبريال: تشکر. آقای اصولي! بحث ديورند مسدود شده و زخم ناسور برای مردم افغانستان است و کسايی هم از این بحث استفاده میکنند که آقای بیژن بیان داشتند.

اصولي: زه يوه خبره کوم، مور یو منتخب ولسمشر، حکومت یا هرڅه چې دوی وویل دا ټول لرو، خو دا دې ووايي چې په دې اوسنۍ کابینه کې څوک ملي فکر لري او څو یې نه دي خرڅ شوي چې د ISI غلامان نه دي. په همدې اوسنۍ کابینه کې مور ډېری داسې کسان لرو چې له ISI سره لاس لري. په دې اوسني پارلمان کې له نیمایي زیات شمېر په ځینو استخباراتو کې دي. کله چې مور خپله افغانان تر دې حده فاسد و اوسو او تل مو هرې دروازې ته لاس نیولی وي، د ټولو خیرات خواره یو، نو څنگه به ديورند وگټلای شو. که داسې وي چې مور ورته ووايو چې ديورند مو خرڅ کړ، نو بالکل به سبا بدخشان هم خرڅوو؛ سبا به خوست هم خرڅوو او بیا به نه وایو چې زموږ خاوره زموږ ناموس دی. کله چې مونږ ديورند پرېږدو، دا په دې معنا ده چې مور خپل ناموس ته بد کتلي او مور خپله مور خرڅه کړې ده، بله هېڅ کومه معنا نه لري.

خبريال: حالا این بار نخست نیست متاسفانه بیش از ده بار جغرافیای افغانستان توتہ توتہ شده و به عقیده شما مادر مردم افغانستان بالاخره فروخته شده.

اصولي: هر کله چې هر چا جغرافیې ته لاس وروړی دی، بالکل یې ناموس خرڅ کړی دی.

خبريال: تشکر، آقای عرفاني شما بفرمائيد.

عرفاني: ببينيد به لحاظ ميهن پرستي ميگويند که وطن خاک است و ناموس است در اين که هيچ ترديد نيست، ولي بايد عاقلانه قضاوت کرد، من موافق استم که اينجا بايد یک رويکرد عقلاني حاکم باشد. اين مسئله در زمان امير دوست محمد خان، در زمان حبيب الله خان، در زمان امان الله خان و همه تاييد شده و پاکستان با گرفتن استقلال خود آزاد اعلان شد و اين مسئله بصورت کلی حل شد.

اصولي: تر اوسه چې چا د ډيورند کرښه ورکړې ده، هغه امير عبدالرحمن خان دی، خو په هغه سند کې د امير عبدالرحمن امضا نه شته. څوک دې يو داسې سند پيدا کړي چې زموږ د ولسمشر، زموږ د امير، زموږ د مشر امضا پکې وي. دا په دې معنا ده چې موږ د پرديو غلامان يوو، د پاکستان استازي يو او دلته د هغوی لپاره بحث کوو.

خبريال: تشکر از شما تشکر از اینکه دعوت ما را پذيرفتيد.

۲۰

د ټاکنو په کميسيون کې اصلاحات

ولسمشرۍ د ټاکنيز نظام اصلاح په برخه کې گامونه او د دې اړوند ټول فعاليتونه په خپل اختيار کې راوستي او نه پرېږدي چې اصلاحات راشي. دا د غوراوي کمېټې وروستۍ څرگندونې دي او وايي، سبا به په دې برخه کې خپل وروستۍ دريځ هم اعلان کړي. ويل کېږي چې حکومت هېڅ اراده نه لري چې د ټاکنو په برخه کې اصلاحات رامنځته کړي. ټاکنيز نظام کومې خوا ته روان دی؟ د همدې موضوع په اړه د افغانستان د رڼو ټاکنو د بنسټ له رييس ښاغلي نعيم ايوب زاده او د سياسي چارو له څېړونکي ښاغلي جمال ناصر اصولي سره بحث لرو. تاسو ته ښه راغلاست وایم.

آقای ايوب زاده بنظر شما وضعیت کنونی که در نظام انتخاباتی بوجود آمده و بالاخره امور به رییس جمهور واگذار شد که ایشان باید فرمان تقنینی صادر کنند و کارهای آنرا آغاز کند، اما متوقف شد، نظر شما در این زمینه چیست؟

ايوب زاده: سلام خدمت شما مهمان گرامی و بينندگان. خوب برای اصلاحات انتخاباتی ما وقت زیادی را از دست داده ایم و هیچگونه سهل انگاری در این زمینه از سوی حکومت افغانستان توجیه پذیر نیست ارزیابی

ما از وضعیت کنونی اینکه چرا تلاش‌های انتخاباتی با چالش روبرو شده اینست که حکومت وحدت ملی از برگزاری انتخابات پارلمانی و شورای ولسوالی حراس دارند، حراس از برگزاری درست انتخابات دارند، حراس از نا امنی دارند و حراس از ناکامی دارند. همین دلایل سبب آن شده که حکومت توجه کافی برای اصلاح‌سازی نظام انتخاباتی نداشته باشد.

خبريال: اصولي صاحب ستاسو نظر هم غواړم. افغانستان په داسې اساسي شرايطو کې دى چې له يوې خوا يې ټاکنيز کميسيونونه وايي چې قانون دوى ته اجازه ورکړې او هېڅوک يې مانع کېدای نه شي، دوى نېټه اعلان کړې، حکومت بايد مداخله ونه کړي او دا پروسه بايد سياسي نه شي. خو حکومت وايي چې دوى ناکاره ول، بايد چې اصلاحات رامنځته شي. کميسيون بيا ورپسې د غوراوي کمېټه بيا د دې وضعیت بندېدل، په ټوله کې تاسو دا وضعیت څنگه ارزوئ؟ په مملکت کې څه روان دي، لکه څنگه چې ايوبزاده صاحب اشاره وکړه، آيا دا پروسه په رښتيا هم سياسي شوې ده؟ ايا د افغانستان د اصلاحاتو لپاره خوش بين ونه اوسو؟

اصولي: د لوى او بخښونکي خداى په نامه سلامونه تاسو قدومن مېلمه او ټولو ليدونکو ته. اصلن موضوع داسې ده چې دا دوه مشران مو د انتخاباتو پر اساس دې ځاى ته نه دي رسېدلي، بلکې له يو ډول جوړښت سره يې دا حکومت رغولى. په همدې ډول دوى ټول وزارتونه، ټولې ادارې، د ټاکنو کميسيونونه او دا ټول نظام غواړي په همدې ډول جوړ کړي.

خبريال: اوس تاسو د کوم لوري طرفدار ياست، قوانين او ټولو ته په کتو دا اوسني کميسيونونه بايد خپل کار ته دوام ورکړي؟ لکه څنگه چې دوى وايي چې حکومت دې مداخله نه کوي، مور نېټه اعلان کړې ده؟ که نه

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۷۹

دا ځانگړی کميسيون چې د اصلاحاتو لپاره جوړ شوی او د غوراوي کمېټه پکې رامنځته شوه، د کوم يوه طرفدار يې ياستی چې بايد خپل کار ته دوام ورکړي؟

اصولي: قانون وايي چې د ټاکنو خپلواک کميسيون بايد خپل کار ته دوام ورکړي. مور تاسو په همدې باور يو؛ د افغانستان ولس په همدې باور دی؛ زموږ قانون همدا وايي؛ دوی ناقانونه راځي په زور نور اشخاص پرې تپي هغوی به داسې راولي چې همدا دواړه مشران به کيني او د خپلو ډلگيو يا له خپلو اقوامو څخه به يې راخلي او دلته به يې ځای پرځای کوي.

خبريال: اوس اساسن تاسو وويل چې قانون وايي چې اوسني کميسيونونه بايد خپل کار ته دوام ورکړي، خو هغه تېرې ټاکنې څنگه ارزوي چې د نړۍ په کچه بدنمې او وحشتناکې وبلل شوې او حتا بېلابېلو لورو په دې فيصله کوله چې تر دې ډېر رشخند ټاکنې تر اوسه په دنيا کې هم نه وې ليدل شوې. دلته په راس کې دغه مديريت چې واقع و، هغه لا هم بايد هسې باقي پاتې شي؟

اصولي: دا هرڅه د ټاکنو خپلواک کميسيون ونه کړل، بلکې هغه خپله همدغو مشرانو وکړل، هغه همدغو مشرانو يو له بل څخه زياته درغلي وکړه. د افغانستان حالاتو ته په کتو سل په سلو کې دلته امکانات شته چې درغلي وکولای شي، که لس ځلې هم د ټاکنو دغه نظام بدل کړي، ځکه موږ الکترونيکي سيستم نه لرو. که مو دغه سيستم لرلی بيا د درغليو شمېر پکې کمېده. ځکه اوس د درغليو امکان ډېر دی. ډاکتر عبدالله تر ډاکتر غني ډېره درغلي وکړه او همدا شان ډاکتر غني تر ډاکتر عبدالله ډېره درغلي وکړه.

خبريال: يعنې تاسو وياست چې د قانون له اړخه کميسيونونه بايد خپل کار ته دوام ورکړي، هلته د ولسمشر صلاحيتونه هم په قانون کې ياد شوي، آيا ولسمشر د دې صلاحيت نه لري چې په دغو کميسيونونو کې تغييرات راولي؟

اصولي: زما په اند نه يې لري، ځکه چې ټاکلې موده نه لري. کله چې ولس راپورته کېږي او ولسمشر ټاکي، ولس د ولسي جرگې استازي ټاکي، په همدې ډول پارلمان هم دوی د يوې خاصې مودې لپاره ټاکي.

خبريال: په تېر حکومت کې هم همدا ډول وشول، اوسنيو غړيو د تېر حکومت ولسمشر وټاکه.

اصولي: مسئله د غړيو نه ده؛ د وگړو نه ده؛ دوی يې لا نور هم خرابوي، که دا غړي وباسو او پر ځای يې نور راولو، دا بيا هم د حل لاره نه ده. زموږ سيستم له اوایلو څخه په همدې ډول دی، او د افغانستان اوضاع په همدې ډول ده.

خبريال: نو بيا دا اوږده سلسله، چې د ټاکنيزو اصلاحاتو ځانگړی کميسيون او بيا ورپسې د غوراوي کمېټه رامنځته کېږي او تقريبن يو کال وخت نيسي او دوی چې کار پيلوي بيا کله ودرېږي او کله شروع شي او ستونزې پکې رامنځته کېږي، د څه لپاره وه، تاسو ته د منلو وړ ده؟

اصولي: دا پروسه د يو څو خاصو اهدافو لپاره ده. هغه اهداف شخصي دي، د دې لپاره چې په راتلونکو پارلماني ټاکنو کې خپل اشخاص ځای پر ځای کړي او همدارنگه په راتلونکو ولسمشريزو ټاکنو کې بيا هم درغلي وکړي، نو د همدې لپاره يې دا هرڅه رامنځته کړي، څو پروسه لا خرابه

کړي او دواړه مشران په دې برخه کې همدا اراده لري.

خبريال: بيا ستونزه په څه کې ده، کله چې دوی تر دې ځايه راځي، دلته يو ځل بيا مکس کوي. دوی ته ځينې وخت د قوانينو له مخې تعبيرونه هم رامنځته کېږي چې کولای شي د پارلمان د رخصتو پر وخت په داسې حال کې چې يو وخت هغه طرحه چې دوی د واکمنو صلاحیتونود تشکیل په هکله لیکلې وه هغه هم له منځه لاړه او بيا د قوانينو له مخې ولسمشر دا حق درلود چې دوی بايد دا فرمان صادر کړی وی دلته بيا ولسمشر که اراده لري چې دا ډول يو څه رامنځته شي نو ولې مخته نه ځي ستونزه څه ده؟

اصولي: زه يوې بلې خاصې مسئلې ته اشاره کوم. هغه دا چې اوس د اوسني نظام د انتخاباتو په کميسيون کې يو څه ملي وگړي شته. که چېرې دوی دلته بدلون راولي نو سل په سلو کې به د پنځو سلنو د فورمول مطابق په هرو راتلونکو ټاکنو کې جگړه وي. لا به نور هم بدنامېږي.

خبريال: اصولي صاحب ډېره مننه. جناب ايوب زاده آنچه جناب اصولي گفتند که کميسيون ها بايد به کار خود ادامه دهند، قانونی نیست که کسی هم مانع اينان شود و ريس جمهور صلاحيت ندارد راجع اصلاحات اقداماتی داشته باشند، اين مسایل را شما چقدر تاييد می کنید؟

ايوب زاده: من با نظريات ايشان موافق نيستم، خيلي دشوار خواهد بود که من خلاف آنچه که واقعيت است چیزی بگويم چون از یک مرجع آمديم که در بسياری از نقاط کشور نظارت کرده و آمديم. کميسيون اصلاحات انتخاباتی غيرقانونی نیست، کمیته غيرقانونی نبود. اينکه حکومت وحدت ملی برخلاف قانون بوجود آمد ولی مهر تاييد و تصديق نامه از سوی همين کميسيون به اين حکومت داده شد. متاسفانه ضعف مديریتی در نهادهای

انتخاباتی باعث شد که ما بطرف بحران انتخاباتی برویم و حرف اخیر اینکه مردم دگه بالای این کمیسیون اعتماد ندارند.

خبريال: اگر کوتاه بگوین اینک جناب اصولی گفتند که قانون به ریس جمهور و یا هیچ کسی دیگری این اجازه را نمیدهند تا در نظام انتخاباتی مداخله کنند و یا تغییرات بوجود آورند دقیقاً در کدام قسمت قانون گفته شده که ریس جمهور این صلاحیت را دارد تا تغییر بیاورد؟

ایوب زاده: در حالات اضطراری، در قانون اساسی و ایجاد کمیسیون از صلاحیت‌های ریس جمهور است. در قانون اساسی به ریس جمهور صلاحیت داده شده که کمیسیون را شکل دهد که ماموریت آن مشخص باشد و دایمی که نه بلکه موقتی باشد.

خبريال: ممنون تان. اصولی صاحب تاسې د ایوب زاده خبرې واورېدې چې ولسمشر د قانون له پلوه دا صلاحیت لري چې دغه پروسه تنظیم کړي، چې انتخابات باید څنگه ترسره شي او د اصلاح لپاره یې هم گامونه پورته کړي او د ایشیا فونديشن، تیفا او انټرنشنل ډیموکراسی نهاد د څېړنو پر اساس اصلي ستونزه دا ده چې خلک په ټاکنیزو سیستمونو باور نه لري.

اصولي: دوی وویل چې په اضطراري حالت کې یو. لومړی خو دا چې په افغانستان کې اضطراري حالت نه دی. دا باید ومانو. دویمه موضوع دا ده چې د خلکو اعتبار د ټاکنو پر کمیسیون نه دی کم شوی، د خلکو اعتبار په همدغو دوو مشرانو کم شوی، دوی درغلي کړې، دوی حالات دومره خراب کړل، دوی وویل چې د انتخاباتو کمیسیون دواړو ته تصدیق‌نامه ورکړه. اصول دا دي چې د انتخاباتو خپلواک کمیسیون یو ولسمشر ټاکنی نه دا چې دوه. د انتخاباتو کمیسیون یې داسې حالت ته رارسولی و چې ډاکټر

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۸۳

اشرف غني يوې خوا کشاوه، ډاکټر عبدالله بلخوا، جان کيري بلې خوا او بهرنيو هېوادونو او نورو مؤسساتو بلې خوا ته کشاوه. آخر يې دغه کميسيون بېخي لارورکي کړ او تر دې حده يې راورساوه چې دغه دوه کسان يې پرې ومنل.

خبريال: خو دوی له ځانه د خپلواک نوم درلود، ولې يې دا د خپلواک نوم ونه ساته، آیا دا پخپله د مدیریت ستونزه نه ده؟

اصولي: د مدیریت ستونزه په هغه ځای کې کېدای شي چې پر دوی هغه موجوده فشارونه لږ شوي وای. دوی هم افغانان وو، گذشت يې د دې لپاره وکړ چې دوی هم د افغانستان حالات ليدل او له بحراني کېدو څخه يې وېره لرله.

خبريال: ډېره مننه. د تيفا له ريس نعيم ايوب زاده او جمال ناصر اصولي څخه نړۍ مننه چې په دغه بحث کې يې راسره برخه اخیستې وه.

۲۱

د الکترونیکي تذکرو بحث

په داسې حال کې چې د افغانستان د ولسمشرۍ ټاکنې او ترڅنګ یې د ولایتي شورا ټاکنې هغه څه وو چې په افغانستان کې یې د ټاکنو پر لمن تور داغ پرېښود. همدارنګه له هغې مودې چې تر اوسه تقریباً یو کال تېرېږي خو بیا هم د الکترونیکي تذکرو د وپش په برخه کې عملي ګام نه دی پورته شوی. په ورته وخت کې دا هم ویل کېږي چې د دې ادارې لخوا تر اوسه تقریباً ۱۳ میلیونه ډالره مصرف هم شوی دی. پایله یې تر اوسه پورې معلومه نه ده، په بېلابېلو مواردو کې کله کار پیل او کله هم بېرته بند شي. اوس مهال دا کار درېدلې او علت یې دا دی چې ولسمشر تر اوسه پورې په دې اړه کومه واضحه پرېکړه نه ده کړې. ولسمشر ولې په دې اړه پرېکړه نه کوي؟ نور خنډونه څه دي؟ هغه پیسې چې په دې برخه کې مصرف شوې هغه چېرې ولاړې او بالاخره یې څومره ضربه د افغانستان

اقتصاد او د الکترونيکي تذکرو د وېش لړۍ ته ورکړه، پر همدې مسایلو بحث لرو.

د الکترونيکي تذکرو د وېش پر وړاندې اساسي خنډ څه دی؟ په داسې حال کې چې تر اوسه پورې د الکترونيکي تذکرو د ادارې له لوري د ولسمشر نه پاملرنه د دې هرڅه لامل ښودل شوی دی. دا څه ډول مسئله ده؟ د حکومت اراده څه ده؟ او د الکترونيکي تذکرو پر وړاندې نور خنډونه څه دي؟ پر همدغو مسایلو د بحث له پاره په ستوډيو کې د الکترونيکي تذکرو د وېش ریس ښاغلی همایون محتاط او تر څنگ یې د سیاسي چارو کارپوه ښاغلی جمال ناصر اصولي راسره مېلمانه دي. تاسو ته ښه راغلاست وایم.

جناب محتاط با شما آغاز میکنم، از شروع این پروسه که اخیر سال ۱۳۹۲ بوده تا حال در این زمینه چقدر پول به مصرف رسیده است؟

محتاط: تشکر از دعوت شما سلام به شما، جناب اصولي و بینندگان عزیز. اداره تذکره الکترونيکی در دلو سال ۱۳۹۱ ایجاد شده و مسؤلیت آن توزیع طرح و تشکیلات و تمام امور توزیع تذکره الکترونيکی بوده که مواظیف خود را در چوکات وزارت داخله انجام داده. حدود ۷,۵ میلیون دالر از بودیجه انکشافی دولت و حدود ۵,۵ میلیون دالر از بودیجه جامع تمویل کننده را در این پروژه مصرف کردیم، اما این پولها به شکل نبوده که به حدر رفته باشد، در مقابل این پول ما امروزه یک اداره یی داریم که کاملاً آماده یی توزیع تذکره‌های الکترونيکی به هموطنان ما مییاشد.

تذکره الکترونيکی در چهار مرحله توزیع مییاشود، مرحله اول جمع آوری معلومات خانه پری فورمه‌ها و تثبیت هویت شهروندان است، مرحله دوم ثبت نام هموطنان ما است که شامل اخذ بایومتریک مییاشود، مرحله سوم

چاپ تذکره مییاشد، و چهارم هم توزیع تذکره است ما اجازه تطبیق مرحله اول و دوم را قبلاً کسب کرده بودیم یعنی که ما در سال ۱۳۹۴ حدود ۵۰۰۰۰۰ شهروند خود را با ۱۰۰۰ کارمند خود با جمع آوری معلومات و تثبیت هویت کردیم. متاسفانه ما توقع داشتیم که مشکلات سیاسی تذکره حل شود و تذکره‌ها را توزیع کنیم اما نشد.

خبريال: آقای محتاط همیشه توزیع دهید که اینقدر پول گزاف یعنی ۱۳ میلیون دالر را شما در چه موارد استفاده کردید؟

محتاط: ما حدود چهل تیم را استخدام کردیم، تریننگ دادیم مراکز را ایجاد کردیم، فرنیچر خریدیم و به شما معلوم است که یک اداره یی که حدود ۱۰۰۰ کارمند داشته باشد، تجهیزات خیلی زیادی را نیازمند مییاشد.

خبريال: یعنی چرا باید ۱۳ میلیون دالر مصرف شود شما از فرنیچر و معاشات کارمندان یاد آور شدید در حالیکه یک وزارت خانه مکمل افغانستان که تعداد شان هم زیاد است مصرف آنها تا حال به این حد نرسیده که شما میگویید.

محتاط: شما اگر فعالیت‌ها و برنامه‌های کاری ما را ببینید ما حدود ۵۰۰ هزار شهروند کابل را خانه به خانه رفتیم و وزارت به وزارت رفتیم تمام فورمه اینها را خانه پری کردیم و کارمندی خودما این فورمه را گرفته و به وکلای گذر برده این همه مصارف ترانسپورتی کار دارد شما اگر کرایه مراکز وسایط ترانسپورتی و معاشات را بسنجید ۱۰۰۰ کارمند با دوسال فعالیت در ساحه مصارف هنگفتی را دربر دارد.

خبريال: بناغلی اصولی په دې اړه ستاسو نظر غواړو، لکه څنگه چې

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۸۷

بناغلي محتاط هم ورته اشاره وکړه، په څه کم دوو کلونو کې دوی ۱۳ میلیونه ډالر مصرف کړي دي او د مصارفو سرچینې یې یادې کړې. ستاسو په نظر دا پیسې څنگه مصرف شوې او پایله یې څه وه؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه، سلامونه تاسو، مېلمه او لیدونکو ته. اصلن د تذکرو موضوع که په عمومي ډول وڅېړو زه وایم چې تذکرې د افغانستان د رهبرانو د سیاست قرباني شوې دي. یعنې زموږ سیاسي رهبران و نشو کولای چې دا پروسه پرمخ یوسي او بریالی یې کړي. اوس خو گورو چې له خنډ سره مخ ده او لا به هم مخ کېږي. ۱۳ میلیونه ډالر چې دوی مصرف کړي دي، موږ گورو چې دوی مامورین لري او دا هرڅه ته اړتیا لري. او دا پیسې اوس هم لږې مصرف شوې ځکه موږ چې د افغانستان اداري فساد گورو نو بیا هم کمې مصرف شوې دي.

خبريال: اصولي صاحب مسئله په بل ځای کې ده، زه غواړم په دې برخه کې ستاسو نظر واخلم، کله چې تذکرې توزیع شوې نه دي، کار دوام پیدا کړی، دا کوم قوانین ول چې نتیجه یې معلومه نه وه او کار دوام پیدا کړی، بیا هم پیسې مصرفېدلې معاشونه ورکول کېدل یوازې پیسې مصرفېږي او کار معلوم نه دی.

اصولي: خبره دلته ده کله چې دوی مامورین گمارلي، نو دا کسان معاش غواړي. زموږ رهبران په دې نه دي توانېدلي چې دا ۱۰۰۰ کسان، چې د پېژندپاڼو په اداره کې یې گمارلي او دېته منتظر دي چې کله د وېش لړۍ پیلېږي، دوی کار کولای شي، خو بیا هم په ځنډ کې واقع کېږي، همدا کسان یې په تمه کېنولي، زما په اند به په نږدې راتلونکي کې خپلو کورونو ته ځي. هغه ۱۲۰ میلیونه ډالر هم قطع شوي دي چې د امریکا پراختیایي

ادارې دوی ته ورکول. او کوم ابتدایي مصارف چې دوی نښي دا به هم قطع شي، ځکه همدا پیسې هم مور په خیرات اخیستې دي، خو مور دا پروسه ناکامه کړه.

خبريال: پوښتنه دا ده کله چې دا زموږ پیسې خیرات دي، نو دلته باید پلان موجود نه وي، پیسې چې هر ډول مصرف شوې باید څوک یې پوښتنه ونه کړي. ۱۳ میلیونه ډالر مصرفېږي هېڅوک تذکره نه لري او دلته د دوی لخوا پلان هم موجود نه و. څه وخت به شروع شي څومره مصرف به راشي او که چېرې بندېږي نو څه باید وشي. په دې برخه کې هم تر اوسه هېڅ نه دي شوي.

اصولي: که دوی دېته پلان لرلی چې د تذکرو وېش یې په خپل وخت پیل کړی وای، نو دوی کامیابدل، همدا پروسه به اوس هم کامیابه وه. په دې برخه کې هر جنجال چې رامنځته شو د همدغو رهبرانو له امله و.

خبريال: اصولي صاحب پوښتنه اساسن دا ده چې دوه کلونه تېر شول او په دغو دوو کلونو کې دا اداره هېڅ ونه توانېدله چې دوی ته یو مشخص پلان جوړ کړي چې څه وخت باید دا کار ودرېږي او پیسې بېرته را ټولې شي بیا د افغانستان په بودیجې کې وساتل شي. پیسې مصرفېدلې په داسې حال کې چې هېڅ روښانه پایله یې نه لرله.

اصولي: کله چې مدیریت نه وي موجود، پروسه ناکامېږي؛ پروژې تر بریالیتوبه نه رسېږي. د تذکرو موضوع چې کله جنجالي شوه نو زموږ رهبران باید پر دې توانېدلي وای چې همدغه جنجال یې مدیریت او حل کړی وای، بیا یې د تذکرو ریاست ته ویلي وای چې تاسو تذکرې پیل کړئ. تاسو ولیدل اجرايې رییس د دغه حکم ورکوي چې تذکرې پیل کړئ، نېټه

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۱۸۹

هم ورته ټاکي خو بېرته برعکس ولسمشر همدا نېټه بېرته اخلي او له هغوی سره جورجای کوي چې ته یو څه موده غلی شه چې مور دلته دا ستونزه حل کړو.

خبريال: مننه. جناب محتاط، آغاز کار توزیع تذکره‌های الکترونيکي در افغانستان ۱۸ اسد فيصله شد، شما هم تاييد کرده بوديد اما بازم اين کار نشد زمانی که شما اين کار را متوقف کرديد نظر به کدام فرمان مکتوب و يا اصل بوده؟

محتاط: اداره ما هم برنامه داشته هم پلان داشته، ما همیشه آماده بوديم که تمامی مراحل را یکجايي آغاز کنيم اينکه قسمت قسمت اجازه کار داده شد اينجا دگر ما ملامت نيسټيم چون رهبران ما همطو صلاح دیدند، کار ما تاهنوز متوقف نبوده، ما در تاريخ معينه آماده توزیع تذکره بوديم اما رييس جمهور تقاضا کرد که در یک مراسم ويژه بايد توزیع تذکره شروع شود. ولی بازم تلاش‌ها است به شکل اپديت ما درخواست اختيار و عملی کردن مرحله سوم را هم خواسته ايم و هر زمانی که مشکل حل شود من با اطمینان گفته ميتوانم که بزودی روند توزیع آغاز ميشود. از حمل ۱۳۹۲ تا اکنون پروسه تذکره بصورت شفاهی متوقف بوده ما ماهوار هفته وار به وزارت داخله و اداره امور گزارش داده ايم.

خبريال: اصولي صاحب تاسو فکر نه کوی چې که چېرې مور ۱۳ ميليونه ډالر په افغانیو بدلې کړو دا ډېرې پرېمانه پيسې جوړېږي چې هغه د افغانستان د حکومت يوه لويه برخه جوړوي. مخکې مو يادونه وکړه چې د يوه وزارت مصارف، چې سنجول شوي، دومره ډېر نه دي، خو د دې ادارې پایله معلومه نه‌شوه، د توقف لپاره يې پروگرام ونه سنجول شو يا دا چې

وځنډول شي او د دومره مصارفو مخه ونيول شي خو تذکرې هم تاسو گورئ چې نه شته.

اصولي: همدا موضوع ده، لکه څنگه چې مخکې مور او تاسو يادونه وکړه کله چې په يو ځای کې مديريت نه وي موجود د مشکلاتو اساسي منبع يې مديريت دی.

خبريال: که د مديريت مسووليت يې بناغلي محتاط ته ورکړل شوی وای، تاسو يې څنگه ارزوی؟

اصولي: يوه موضوع همدا ده چې دوی په خپله اداره کې څه کولای شي. دويمه مهمه موضوع دا ده کله چې دوی ته له لور پورې مقاماتو څخه امر وشي چې تاسو تذکرې توزیع کولای شئ، نو بيا که په هغه وخت کې دوی کم راغلل بيا مور پوهېږو چې دا د تذکرو د رياست ناغېږي ده. کله چې سياسي موضوعات يا ستونزې په لور پورې مقاماتو کې موجودې وي دوی څه کولای شي؟

خبريال: مثلن يو څه ته بيا هم ستاسو پام اړوم، مسئله دا نه ده چې دوی پروسه څنگه مخته وړې، بلکې موضوع دا ده چې دوی دوه کاله په يوه خالي او بې سرنوشته حالت کې کار ته دوام ورکړی او په ښکاره توگه يې دا ټکی نه دی مشخص کړی چې يو اداري کار څه وخت بايد پيل او څه وخت يې بايد بند کړو او دغه راز په کومو حالاتو کې بايد مطلق هرڅه بند کړو.

اصولي: زما په اند د کار د بندولو مسئله يا دا چې زه د محتاط صاحب ځينې خبرې تايدوم علت يې څه دی، ځکه چې دا زما لومړی ځل دی چې زه له محتاط صاحب سره وينم. کله چې داسې يوه لويه پروژه يا لويه پروسه

د جمال ناصر اصولی مرکزی او شننې ■ ۱۹۱

ترسره کېږي د دې درول او نه درول زما په آند د دوی د وسې خبره نه ده. دا خپله درييس کار نه دی چې دا پروژه په تپه ودروي او يا يې پرمخ يوسي. **خبريال:** خو دا چې نن له دوی څخه پوښتنه کېږي چې ۱۳ ميليونه ډالر څه شول دا خو د دوی په مسووليت پورې اړوندېږي، نه دا چې په نورو ارگانونو پورې. نن هم لومړۍ پوښتنه له دوی وشوه او تر دې وروسته به هم کېږي، نو تاسو فکر نه کوئ چې دوی بايد په دې اړه مخکې له مخکې فکر کړی وای؟

اصولي: دوی بايد سل په سلو کې پر ځينو مسايلو فکر کړی وای. دا مسئله شته، زما په اند په دغو مواردو بايد فکر شوی وای چې دا ۱۰۰۰ کسان، چې دوی ورته معاش ورکوي، کولای شي دا پروسه په څومره وخت کې شروع کړي، شپږ مياشتې، يو کال يا څومره موده بيا په همغه وخت کې يې بايد دا خلک راغوښتي وای، تريننگ کړي يې وای او کورونو ته يې لېږلي وای او يا هم دا چې همدا ۱۳ ميليونه ډالرو لپاره داسې يو سيستم جوړ وای چې داسې په نامعلومه توگه د دولت له جيبه نه وای تللي.

خبريال: کور مو ودان ډېره مننه. آقای محتاط صحبت‌های اخیر جناب اصولی این بود که نخست باید شما زمان آموزش کارمندان را دقیق میکردید و بعد به کار آغاز میکردید چرا اینگونه نشد؟

محتاط: اداره ما فعلاً هم تحت فرمان ۶۶ و ۷۷ ريس جمهور است و به ما فرمان داده شده که شما چهل تيم را استخدام کنيد و پروسه را آغاز کنيد تا امروز به اداره ما فرمان دومی نيامده که اين کار را متوقف بسازيد. ما یکی از موثرترين پروژه‌های بوديم که توانستيم بيش از نيم ميليون شهروندان خويش را برای تذکره‌ها ثبت نموديم. اگر مايل بودين باز ما

پلان عملیاتی خود را هم با همگان شریک خواهیم ساخت و در افغانستان پروژه‌های بوده که به صدها میلیون دالر در آن بدون کدام دست آورد خاص حیف و میل شده.

خبريال: بسیار زیاد تشکر از شما جناب محتاط، او اصولي صاحب تاسو هم ډېره زیاته مننه چې زموږ بلنه مو ومنله.

۲۲

له اداري فساد بډيو يا رشوت سره مبارزه

بنام خدا، با وجود تلاش‌های ۱۶ ساله حکومت افغانستان و جامعه جهانی در راستای مبارزه با فساد اداری باز هم این پدیده ریشه کن نشده ادارات و نهادهای مختلف در این راستا از چندین سال بدینسو در افغانستان فعالیت می کنند اما هنوز هم مردم شاهد رویدادهای بزرگ فساد در کشور هستند. سوال اینجاست که چه عواملی باعث شده که فساد اداری در افغانستان ریشه کن نشده و یا نمیشود برای بحث در این رابطه آقای جمال ناصر اصولی آگاه امور سیاسی، آقای محمد ناصر تیموری پژوهشگر دیده بان شفافیت و بانو مسعوده کروخی عضو مجلس نماینده گان با ما هستند. مهمانان گرامی بنه راغلاست، خوش آمدید.

بناغلی اصولي له تاسو به یې پیل کړو د فساد د له منځه وړلو لپار شپاړس کاله مبارزه وه او همدارنگه نړیوال هم غواړي چې فساد له افغانستانه بېخي محوه شي، لامل یې په څه کې دی؟ یا هم دا چې په افغانستان کې د فساد ترویج د چا په غاړه دی؟

اصولي: د لوی او بڅبونکي خدای په نامه، سلامونه تاسو، مېلمنو او ټولو لیدونکو ته. په افغانستان کې د موقتي ادارې راپدېخوا تر ننه پورې هغه

قوانین چې د فساد په ضد دي او فساد پرې له منځه ځي، هغه عملي شوي نه دي. که څوک قانون نه عملي کوي نو بیا په هر ډول د قوانینو عملي کول د امنیتي ارگانونو په تېره بیا د پولیسو او ملي امنیت په غاړه دي. اساسي ستونزه دا ده چې په خپله امنیتي یا نظامي ارگانونو کې مو فساد موجود دی. د پخواني ولسمشر یا کرزي حکومت کې کله چې د یوه ولایت قوماندان به مقررېده نو مستقیم به د کورنیو چارو وزارت معین او وزیر ته دوی هره میاشت پیسې رالېږلې، میاشتنۍ پیسې به یې لرلې چې له قومندان څخه به یې هم اخیستې د امنیت له امر څخه به یې هم اخیستې او کله چې مقررېده بیا به یې هم په هغه وخت کې پیسې اخیستې چې یو څوک مقرر کړي، نو کله چې به یو قوماندان کوم ولایت ته لاړ، هلته به یې چور شروع کړ. د خلکو ستونزې به یې نه حلولې او په خپله دنده کې به ناکام و. علت یې هم دا و چې ده به خپلې غوښتنې یعنی پیسې به یې لټولې چې په کوم ځای کې پیسې دي او له کومې دوسیې یا کومې معاملې څخه څومره پیسې ترلاسه کولای شي. په همدې ډول په کابل کې هم. یعنی تر دې حده چې مامورین هم که د اداري اصلاحاتو له لوري مقررېدل بیا هم همدا حال و، که مستقیم د وزیر لخوا هم مقررېدل بیا هم همدا حال و. یعنی په لویه کې ویلای شو چې د قوانینو نه عملي کول وو. قانون همدا خلک چې پولیس او امنیتي ځواکونه دي، همدوی یې عملي او دوی یې پلي کوي.

خبريال: اصولي صاحب اوس اصلي ستونزه د فساد بیا زموږ په غاړه ده د نړیوالو ډېری کارپوهان او شنونکي پر دې باور دي چې نړیوالو غوښتل څو موږ په فساد اخته شو. یعنی د فساد زمینه هغو مساعده کړه. بله خبره د

جنگسالارانو شتون هم دی، دوی نه غوښتل چې چا ته یې ورکړي؛ دوی نه غوښتل چې چاته حسابي ورکړي؛ دوی ډېر په فساد کې ښکېل وو.

اصولي: یو خو د نړیوالو عمومي موضوع ده. نړیوال هېڅکله هم نه غواړي چې په هغه هېواد کې امن راشي چې هلته مستقیم د دوی نظامي ځواکونه مېشت وي. دوی هلته یو متزلزله حکومت یا دولت غواړي، علت یې دا وي چې دوی بیا په یوه امن هېواد کې خپلو موخو ته نه شي رسېدلای. دا د قضیې یو اړخ دی. دویمه مسئله د جنگسالارانو ده، یعنې د بن په کنفرانس کې پر همدې جنگسالارانو پانگونه وشوه. هغه ټوپکسالاران چې په مستقیمه توګه یې د افغانستان په تېرو جګړو کې لاس لاره. دوی د بیت المال پیسې لوتلې وې، دوی د بیت المال هرڅه خلاص کړي وو؛ دوی د افغانستان نظام ړنگ کړی و؛ دوی د افغانستان اردو له منځه وړې وه او همداسې ډېر څه یې خراب کړي وو. یعنې هغه ملي پروژې چې دلته وې او ملي بنسټونه ټول یې له منځه یوړل. هغه خلک یې ټول راوستل او په قدرت یې وګومارل، څوکی یې ورکړې قدرت یې ورکړ او هېچا به هم له دوی څخه حساب نه شو اخیستلای، اوس هم په هماغه ډول ده. اوس هم څوک له هغوی څخه حساب نه شي غوښتلای.

دا وضعیت ټول په لومړیو کې جنگسالارانو پیدا کړ چې دوی پر جنگسالارانو پانگونه وکړه. کرزي هم ورسره ومنله، چې دا کړنه یې د بڅښلو نه ده. ډېر مثبت کارونه یې هم د دې وطن لپاره کړي دي، خو یو منفي کار یې هم دا دی چې کله بهرنيانو پر ټوپکسالارانو پانگونه وکړه، نو ده دا پانگونه څو څو چنده کړه او دوی ته یې لا ډېر واک، لا ډېرې پیسې ورکړې او هماغه وو چې قانون یې تر پښو لاندې کړ او د دوی په شتون کې قانون اصلن نه

پلي کېږي، ځکه هر کله چې يو ټوپکسالار او جنگسالار د کورنيو چارو يا د ملي دفاع وزير وي يا په همدې ډول د نورو وزارتونو وزير وي، نو څنگه کېدای شي چې دوی په هغه وزارت کې اصلاحات راولي.

خبريال: اوس د فساد پر ضد فساد دی، نو څنگه مبارزه ترسره کېدای شي او څنگه دا مبارزه قانوني کړو. ستاسو بڼه انګېرنه وه، که دا انګېرنه رښتيا ثابته شي نو فساد په افغانستان کې يو دود او يو کلتور دی. نو له يوه دود يا کلتور سره څنگه بايد مبارزه وکړو دا به ډېر سخت وي؟

اصولي: اداري فساد يا بډې او رشوت اوس يو دود ګرځېدلی. مثلن که ګمرکونو ته لار شئ، يعنې له دروازې چې ننوځئ او بېرته راوځئ، نو تاسو به په قانوني ډول پيسې ورکوئ او په قانوني ډول به تاسو ټول مراحل تېر کړي وي، خو بيا به هم له تاسو څخه پيسې غواړي، يعنې کله چې د ګمرک له دروازې څخه وځئ نو هغه عسکر هم له تاسو پيسې غواړي، مامورين خو يې هسې غواړي، حتا هغه پياده کارکوونکي هم درنه پيسې غواړي او که پيسې ور نه کړئ، نو ستونزې درته جوړوي. يعنې دا هر څه يو دود ګرځېدلی، د دغه دود له منځه وړلو لپاره اول بايد په مديرانو کار وشي. هغه مديران راوستل شي چې جنگسالاران نه، بلکې هغوی داسې خلک وي چې حساب و کتاب ورسره کېدای شي؛ داسې خلک وي چې دې وطن ته متعهد وي. يعنې بايد داسې خلک وي چې ووايي، افغان يم، د افغانستان يم، دا مې ملک دی، که زه يې جوړ نه کړم، نو ماته يې امریکايي، ايراني، پاکستاني يا کوم بل څوک نه جوړوي، ځکه خو زه خپله بايد دا وطن جوړ کړم. نو بايد داسې کسان راوستل شي چې خپل وطن پرې ګران او يو ملي فکر ولري. خو په اوس کې يو ډول کلتور جوړ شوی، هغه پخواني خلقيان

او پرچميان چې په صادقینو او پاکو خلکو مشهور وو، په اوس کې هغوی هم په بدو هیله نه کوي. دوی هم اوس په ډېر ویاړ سره رشوت اخلي، علت یې هم دا دی چې دوی ته یې ویل چې تاسو لېونیان وی، ولې مو نه پیسې پیدا کړې او نه کور. یعنې اوسمهال هم د هغه وخت وزیران وینو چې دلته کور نه لري. د هغه وخت ولسمشر کور نه لري. د دفاع وزیر یې کور نه لري. د کورنیو چارو وزیر یې کور نه لري. خو هماغه وزیران چې اوس په دغه حکومت کې راگډ شول، ډېر څه یې پیدا کړل.

خبريال: ډېره مننه اصولي صاحب. آقای تیموری نهادها بخاطر مشکلات ایجاد میشوند بلخصوص نهاد شما و یا نهادهای که در مقابل مبارزه با فساد ایجاد شده اند زمانی که اثر گذاری نداشته باشند توجیه شما چیست؟

تیموري: بنام خدا، فساد یک پدیده بسیار گسترده در نظام افغانستان بوجود آمده زمانی که دولت وجود آنرا قبول نکند و یا به حل آن اقدام نکند پس این وظیفه مردم و نهادهاست که دولت را قانع به آن سازد تا در این زمینهها اقدامات را انجام دهد. توجه بیشتر نهادهای مدنی مثل ما این بوده که نهادهای مستقل داخل ساختار نظام تقویه شوند، تا اینکه بتوانند نهادهای دیگری که در قسمت‌های مختلف کار میکنند اینان را تحت نظارت قرار داده بتوانند. در دولت افغانستان یک سلسله ادارات وجود دارند که وظیفه کلی شان نظارت ادارات دیگر میباشد تا از فساد جلوگیری بکنند، مانند اداره عالی تفتیش قسمت‌های از اداره نظارت قسمت‌های از اداره لوی څارنوالي، تفتیش‌های داخلی خود وزارت‌ها و ادوات که توجه ما هم بیشتر روی این ادارات بوده تا ببینیم که این ادارات در چه وضعیت قرار دارند و میتوانند از فساد جلوگیری کنند یا خیر. و قوه مقننه یا پارلمان

افغانستان هم وظیفه دارد تا از قوه اجرائیه نظارت بکند. وضعیت ترین نهادهای اداری در کشور مسوولیت جلوگیری از فساد را دارد به همین خاطر ما نتوانستیم در این زمینه دست آورد داشته باشیم.

خبريال: در بخش سکتورهای امنیتی، که شما گزارش دادید، بحث تان سر اردو و نظام دفاعی افغانستان بود که آنجا هم فساد موجود بوده و این تاثیر مستقیم بر امنیت افغانستان دارد. و اکثریت از کارشناسان به این باور اند که ناامنی در افغانستان بعد از ۲۰۰۷ زمانی گسترش یافت که سطح فساد بالا رفت.

تیموري: دقیقاً گرفتن رشوه از یک شهروند عادی هم بر امنیت کشور تاثیر گذار است. بحث فساد در نیروهای امنیتی شامل سه موضوع عمده میشود که نخست بحث تعیینات ارشد در سکتور امنیتی است که شامل قوماندانهای امنیه قوماندانهای حوزه و در ادارات دولتی میشود که حدود ۷۵ درصد این تعیینات مبتنی بر رشوه و ارتباطات سیاسی و قومی است. مسله بعدی بحث نیروهای خیالی است یعنی هر کسی که در محل تعیین شده وظیفه خود را انجام نمیدهد و یا آنجا حاضر نباشد او نیروی خیالی گفته میشود که حدود ۲۵ تا ۳۰ درصد نیروهای خیالی داریم، موضوع سوم هم بحث تدارکات و لوجستیک است.

خبريال: و این سه بخش تاثیرات مستقیم بر امنیت کشور هم دارد. بسیار تشکر آقای تیموری، خانم کروخی از پارلمان افغانستان بسیار توقع میرفت که بر قضایای افغانستان بسیار توجه داشته باشد و فساد را از نزدیک ببیند و حال تعداد از اسناد و مدارک هم هست که خود پارلمان هم در فساد درگیر است.

کروخي: بنام خدا فساد در هر کشور کلانترین مشکل سر راه دولت ها هست و بزرگترین مانع رشد و توسعه است و نظام ما از ابتدا بنایش کج گذاشته شده و قدرت بدست کسانی قرار گرفت که آنان پول دوست بودند و آنان احساس مسوولیت نداشتند قدرت به دست کسانی بود که آنان خود را حقدار و تیکه‌دار قدرت میدانستند و مگفتند که جنگ کردیم و جهاد کردیم لذا حکومت از ماست هم چنان یک تعداد از تکنوکرات‌های از ممالک مختلف داخل این نظام شدند و آنان هم خواستار پول بودند تا توانستند چور و چپاول کردند و بانکهای خارج را پر کردند و داخلی‌ها هم همینگونه تا اینکه کار بجای رسید که ریس جمهور قبلی برایشان گفت (هی مردم اگر رشوت هم میخورین داخل همین وطن مصرف اش کنید.) پارلمان هم یکی از ساخته و پرداخته همین نظام بوده اند. در پارلمان هم بیشترین کسان به زور پول آمدند و همه به این فکر آمدند که آن پولهای را که مصرف کرده بودن باید آنرا دوباره بدست میاوردند و چند برابر دیگر را هم بدست میاوردند تا بار دیگر هم بتوانند بیایند. که علت تمامی آن اساس و بنیاد خراب بوده که خارجیها و داخلی ها آنرا گذاشتند. و بدبختی ما افغانها هم همین است که تمام داشته‌های خود را نابود کردیم. که از همه‌یی این بدبختی‌ها و فسادها باید پارلمان نظارت کند اما اینجا پارلمان هم بیشتر از آدرس زر و زور آمده و بنحوی با حکومت درگیر فساد استند و امروزه همین سه قوه درگیر این همه بدبختی‌ها هستند و زمینه ساز فساد شده اند.

خبريال: بناغلی اصولي صاحب، اوس سړ کال څه باید وشي، مور باید څه وکړو دولت څه باید وکړي، څه کول پکار دي؟ وکیله صاحب خو وویل دا چې دولت هم د فساد لپاره زمینه مساعده کړي، نړیوال یې هم برابره کړي

نو د خلکو حالت به څنگه وي؟

اصولي: تاسو پوهېږئ ولسمشر له يوې عقيدې سره افغانستان ته راغلی هغه غوښتل چې دلته يو څه بهبود راولي خو دې نظام ته چې اوس کنل کېږي يا بهرنی لاسوهنې چې په دغه نظام کې ليدل کېږي، زما په اند داسې هوډ نه ليدل کېږي يعنې په يوه ولسمشر نه سر ته کېږي. دلته حکومت دی او ۵۰، ۵۰ وېشل شوی دی، تر څنگ يې اجرائيه رييس دی د هغه خپل وزيران خپل واليان او خپل قوماندانان دي هغه يې په خپله لاره پرمخ وړي. دلته پارلمان دی. له حقيقته بايد تېر نه شو، ولسي جرگه هغه ځای دی چې د حکومت په کړنو بايد نظارت وکړي او د حکومت چارواکي بايد د قانون منگولو ته وسپاري، خو برعکس پارلمان په بل څه اخته دی، هغوی چې په خپل منځ کې هم ټاکنې ولري، څو يو بل ته پيسې ورنه کړي دوی يو بل ته رايه نه ورکوي. يعنې د يوه کمېسيون د رياست او معاونيت لپاره هم دوی په خپل منځ کې پيسې تبادله کوي. په همدې ډول د معاونيتونو لپاره همداراز د مشرانو په جرگه کې هم همدا حالت روان دی. نظام له اوایلو څخه په همدې ډول روان دی. بنسټ يې په همدې ډول اېښودل شوی او هېڅوک هم داسې فکر نه کوي چې رشوت حرام دی. يعنې که څوک يې ورکوي که هغه فکر وکړي چې حرام دی، خو هغه اخیستونکی بيا دا فکر نه کوي چې دا حرام دی. يو ډول رشوت يا دا حرام زموږ په وطن کې حلال گرځېدلي، يو څوک چې په کوم ځای کې ولسوال يا قوماندان وي او يا هم کوم مدير يا مامور وي، هغه چې رشوت نه اخلي هلته هغه پرمختگ نه شي کولای، ځکه هغه اداره فاسده وي. د ده د پرمختگ لاره نيسي او دی په دغه ټيم کې نه داخلېږي او که داخل شو،

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۲۰۱

نو مجبور دی هم فساد وکړي، نو دا له منځه وباسي يا دا چې دا خپله وځي، ځکه ساحه ورته تنگېږي. کله چې وزير يو وزارت ته ځي نو نوی وزير د تدارکاتو رييس بدلوي مالي رييس بدلوي کوم ځای کې چې پيسې وي هغه رييسان بدلوي خپل کسان هلته لېږي. ځکه چې هلته د وزارت لپاره پروژې او قراردادونه وي او هلته د پيسو د ټولولو ځای وي، نو همدا رييسان يې ټولوي او هغه ته يې ورکوي. په نظامي وزارتونو کې هم قوماندانان پکې ډوب دي، دوی ملامت نه وي، هغه لوړپوړي يې همداسې ورڅخه غواړي، يعنې همداسې يوه لاره جوړه شوې چې له يو بل څخه يې په ځنځيري ډول جبري غوښتونکي دي.

خبريال: ښاغلی اصولي صاحب! په داسې وضعیت سره چې مور دا بحث انگېرو نو څه به وشي؟ ايا پرېږدو چې دا وضعیت په همدې حالت روان وي يا بايد د دغه وضعیت مخه ونیول شي؟

اصولي: زما په اند د افغانستان ولسمشر هغه هوډ، چې پخوا يې لاره، بايد تقويه کړي، هغه په اجرائيه رييس پلي کړي او د اجرائيه رييس يې په تر لاس لاندې وزيرانو پلي کړي او يو داسې کاري ټيم رامنځته کړي چې په فساد کې ښکېل نه وي. يوه داسې کاري ډله رامنځته کړي چې همدا غله، همدا رشوت خواره او بډې اخیستونکي را ونيسي. خو ستونزه دا ده چې ولسمشر يو هيئت ته دنده ورکوي چې تاسو لاړ شئ، هغه وزارت بررسي کړئ چې فساد پکې شوی. دا هيئت راځي هغه وزارت بررسي کوي، ويني چې دلته دوه ميلیاده افغانۍ غلا شوې دي، خو بيا ورته وايي چې دوه ميليارده پيسې دې دلته غلا کړې، نو دا يو ميلیارد ماته راکړه او يو ميلیارد خوره، خپله هيئت دا کار کوي. يعنې دا ځنځير په همدې ډول پخوا د کرزي

په وخت کې جوړ شوی و. اوس چې همداسې یو هوډ شته چې باید د دې هرڅه مخه ونیول شي. ولسمشر ډېر څه وکړل، هلې ځلې یې د دې لپاره وکړې چې په قراردادونو کې فساد ونشي، خپله یې تر خپل نظر لاندې د تدارکاتو ملي کمېټه جوړه کړه، خو اوس هم د ده تر نظر لاندې ځینې گونگوسې شته چې دغه حالت هلته هم روان دی.

خبريال: ښه څه به وشي؟

اصولي: زه وایم چې په دې دوه سري حکومت کې، چې مور یې اوس لرو، زما باور نه شي چې د فساد مخه به ونیسو. په همدې ډول چې روان وو، همداسې به روان اوسو. که چېرې راتلونکی حکومت یوسری وي، تغییر او تبدیل پکې راشي او د پخواني حکومت مفسیدین او جنگسالاران پکې نه وي، بیا کېدای شي چې مور یوه رڼا وویڼو.

خبريال: ډېره مننه. آقای تیموري! آقای اصولي به این باور است که در حال حاضر نمیشود که یک راه روشنی را برای مبارزه با فساد سنجید. آیا راه روشنی برای مبارزه با فساد وجود دارد و یا خیر؟

تیموري: حکومت وحدت ملی با تمامی مشکلاتش بعضی از روزه‌های امید را بوجود آورده که باید بالای آن توجه شود. یکی مرکز عدلی مبارزه علیه فساد اداری است. که یک مرکزی برای بررسی دوسیه‌های بزرگ فساد اداری است و تا حال حدود شش قضیه بزرگ را که شامل چهار جنرال وزارت داخله و یک جنرال هم از لوی څارنوالي هست و یک څارنوال نظامی است این همه دوسیه‌ها را بررسی کرده و بالای شان حکم شده و پشت میله‌های زندان رفته اند. و این نهادهای است که نیازمند تقویه هستند که به لحاظ مالی و استقلالیت باید تقویه شوند.

د جمال ناصر اصولی مرکزی او شنبی ۲۰۳

خبريال: بزرگترین قضیه تا حال ۱۵۰,۰۰۰ دالری بوده اما قضایای مافیایی بزرگ و غاصبین زمین بررسی نشده فکر نمیکنید که این قضیه فقط بالای کسانی که بی واسطه هستند و یا با مافیای بزرگ ارتباط ندارند این قانون تطبیق میشود.

تیموری: کاملاً مرکز عدلی مبارزه علیه فساد اداری بصورت گزینشی عمل میکند یا بصورت جدی و سیستماتیک عمل میکند، اما این مرکز نیاز دارد که از سوی یک ارگان بیرونی بررسی شود تا تضمین کند که کارهای آن بصورت گزینشی انجام نمیشود. اما آنجا قضایای بزرگ یک معین وزارت داخله و یک وزیر کابینه هم بوده که تعلیق درآمد قضایای رئیس شورای ولایتی یکی از ولایات آنجا هست قضایای یازده جنرال وزارت دفاع هم اونجا هست. اما اینکه سرعت این نهادها بسیار کم است بدلیل آنست که منابع مالی زیادی در اختیار این نهادها قرار نگرفته قضایای آن بسیار کم است. ما در این قسمت‌ها به نهادهای مستقل نیازمند استیم که ما فقط روی یک یا دو نهاد باید منابع کافی را در اختیار آن بگذاریم تا باشد که بصورت درست کار کنند و به لحاظ ساختاری ما نیازمند تمرکز زدایی هستیم که یک سلسله نهادها را باید به ولایات هم ببریم تا باشد که مردم هم در آن دخیل شوند. یعنی که ما نیازمند آنیم که قدرت دولت را در همه جا پخش کنیم و مردم را در آن دخیل بسازیم و یک اراده سیاسی مستحکم باید ایجاد که حکومت مردم محور ایجاد شود.

خبريال: تشکر. خانم کروخی شما راه حل را در چه می بینید؟ آیا فکر میکند آنچه جناب اصولی گفتند که راه حل نزدیک را نمی بینند و سخت است که با وجود این دو رهبر یک راه حل قاطع مبارزه با فساد بوجود بیاید.

کروخي: راه حل وجود دارد در کشورهای که فساد وجود دارد، خود مردم توانستند که خود مردم با نهادهای مختلف توانستند با فسادها مبارزه کنند. اینجا وظیفه مردم است که باید بالای دولت و قوه مجریه فشار وارد کنند. مردم باید صدای خود را بلند کنند مردم باید از آدرس ساختارهای موجوده بر دولت و وکلای خود وارد کنند آنگاه فساد ریشه کن میشود، اما متأسفانه مردم هم در یک حالت بی تفاوتی قرار گرفتند اگر مردم بالای ما وکلا فشار بیاورند ما هم از این حالت بی تفاوتی رهایی می یابیم.

خبريال: چرا مردم چنین کاری را نمی کنند. چرا اقدام نمیکنند و از این حالت بی تفاوتی خود نمی براینند؟

کروخي: مردم در یک حالت بی اعتمادی مطلق هستند و فکر میکنند که این خارجیها آمده اند و یک حکومت دست نشاندهی را بوجود آورده اند و تمامی کارمندان بر اینان تحمیل شده اند در تامین امنیت رضایت مردم نقش بسیار اساسی دارد. یعنی بحث اعتماد بین مردم و حکومت از بین رفته و مردم بصورت کلی در یک حالت بی تفاوتی و بی اعتمادی بسر می برند. در این زمینه باید نهادهای مستقل بیرون از حیطه حکومت ساخته شود، یک اداره مستقل تفتیش باید ایجاد شود و در رابطه به تمامی قضایا هم به حکومت هم به پارلمان و هم به مردم باید گزارش بدهند. پس تا زمانی که قانون اساسی ما یک بازنگری نشود، خود حکومت که هم رشوت بگیرد و هم با آن مبارزه کند این همه هرگز نتیجه بخش نخواهد بود. در بسیاری کشورها پارلمان منع ریشه کن کردن فساد و رشوت در جوامع هستند اما اینجا متأسفانه ما تنها تمامی مشکلات را به دوش دولت گذاشته نمیتوانیم اینجا پارلمان خود هم در فساد دخیل است و اینجا گروپهای

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۲۰۵

پارلمانی برای باج‌گیری و فساد ایجاد شده. پس می‌خواهم به مردم بگویم که هم حکومت و هم پول همه چیز از خود مردم هستند و مردم باید برای آن مبارزه کنند چون حق از آن مردم هست.

خبريال: تشکر از شما. به امید همچون یک زمان در وطن تشکر از همه‌ی شما مهمانان که تشریف آوردید. ممنون تان.

۲۳

د طالبانو د حملو ډېروالی او د جگړې نوی فصل

بنام خدا، بیننده‌های عزیز سلام بر شما، نهاد سیگار به تازه‌گی گزارش داده است که مناطق تحت کنترل حکومت افغانستان نسبت به ماه‌های گذشته کاهش یافته است. سیگار گفته که حکومت افغانستان اکنون بر ۵۷ در صد از خاک این کشور تسلط دارد. تغییر فصل جنگ که باید توام با حملات زمستانی آغاز میگردید از آن خبری نیست. برای بحث در این رابطه آقای فدا محمد نظری آگاه امور سیاسی، آقای جمال ناصر اصولی آگاه سیاسی و عبدالطیف نهضت یار سناتور مشرانو جرگه را با خود داریم تاسو ټولو ته ښه راغلاست وایم، خوش آمدید.

ښاغلی اصولی صاحب له تاسو به یې پیل کړو، زیاتره وخت طالبان د ژمي په رارسېدو خپل عملیات کمزوري کوي، ولې افغان دولت نه شي کولای چې نوي عملیات پیل کړي او د ستونزو ځایونه یې حل کړي؟

اصولي: د لوی او بڅښونکي خدای په نامه. سلامونه تاسو مېلمنو او ټولو لیدونکو ته. په افغانستان کې جگړه په چیریکي ډول روانه ده. له تېرو دوو دوونیمو کلونو راهیسې دغو جگړو جبهه یې ښه هم پیدا کړې. هر کله چې په کوم هېواد کې چیریکي جگړه روانه وي، نو د هغه جنگ گټل یو څه

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۲۰۷

ستونزمن وي. افغانان عمومې په چيریکي جگړو کې تاريخ لري. دوی د تل لپاره د بهرنیو په وړاندې په چيریکي جگړه کې ښکېل ول او همدا چيریکي جگړې وې چې دوی یې څه ناڅه بريالي کړي هم وو.

خبريال: ښاغلی اصولي صاحب! په هلمند کې مخامخ جگړه روانه ده، مگر دولت پکې لا هم تقریبې یو تر نیم کیلومتره پرمختگ نه دی کړی او جنگ هم مخامخ دی؟

اصولي: همداسې ده زه وایم چې لږ تر لږه دا دوه درې کاله کېږي چې جبهه یې جگړې هم پیل شوې دي. په اوسنیو شرایطو کې د افغانستان جگړې نیابتي اړخ نیولی دی، دغه نیابتي اړخ قوت پیدا کړ، روسیې راودانگل، ایران راودانگل او له طالبانو سره یې مرستې پیل کړې. دوی اوس هم عملن له طالبانو سره مرستې کوي او وسلې ورکوي. لکه چې د فراه او نیمروز چارواکو وویل چې ایران مستقیمن له طالبانو سره مرسته کوي او هغوی تجهیزوي.

خبريال: ښاغلی اصولي غواړم ستاسو نظر پر دې اړه هم واورم چې د امنیت شورا په وار وار ویلي چې په ټول افغانستان کې دومره ډېر طالبان نه شته یعنی له ۲۰'۰۰۰ تر ۲۵,۰۰۰ پورې طالبان دي. حال دا چې ملي پوځ او زمونږ نظامیان له ۳۰۰'۰۰۰ څخه هم زیات دي، بیا ولې په دغه وضعیت نه شي بريالي کېدای؟

اصولي: یوه خبره دا ده چې تر اوسه زمونږ اردو د سیمې د هېوادونو غوندې تجهیز شوې نه ده. هوایي ځواک په هغه ډول نه لرو. که چېرې مور په هغه ډول هوایي ځواک لرلی، لکه پخوا چې د شهید ډاکټر نجیب په وخت کې و، نو اوس به دا جگړه تر یوه حده کنټرول او مهار وای. اصلي ستونزو

ته راځو؛ څومره چې په دغو جگړو کې طالب او داعش وژل کېږي هومره نور را پیدا کېږي. لکه د جهاد پر وخت چې روس پلوه نظام چې هرڅومره دا مجاهدين ووژل، خو هومره نور راپورته کېدل. يعنې جگړه په جگړه نه گټل کېږي. په دې نه گټل کېږي چې ډېر مړه کړه نو د سيمې په پاکولو به بريالی شي. طالبان هم که هر څومره وژل کېږي، هومره نور را پیدا کېږي. عملن په پاکستان کې هغوی ته جلب او جذب کېږي په اسلام آباد، په کوټه، په پېښور او ورته نورو سيمو کې روزل کېږي. هلته عملن آی اس آی او د پاکستان پوځ ورته ته جلب و جذب کوي.

خبريال: خو دلته دېخوا ته له افغان حکومت سره هم نړيوال مرسته کوي. امريکا ورسره مرسته لري يوازې له دفاع وزارت سره تقريبن د کال څلور ميليارده ډالره مرسته کېږي. ايا د يوه جنگ لپاره دا بسنه نه کوي؟

اصولي: زما په آند نه. څنگه چې ما مخکې يادونه وکړه، زموږ اردو په هغه ډول نه ده تجهيز شوې، لکه څنگه چې د پاکستان پوځ تجهيز شوی. زموږ پوځ د هغوی په څلورمه يا پنځمه اندازه هم نه دی تجهيز شوی. تاسو پوهېږئ زموږ پوليس او اردو په رنجرو کې سفرونه کوي او خدای ناخواسته کله چې پر ماين وربرابر شي، نو په رنجر کې سپاره ټول کسان يې له منځه ځي. دا په دې معنا ده چې يو پوځ بايد داسې موټر او داسې زېرې ماشينونه ولري چې د ماينونو د انفجار پر مهال تلفات ونه لري. ځکه زموږ ډېری تلفات د ماينونو د انفجار له امله دي. موږ ته هېڅ نه راکول کېږي، لکه څنگه چې بهرنيانو په افغانستان کې يوبارمصرفه تعميرونه جوړ کړل او کله چې دوی ووځي، هغه به بېرته ړنگېږي او يا به په يوه عادي جگړه کې له منځه ځي. په همدې ډول يې اردو ته ماشينری ورکړه؛ موټر او وسايل يې

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۲۰۹

ورکړل؛ همداسې وسلې يې ورکړې. پوهېږئ په اوایلو کې يې پوليسو ته داسې کلاشينکوفونه ورکړي وو چې له دوو، دريو يا څلورو ډزونو وروسته به بندېدل. بيا هغه وسلې بېرته ترې واخيستل شوې او پرځای يې نورې وسلې ورکړل شوې. په دې ډول لکه يوه نسخه چې په ناروغ نه لگېږي، بيا بله ورته ورکړي، بيا بله ورته ورکړي. امريکا نه غوښتل چې د افغانستان پوځ هسې تجهيز شي، لکه څنگه چې پکار وه/ ده. اوس هم امريکا نه غواړي چې افغانستان په بشپړ ډول يو هوسا او خپلواک هېواد شي او يوه ښه اردو ولري، خو مور لږ تر لږه په دې وتوانېږو چې خپلې ستونزې پرې حل کړو. خو دوی دا هرڅه نه غواړي. دوی هغه څه غواړي چې دلته جگړه توده وساتي، او په وسيله يې خپلو ستراتيژيو ته ورسېږي. دوی په افغانستان کې د دې لپاره نه دي، چې سوله راولي. که دوی په رښتيا سوله راوستلی، نو د هغو جرړو مخه به يې نيولې وای چې په پاکستان کې دي او هغه هېواد يې روزي. هغه پنجابي، چې په ورځ کې په سلگونو افغانان راته وژني؛ بې شمېره اردو، ماشومان او مېرمنې مو شهيدانوي، مخه به يې ورنیولې وای، خو داسې نه ده، بلکې برعکس پاکستان ته په ميلياردونو ډالر ورکوي چې تروريزم تمويل کړي، بيا يې افغانستان، هند او نړۍ ته ولېږي، ځکه پاکستان هغه هېواد دی چې د امريکا لپاره په سيمه کې هرڅه کوي. يعنې کله چې پلار نه لري هغې ته مور او تاسې په نادبي اصطلاح حرامي وايو. له همدې امله پاکستان يو کنيز هېواد دی، په همدې ډول رامنځته شوی دی او تل افغانستان ته تروريزم رالېږي.

خبريال: په هر حال ښاغلی اصولي صاحب پاکستان د ځان لپاره مشرتابه لري، هغوی يې په بحرانونو باندې ښه مديريت کولای شي، چې له بده مرغه مور يې مديريت نه شو کولای. نو دا زموږ ستونزه ده، دا د افغانانو

ستونزه ده چې مور ونه شو کولای چې په هر ناورین او بحران باندې ښه مدیریت وکړو.

اصولي: مسئله دا ده چې مور نه پرېښودل کېږو، مدیریت په هغه صورت کې راځي، چې یو سیستم جوړ وي. کله چې سیستم جوړ وي بیا که مدیریت یو څه ضعیف هم وي، مگر هلته هغه سیستم یوڅه خپل کار کوي. مور عملن څلوېښت کاله په جگړه کې یوو، څلوېښت کلنې جگړې له مونږه، تر فرهنگه پورې، هرڅه اخیستي. زمور کدرونه، چې پخوا مو لرل، په رښتیا یې اوس نه لرو. که هرڅه نارې وهو چې مور په امریکا انگلستان یا نورو هېوادونو کې دوکتوراوې اخلو، مگر په هغه ډول کدرونه اوس نه لرو، لکه پخوا مو چې لرل. له همدې امله زه وایم چې مور باید له پردې جگړې راووتو او د دوی له غېږې څخه چې ځان راوباسو، هله افغانستان جوړولای شو، کنه افغانستان به همداسې ږنگ او د پردیو په لاس کې وي.

خبريال: مننه ښاغلی اصولي صاحب. ښاغلی نظري صاحب د اصولي صاحب د خبرو په پام کې نیولو سره، تاسو پر ملي پوځ یا ملي اردو څومره باور لرئ چې رښتیا هم همدا ملي پوځ، ملي پولیس، ملي اردو او ملي امنیت څومره د امنیت جوگه کېدای شي؟

نظري: اصولي صاحب ته په احترام سره، د ده خبرې ټولې د ارگ د خبرې تکرار وې. زه وایم چې زمور حکومت هېڅ په امریکا پورې وابسته نه دی. زه دا نه وایم هغه څه چې اصولي صاحب وویل، هغه په پاکستان کې نه شته، خو مور هم ملامت یو او په مور کې هم ډېرې ستونزې دي، دا ځکه چې مور سم مدیریت نه لرو. بله خبره دا ده چې زمور نظامي ښوونې بېخي کمزورې دي. مور خپل نظامیان سم نه دي روزلي. د هلمند اتیا

فيصده ولسوالۍ د طالبانو په لاس کې دي، هلته ډېرې فابريکې لري دا زموږ د وطن جنگ په پاکستان نه چلېږي، بلکې په هېروينو چلېږي.

خبريال: نظري صاحب مننه. آقاي نهضت يار، آيا بنظر تان حکومت افغانستان استراتېژي نظامي ندارد بيانش بکند؟

نهضت يار: سلامونه تاسو، گډونوالو او ليدونکو ته. بېشکه چې د افغانستان د جنگ زياتره برخې بهرنۍ خواوې لري. دا د بهرنيانو جنگ او په موږ تپل شوی دی او همداسې به په پروژه يي ډول دوام مومي. په ملي او نظامي برخه کې د يوې ملي ستراتيژۍ نه شتون د دې لامل کېږي چې موږ همداسې په جگړو کې پاتې شو. نو يوه ښه ستراتيژي او ښه مديريت بايد رامنځته شي. موږ په لويو مسايلو کې بې واکه يو. موږ بايد بهرنيانو ته د دې قناعت ورکړو چې زموږ سوله ييز وطن او سم نظام د هغوی په گټه دی.

خبريال: ښاغلی اصولي صاحب اوس په دغه وضعیت کې د حل لاره څه ده؟ افغان حکومت او خلک بايد څه وکړي. دا چې په هلمند کې اتيا سلنه خاوره د طالبانو يا مخالفينو په واک کې ده. دلته خلک له سختو ستونزو سره مخ دي.

اصولي: زه به لومړی د نظري صاحب ځواب ووايم، ځکه ده وويل چې گواکې پاکستان د افغانستان په جگړه کې هېڅ لاس نه لري او زموږ نظام د جان کيري په لاس جوړ شوی او د پاکستان ډېر ښه نظام دی. دا يو ډول توپيرونه به يې سره وڅېړو. زموږ حکومت يا زموږ اوسنی دولتي اداره، چې د ملي يوالي نوم لري، سمه ده چې د جان کيري په وساطت رامنځته شوې، خو که دا بل اړخ يې وگورو، خپله د پاکستان نظام چا جوړ کړی؟ پاکستان چې زېږېدلی د انگلستان او انگرېزانو په وسيلې رامنځته شوی. نه پلار لري

او نه مور. او پر دې خو ټول پوهېږو چې تر دې دمخه تر اټکه، تر مارگلې، يعنې د پاکستان نيټه خاوره زموږ او نوره برخه يې د هند وه. کله چې رامنځته کېږي، د انگرېزانو په وسيلې رامنځته کېږي. تر اوسه هم د انگرېزانو قانون پکې چلېږي، جمعه پکې نه شته او د دغې ورځې لمونځ له اټکه اېخوا څوک نه پېژني. همداراز روژه، زکات او حج پکې څوک نه پېژني. هغوی يوازې اسلامي شعارونه جوړ کړي او مور د اسلام په نامه ورته خرڅېږو. دا يوه مسله ده.

دويمه مسله دا ده چې مور تاسو نظام ته ضرورت لرو، که دا نن ډاکتر صاحب غني يا ډاکتر صاحب عبدالله زما خوښېږي که مې نه خوښېږي، که پرون مې ښاغلی کرزی خوښېده که مې نه خوښېده، خو يو څوک و چې د نظام مشري يې کوله اوس هم مور نظام ته اړتيا لرو دا که احمد راشي که محمود، سبا به بل راځي هر څوک چې راځي. خو بالاخره نظام ته ضرورت لرو، نو که رښتيا خبره شي راځي چې مور دا کارپوهان چې د ملت له غمه چندان خبر هم نه يو، خو غټې غټې خبرې کوو، ښه به دا وي چې هغه وکړو چې نظام پرې تقويه کېږي. نظام وساتو، هو اصلاحي نقدونه هم وکړو دا نه چې فلانی کافر دی يا يې په بېلابېلو نومونو يادوو. اصلاحي نقد دا دی چې مثلن فساد وینو، نو ښه ده چې ووايو چې افغان حکومت، ولسمشره دلته فساد موجود دی دا دې خرابي ده. مگر که مور ووايو چې زموږ ولسمشر د جان کيري په وسيلې راغلی او زموږ ولسمشر هم کافر دی نو دا خبره غلطه ده. ځکه مور هغه هېواد يو چې په کلونو کلونو دلته جگړه موجوده وه، يعنې چې له داوود خان شهیده راپدېخوا دلته ټول نظامونه مور او تاسو ته پرديو جوړ کړي دي. شوروي اتحاد دلته روس پلوی نظام جوړ

کړې، کمونېستان يې راوستل افغانستان يې پرې خرڅ کړ. له هغې وروسته کله چې افغانستان په شوروي اتحاد خرڅ شو، نو مجاهدين راغلل مجاهدين هم د پاکستان ښکار شول او د آی اس آی غېږې ته ولوېدل. خو مقدس جهاد هم و، يوازې تر هغې وخته و چې روس له دې ملکه نه و وتلی. کله چې روس وواته نو دوی د آی اس آی ايران او نورو هېوادونو غېږ ته ولوېدل.

دلته ستونزې ډېرې دي، په ټوليز ډول د افغانستان جنگ او جگړه يو بهرنی جنگ دی. دا يوه امريکايی او پاکستاني جگړه ده او دا بايد ټول ومني. دا چې مور مديریت لرو او که يې نه لرو، علت يې جنگ دی. که مور تاسو ښه نظام غوښتلاى او دوی راته جوړولاى، نو په بن کې به دوی پر جنگسالارانو او ټوپکسالارانو پانگونه نه کوله؛ په غلو او لاروهونکو به امريکا پانگونه نه کوله، بلکې په انسانانو او په سمو کدرونو به يې راته پانگونه کړې وای. په سمو ملي وگړو به يې پانگونه کړې وای. اوس هم هماغه خلک په حکومت کې دي. او د افغانستان نيم واک غواړي، نو ښکاره ده چې د ستونزې اساسي بنسټ دلته بهرنيان دي. خو مديریت يې چې مور ته په لاس راکړی، سم يې نه دی راکړی. سمه ده چې ستونزې په افغانستان کې شته، خو د افغانستان د ستونزو اساسي سرچينې په خارج کې دي، په امريکا، پاکستان او ايران کې دي. اوس خو روس هم راودانگل. اوس نو مور افغانان خپله بايد سره کېنو او داسې ووايو چې دا خلک نه غواړي چې مور يوځای شو او پر يوه مېز سره کېنو او نه غواړي چې افغانستان جوړ کړو. بله خبره دا ده چې زه به وويارم، چې د ارگ له ټريبونو وغږېږم، ځکه ارگ د افغان غيرت شمله ده. خو تاسو اوس هم په کابل کې د پاکستان د سفارت په ژبه راغږېږئ...

خبريال: ښه نو تاسو داسې فضا گورئ؟

اصولي: بالکل. که چېرې افغانان یو مېز ته سره کېني او طالبان دا ومني چې مور د پردیو له غېږې راووخو، د افغانستان له حکومت سره پر یو مېز کېنو او د سولې خبرې په مخ وړو. که چېرې دا کار وشي نو تاسو پوهېږئ چې دلته به نه د امریکایي لاس اوږد وي، نه د روسیې، نه هم د پاکستاني، بلکې ټول به قطع وي. له همدې امله خبره په مور کې هم ده چې همدا بې اتفاقي مو ده. مور تل پردیو کړا کړي یو، پردیو غلام کړي یو، تل مو ځانونه په پردیو خرڅ کړي. که دا د شورویانو په وخت کې وو که د مجاهدينو، د طالبانو او یا هم په اوسني وخت کې. اوس هم خرڅ شوي یو، اوس هم داسې ډلې شته چې د پردیو په لاس کې دي او د افغانستان پر ضد یې جنگوي. دا ټول خرڅ دي دا ټول کړا شوي دي. پوهېږئ د دومره بمونو پر ځای، چې په هلمند کې یې خښ کړي، که دومره نیالگي یې خښ کړاي وی، اوس به هلمند گل و گلزار وای. خو دومره بمونه یې کېنول، هلمند یې دومره کنډواله کړ، دومره هلمندیان یې بې وسه کړل، دومره هلمندیانې یې کونډې کړې چې شمېر یې نه کېږي. دا هرڅه ولې کوئ؟ دلته خو دا د جهاد یا د کفر موضوع نه ده. مور او تاسو وینو چې دلته پخوا هم د کفر موضوع نه، بلکې دلته د لویو قدرتونو موضوع وه، خو د سوخت مواد یې افغانان وو. مور خپل هېواد د اسلام په نامه کنډواله کړ. دا د جنت لاره له افغانستانه یا له کابله ولې تېرېږي.

خبريال: اوس راتلونکې څنگه ارزوئ؟ څه به وي؟ د افغانستان وضعیت به څنگه وي؟

اصولي: راتلونکې که په دې توگه روان وي، لکه دا اوسنی جگړې مو چې

همداسې په ډېرېدو وي، نو مور به سمه ورځ نه وينو. خو مور او تاسو بهرنيانو ته بايد دا قناعت ورکړو، چې يو سوله ييز افغانستان د هغوی په گټه دی، نه دا چې يو جگړه ييز افغانستان. دوی خپلې ټولې ستراتيژۍ په سوله کې هم پلي کولای شي.

خبريال: يعنې په مور او تاسو کې داسې څوک يا داسې ظرفيت شته چې بهرنيان دېته وهڅوو چې رايې افغانستان د سولې ځای دی؟

اصولي: نو دغه ولسمشر د څه لپاره لرو؟ اجرايه رييس، چې د ورځې رقم رقم سينگارونه کوي، د څه لپاره پر چوکۍ ناست دی. که دوی مشري نه شي کولای، نو دواړه دې په خپلو کورونو کې کېني، هغه څوک دې پرېږدي چې قناعت ورته ورکړي. ما خو رايه د دې لپاره نه ده ورکړې چې ټوله ورځ سينگار وکړي او بل يې پر مېزونو احساساتي شي. له همدې امله زه واييم چې دوی بايد نړيوالو ته قناعت ورکړي او که قناعت نه شي ورکولای نو خپلو کورونو ته دې لاړ شي.

خبريال: ډېره مننه. ښاغلی نظري صاحب! تاسو پکې څه وایاست؟

نظري: اصولي صاحب ته په احترام سره، زه دا منم چې پاکستان زموږ دښمن دی او ټولې بدبختۍ مو د هغوی له لاسه دي. خو دا لازمه نه ده چې مور هم ټولې ستونزې مو، پر پاکستان ور اچوو، هغوی چې ستونزې جوړوي مور يې ولې نه شو حلولى. هلمند ډېر لوی ولايت دی چې تل له دغو ستونزو سره مخ دی. يوه حل لاره يې دا ده چې هلمند په دوو ولايتونو شمالي او جنوبي تقسيم کړو، بيا به دولت سم حاکميت پرې پيدا کړي.

خبريال: نهضت يار صاحب ستاسو وړانديز څه دی؟

نهضت یار: دوستانو ته په احترام سره. مور ټول پوهېږو چې دا جنگ پردی جنگ او پر مور تحمیله شوې جگړه ده. زه وایم چې د افغانستان ټول خلک، که مجاهدین دي، که سیاسي چارواکي، که نور ټول افغانان، باید پر یوه ټغر راټول شي او یوځای د افغانستان لپاره کار وکړي. زموږ بدبختي دا ده چې هم زموږ حکومت هم مو مخالفین دواړه د بهرنیانو لخوا تمویلېږي. هغوی زموږ دوه برابره امکانات زموږ مخالفینو ته ورکوي. هغوی همدا امریکا او همدا پاکستان دي چې مخالفین مو تمویلوي، روزي او بیا مور پرې بدبخته کوي. نو د حکومت مشرانو او رهبرانو ته زما وړاندیز دا دی چې ټول سره پر یوه ټغر راټول شي، هله به ملت آرام او له دې بدبختۍ به خلاص شي. ځکه خو دا د دغو مشرانو مسوولیت دی چې بهرنیانو ته قناعت ورکړي چې نور دا هرڅه بس دي.

خبريال: ډېره مننه.

۲۴

په افغانستان کې د مجازاتو قانون ولې نه پلي کېږي

خبرياله: ولې په افغانستان کې د مجازاتو قانون نه پلي کېږي؟ په همدې موضوع د بحث لپاره په اسټډيو کې راسره د سياسي چارو شنونکي ښاغلی جمال ناصر اصولي دی. ښه راغلاست.

په افغانستان کې د مجازاتو قانون ولې نه پلي کېږي؟ خوارلس کاله کېږي چې مور يو قانوني حکومت لرو کسان گمارل کېږي، اشتباهات کوي. مگر هغوی مجازات کېږي نه، بلکې لا نورې نوې دندې هم ورکول کېږي. دلایل يې څه دي؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه. سلامونه تاسو او ليدونکو ته. داسې ده کله چې د بن له کنفرانسه وروسته موقته اداره رامنځته شوه. نو په همغه کنفرانس کې پرېکړه وشوه چې د افغانستان واک بايد هغو ډلو ته ووپشل شي چې په جگړه کې لاس لري. يا هم د طالبانو په مقابل کې راپورته شوي وو او جگړه يې کوله. بهرنيانو په دوی پانگونه وکړه. همغه ټوپکسالاران، جنگسالاران او همغه پخواني قومندانان يې لا ډېر پياوړي

کړل، دوی ته یې قدرت ورکړ. پیسې یې ورکړې او دوی یې د افغانستان واکداران کړل. کله چې ولسمشر له بله ځایه راځي او همدا خلک د ده ترڅنګه وي، ان تر دې چې د ارګ تر دروازې پورې همدا خلک رسېدلي وي. د افغانستان واک یې ټول له همدغو خلکو سره و، د وسلو زخیري او ټولې ډیپوګانې له همدغو خلکو سره وي؛ پیسې له دوی سره وي؛ د افغانستان عمومي سیاست یې په لاس کې اخیستی وي او په مقابل کې داسې کومه ډله ورسره نه شته، چې د تلې هغه بله خوا ورسره ونیسي، نو څنګه ویلای شو چې په داسې یو حالت کې به د مجازاتو قانون پلی شي.

خبرياله: یعنې دا د اوسنیو حالاتو او عوامل ټول هغه دي چې ۱۵ کاله دمخه د بڼ په کنفرانس کې د افغانستان په اړه دا پرېکړه شوې ده.

اصولي: همدې موضوع ته راځم، نو افغانستان له داسې شرایطو څخه تېرېده، واک له همدوی سره و، پیسې له همدوی سره وې، بهرنیان په همدوی لاس ایښی و. په دوی یې پانګونه کړې وه. دوی والیان و، دوی قومندانان و. دوی په اردو په پوځ حتا د پوځ د ملي دفاع وزارت پورې دا ټول د دوی په لاس کې وو. نو هېچا نه شو کولای هغه څوک چې په دنده کې یې ناغیږي کړي، هغه له لاسه را ونیسي او له دندې یې لرې کړي یا یې هم مجازات کړي، ځکه چې دلته په کابل کې ټول همدوی وو؛ دوی د همدغو غلو ملاتړ کاوه؛ دوی ورسره وو او دوی یې په سر لاس راتېراوه، له همدې امله یوازې په ولسمشر څه نه کېدل. ان تر دې چې ولسمشر په داسې یوه وخت کې راځي چې په افغانستان کې مېز او چوکۍ نه وې. قلم، اداره او هېڅ هم نه وو. اصلن هرڅه یې له صفره را شروع کړل او تر دې ځایه یې راورسول. خو زه وایم چې په هغه حالت کې بله لار هم نه وه،

ځکه چې بهرنيانو په دوی پانگونه کړې وه، اوس هم هغه حکومت د هغو بهرنيانو په وسيله، چې په دوی يې پانگونه کړې وه، په قدرت کې دی.

خبرياله: هو، اوس د پخواني ولسمشر ښاغلي کرزي په راتگ سره لکه څنگه چې تاسو يې يادونه وکړه، هغه مهال دلته هېڅ هم نه وو. يو وران افغانستان ته راغی او ولسمشر شو. له هغه وخته د يوه قانوني حکومت څښتنان شولو. ښاغلي کرزي ته د يوه قانوني ولسمشر په توگه هغه وخت څه لازم وو چې دوی بايد کړي وای، څو موږ دې حالت ته نه وای رسېدلي.

اصولي: د پخواني ولسمشر حامد کرزي په لاس کې نه وه. ځکه خپله حامد کرزی هم همدغو بهرنيانو د بڼ د کنفرانس په لړ کې وټاکه؛ پر افغانستان يې حاکم او ولسمشر مقرر کړ. له همدې امله په اوایلو کې د ولسمشر دومره لاس نه رسېده، ځکه دلته نه پوځ موجود و، نه اداره، نه حکومت موجود و او نه هم... مطلب هېڅ هم نه وو. له همدې امله ولسمشر بايد همدا کار کړی وای چې په دوی يې لاس اېښی وای. تر يوڅه حده، خو دا چې وروسته يې ولې دوی په واک او پيسو وپرسول دا د هغه تېروتنه وه.

خبرياله: د ځينو خلکو پر پانگونه کې د خارجيانو گټه څه وه. او په داسې خلکو يې پانگونه وکړه چې بالاخره د هغوی کنترول د ولسمشر له واکه هم لرې خبره وه.

اصولي: بهرنيان يا استعمارگر قوتونه هر هېواد ته چې ځي. په هغه هېواد کې دوی يو داسې حکومت رامنځته کوي چې هغه حکومت پياوړی نه وي، بلکې يوه کمزورې اداره وي. علت يې هم دا دی چې دوی بيا هلته خپله راتلونکې سمه نه شي ليدلای. دوی په کمزورو خلکو په کمزوري حکومت

پانگونه کوي، خو چې هلته خپله راتلونکې تضمین کړي. لکه څنگه چې امریکایانو دلته خپل شتون د لسو کلونو لپاره تضمین کړ. اوس هم تاسو وینئ چې په هغو هېوادونو کې یې، چې امریکایانو هلته پښه اېښې او راغلي، بې بنسټه او یو داسې حکومت یې رامنځته کړی دی چې اصلن د خلکو خوښ نه دی. پخوانی او منظم پوځ یې ورته ویجاړ کړی، ادارات یې ورته صفر کړي. مشران یې ورته وژلي. مور او تاسو وینو، لکه د عراق هېواد هلته یو پیاوړی حکومت و. هلته صدام حسین یو پیاوړی ولسمشر و. دوی ورغلل پرته له دې چې وگوري په سیمه کې څه کېږي او څه نه. پرته له دې یې د صدام حسین حکومت ږنگ کړ. اوس هم په عراق کې جنگ روان دی، اوس هم خلک هلته آرامه ژوند نه لري.

خبریهاله: یعنې چې بهرنيان په افغانستان کې هم غواړي چې خپلې موخې پلې کړي اوس ښاغلي کرزي هم ومنله او په وروستيو کې یې په وار وار بېلابېلو کنفرانسونو کې د افغانستان په خلکو غږ کړی، چې بهرنيان دلته خپلې موخې لري. کرزي ولې پخوا دا خبرې نه کولې او یا که د بهرنيانو له دغو موخو څخه بې خبره و؟

اصولي: په پیل کې به کرزي رښتیا هم له دې هرڅه نه و خبر. ځکه دی راغی او د قدرت غوښتنه هم یو شوق لري چې هغه شوق به هم له ده سره و. خو وروسته بیا پر دې پوه شو او هڅه یې وکړه چې بهرنيانو ته قناعت ورکړي چې د هغوی دا اوسنۍ کړنې د افغانستان د ملي گټو پر خلاف دي، مگر په اواخرو کې ستړی شو، ولس ته راووت او دا یې ورته په ډاگه وویل، چې بهرنيان دلته خپلې گټې لري؛ دوی د خپلو گټو لپاره دلته راغلي؛ دوی نه غواړي چې دلته سوله راشي. دا د امنیتي تړون مسئله یې هم چې یاده

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۲۲۱

کړه په هغه ځای کې یې هم وویل چې لویې جرگې هغه مسئله تصویب کړه، خو ده هغه کار ونه کړو او لاسلیک یې نه کړ. علت یې دا و چې دی پر دې پوهېده چې بهرنيان نه غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي، ځکه یې لومړنی شرط ورته د سولې راوستلو کېښود.

خبرياله: آیا هغه پر همدغو حالاتو خبر و؟

اصولي: بالکل. نه یې غوښتل چې دغه تړون امضا کړي او بهرنيانو نه غوښتل چې په افغانستان کې سوله راشي اوس هم نه غواړي چې په افغانستان کې سوله راشي.

خبرياله: هو، هغه وخت به هم دا موضوع چاته معلومه وه یا به نه چې بهرنيان په افغانستان کې څه موخې لري؟ اوس خو معلومه شوه او تاسو هم تشریح کړه چې د افغانستان د اوسني حالت مسوولیت ټول د هغو کسانو پر غاړه دی چې ۱۵ کاله دمخه د ښ په کنفرانس کې پرې پرېکړې شوې دي. اوس مشران کشران ټول پر دې پوهېږي چې دلته په افغانستان کې بهرني استخبارات قوي لاسونه لري او غواړي په افغانستان کې جگړه وکړي. په داسې حالاتو کې زموږ د اوسني حکومت مشرانو ته پکار ده چې څه باید وکړي، څو بالاخره له داسې یوه بحرانه ووځي؟

اصولي: په داسې شرایطو کې چې حکومت ۵۰/۵۰ نیم شوی وي. داسې شرایط، چې موږ اوس ورسره مخ یو، حکومت به تر یوه حده وکولای شي چې دا ستونزه حل کړي. موږ له ۵۰ سلنه زیاته توقع هم له دوی نه لرو، ځکه چې دلته حکومت نیم شوی او ۵۰ سلنه حکومت د هغو ډلو په لاس کې دی چې همدا بحران یې راوستی. دا بحران همدغو ډلو راوستی چې اوس عملن په قدرت کې دي. دوی د افغانستان ملي گټې له صفر سره

ضرب کړې، دوی ته د افغانستان ملي گټې مهمې نه وې. دوی ته خپل جیبونه خپل سمت او خپلې ډلې مهمې وې او دوی د افغانستان ویجاړونکي دي. زه پر دوی هم غږ کوم چې کاشکې همدا خلک د ملي گټو لپاره په کار لوېدلي وای، لکه څنگه یې چې خپل گوند ته کار وکړ. لکه څنگه یې چې خپل سمت ته کار وکړ. په همدې ډول کاش چې دوی د افغانستان ملي گټو ته کار کړی وای، اوس به په دغه بحران کې هم نه وو او نه به دلته بهرنیان وای.

خبرياله: اوس له دې بحرانه د وتلو کومه لار شته؟ څه باید وشي؟ مشران څه باید وکړي؟

اصولي: بالکل چې شته، دوی باید همدغو بهرنيانو ته قناعت ورکړي او بهرنيان پر دې پوه کړي چې که چېرې تاسو په افغانستان کې همدې بحران ته د پای ټکی کېږدئ، نو مور ستاسو حضور ته د پای ټکی ږدو. يعنې مور کولای شو چې له هغوی سره یوه سیاسي مبارزه وکړو.

خبرياله: يعنې د دوی دا سیاسي مبارزه په بهرنيانو باندې اغېزمنه ده؟ څه وخت مخکې د ولسمشر خبرې وې، مور چې کله له سیاسي کارپوه سره کېنو، هغه هم وايي چې د افغانستان په اداراتو په تېره بیا په نظامي ادارو کې ډېر نامسلکي کسان راغلي، د واسطو د زور په وسیلې دوی راغلي. عام خلک هم همدا وايي، اوس چې کله ولسمشر هم همدا خبره کوي، نو فکر کوي چې دا خبره د ولسمشر له واکه هم وتلې ده؟

اصولي: ولسمشر هرې ستونزې ته نه رسېږي. ولسمشر هغه څوک دی چې له پاسه احکام ورکوي، خو لاندې یې پلي کړي، خو لاندې مدیریت خراب دی.

د جمال ناصر اصولي مرکې او شننې ■ ۲۲۳

خبرياله: خو ولسمشر اوسمهال هم د زیاترو چارو مدیریت په خپل لاس کې اخیستی. اوس گرم څوک دي، ایا د فساد له ډاره یې، چې په افغانستان کې احزاب دي، دلته د قومونو لپاره کار کېږي، له دې ویرې دوی واکونه په لاس کې اخیستي دي؟ او که د شوق یا علاقې څخه یې دا د هرښې واک په خپل لاس کې اخیستی دی؟

اصولي: داسې ده چې ولسمشر نه پرېښودل کېږي، په هغه ډول چې پکار ده هسې اصلاحات راولي. ولسمشر یې هوډ لري چې باید وشي. خو زه وایم دلته چې خپله هغه حلقه چې په ولسمشر راتاو ده، هلته ستونزې ورته جوړېږي. هغه ستونزې دومره دي چې دی نه پرېښودل کېږي چې کار وکړي. یو ولسمشر نه شي کولای چې ټول مسایل اداره کړي.

خبرياله: که پر ولسمشر دا حلقه دومره زوروره ده، نو د ولسمشر واک بیا څه شی دی؟ ولسمشر که چېرې غواړي چې قانون عملي کړي، له فساد سره د مبارزې هوډ لري، نو په کندز کې له دا څو کلونو راهیسې د روانې جگړې عاملین ولې نه په ډاگه کوي. همداسې په بغلان او د افغانستان په نورو سیمو کې د موجوده جگړې لاملین ولې نه په ډاگه کوي او ولې سزا نه ورکوي؟ دا خو د ولسمشر په واک کې شته او که نه وي بیا نو ولې خلکو ته نه وایي چې پر ما حلقې راتاوې دي او دا خلک مې کار ته نه پرېږدي دا کسان ولې نه افشا کوي؟

اصولي: تاسو وینئ چې حکومت په دوو ډلو وېشل شوی، یوه ډله چې د بل چا په لاس کې دی. نو ولسمشر لکه څنګه چې باید وکړي، په هغه ډول نه شي کولای. که موږ د کندز مثال ورکړو، باید چې د کندز د امنیې قوماندان اوس قوماندان نه، بلکې څارنوالی ته معرفي شوی وای. ځکه

چې یو ځل کندز سقوط وکړ، باید چې په هماغه وخت کې دی څارنوالۍ ته معرفي شوی وای، او په دنده کې نه وای. خو دویم ځل یې هم سقوط وکړ، ولې بیا هم هغه په دنده کې دی او د هغو کسانو له ډلې څخه دی، چې په کابل کې یې چور غلاوې او لوټماری کړې دي. مور او تاسو لیدلي چې دی په هغه وخت کې په څلورم مکرویانو کې د نظار شورا قوماندان و. د خلکو له کوره یې حتا یخچالونه او قالینې هم په زوره یوړل. که والي ته یې راشو. له والي څخه خبریال پوښتنه کوي چې دلته ولې جگړه ده؟ دی ورته وایي چې دلته څوک وژل کېږي، دا د خدای خوښه ده. ښه نو ته هلته څه کوې؟ یعنې که زما په لاس کې وای، نو داسې والي مې هېڅکله هم هلته نه پرېښوده او مستقیم مې زندان ته لېږه. ته هلته د څه لپاره والي یې!؟

خبرياله: یعنې د داسې کسانو مجازات اوس د ولسمشر له واکه وتلې خبره ده؟ تاسو وایئ، چې ترڅنگ یې حلقه دي چې هغه نه پرېږدي څو داسې کسان مجازات کړي او که مجازات نه شي، نو کندز خو دوه ځلې سقوط وکړ، شاید لس وارې نور هم سقوط وکړي.

اصولي: سل په سلو کې دا باید مجازات شي، ولسمشر لکه څنگه چې د خپلو حلقو، چې پر ده یې فشار راوستی، له هغې څخه راووځي او که دا خلک مجازات نه کړي او دېته ورته په نورو مسایلو کې ناغېږي وکړي، نو دا حالت به لا نور هم خراب شي. څو چې د مجازاتو قانون په رښتیا دلته پلي نه شي، بله لار نه شته. څو چې مور وټوانېږو چې د افغانستان حالت د سولې خواته بوځو او له بحرانه یې راوباسو. که په همدې ډول روانه وي نو دا به ډېره مشکله او ستونزمنه خبره وي. د ولسمشر لپاره به هم ستونزمنه

وي چې دی له دغه بحرانه راوځي.

خبرياله: په افغانستان کې ټول دا خبره کوي چې د افغانستان جگړه زموږ نه، بلکې بهرنی جنگ دی. دلته داخلي او بهرني استخبارات دواړه کار کوي. دواړه دلته لاس لري. که چېرې ولسمشر پیل وکړي او د مجازاتو قانون پلی کړي، هغه کسان چې په کارونو کې ناغېرې کوي دا ټول مجازات کړي، نو څه فکر کوئ، څومره به د افغانستان په حالاتو کې تغييرات راوستلای شي، سره له دې چې دلته بهرني لاسونه هم شته دي؟

اصولي: که د پخواني ولسمشر کرزي په وخت کې د مجازاتو قانون پلی شوی وای، نو زه وایم چې اوس به په افغانستان کې تر یوه حده دا بحران نه وای. اوس هم لا وخت شته، که اوس هم ولسمشر دا کار وکړي، نو د افغانستان حالات به په یو یونیم کال کې کنټرول شي. تاسو پوهېږئ چې کندز سقوط کوي د امنیې قوماندان او سیاسي چارواکي یې هملته وي او هېڅوک هم اصلن څارنوالی ته نه لېږل کېږي. که لېږل کېږي هم، هغه کسان به وي چې یا د پوستي قوماندان او یا عادي کسان وي.

خبرياله: یعنې مجازات په دې معنا نه وي چې تاسو وایاست: که یو چا ناغېرې وکړه نو هغه دې له دندې لرې شي او لا دې شي په خپل کور کې دې کېني، که خارج ته ځي که دوبي ته یا بل هر ځای ته ځي، بلکې پکار ده چې څه نا څه قانوني چلند هم ورسره وشي. په فعلي حالت کې زموږ حکومت دا ظرفیت لري چې له دوی سره قانوني چلند وکړي. محکمې ته یې وسپاري حساب و کتاب ورسره وکړي؟

اصولي: تر یوه حده یې کولای شي. ما وویل کله چې حکومت په ۵۰/۵۰ وېشل شوی وي، نو ولسمشر هم نه شي کولای چې سل په سلو کې دا کار

وکړې، خو تر یوه حده بريالی کېدای او دا موضوع کنټرولولای شي؛ تر یوه حده د افغانستان بحران هم کنټرولولای شي، خو سل په سلو کې ولسمشر هم نه شي کولای چې دا کار وکړي. ځکه هلته مخالفتونه ورسره شته دي. په ارگ کې په ریاست او په همدې ډول په حکومت کې ورسره ستونزې شته دي. له ده سره همکاري بېخي کمه ده. مور او تاسو یې وینو چې دی تر یوه حده نه شي کولای چې له دغو ستونزو ووځي. ځکه دلته واک وپشل شوی دی. که واک د ولسمشر په لاس کې وای، نو زه باوري يم چې اوس به دا حالت نه وای او حالات به ډېر ښه ول.

خبرياله: ښه اوس خو داسې حالات پېښ شوي، نو د حل لارې به یې څه وي؟ د کندز جگړه ډېره زیاته پېچلې شوې ده. که څه هم هلته افغان ځواکونه جنگېږي، خو بیا هم دا پېچلتیا له منځه نه ځي. قرباني یې عام خلک او هغه امنیتي ځواکونه چې هلته په لیکو کې جنگېږي. په هلمند کې هم او په نورو ښارونو کې هم همدا حالت دی، حل لاره یې څه ده؟ اوس څنگه کولای شو چې ځان له دغه حالته وباسو؟ اوس نو باید څه وشي، نړیوالې ټولنې ته مراجعه وشي، له نورو هېوادونو څخه مرسته وغوښتل شي، که په خپله نظام کې باید تغییرات راولي؟

اصولي: د افغانستان جگړه د افغانانو په لاس کې نه ده چې مهار یې کړي، بلکې دغه جنگ د بهرنيانو په لاس کې دی؛ دوی یې کنټرولوي او دوی تحرک ورکوي. د کندز او په لویه کې د شمال جگړه بهرنيان غواړي، همدا جگړه چې په جنوب ختیځ کې وه. غواړي همدا شمال ته انتقال کړي. دا جگړه یې کندز ته یوړه، دا جگړه یې تخار ته یوړه. دا جگړه یې تر بدخشانه وغځوله. علت یې دا دی چې دا سیمې د طالبانو په وسیله د دولت له لاسه

وباسي، هلته انارشيزم خوروي او بيا له هغې وروسته هلته داعش انتقالوي. لکه څنگه چې د ولسمشر دويم مرستيال هم وويل داعش هلته راځي او د داعش مرکزونه به هم هملته وي. خو چې روسيه پرې وگواښي، چې منځنۍ آسيا پرې نارامه کړي او څو چې چين ته سور څراغ ورکړي. يعنې په ټوله کې مور ويلای شو چې د افغانستان جگړه د پرديو په لاس کې ده. مور افغانان يې په پيسو سره کړا کړي يو او هغه څه راباندې کوي چې د دوی خوښ وي. په څلوربښتو کلونو کې دا مسئله په همدې ډول روانه ده. له يوې خوا که روسان راځي افغانان کړا کوي. له بلې خوا امريکايان، پاکستانيان، عربي ممالک، چين او نور هېوادونه راځي، افغانان کړا کوي پانگونه پرې کوي؛ څو چې خپل هېواد پرې وران کړي؛ څو چې په افغانستان کې انارشيزم قوي کړي، ځکه په همدې کې د دوی گټې دي.

خبرياله: يعنې دا په دې معنا ده چې بهرنيان هم پر دې پوهېږي چې افغانان په يوه اراده نه دي؛ يو فکر او يو نظر نه لري، ځکه دوی خپل اهداف دلته په آسانه عملي کولای شي.

اصولي: بهرنيان د تل لپاره په ځينو کړيو پانگونه کوي. دوی په دغو تېرو څلورو کلونو کې په قومونو پانگونه کړي؛ ايران راځي په يوه قوم پانگونه کوي، تاجکستان راځي په بل قوم پانگونه کوي. پاکستان يې په بل قوم کوي او په خپلو منځو کې يې سره اچوي. په دغو څلوربښتو کلونو کې همدا کار وشو. د افغانستان کورنۍ جگړه چې وه، کابل يې وران کړ، افغانان يې د ژبې او سمت په نوم ووژل، کابل يې ړنگ کړ، اردو يې له منځه يوړه. ادارات يې وتړل، ملي بنسټونه يې له صفر سره ضرب کړل، مور يې د پنجابي، ايراني او ټولو له سيالۍ څخه وايستلو او اوس هغه حالت راغلی

چې مور له دوی سره سیالي نه شو کولای.

خبرياله: اوس ملامت څوک دي؟

اصولي: ملامت په لويه کې مور خپله يو. افغانان ملامت دي.

خبرياله: يعنې دا په دې معنا ده چې مور خپلو ملي گټو ته وفاداره نه وو،

ځکه نو خرڅ شوو. مننه کوم له گډون څخه مو.

۲۵

د کندز ښار د سقوط پایلې

پيامد سقوط شهر کندز برای امنیت ولایت‌های شمال کشور خطر ساز است. شماری از آگاهان امور مي گویند هر چند نیروهای امنیتی شهر کندز را دوباره تصرف کردند اما افتادن چهل موتر زری، سلاح و مهمات دیگر در هنگام سقوط شهر کندز به دست طالبان، سبب شده که طالبان تجهیز شوند بخاطر بحث بیشتر در این رابطه آگاه امور سیاسی آقای جمال ناصر اصولي را باخود داريم. آقای اصولي خیلی خوش آمدید به بحث امروزی.

در نخست ميخواهم پيرسم که چرا کندز با اینکه به دست نیروهای دولتی قرار گرفت اما باز هم مقدار مهمات و سلاح‌های و حتا موترهای زری به دست طالبان افتادند؟

اصولي: د لوی او بخښونکي خدای په نامه سلامونه تاسو او لیدونکو ته. نه یوازې دا چې په کندز کې همدا مسئله وشوه، بلکې ډېرې وسلې په ډېرو ولسوالیو کې د دوی لاس ته ورغلې. خو وروځې مخکې مور او تاسو ولیدل چې په بدخشان کې هم د یمگان ولسوالۍ ونیول شوه او دا څووم ځل دی چې د یمگان ولسوالۍ سقوط کوي او بېرته یې دولت نیسي. په هلمند کې همدا سې وشول. په ډېرو ولایتونو کې مور وینو چې ولسوالۍ سقوط کوي،

حتا د ملي اردو د اډو زیاتره وسلې او تجهیزات دوی له ځانه سره وړي چې دا هم د دوی لپاره یوه مهمه موضوع ده، ځکه ځای په ځای وسلې ترلاسه کوي. دا په یو ډول داسې هم ښودل کېږي چې د دوی لپاره تکتیکي پربښودل دي، خو دوی مسلح شي. دا چې څومره حقیقت لري دا بیا ځانته مسئله ده. خو مور یې چې وینو د دې لپاره چې یوه ولسوالۍ دوی وساتلی شي، داسې نه کوي چې دوی هغه ولسوالي وساتي، بلکې برعکس ولسوالي قطعاً او هرڅه پرېږدي او په ناامنو سیمو کې هغه ځایونه دوی ته پرېږدي چې د دولت په لاس کې دي، د دې لپاره چې دوی هغه وسلې واخلي او دولت بیا درې ورځې وروسته عملیات کوي. د دولت یوه تر ټولو لویه سهوه همدا ده چې مخکې له دې، چې کومه ولسوالۍ وساتي، دوی یې پرېږدي؛ خپلې وسلې مهمات او تجهیزات ټول د مخالفینو په لاس کې ورکړي او له هغې وروسته بیا خپل عملیات کوي، خو هغه ولسوالي بېرته ونیسي. نو د دولت کمزوري او نیمگړتیا په همدې کې ده، مخکې له دې چې یوه ولسوالۍ ونیسي، باید پر همدې تمرکز وکړي چې څنگه دوی په پوره توګه هغه ولسوالي ساتلی شي. دوی برعکس ولسوالۍ پرېږدي او کله چې ټول تجهیزات د مخالفینو لاس ته ورغلل، بیا له سره عملیات کوي. دا د افغانستان دولت تر ټولو لویه کمزورتیا ده او د افغانستان دولت باید پر دې تم شي، فکر پرې وکړي چې څنگه کولای شي په ناامنو سیمو کې خپل موجوده ځایونه او دولتي تجهیزات په پوره توګه له کلک هوډ سره وساتي.

خبرياله: بلې. حالا به نظر شما این تقسیمات اداری و اداره‌های محلي که در ولایات به ویژه در ولایت‌های مثل کندز تشکیل شده و نیروهای امنیتی که در آنجا هستند چگونه بررسی می کنید آیا با وجود همه اینها قابل

قبول است؟ که بخواهند یک ولایتی سقوط بکنند، نه تنها کندز بلکی سایر ولایت‌های مانند هلمند، بدخشان یا ولایت‌های دیگر؟

اصولي: که مور او تاسو یې د مثال په توګه ووايو؛ د کندز پر مسئله خو ټول پوه شول، ځکه کله چې یو ولایت سقوط کوي او هلته ډېر جنگ هم نه کېږي یعنی په پوره توګه طالبانو ته ورسپارل کېږي. په همدې ډول په هلمند کې هم وشول. د باباجي سیمه د لښکرګاه د هلمند له دریا په اړخو ده. یوازې له ښار سره یو څو کیلو متره فاصله لري دا هم د دولت لپاره ډېره د شرم خبره ده چې مخالفینو هغه سیمه ورڅخه ونیوله او تر اوسه هم په پوره توګه هلته نه دي تصفیه شوي. په هلمند کې زیاتره ولسوالۍ د دوی په لاس کې دي. دا ټولې هغه ستونزې دي چې دولت باید په پوره توګه پرې مکت وکړي او په کلک هوډ سره همدا ځایونه وساتي او که چېرې دا ځایونه ونه شي ساتلی، نو پر نظام د خلکو ټول امیدونه او هیلې کمېږي او ورو ورو له منځه ځي. دا خو یو اعتماد دی چې خلک یې پر دولت لري او که په دولت د خلکو دا اعتماد او باور ختم شو، نو په افغانستان کې به ډېرو برخو ته ضرر ورسوي. تاسو ټول وینی چې اوسمهال د افغانستان په فعلي شرایطو کې له دغه ځایه ټول پانګوال او سوداګر په تېښته دي؛ ټول یې خپلې شتمنۍ له دې ځایه وباسي، دوبي یا نورو داسې ځایونو ته ځي چې هلته په آرامه کار کولی شي. د بېکارۍ کچه هم ورځ تر بلې په زیاتېدو ده. کومه څېړنه او سروې چې د احصایې د ریاست له لوري خپره شوې، ښيي چې شاوخوا دوه میلیون خلک په افغانستان کې بېکاره دي چې د کاري نفوس ۴۰ سلنه تشکیلوي، درې میلیون یوازې زموږ او تاسو معتادین دي. په دومره کم نفوس کې مور درې میلیون معتادین دوه میلیون بېکاران او شاوخوا شپږ میلیون مهاجرین لرو. دا په دې معنا ده لکه یو کور چې وي او

خلک پکې نه وي. يعنې هغه پوه کسان ترې وځي، ځوانان يې معتادېږي، دا چې په افغانستان کې کار نه شته، نو ځوانان يې بهر ته تښتي. دا د يوه هېواد لپاره اصل بنسټ ويچارونکې خبره ده او پر دې بايد زموږ رهبران او سياسيون فکر وکړي. څو همدا بشري قوت، چې په افغانستان کې يې لرو، وساتلی شو او گټه ترې واخلو. يوازې دا نه ده مهمه چې دولت بايد په ټولو برخو کې ځوانانو ته کار پيدا کړي، بلکې دومره بايد وکولای شي چې لږ تر لږه خو ورته له امنيت ډکه فضا جوړه کړي، څو ځوانان په آرامۍ کار وکړي او سوداگر وکولای شي چې دوی ته کار پيدا کړي. په ځوانانو پانگونه وکړي، په فابريکو او نورو هغو مسایلو کې چې دوی په کار گمارل کېږي. خو برعکس اوس د دې پر ځای چې له سوداگرو سره مرستې وشي سوداگرو ته په دولت کې ستونزې جوړېږي. کله چې يو سوداگر کوم وزارت ته ځي ټول يې جیب ته ناست وي. سوداگر بايد حمايه شي، کله چې سوداگر حمايه شي، بيا کولای شي چې ځوانانو ته کار پيدا کړي. خو که دولت په دې ډول وي، چې ولايتونه او ولسوالۍ يې سقوط کوي، بيا نو سوداگر هم دلته خپلې پانگونې ته زړه نه ښه کوي. له همدې امله ځوانان هم په تېښته دي. اوس بايد زموږ سياسي مشران پر دې پوه شي او د امنيت لپاره له ناټو او ټولو ملگرو سره وغږېږي. افغان حکومت بايد همدغې ناټو ته، چې په يو ډول پکې ښکېل هم دي؛ زموږ مخالفين يا طالبان او نورې ډلې د پاکستان په وسيله تجهيزوي؛ مالي ملاتړ يې کوي او د افغانستان حکومت يې هم له لرې ويني، قناعت ورکړي چې يو سوله ييز افغانستان د دوی په گټه دی، نه يو جنگ ځپلی هېواد.

خبر ياله: بنظر شما ضعف حکومت و دولت در سقوط کندز چه بوده؟

اصولي: زما په اند يوه موضوع د کندز د سقوط دا وه چې خپله د کندز په لوړپوړو چارواکو کې اختلافات موجود وو. د امنیې قوماندان خپله ځانته قومندانې کوله او د والي یې نه منل. همداراز والي بیا له قوماندان سره په تفاهم کې نه و. یعنې دلته یوه ستونزه همدا وه او هلته بیا نورې مافیایي کړۍ وې چې دوی یې سم مدیریت ته نه پرېښودل. دویمه موضوع دا هم وه چې ډېری خلک له محلي حکومت په عذاب شوي وو. په اداراتو کې له دوی سره داسې برخورد کېده لکه له شړل شویو کسانو سره چې کېږي. خلک په عذاب شوي وو. له همدې امله خلکو همدا طالبان راوستل په خپلو کورونو او بانډو کې یې ځای ورکړ او له هغې یې بیا راوباسل. لکه څنگه چې ولیدل شول، کله چې جنگ شروع شو زیاتره طالبان دننه د خلکو له منځه راپورته شول او د ښار له منځه یې له امنیتي ځواکونو سره جگړه پیل کړه. دا د دې ښکارندويي کوي چې خپله د هغه ځای خلک له محلي حکومته ناراضه وو. دوی باید یو داسې حکومت او اداره رامنځته کړي چې همدا ولس په خپل ځان راټول او چاته اجازه ور نه کړي چې د دوی تخریبي افکار و روزلای شي. نو زه وایم چې عوامل یې په رښتیا همدا وو. یو بل لوی لامل یې دا هم دی چې دولت له لرې څخه لیدل چې دوی په ډېرو ولسوالیو کې فعالیت کوي، مگر څه یې نه ورته ویل. عملیات به یې یوه ورځ وکړل او بله ورځ به بېرته په شا شول او هغه سیمې به یې بېرته د طالبانو لاسته پرېښودې. دشت اړچي ولسوالۍ د دوی مطلق مرکز گڼل کېده. همدا نظامیانو به مو لیدل؛ همدا حکومتي پوځیانو او ټولو به لیدل چې دوی هلته دي. د کندز له سقوطه څو میاشتې مخکې دوی ځینې تصویرونه خپاره کړل، چې په لوړه اندازه همدا د ملي اردو وسایط ټانگونه او هغه وسلې ورسره دي چې حتا هغسې وسلې زموږ له ملي ځواکونو سره هم نه شته. په

یوه غټه پیماننه پر یو ځای راټولېږي. رښتیا ته تصویرونه لېږي دا په دې معنا ده چې دوی په هغه وخت کې د کندز لپاره یو لوی خطر و. خو چارواکو ځان پرې پوه نه کړ. زموږ چارواکي هلته یوازې ځان پر دې موضوع پوه کوي، چې هلته هغه موضوع پېښه شوې وي. له پېښې مخکې یې وقایه نه کوي. که چېرې له پېښې مخکې یې وقایه وکړي، نو ښکاره ده چې هېڅ ستونزه او مشکل به هم نه وي. تاسو ولیدل چې په هلمند کې د ملي پوځ ۶۵ کسان طالبانو ته تسلیم شول، علت یې دا و چې دوی محاصره شوي وو؛ چیغې یې وهلې چې موږ ته اکمالات راورسوي، مگر دولت پسې هېڅ سر ونه گرځاوه، بیا نو هغوی هم مجبور شول چې تسلیم شي، ځکه بله لاره یې نه لرله؛ مشکلات یې ډېر وي. کله چې یوځای یوه پوسته، یوه ولسوالۍ یا یو نظامي ځای محاصره کېږي، هلته په مناسب وخت او زمان سره اکمالات نه رسېږي؛ مرسته ورسره نه کېږي، نو دوی مجبورېږي چې یا خپل سرونه قرباني کړي یا هم تسلیم شي؛ بله لار نه لري. د همدغو مسایلو لپاره دوی باید یوه سمه حل لاره او چاره جوړه کړي او د دې چوکاټ په منځ کې باید هغو ځایونو ته، چې تر تهدید لاندې راځي، عاجل امکانات او مرسته ورسوي.

خبرياله: حالا با داشتن دو رهبر در یک حکومت چرا ما هنوز نمیتوانیم هماهنگی خوبی میان اداره‌های دولتی داشته باشیم و به نظر شما بی تفاوتی رهبران است و یا اینکه کدام یک از رهبران ما در سقوط ولسوالی‌ها پاسگاه‌ها و ولایت‌ها مقصر هستند؟

اصولي: کله چې د یوه حکومت بنسټ غلط جوړ شي، نو ضرور به پکې راپورته شوي ارگانونه او ټولې کړنې دوی سرې وي. کله چې دوی قدرت

سره ووبشه او دلته يې بنسټ غلط کېښوده همدغو مشرانو خپله ويل چې مور په اساسي قانون تجارت نه کوو، خو برعکس په اساسي قانون يې تجارت وکړ. د اجرايه رياست په نامه يې ناقانوني پست را پيدا کړ. په دې يو نه، بلکې دواړه مشران ملامت دي. که يو يې غوښتل چې ماته واک راکړي، خو بل يې هم همدا واک ورکړ. دوی بايد ملي فکر کړي وای؛ دوی بايد په قدرت پسې نه وای گرځېدلي؛ په همغه وخت کې بايد تېر شوي وای او حکومت يې يوه کس ته پرېښی وای. که چېرې قدرت له يوه سره وای، نو زه باوري يم چې اوس به افغانستان په امنيتي او اقتصادي لحاظ يو څه پرمختگ کړی وای، نه دا چې لا به هم شاته روان وای، لکه اوس چې مور يوازې په شا او منفي خوا ته روان يو. ستونزه اصلن په دواړو کې ده. او که څوک وايي چې ولسمشر ملامت دی، دا سمه نه ده، بلکې تر څنگ يې اجرايه رييس هم سل په سلو کې ملامت دی، ځکه چې اجرايه رييس ولسمشر خپل حرکت ته نه پرېږدي. بلخوا ولسمشر په دې ملامت و چې پنځوس سلنه حکومت يې ورکړ او خپل واک يې ووبشه، مانا دواړه ملامت دي. کله چې حکومت دوه سرې شي؛ کله چې واک دوه سرې شي؛ کله چې دوه ډېروران د يوه موټر د چلولو هڅه کوي، نو سل په سلو کې به له ټکر او پېښې سره مخېږي، ځکه چې مفکورې فرق کوي. مور د دواړو ټيمونو/ ډلو مفکورې وليدې چې له ځمکې تر آسمانه يې توپير لاره. څنگه کېدای شي چې دواړه سره جوړ شي. يوه بله موضوع چې دوی جوړه کړه او د افغانستان په گټه هم نه ده، هغه دا ده چې نه يوازې دوی دواړه مشران د دغو دواړو مشرانو ترڅنگ هغه ټيمونه جوړ کړل چې يو هم د هېواد په گټه نه دی. د اجرايه رييس په شاوخوا کې د بلې ډلې لپاره منفي افکار رامنځته کېږي. همدا ډول د ولسمشر په شاوخوا کې هم ځينې هېواد ته

ژمنې کړې نه‌شته. دوی دواړه باید پر دې فکر وکړي چې همدا منفي افکار په پراخه پیمانې اوس روان دي؛ دا منفي افکار تقویه او لا ډېرېږي چې مخه یې باید ونیول شي، خو په راتلونکي کې د افغانستان پرمختګ له خنډ او خنډ سره مخ نه کړي.

خبرياله: حالا این دو رهبر با این هه مخالفت‌ها و لچبازي‌ها می‌خواهند چه چیزی را ثابت بسازند؟ چه بدست شان می‌آید؟ و به خاطر چه این کارها را میکنند؟

اصولي: دوی په اوایلو هر یو یوازې پر خپل قدرت تم شوي. دوی یوازې پر دې فکر کړی و چې څنگه وکولای شي په کابینه یا ولایتونو کې ډېره ونډه یا برخه واخلي. دوی لا هم په همدې لاس او گروان دي؛ ولسمشر نه پرېښودل کېږي چې پر دې برخه کار وکړي. په ډېرو ولایتونو کې داسې کېږي چې والي د ولسمشر وي، خو قوماندان باید د اجرایه رییس له ډلې څخه وي. لکه څنگه په کندز کې دوې جلا پاچاهۍ ولیدل شوې. قومندان ځانته پاچا و، والي ځانته؛ ستونزې یې رامنځته کړې وې. اوس هم تقریبین په ټولو ولایتونو کې همدا ستونزې راپیدا کېږي یا په ډېرو وزارتونو کې چې هلته وزیران له یوې ډلې او معینان له بلې ډلې وي. هلته هم سمه همغږي نه‌شته. اوس خبره دا ده چې که لا هم دا مفکوره وروزل شي، چې دوی تولید کړي، نو دا به د افغانستان د نظام لپاره خورا ډېره بنسټ‌ورانوونکې وي. دا مفکوره به یوازې د افغانستان په تاوان وي او تر آخره به د دغه هېواد په درد ونه خوړل شي. زه خو وایم چې باید په یوه اداره کې یوه مفکوره عملي شي؛ باید همغږي رامنځته شي، ځکه همدا همغږي ده چې نظام پرمخ بیایي او همدا نا همغږي ده چې نظام مو منفي لوري ته تېل وهي.

اوس د افغانستان نظام په ټولو برخو کې منفي خوا ته روان دی. که څوک ووايي چې دوی د افغانستان بقا ساتلې، نو د افغانستان بقا څرا بوله؟ د افغانستان بقا خو د کرزي صاحب په وخت کې هم ساتل شوې وه. مور په زرگونو کلونه همدا د افغانستان نظام په يو نه يو ډول درلود، خو چا يې د بقا په اړه دومره فکر نه کاوه، ځکه افغان يو ملت دی او په گډه ژوند کوي؛ دوی سره خوښ دي گټې او تاوانونه يې سره شريک دي. دا بقا همدغو دوو مشرانو څرا بوله، نه دا چې له بلې خوا ورته کوم بهرنی راغلی و چې دا بقا ورته څرا به کړي. هغه افکار يې هم، چې بهرنيانو روزل، پر چا تطبيق او عملي کول. له همدې امله زه واييم چې د افغانستان د بقا موضوع دې دوی هېڅ مطرح کوي نه، ځکه دوی يوازې همدا خطر جوړاوه. دوی که د افغانستان لپاره پرمخ ځي او بښگڼه رامنځته کوي، خو همدا خپله دي، بايد راشي په گډه سره کار وکړي او خپلې ستونزې، چې په ارگ کې يې سره لري، نور له هغو لاس واخلي؛ يو بل دې پرېږدي، هغه څوک چې کار کولای شي مخه دې ورکړای شي او داسې ټيمونه دې، ورسره ولېږي چې له دوی سره همغږي وي. دوه ټيمونه چې بېلابېلې نظريې لري، هغه دې نه سره يوځای کوي. په يو بنسټ کې دې يوه مفکوره کارولو ته پرېږدي، څو يو پوخ بنسټ ورغولای شي.

خبرياله: جناب اصولي شما بررسي که در رابطه به کارکرد رهبران داريد، بنظر شما کارکرد کدام یک شان بهتر است؟ که به گونه يی ميخواهند به اين اختلافات به مردم نشان دهند که ميتوانند در رأس قرار داشته باشند و تمام امور را رهبری بتوانند؟

اصولي: زما په نظر دواړه مشران، چې نظام يې تر دې حده رسولی، که

منفي دی که مثبت، د دې لپاره چې د افغانستان نظام پرمخ لاړ شي، د افغانستان خلک هوسا شي، باید خپل اختلافات لومړی په ارگ کې سره حل کړي. که چېرې یې حل یې نه کړي، نو دا ستونزې لا ورته زیاتېږي. هغه رهبران چې غواړي ځان خلکو ته پیاوړی وښيي، اوس خو ۵۰۱۵۰ کې خبره ده. یو یې هم نه شي کولای چې خلکو ته ځان ثابت کړي، چې زه ډېر پیاوړی یم او ما ډېر کار وکړ. دوی په نظام کې کار کوي دوی په یوه حکومت کې کار کوي. دوی باید د وروڼو غوندې مخکې لاړ شي او د امر او مامور هغه موجوده احکام باید ومني. که چېرې یې سره ونه منل، نو دا جنجال به یې نور هم ډېرېږي. دوی دې خپلې ستونزې مخکې له هرڅه سره حل کړي. دوی باید هغه افکار، چې د دواړو پخوا کې راڅرگندېږي، باید مثبتو خواوو ته وغځوي، چې د دواړو تیمونو دي. دواړه تیمونه باید سره پخلا کړي، هغه د ډلو افکار یې ډېر سره لرې دي، منفي او مثبت افکار دي، باید سره یوځای یې کړي، څو چې دواړه د افغانستان د نظام لپاره د افغانستان د ثبات لپاره د افغانستان د نظام د هرې برخې لپاره دا هرڅه مثبتې خوا ته رهبري کړي او که داسې ونه شول، نو افغانستان به لکه څنګه چې اوس روان دی، لا به پسې خرابېږي.

خبرياله: حالا اینکه اعضای کمیسیون حقیقت یاب کندز می گویند که در کل دست دولت و حکومت در پی سقوط کندز بوده، به نظر شما با این حالت نتیجه ای این کمیسیون چه خواهد شد و چه رسیدگی خواهد شد؟

اصولي: زه وایم چې کمیسیون که په صادقانه ډول رپوټونه جوړ او مستند کړي وي، د اسنادو پر اساس او بنسټ وي، نو ولسمشر دې له هغو چارواکو سره، چې ناغېږي یې کړې، باید شدید برخورد وکړي، دوی څارنوالۍ ته

معرفي کړي او په څارنوالۍ کې يې تعقيب کړي چې د پيسو په بدل کې بېرته راخلاص نه شي. لکه څنگه چې اوس ډېر جنايتکاران او ډېر په فساد ککړ خلک په همدې نظام کې وینو، چې دوسيه ورته جوړېږي مگر درې ورځې وروسته بيا آزاد گرځي. محکمې په لسگونو کلونو بند محکوم کړي وي، خو بيا هم دوی آزاد گرځي. د دې علت همدا دی چې اوس هم دلته فساد موجود دی. اوس هم هغه قانون، چې څنگه بايد پلي شي، هسې نه پلي کېږي. ولسمشر بايد پر دې اړه فکر وکړي او يا هم داسې يو کميسيون رامنځته کړي چې نه يوازې د کنډز د مسئلې لپاره، بلکې د هېواد د ټولو ناغېږيو د معلومولو په پار خپل څار پر محاکمو او څارنواليو وکړي. اساسي قانون خو هسې هم تر پښو لاندې دی، ځکه چې دلته تجارت پرې وشو، نو همدا کمېسيون دې جوړ کړي چې څارنوالۍ او محاکم وڅاري.

خبرياله: حالا در صورت که خود حکومت مقصر است و در اين کار دست دارد پس فکر ميکنيد که چه رسيدگي خواهد شد؟

اصولي: ما وويل چې د دې لپاره بايد يو خاص کمېسيون جوړ کړای شي چې د افغانستان ټولې مسئلې وڅېړل شي.

خبرياله: خوب اين کميسيون از چه کسانی بايد تشكيل شود در صورت که حکومت وحدت ملی است و شماری از اشخاص یک طرف و برخی هم طرف ديگری، فکر ميکنيد کميسيون از کيها بايد تشكيل شود؟

اصولي: که دوی په رښتيا هم دواړه مشران د افغانستان لپاره کار کوي او که په رښتيا هم ملي فکر ورسره وي، نو کېدای شي چې له دواړو لوريو څخه رامنځته شي. خو که په همدې ډول ناملي مفکورې موجود وي؛ د خپلې ډلې لپاره کار کول وي؛ سمت پلوی او... وي، بيا نو دا باور نه شي

کېدای چې دوی په دغو یا دېته ورته نورو موضوعاتو کې کار وکړي او نه دا ممکنه ده. بیا به هم همدا خلک، چې ناغېږي یې کړې، آزاد گرځي. دوی به لا هم تقویه او تشویقېږي، خو چې په خپلو منفي کارونو کې لا هم پر مخ لاړ شي. نو که چېرې جدي برخورد ونه شي او دلته د مکافاتو او مجازاتو مسایل مطرح نه شي، نو د افغانستان نظام به لا پسې خرابېږي.

خو زه وایم چې د افغانستان ولسمشر هوډ لري. ان شاء الله دغه کار به تر یوه حده کېږي. ولسمشر د افغانستان پر مسایلو پوه دی؛ ولسمشر د دې خاورې بچی دی او په همدې خاوره یې زړه خوړېږي. دا چې اوس نظام تر دې حده رسېدلی دی، دا د ناغېږی له امله رامنځته شوي. خو زه باوري یم چې د افغانستان وضعیت به په راتلونکي کې ان شاء الله مثبت بدلون کوي او ښه به شي.

خبرياله: بلي سپاسگزاریم جناب اصولي ممنون از اینکه در بحث امروزی با ما حضور یافتید.

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**